Tárgy:	Békés Város Local Agenda 21 – Fenntartható Fejlődés Helyi Programjának jóváhagyása	**Sorszám:**	IV/2
Előkészítette:	Gál András osztályvezető Műszaki Osztály	**Döntéshozatal módja:**	Egyszerű szótöbbség
Véleményező bizottság:	Pénzügyi Bizottság	**Tárgyalás módja:**	Nyilvános ülés

Egyéb előterjesztés

Békés Város Képviselő-testülete
2014. január 30-i ülésére

Tisztelt Képviselő-testület!

A fenntartható fejlődés helyi programjának (Local Agenda 21) kidolgozását több környezetvédelmi célú pályázat is megköveteli. Békés Város Önkormányzata nagy hangsúlyt fektet a fenntartható fejlődés elveinek érvényesítésére, a fenntarthatóság biztosítására. Jelen fenntarthatósági tervhez kapcsolódóan, a térség környezeti, szociális, gazdasági állapotának felmérése az alábbi eseményekre, intézkedésekre és dokumentumokra épül:

- A helyi lakosság által kitöltött kérdőívek,
- Kapcsolódó jogszabályok, önkormányzati rendeletek előírásai,
- Békési Kistérség KÖRNYEZETI FENNTARTHATÓSÁGI TERVE (2010)
- Dr. Szlávik János, Prof. Dr. h.c. Turchányi Gyula: Útmutató a Fenntartható Fejlődés Helyi Programjai (Local Agenda 21) elkészítéséhez (2002)
- Útmutató a fenntartható fejlődés érvényesítéséhez, Új Magyarország Fejlesztési Terv keretében (2007)
- Békés Város Önkormányzata Helyi Esélyegyenlőségi Program 2013.
- Békés Város Önkormányzata Képviselő-testületének 4/1998. (III. 27.) önkormányzati rendelete a helyi jelentőségű természeti értékek védelméről
- Békés Város Önkormányzata Képviselő-testületének 3/2000. (II. 18.) rendelete az Építészeti Értékek Helyi Védelméről
- Békés Város Önkormányzata Képviselő-testületének 9/2002. (II. 29.) számú rendelete a köztisztaság fenntartásáról.
- Békési Kistérségi Társulás Közbiztonsági és Bűnmegelőzési Stratégiája
- KSH: 2011. évi Népszámlálás Területi adatok Békés megye
- Békés Megyei Területfejlesztési Koncepció 2012.
- Békés Megye Területrendezési Terve
- Békési Kistérség Környezetvédelmi program 2009-2014.
- Békés Város Önkormányzatának Gazdasági Programja 2011-2014.
- Magyarország Kistájainak Katasztere
- Szelekovszky László: Békés megye kunhalmai
- Goda Péter - Köteles Lajos: Körös - Sárréti Útikalauz

A Local Agenda 21 programot a Lanfarm Kft (6400 Kiskunhalas, Platán u. 17.) készítette, melynek munkáját ezúttal is köszönjük. Békés Város Önkormányzata Local Agenda 21 – Fenntartható Fejlődés Helyi Programjának tervezete a www.bekesvaros.hu weblap önkormányzat/testületi ülések/2014.01.30. menüpontjában érhető el.

Kérem a Tisztelt Képviselő-testülettől az előterjesztés megtárgyalását és az alábbi határozati javaslat elfogadását.

Határozati javaslat:

Békés Város Önkormányzatának Képviselő-testülete elfogadja – a határozat mellékletét képező – Békés Város Local Agenda 21 - Fenntartható Fejlődés Helyi Programját.

Határidő: értelem szerint

Felelős: Izsó Gábor polgármester

Békés, 2014. január 23.

Izsó Gábor
polgármester

.....
Jogi ellenjegyző

.....
Pénzügyi ellenjegyző

„Mire egy probléma mindenki számára nyilvánvaló lesz, gyakran már nem lehet megoldani.” (Dennis L. Meadows)

BÉKÉS VÁROS

LOCAL AGENDA 21

Fenntartható Fejlődés Helyi Programja

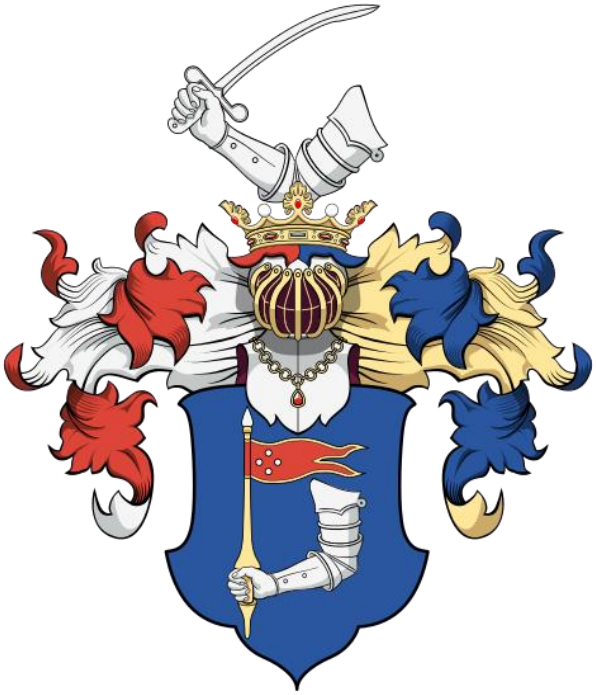

Készítette:

LanFarm Kft.
6400 Kiskunhalas, Platán utca 17.

2013. december - 2014. január

A program készítésében részt vettek, az adatokat, információkat szolgáltatták:

Békés Város Önkormányzat dolgozói

Köszönjük Gál András Műszaki Osztályvezető Úrnak, Békés Város Local Agenda 21 programjának elkészítéséhez nyújtott szakmai segítségét.

A dokumentumot készítették:

Vörösné Vinczek Julianna
Környezetmérnök
Környezetvédelmi szakértő

Fehér Tamás
Környezetmérnök
Környezetvédelmi szakértő

Felhasznált szakirodalom:

Békés Város Önkormányzat Helyi Esélyegyenlőségi Program 2013.

Békés Város Önkormányzata Képviselő - Testületének 11/2010. (III. 26.) ÖK rendelete A Békés Város Közigazgatási Területén Működtetési Jog Alapján Önálló Orvosi Tevékenység Folytatására Kijelölt Háziorvosi Körzetekről

Békés Város Önkormányzata Képviselő - Testületének 4/1998. (III. 27.) önkormányzati rendelete a helyi jelentőségű természeti értékek védelméről

Békés Város Önkormányzata Képviselő – Testületének 3/2000. (II. 18.) rendelete Az Építészeti Értékek Helyi Védelméről

Békés Város Önkormányzata Képviselő-testületének 9/2002. (II. 29.) számú rendelete köztisztaság fenntartásáról.

Békési Kistérségi Társulás Közbiztonsági és Bűnmegelőzési Stratégiája

KSH: 2011. évi Népszámlálás Területi adatok Békés megye

Feladat-ellátási, intézményhálózat-működtetési és köznevelés-fejlesztési terv Békés megye 2013-2018

Békés Megyei Területfejlesztési Koncepció 2012.

Békés Megye Területrendezési Terve

Aktualitások Békés megyei ivóvíz arzén tartalmával kapcsolatos intézkedésekről

Békési Kistérség Környezetvédelmi program 2009-2014.

Békés Város Önkormányzatának Gazdasági Programja 2011-2014.

Magyarország Kistájainak Katasztere

Szelekovszky László: Békés megye kunhalmai

Goda Péter - Köteles Lajos: Körös - Sárréti Útikalauz

http://www.bekesvaros.hu/

http://www.termeszetvedelem.hu/

http://www.wikipedia.hu/

http://www.okir.hu/

ELŐSZÓ

Békés Város Önkormányzata megrendelte a Város Local Agenda 21 Környezeti Fenntarthatósági Tervének, Programjának elkészítését a LanFarm Kft-től nyertes ajánlattételt követően. Ennek megfelelően és a program elkészítésére vonatkozó útmutatókat is figyelembe véve készítettünk két kérdőívet, melynek kiértékelésével ismereteket szerezhetünk a Város környezetvédelmi, társadalmi és gazdasági szokásairól, igényeiről a lakosság Városhoz való hozzáállásáról.

Ennek lényege, hogy a kérdőívek által megismert adatokból, információkból olyan fenntarthatósági célokat fogalmazzunk meg, melyek elősegítik a Local Agenda 21 három fő pillérének (társadalmi, gazdasági, környezeti), ezáltal a Fenntarthatósági Fejlődés javítását Békés Városában.

Békés Város Local Agenda 21 Fenntartható Fejlődés Helyi Programjának felépítése

1. A LA 21 program általános bemutatása.
2. Helyzetelemzés: Békés város bemutatása (földrajzi, történeti, természeti, környezeti, Infrastrukturális, társadalmi és gazdasági helyzetének áttekintésével).
3. Helyzetértékelés: adatgyűjtés céljából kitöltött kérdőívek értékelése, SWOT analízis és táblázatok, diagramok elkészítése a kapott adatok alapján.
4. Stratégia: fenntarthatósági célok megfogalmazása, prioritás sorrendjének meghatározása és a várható hatások megfogalmazása.
5. Megvalósítás: a LA21 3 fő pillérét figyelembe véve a célok megvalósítására vonatkozó programok, részprogramok meghatározása.
6. Monitoring: célok és indikátorok meghatározása a fejlesztések tükrében 20 éves időtartamra.
7. Értékelés (audit) és visszacsatolás: az előrehaladás és teljesítmény értékelése, tervezési folyamat megismétlése meghatározott időközönként.

A Local Agenda 21 megvalósításának lépései

1. Külföldi és hazai példák feltárása, az Local Agenda 21 *folyamat eddigi eredményeinek értékelése*

- A Local Agenda 21 lépéseinek, eszközeinek meghatározása

2. Jogi, társadalmi, gazdasági, környezeti helyzetelemzés

- Az Local Agenda 21 jogszabályi hátterének feltárása és más tervekhez, dokumentumokhoz való kapcsolódásának (illeszkedésének) vizsgálata.
- A Város gazdasági, társadalmi és környezeti állapotának, folyamatainak elemzése statisztikai adatok segítségével.
- A fenntarthatósággal kapcsolatos kérdőíves kutatás elvégzése.
- A statisztikai indikátorokat kiválasztása a változások követéséhez.

3. Partnerség, bevonás

- A lakosság, valamint a szakmai és civil szervezetek bevonása a programba, középiskolák kérdőíves felkeresése, konzultációk lefolytatása és az Önkormányzat honlapjára felhelyezett kérdőívvel történő információ, adatgyűjtés.

4. Stratégiai csoport felállítása

- A helyi önkormányzati döntéshozókból, szakmai szervezetek és az oktatási intézmények képviselőiből, valamint a Local Agenda 21 folyamatot vezető szervezet tagjaiból álló stratégiai csoport megalakítása.

5. Akciótervezés

- A stratégiai dokumentum részét képező akciók pontos meghatározása.
- A tervezés felügyelete, koordinációja.
- A korábbi ágazati tervek beépítése a Local Agenda 21 folyamatba.

6. Kommunikáció

- Az Interneten, valamint a helyi nyomtatott sajtón keresztül történő kommunikáció.
- A lakosság valamint a szakmai, civil szervezetek visszajelzésének megfelelő fogadása.

7. Végtermék

A gyakorlatban kettős végtermékről beszélhetünk. Egyrészt létrejön egy *stratégiai dokumentum,* ami a helyzetelemzés mellett tartalmazza a stratégiai akciókat, és konkrét javaslatokat tesz, lépéseket fogalmaz meg a Város hosszú távú, fenntarthatóság felé mutató működésére. Másrészt a feljebb ismertetett lépések megfelelő koordináció esetén egy *folyamatot indítanak el*, ami a környezettudatosság növelésében, a lakossági és intézményi (pl. vállalati, önkormányzati) döntésekben jelenik meg.

8. Monitoring

Mivel egy hosszú távú folyamat elindításáról van szó, ezért a Local Agenda 21 megalapozását és a stratégiai dokumentum létrejöttét követően is komoly szükség van a Local Agenda 21 folyamat működésének nyomon követésére. A monitoring csoport felállítása a stratégiai csoportban helyet kapó intézményi képviselők feladata.

1. *LOCAL AGENDA 21 PROGRAM ÁLTALÁNOS BEMUTATÁSA*

A nyolcvanas évek elején jelent meg a "fenntarthatóság" vagy a "fenntartható fejlődés" kifejezés a nemzetközi szakirodalomban.

1983-ban az ENSZ Közgyűlés határozata alapján megkezdte munkáját az ENSZ Környezet és Fejlődés Világbizottsága, amelyet Gro Harlem Brundtland norvég miniszterelnöknő vezetett. (E huszonkét tagú bizottságnak tagja volt Láng István akadémikus is.) A Bizottság 1987-ben „Közös jövőnk" címmel kiadott jelentésében a gazdasági növekedés olyan új korszakának lehetőségét vázolta fel, amely a fenntartható fejlődés globális megvalósítására épít, megőrzi a természeti erőforrásokat, s amely megoldás lehetne a fejlődő országok nagy részében elhatalmasodó szegénység leküzdésére is.

A jelentés nagyon röviden és tömören határozta meg a fenntartható fejlődés fogalmát*: "a fenntartható fejlődés olyan fejlődés, amely kielégíti a jelen szükségleteit, anélkül, hogy veszélyeztetné a jövő nemzedékek esélyét arra, hogy ők is kielégíthessék szükségleteiket".*
(Forrás: www.wikipedia.hu enciklopédia)

A fenntartható fejlődés három alappilléren nyugszik: a szociális (társadalmi), a gazdasági és a környezeti pilléreken és mindhármat együttesen, kölcsönhatásaik figyelembevételével mérlegelni kell a különböző fejlesztési stratégiák, programok kidolgozása során, illetve a konkrét intézkedésekben, cselekvésekben. A fenntartható fejlődés, mint általános stratégiai cél "bevonult" a nemzetközi konferenciák, szervezetek dokumentumaiba és a nemzeti kormányok cselekvési programjaiba.

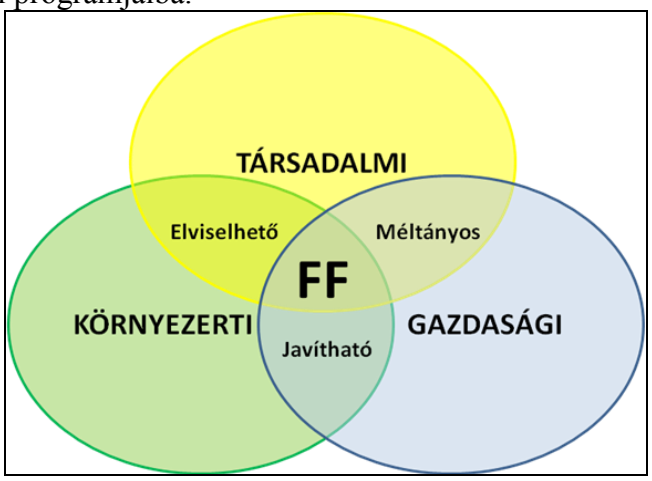

A Fenntartható Fejlődés alappillérei

(Forrás: www.wikipedia.hu enciklopédia)

A fejlődés alapvető célja tehát a szociális jólét, a méltányos életfeltételek lehetőségének biztosítása mindenki és egyaránt a jelenlegi és a jövőbeli nemzedékek számára, ami csak úgy lehetséges, ha közben fenntartható módon hasznosítjuk a természeti erőforrásokat, elkerüljük a káros hatásokat, s különösen a környezet állapotában bekövetkező visszafordíthatatlan változásokat.

A Világ Tudományos Akadémiáinak Nyilatkozata megfogalmazásában: *"A fenntarthatóság az emberiség jelen szükségleteinek kielégítése, a környezet és a természeti erőforrások jövő generációk számára történő megőrzésével egyidejűleg."* (Átmenet a fenntarthatóság felé; Világ Tudományos Akadémiáinak Nyilatkozata, Tokió, 2000).

Mi a fenntartható fejlődés?
Az emberiség, az egyes emberek és társadalmak közvetlenül vagy a gazdaság révén szükségleteik kielégítése érdekében természetes környezetükből veszik el azokat a javakat, amelyeket a földi rendszer létezése óta felhalmozott. A fenntarthatóság biztosítása azt kívánja tőlünk, hogy a jelen és jövő generációk létfeltételeihez szükséges természeti és épített környezet minőségét, értékeit megőrizzük. Ettől a rendszertől az ember annyit és olyan körülmények között vehet el, hogy ne sértse saját létkielégítésének jövőbeli esélyeit. A fenntartható fejlődés célja mindezek értelmében az emberi társadalom fenntartása.

Ebben a feladatban a környezet feltételként jelenik meg, amely azt jelenti, hogy addig a mértékig használhatjuk természetes környezetünk erőforrásait, amíg nem sértjük annak megújulási lehetőségét. A gazdaság a társadalom fenntartásának és ezen keresztül a környezet használatának eszköze. Ezt az eszközt bölcsen, a társadalom hasznára, a környezet sérelme nélkül kell használnunk.

A fenntartható fejlődés lényege:
Olyan fejlődési-fejlesztési folyamatok együttese, amely az életminőség hosszú távú, egyenletesen biztosítható javulását szolgálja az adott ökológiai keretek között. Ezért a természeti erőforrásokkal, a környezettel való fenntartható gazdálkodásnak együtt kell érvényesülnie a jólét elérését, megtartását elősegítő gazdasági fejlődéssel, valamint a szociális esélyegyenlőség folyamatos növelésével.

Az EU a tagállamok mellett felkért társult országokat is, hogy az EU stratégiával összhangban készítsék el saját stratégiájukat. A Bizottság a fenntartható fejlődés stratégiáját meghatározó alapelvekről szóló, 2005-ben született deklarációja szerint az Unió elkötelezett a fenntartható fejlődés mellett, amely minden politikáját és cselekedetét meghatározza. Az Unió megújított Fenntartható Fejlődés Stratégiájának jóváhagyása a 2006. júniusi Európai Tanács napirendjén szerepelt. 1992-ben Rio de Janeiróban rendezett ENSZ Környezet és Fejlődés Konferencián elfogadott „Local Agenda 21” program („LA 21”) értékelése kapcsán fogalmazódott meg a fenntartható fejlődés helyi, lokális programja. Ezzel a modellel a cél az, hogy elveket (vezérfonalat) fogalmazzon meg a helyi önkormányzat(ok), valamint a helyi lakosok, közösségek számára a fenntarthatóság tennivalóinak, helyi programjának kidolgozása, megvalósítása érdekében.
A „LA 21” program az általános érvényű fenntartható fejlődés konkrét, gyakorlati megvalósítását a helyi adottságok, érdekek alapján, az önkormányzat és a helyi lakosok, közösségek széleskörű együtt munkálkodásával javasolja folytatni. Az alapfeladat itt a helyi hatáskörben befolyásolható fejlődés (beruházások, fejlesztések, felújítások, intézkedések, szabályozás stb.) olyan irányú alakítása, amely mind jobban előtérbe helyezi „a helybeni” életminőség, környezeti állapot javítását, valamint a helyi erőforrások - talaj, vízkészlet,energia, emberi- és jövedelemtermelő erőforrások stb.- tartamos, azaz nem kimerítő kiaknázását. További fontos elvárás, hogy valamennyi nem helyi erőforrásra támaszkodó, de helyi felhasználásban szerepet játszó beruházó-fejlesztő, termelő-szolgáltató- és fogyasztó törekedjen a fenntarthatóságot figyelembe vevő megoldások, eljárások igénybe vételére, szokások kialakítására. Ennek megvalósíthatóságát a megfelelő politikai akarat megléte és helyi társadalmi-közösségi kultúra jellege együttesen szabja meg és egy racionális tervezési folyamat útján kimunkált stratégia foglalja rendezett keretbe.

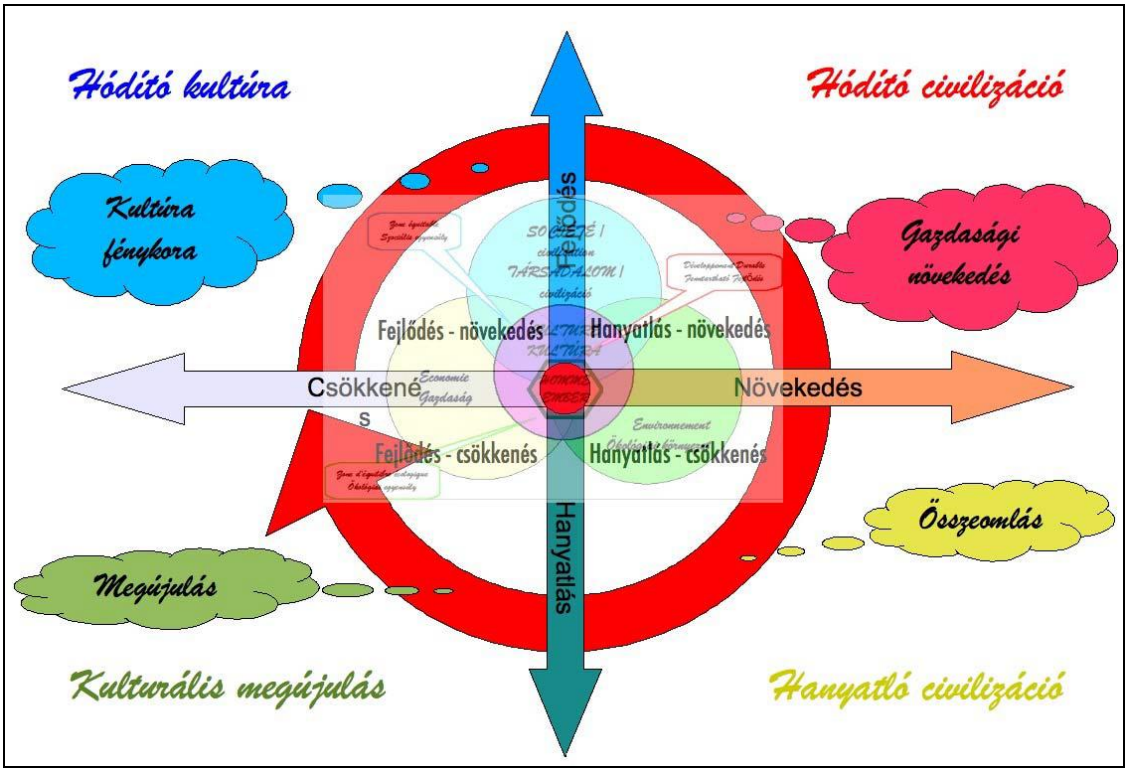

A fenntartható fejlődés holisztikus értelmezése

A fenntartható fejlődés nemzeti stratégia (FFNS) globális összefüggéseket is tükröző, nemzeti szintű prioritásai és fókuszai - az előzőekkel is összefüggésben - a következők:

- a gazdaság anyag- és energiaigényességének racionalizálása;
- a fenntarthatatlan társadalmi folyamatok kezelése és szabályozása;
- környezeti rendszerek fenntartható hasznosítása.

2. *HELYZETELEMZÉS*

A fenntartható fejlődést szolgáló optimális célkitűzések, illetve a megvalósítás lépéseinek meghatározásához elengedhetetlen feltétel a település fennálló helyzetének alapos ismerete. A vizsgálati munkarészben részletesen elemzésre kerülnek az ökológiai, társadalmi és gazdasági adottságok.

Földrajzi elhelyezkedés

Békés város területe a Körösök vidékéhez tartozik, annak nyugati részét alkotja**.** E táj egyik történelmi központja. A mai megye központtól, Békéscsabától 10 km-re északra fekszik, a Fehér- és a Fekete-Körös hajdani összefolyásánál.
Első ispánjáról, Békésről kapta a nevét a vár, a város és a megye is
A Békési Kistérség központja, XX. századi történelme során 1973-ban nyerte vissza városi rangját. A kisvárosi hangulatú település a Kettős-Körös mentén. A várost elkerülte a jelentősebb iparosítás, így romlatlanul őrizte meg természeti értékeit. Békéscsabához való közelsége számos előnyt és hátrányt is jelent számára.

Békés város elhelyezkedése

A város városrészei, a helységhez tartozó településrészek jellege és megnevezése	A népszámlálási lakónépesség	A lakások	A lakott egyéb lakóegységek	A külterület települési jellege	A településrész távolsága a központi belterület centrumától (km)
	száma 2011. október 1-jén, a 2013. január 1-jei közigazgatási állapot szerint				
Központi belterület	19 403	7 991	3	–	–
Külterület					
Jégvermikert IX.	17	13	–	Mgl.	5,5
Malomasszonykert X.	158	83	–	Mgl.	2,2
Nagykert IX.	31	23	–	Mgl.	2,1
Szécsénykert IX.	139	59	–	Mgl.	2,3
Tanya IX.	18	13	–	Mgl.	8,0
Tanya VI.	89	60	–	Mgl.	4,0
Tanya VII.	46	35	–	Mgl.	7,5
Tanya VIII.	34	16	–	Mgl.	6,0
Tanya X.	153	84	–	Mgl.	6

(Mgl. = mezőgazdasági jellegű (készenléti, szolgálati) lakótelep, illetve lakóhely, mezőgazdasági jellegű tanyák)

(Forrás: helységnévtár)

Békés város elhelyezkedése EU NUTS – rendszer szerint:

- NUT 1: Országos szint Magyarország
- NUT 2: Regionális szint Dél-Alföldi Régió
- NUT 3: Megyei szint: Békés megye
- NUT 4: Kistérségi szint: Békési kistérség

A 3407. sz. Békési kistérség Békés megye középső-északnyugati részén található. Békés megye 5. 631 km^2-es területének 16,3 %-át teszi ki. A településsűrűségét jellemzi, hogy egy településre 95 km^2 - nyi terület jut, ami a megyei átlaghoz (település/75 km^2) viszonyítva magasabb érték. A kistérség népsűrűsége 62 fő/km^2, ez a megyei átlagnál (70 fő/km^2) valamivel alacsonyabb.

A kistérségben számszerűsített értékét tekintve az urbanizáltság foka magas. Ennek oka, hogy a Békési kistérségben három városi rangú település van, ennél a megyében csak a Szeghalmi kistérség rendelkezik többel, ahol négy város van. A városok számánál kifejezőbb érték az urbanizáltság fokát illetően a városi lakosság teljes népességhez viszonyított aránya. Ez az érték a Békési kistérség esetében mintegy 84%. Ez kiemelkedően magas mind a megyei (69%) mind az országos (64%) értékhez viszonyítva. Fontos megjegyezni, hogy a magas urbanizáltsági szint életmódbeli és a foglalkoztatási szerkezet szempontjából nem igazolható, mivel a lakosság jelenetős százalékban még mindig a mezőgazdaságból él, a városi ellátási színvonal alacsony, és országos átlag alatti a diplomások aránya is.

A kistérség települései:

Békés • Bélmegyer • Kamut • Köröstarcsa • Mezőberény • Murony • Tarhos

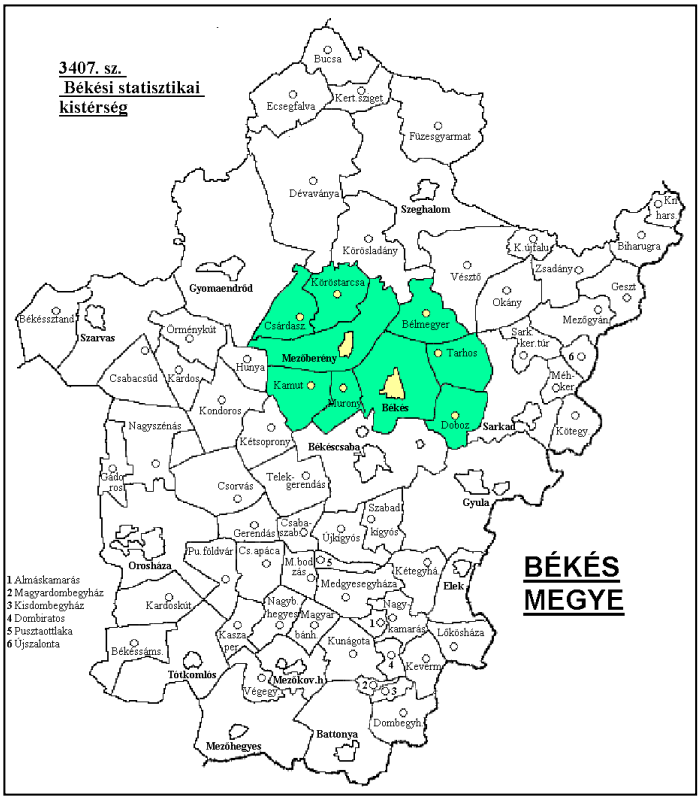

Az egykor megyeszékhely ranggal bíró Békés a legfunkciógazdagabb. Igazgatási rangját jelzi a bíróság léte. Ugyanakkor több funkció tekintetében a megyeszékhely földrajzi közelsége szükségtelenné vagy kevésbé kifizetővé tesz bizonyos (esetleg mára piaci szektorba tartozó), a településnagyság alapján elvárható szolgáltatások működtetését. Ebből adódik, hogy Békésen nincs mentőállomás, NAV kirendeltség sem pedig mozi. Békéscsaba vonzereje ezen funkciók meglétét szükségtelenné teszi.

(Forrás: A békési kistérség terület és gazdaság fejlesztési koncepciója)

A járások kialakítása a közigazgatás átfogó, a közjót szolgáló átalakításának, a Jó Állam kialakításának egyik eleme, amelyről 2011. őszén határozott a Kormány. A járások a fővárosi és megyei kormányhivatalok szervezeti egységeiként kerültek felállításra 2013. január 1-jével. A járási kormányhivatalok legfontosabb feladata a megyei szintnél alacsonyabb szinten intézendő államigazgatási feladatok ellátása. Ennek alapján a járási kormányhivatalokhoz kerültek a jegyző – kivételesen a polgármester, illetve a polgármesteri hivatal ügyintézője – hatáskörébe tartozó államigazgatási ügyek; a megyei kormányhivatalok szakigazgatási szervei kistérségi kirendeltségeinek, ügyfélszolgálatainak, irodáinak feladat- és hatáskörébe tartozó ügyek.

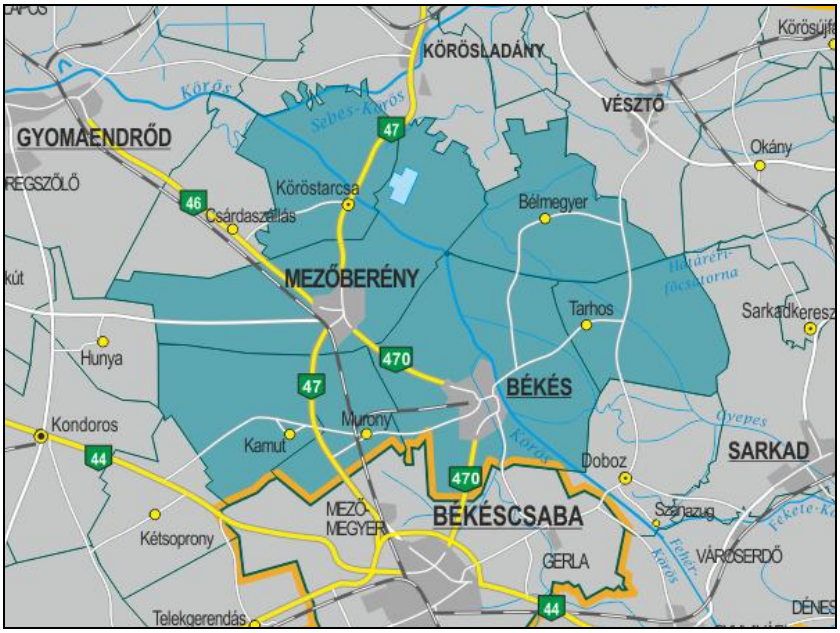

Járás székhelye: Békés
Járás illetékességi területe: Békés, Bélmegyer, Kamut, Köröstarcsa, Mezőberény, Murony, Tarhos

A közép-békési település együttes

A városok komplementaritásához, hálózattá szerveződéséhez elengedhetetlen partneri viszony kialakulásának országszerte ismert jó példája az integrációban viszonylag előrehaladottabb stádiumban lévő közép-békési város együttes. Békéscsaba, Gyula, Békés, peremvárosaik (pl. Mezőberény), valamint a környező szuburbanizálódó falvak alkotják a Dél-Alföld egyik legjelentősebb innovációt közvetítő térségévé fejlődő városrégiót. Ennek köszönhető az is, hogy az OTK-ban kijelölt alközpont funkciót nem egyedül Békéscsaba, hanem a Közép Békési Centrummal (Békéscsaba – Gyula – Békés) együttesen fogja ellátni.

A közép-békési település együttes és a közvetlenül kapcsolódó településgyűrű kapcsolatrendszere

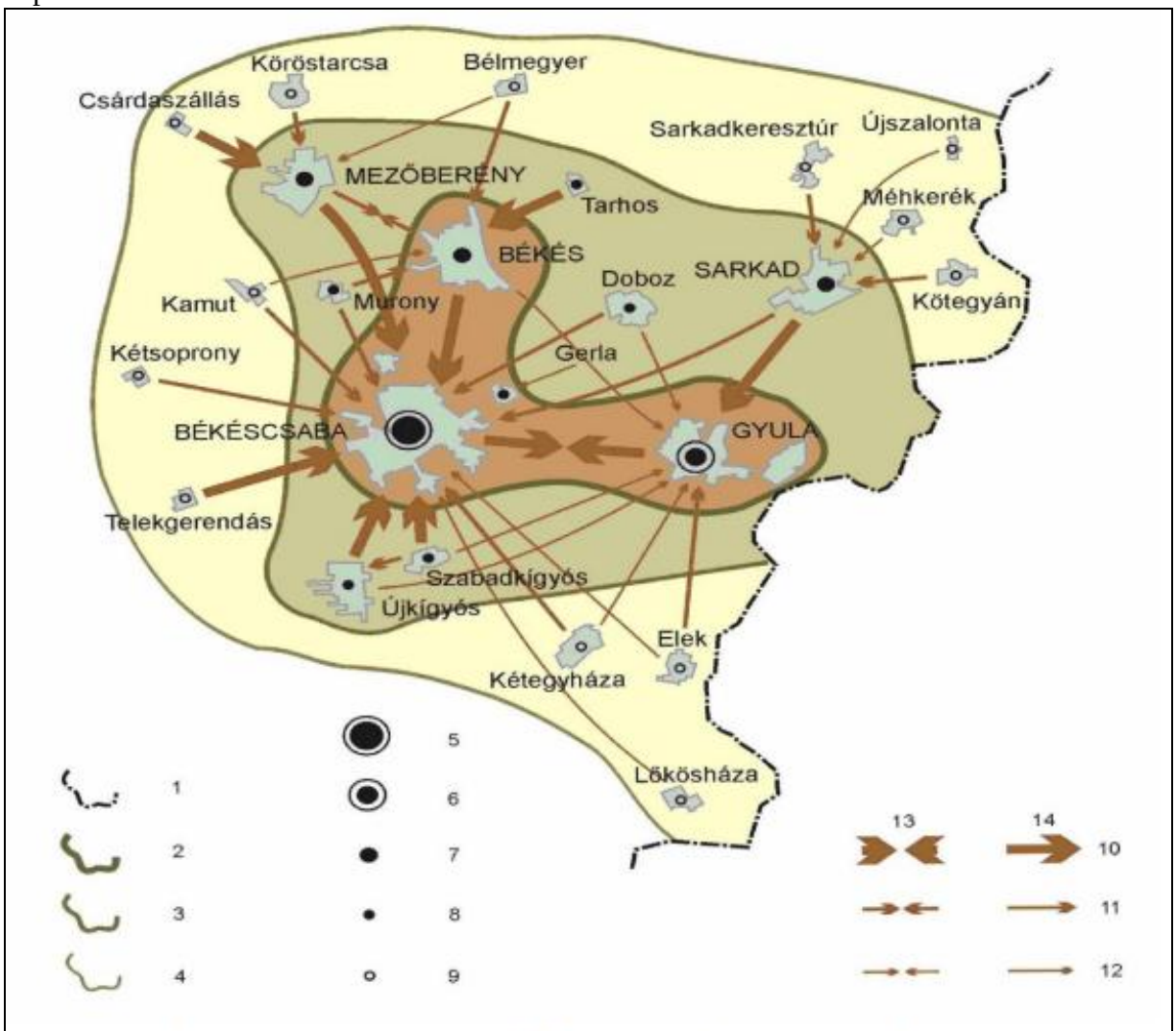

1. országhatár, 2. a település együttes magterületének határa, 3. a település együttes határa, 4. a település együtteshez közvetlenül kapcsolódó területek határa, 5. a település együttes központja, 6. a település együttes társközpontja, 7. bolygóváros-jellegű központok, 8. „alvótelepülés"-jellegű községek, 9. egyéb, a település együtteshez intenzíven kapcsolódó községek, 10. intenzív településközi kapcsolatok, 11. közepes intenzitású településközi kapcsolatok, 12. laza településközi kapcsolatok, 13. kiegyensúlyozott településközi kapcsolatok, 14. domináns településközi kapcsolatok.

(Forrás: Békéscsaba Megyei Jogú Város Integrált Városfejlesztési Stratégiája 2013.)

Békés város testvértelepülései:

- Gyergyószentmiklós, Románia (1993)
- Magyarittabé, Szerbia (2006)

Békés története

A régészeti kutatások szerint a település mai területe lakott volt már az i. e. 5-4. évezredben (Körös-kultúra). Időszámításunk kezdetéig állattenyésztő és földművelő népcsoportok váltakozva lakták (illírek, kelták), majd az i. sz. első évezredben állattenyésztő lovas nomádok követték egymást (szkíták, gepidák, avarok, jazigok, vandálok, gótok,hunok). A honfoglalás óta bizonyítottan háromszor pusztult el, 1711 óta folyamatosan lakott.
Békés város nevének eredete a honfoglalás korába nyúlik vissza, ekkor a területet szétszórt avar és bolgár telepesek népesítették be, akik felett a balkáni Bolgár Birodalom ispánjai gyakoroltak fennhatóságot. A magyarok Árpád vezetése alatt győzték le őket, majd Ond törzsének Barsa és Csolt (vagy Vatha) nemzetsége szállta meg a vidéket. Az Árpád-házi királyok idején Békés az egyházi és világi igazgatás, s egyúttal a gazdasági, kulturális élet területi központja volt. Több kisebb település állt mai területén, amelyek többsége nem volt hosszú életű, néhány azonban önálló településként vagy településrészként fennmaradt: Bélmegyer, Csatár, Dánfok, Hidas, Kiskamut, Nagykamut és Murony. Határrészként, puszták nevei megőrizték az egykori falvakat: Csapegyház, Csapcsalja, Csarna, Détér, Gyúr, Mezőszentmiklós és Verebes.
A település, mint megyeszékhely szépen fejlődött, virágzott. Okleveles említése 1220-ban fordul elő, ahol „Bekues” néven írnak róla. Az 1241-es tatárjárás súlyos válságot okozott, a lakosság elmenekült, Békés elnéptelenedett. A tatár pusztítást követően lakói 1295-ben tértek vissza, hanyatlása is ekkor kezdődött, mivel várát nem állították helyre, de még mint megyei székhelyet említik. Luxemburgi Zsigmond király 1403-ban Maróti János macsói bánnak adományozta, 1404-ben vásárjogot kapott, következő évben pedig már városnak említik. A gyulai várat is Maróthy János építtette 1403-1405 között, amely egyúttal az uradalom központja lett; Békés ezzel elvesztette addigi centrális szerepét, a gyulai uradalom fennhatósága alá került.
1566-ban Gyula elfoglalása után Békést is megszállták a törökök, az itt tartózkodó őrség folyamatosan pusztította a környéket, de a település fennmaradt, török földesura maga a szultán volt. A törökök „palánk”-nak nevezett erősséget építettek. Az 1590-1591-i zsoldlajstromból kiderül, hogy az itt állomásozó török katonaság 238 főnyi volt. A 15 éves háború (1591-1606) megrendítette a török uralmat, így Gyula parancsnoka, Cserkesz Omer, hogy minden erejét Gyula védelmére koncentrálhassa, 1595 októberében felégettette a békési palánkot, melynek során szinte elnéptelenedett a település. A török uralom alatti pusztítás visszavetette a magyar városiasodást, a települések lakosságát csaknem teljesen elpusztította, azzal együtt a településeket is.

A megmaradt népesség jóformán nomád életet élt. A 17. sz. második felében elkezdődött a török kiűzése az országból, Békés számára újra nehéz idők következtek, hiszen hol a török, hol a Gyulát több éven át fenyegető császári hadak rabolták ki.
1698-ban Lindner kamarai tiszttartó helyszíni szemléje 10 lakóról számol be. Rákóczi 1703. november 28-án a lakosságot a könnyebb védhetőség érdekében Karcagra költözteti, egészen

1707-ig, majd innen Sarkadra telepíti őket. Otthonaikba csak 1711-ben a szatmári békét követően költözhettek vissza, innentől számítjuk a mai város alapítását.
A gyors fejlődésnek indult településnek a belső vándorlás nem volt elegendő ahhoz, hogy lakosságának létszáma jelentősen növekedjen, 1715-ben még csak 535 fő volt. A vármegyét szolgálataiért az udvartól megkapó Harruckern János György 1720-ban, hogy birtokait jövedelmezővé tehesse, s ehhez a termelőmunkát beindíthassa, telepítésbe fogott. Az első telepesek az Alföld északi megyéiből (Nyírség és Bihar) jöttek, és a sok szabad földnek, valamint a nagy természetes népszaporulatnak köszönhetően a falu lakossága növekedésnek indult. A szomszédos településeken nagy számban telepedtek le szlovákok (Békéscsaba), németek (Mezőberény, Gyula), Békésre ez nem volt jellemző.
A magyar lakosság mellett csak kis számban, leginkább házasodás révén kerültek ide más nemzetiségűek. Ez azonban csak mennyiségi gyarapodást hozott, nem eredményezett strukturális változást. A lakosság eleinte elsősorban állattenyésztéssel foglalkozott, ami azzal magyarázható, hogy a terület újra művelés alá vétele, a növénytermesztés, jóval több befektetést követelt volna meg.
A XVIII-XIX. század gazdálkodására jellemző a rétgazdálkodás, az extenzív állattartás és a halászat. Harruckern Ferenc 1775-ben bekövetkezett halálát követően örökösödés révén Békés és környéke 1798-ban a Wenckheim grófok kezébe került.
Népességének növekedése folyamatos, egészen az 1780-as évekig, amikor rövid, 10 éves stagnálás következett be. Ez annak tudható be, hogy a hirtelen növekedés meghaladta a település népesség-eltartó képességét, melynek hatására a településen feszültségek keletkeztek, a korszak demográfiai folyamataival ellentétben Békés már ekkor népesség kibocsátó, például 1786-ban főképp Békésről kivándoroltakkal telepítik be a bánsági Magyarittabét (Novi Itebej). Az 1848-as forradalmat követően a település rendezett tanácsú város lett.

1858-ban megépült a Budapest-Arad vasúti fővonal, amely a várost nem érintette, így az országban jellemző ipari fejlődés elkerülte, forgalmi árnyékba került. Ez odáig vezetett, hogy 1872-ben Békés elvesztette városi rangját, nagyközséggé vált. Lakossága elsősorban mezőgazdaságból élt, kiterjedt tanyavilág épült a település határában.
A következő évtizedek visszalépést hoztak a község életében, amin az sem segített, hogy 1883-ban elkészült a muronyi vasúti szárnyvonal, majd 1902-ben a Békéscsaba-Vésztő keskenyvágányú vasút is. A megye másik három települése (Gyula, Békéscsaba, Orosháza) mellett mind gazdasági jelentőségben, mind pedig népességszámában lemaradt. A foglalkozási viszonyokban az agrárjelleg dominált.

A XX. század elején megindult a polgárosodás, bizonyítéka, hogy több új, meghatározó épületekkel gyarapodott a település, 1903-ban megépült a gimnázium, 1904-ben a mai városháza. Ennek a viszonylagos fejlődésnek az első világháború vetett véget. A tanácshatalom Békést városi rangra emelte, amit azonban a Tanácsköztársaság leverése után elveszített. A világháború vége felé a román megszállás nehézségeit kellett elviselnie. 1939-ben az ország legnagyobb községe volt.
A második világháború után négy új község alakult Békés határában: Bélmegyer (1946), Murony (1950),Kamut (1950) és Tarhos (1954).
Ekkor a nagyközség lakossága 21 ezer fő alá csökkent. 1969-ben a nagyközségi címet, majd 1973. április 15-én a városi címet is visszakapta. A városi jogállás megszerzését követően iparosítási kísérletek történtek, hogy a település minél több lakosnak megélhetést tudjon nyújtani, de ezek a kezdeményezések a rendszerváltás idején többnyire életképtelennek bizonyultak. Az 1980-ban bekövetkezett jobb oldali Kettős-Körös gátszakadása után a keleti határában kiépült tanyavilága, valamint Rosszerdő néven ismert külterületi része - jellemzően vályog építésű házainak köszönhetően - teljesen megsemmisült.
Az elmúlt évtizedben valódi városi arculatot nyert, de alapvetően megőrizte kisvárosi hangulatát, amelyet a valódi iparosodás elmaradásának köszönhet.

Ahogy a többi szomszédos városnak, Békésnek is volt egy gúnyneve. Ez a Madzagfalva. Ennek a népi mondák, hagyományok a gyökerei (például: minden békésinek mindig van a zsebében madzag, a várost egyszer körbe kerítették madzaggal hogy azokhoz ne jusson el a harangszó akik nem járultak hozzá a harangtorony megépítéséhez). A tájegység tájszólás az í-zés, különösen az é-k helyén (ennek értelmében: "Bíkís"). (Forrás: wikipedia.hu)

Városrészek

Belváros
Békés város belvárosában a nagyvárosoknál megfigyelhető CBD (központi üzleti negyed) kialakulása a város méreteinél fogva sem figyelhető meg. A város népességének bő 16%-a tömörül a városrészen. A Belváros területén találhatók a város legfontosabb intézményei az oktatási (óvodák, iskolák, egyéb oktatási intézmények), az egészségügyi-szociális (bölcsődék, rendelők, nyugdíjas házak, napközi otthonok stb.), a városi szintű központi intézmények, a művelődés, és egyéb intézmények (posta, bankok stb.). Összességében a városban azonosított 83 intézményből 46 helyezkedik el a Belváros területén, komoly hivatásforgalmat generálva.

Újváros vagy *Zsebengő,* a legfiatalabb városrész. Itt a népesség 8,5%-a él. Népességének szerkezete elöregedő, hiszen, míg az aktív korosztályok részesedése a városi átlag körül mozog, addig alacsonyabb a fiatalkorúak és magasabb az idős népesség részesedése.
Az Újváros intézményi ellátottsága (bölcsőde, óvoda, iskola, művelődési egység, szociális intézmény, gyógyszertár) szerény (7 db), ám a Belváros közelsége és jó elérhetősége ezt kompenzálja.

Borosgyán - Malomasszonykert
Ez a városrész Békésnek a megyeszékhely felé eső déli peremét foglalja magába, beleértve a folyamatosan benépesülő kertségeket is. Leválasztását az Újvárosról elsősorban a Belvárostól való nagyobb távolság, valamint a társadalmi szerkezetben megjelenő különbségek indokolták. E területen a város népességének nagyjából 10%-a él, fiatalos a korszerkezet, 20%-ot meghaladó a fiatalkorúak és 19% alatt maradó az időskorúak aránya.
Intézményi ellátottsága gyenge (2 db) ezek is az oktatási szférához kapcsolódnak. A városrészből a Belváros elérhetősége nehézkesebb, mint az Újváros esetében, ez különösen a gépjárművel nem rendelkező családok számára jelent problémát.

Malomvég: a Fehér- és Fekete-Körös között, nevét az ott működő malomról kapta, a török időkben *Malomzugként* emlegették. A városrészben a népesség egy nyolcada lakik, még erősebb elöregedési jegyeket mutatva, mint Újváros. A városrész intézményeinek száma (7 db) mérsékelt, az oktatás mellett a művelődés, valamint az egészségügyi és szociális terület alapegységei is helyben elérhetők. A városrész térben közel fekszik a Belvároshoz, így a helyi intézmények hiánya nem okoz gondot a lakosság számára.

Dánfok
Az alapvetően üdülőközponti szerepkört betöltő városrészen mindösszesen 31 lakót jelzett a KSH összeírása 2011-ben. Intézménye összesen egy akad (üdülőközpont), minden mást a városrész határain kívül kell elérni. Ez a Belváros és a szomszédos Malomvég szűkös megközelíthetősége miatt problémát jelent a helyben élők számára.

Bánhida: már 1781ben említik az írásos források. A város népességének mintegy 15%-a él ebben a városrészben. Bánhida intézményei (5 db) elsősorban az oktatás és a szociális szféra területén működnek, leszámítva a rendőrséget. A helyben el nem érhető intézmények hiányát a térben közeli Belváros ellensúlyozza.

Szécsénykert
A Bánhida-i városrésztől északra a belterület határáig húzódó városrész leválasztását elsősorban a Belvárostól való nagyobb távolság, illetve a helyi társadalom szerkezetében meglévő, sajátos vonások indokolták. A városrész – itt él a város lakosságának 4%-a – korszerkezete hasonlít a városi átlaghoz. Szécsénykerten – perifériküs fekvésének ellentmondóan – az intézmények száma mérsékelt (5 db), az óvoda és a középiskola mellett az egészségügyi és szociális szféra jelenik itt meg (pl. Hajléktalanszálló). A városrészből a perifériküs fekvés ellenére a Belváros viszonylag könnyen elérhető, így az ott koncentrálódó intézmények is a Szécsénykertben élő lakosság rendelkezésére állnak.

Ibrány: ahová a Szabolcs megyei Ibrányból települtek lakosok, régi nevén **Széliudvar.** A városrészben Békés népességének 14,5%-a lakik, korszerkezetében pontosan vissza tükrözve a városi átlagot. Ibrányban is 5 intézményt azonosítottunk, az oktatás, valamint az egészségügyi szociális ellátás adta ezek zömét. Ibrány esetében is igaz a megállapítás, a jól elérhető, térben közeli Belváros intézményi koncentrációja viszonylag egyszerűen a városrész lakosságának rendelkezésére áll.

Hatház: annak emlékét őrzi, hogy az 1738-as nagy pestisjárvány idején állítólag csupán hat ház lakói maradtak életben ezen a részen, *Babilonnak* is nevezik ezt a területet A városrészben a teljes népesség 15,5%-a él, jóval fiatalosabb korszerkezetet mutatva a városi átlagnál,. A városrészben 6 intézmény található, ezek zöme az egészségügy-szociális szférához és a helyközi-távolsági közlekedéshez kötődik. A városrész térbeli elhelyezkedése miatt a Belváros intézményei Hatház lakosai számára csak részben jól elérhetők, a Szarvasi út és Táncsics utca külső részén lakók számára ezek megközelítése időigényes, nehézkes.

Külterület

Békés, mint alföldi mezővárosi múlttal rendelkező város még a 21. század elején is őriz elemeket a településfejlődés múltbéli szakaszaiból. Ezek egyike a 18. századi újjátelepüléstől szinte folyamatosan zajló, kirajzás, mely kiterjedt tanyavilágot, majd a mezőgazdasági nagyüzemek mellett majorság típusú tömörüléseket alakított ki a város határában. Békés külterületén (VI., VII., VIII., IX. és X. kerületek) 2001-ben a népesség alig 3%-a élt, ennek is fele a Békéscsaba felé eső határrészen (X. kerület). Az idős tanyasi népesség folyamatos cserélődését jelzi, hogy a lakónépesség korszerkezete alig tér el a városi átlagtól.

A külterület esetében intézményt nem tudtunk beazonosítani. Ennek következtében az ott élők

(Forrás: Békés Város IVS)

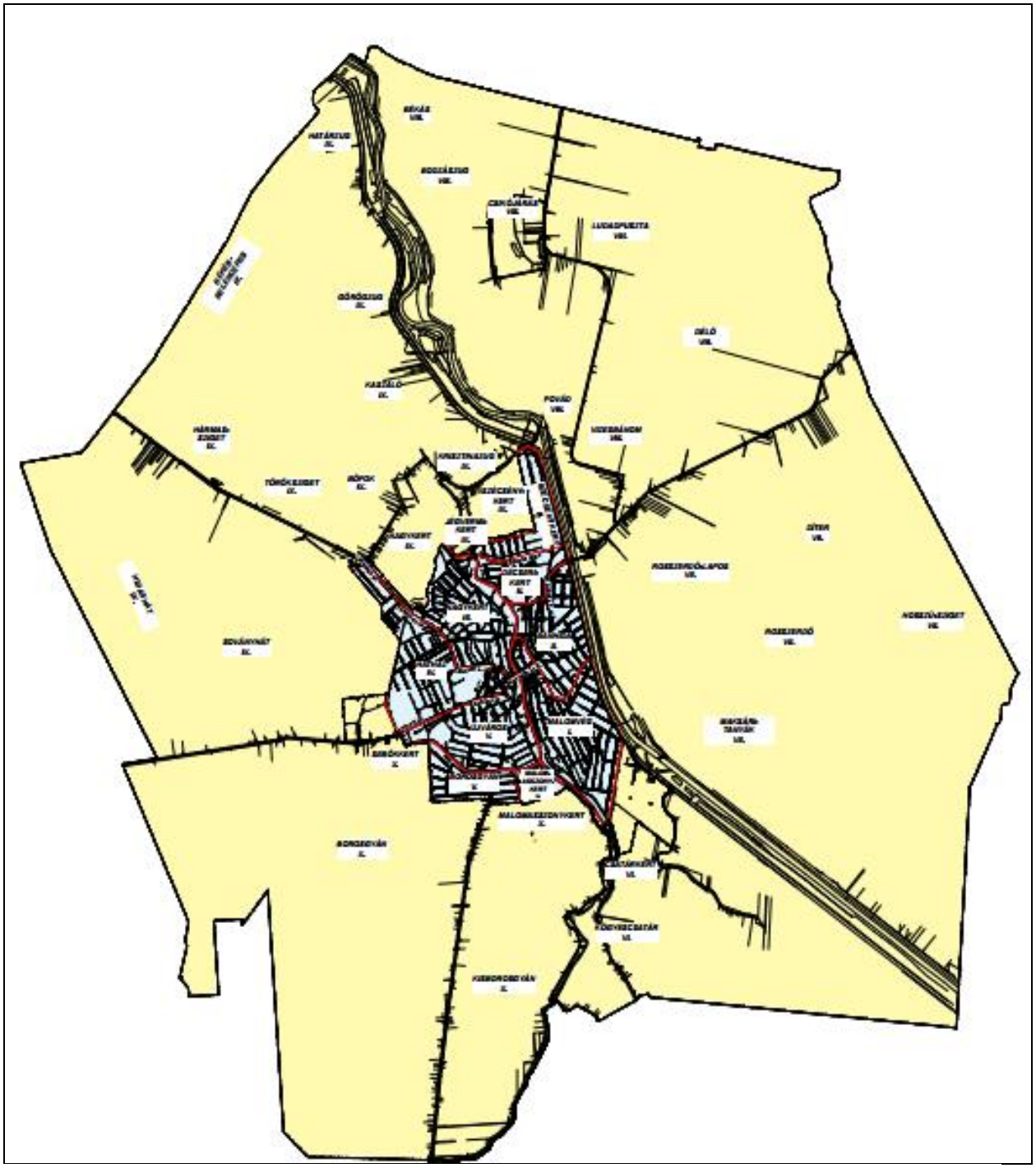

Békés megközelítése

A város a megye észak-déli forgalmi tengelyén fekszik, a 470-es (Szeged-Debrecen) út mentén. Az Alföld e két nagyvárosától nagyjából azonos távolságra, mintegy 120 km-re fekszik. Az ország fővárosától, Budapesttől, a távolsága vasúton kereken 200 km.
Békés város településszerkezetét erősen tagolják a nagyobb forgalmú átvezető utak, illetve a várost kettéosztó Élővíz-csatorna. Előbbiek közül a 470-es főút (Békéscsaba-Mezőberény) a legforgalmasabb, s teljes egészében átvezeti a forgalmat a városon, s az amúgy is erős forgalmi terhelésű Belvároson. A főút Békéscsaba felé a 44-es (Kecskemét-Gyula), Mezőberény felé a 47-es (Szeged-Debrecen) és 46-os (Mezőberény-Törökszentmiklós) főút elérését biztosítja, utóbbi egyben a kistérség nagyobb településeit felfűző áramlási tengely is egyben, s elérést jelent a 4. számú főútvonal felé.

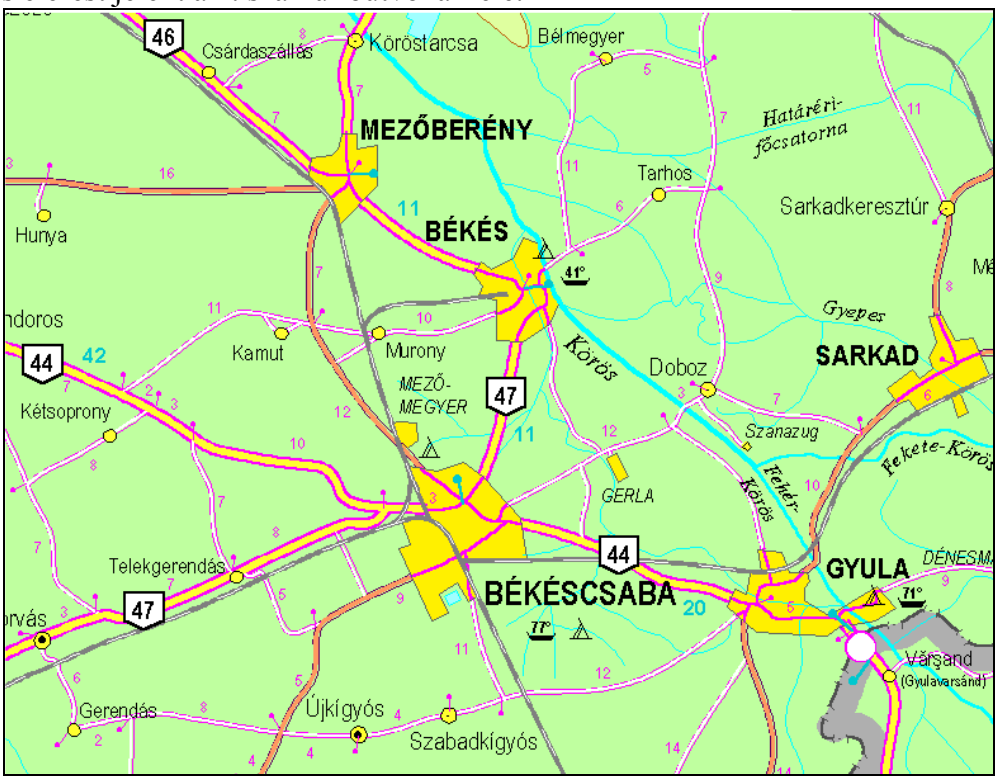

Előbbi tengely a Dél-Alföld régió egyik meghatározó főközlekedési tengelye, egyben ráhordó út az M5 autópályára. Az Élővíz csatornán két híd biztosítja a forgalom zavartalan áteresztését.
A régi, nevében még hajdani szerepét őrző Csabai út elvben lehetőséget nyújtana a szűkebb Belvárost kikerülő tehermentesítő szakasz kialakítására, a gyakorlatban azonban sem nyomvonal vezetése, sem szélessége, sem a környező városrészek funkciója nem támogatja a fejlesztést.
Tarhos, illetve a külterületi Rosszerdő felé a 4238-as számú negyedrendű út vezet, a Kettős-Körös feletti hídon keresztül, mely rákötést biztosít Vésztőn és Szeghalmon keresztül a Szegedet Debrecennel összekötő 47-es főútvonalra, Doboz-Sarkadon keresztül a méhkeréki, Doboz-Gyula érintésével a gyulai határátkelők irányába. A 4644-es számú negyedrendű úton Murony érintésével Kondoros előtt érhető el a 44-es számú főút, s azon keresztül Szarvas, valamint Kecskemét.
A Murony-Békés vasúti szárnyvonal személyközlekedésének szüneteltetése óta ez egyben ráhordó út a 120-as vasúti törzsvonalra (Budapest – Szolnok – Békéscsaba - Lökösháza) is. A fontosabb tengelyek közül említést érdemel a 4238. számú negyedrendű út, amely a külterület feltárásán túl Gerla-Békéscsaba, Doboz, illetve Gyula irányába jelent gyorsabb, kisebb forgalmú átkötési lehetőséget.

A város közlekedési terhelését javította a 47-es főút új nyomvonalra terelése, de a Belváros forgalmi helyzetén egy elkerülő út üzembe helyezése tudna érdemben módosítani, mely legalább a 470-es út tranzit forgalmát elterelné a város belső területeiről.

Helyi közlekedés

Mivel Békés csak 1973-ban alakult várossá, nagy tömegközlekedési hagyományai nincsenek. A település rendelkezik helyi járattal, a helyi közlekedés számára a Körös Volán egyetlen járművel biztosítja a szolgáltatást, de egyes helyközi járatok több helyen is megállnak, így biztosítva az elérhetőséget. A helyi járatként funkcionáló autóbusz 8 viszonyban közlekedik, a napszaknak megfelelő igények kielégítésére. Nagyjából lefedik a város egész területét. Az Élővíz-csatornától nyugatra eső részen 16, a nyugatin 9 autóbusz megállóhely található. Békésen nehéz előnyös tömegközlekedést működtetni, mert a város adottságai – társadalom- és természetföldrajzi szempontokból - kedvezőtlenek bizonyulnak. A település kiterjedése nagy (127,23 km^2), népessége viszont nem kimagasló (21543 fő), emiatt népsűrűsége kicsinek mondható (169,33 fő/km^2). Ennek következtében, hogy a település különböző pontjai elérhetővé váljanak, sok viszonylatot kell fenntartani, amelyeket nagyon kevés utas használ. Természeti tényező is gátolja a hatékonyabb tömegközlekedés kialakulását, a városon áthúzódó Élővíz-csatorna nagyjából kettévágja a települést, így rossz a keleti városrész megközelíthetősége

A város tömegközlekedési elérhetősége jó, különösen a térben közeli nagyobb (Békéscsaba, Gyula) centrumok, illetve a kisvárosok (Mezőberény, Vésztő, Békés) irányába/irányából.

Hétköznap Békéscsaba felé és vissza a járatsűrűség megfelel a Békéscsabán belüli helyi járatok maximális sűrűségének, miközben Gyula felé az átszállási kényszer miatt az utazási idő kifejezetten hosszú. Ez azért okoz problémát, mert a megyei szintű intézmények egy csoportja nem Békéscsabán, hanem Gyulán érhető el (pl. Bíróság, Ügyészség, Cégbíróság, Munkaügyi Bíróság). A térben közeli, de a megyén belül perifférikus helyzetű Sarkad közvetlen elérésére nincs mód. A Békési térségbe tartozó Gyomaendrőd megközelítése nagyon nehézkes, a Dobozzal meglévő kapcsolatok erősödését a helyközi járatok útvonala kevéssé segíti. A szomszédos megyeszékhely (Szolnok), valamint a Budapest felé vezető legrövidebb utat biztosító Szarvas csak átszállással, a régióközpontok (Szeged, Debrecen) viszont zömmel közvetlen járatokkal is elérhetők.

A GKM által 2006 során hozott döntés a vasúti szárnyvonalak egy részén a személyközlekedés felfüggesztéséről – többek mellett – a Békés-Murony vonalat is érintette, melyen keresztül volt elérhető a Budapest - Szolnok – Békéscsaba - Lőkösháza vasúti törzsvonal, mely egyben a TEN IV-es korridor hazai szakasza is. A kapcsolat megszűnése – a vonal kihasználtságától függetlenül – egyértelműen negatívan érintette a várost.

Békésen - a megyéhez hasonlóan - jelentős mértékű kerékpárút építésre került sor, 2000 óta közel megötszöröződött a hossza az utaknak. A város síkvidéki fekvése (80-85 m) kedvezően hat a kerékpáros közlekedésre. Belterületen négy, egymással összeköttetésben álló szakasz található (összesen 17,7 km), amelyek összefutnak a városközpontban. (Forrás: Békés város IVS)

Vizi közlekedés

A város életében mindig is meghatározó szerepet játszott a víz. A csapadékos hónapokban és az árhullámok levonulását követően a földutak feláztak, vagy teljesen víz borította őket. Az itt élők kezdettől fogva kihasználták a folyók biztosította közlekedési lehetőséget, több forrás bizonyítja, hogy sokszor még a településen belül is ladikokkal, csónakokkal tudtak csak közlekedni, emellett nem ritkán áruszállítási céllal is hasznosították a vizet. A Kettős-Körös a Fekete-és a Fehér-Körös összefolyásától a Sebes-Körössel való találkozásig tartó folyószakasz, vízjárását a két tápláló folyó, valamint a Békésszentandrási és a békési duzzasztómű üzemállapota határozza meg. 1933-ban megalakult a Körös-völgyi Vízhasznosító Társulat, melynek célja az öntöző gazdálkodás elősegítése mellett a hajózás megindítása és a békési kikötő megépítése. Célja az volt, hogy a vasúti fővonallal elszalasztott lehetőség után a település Békés megye búzakiviteli központjává válhasson. A békési kikötő 1944-1947 között épült a Kettős-Körös bal partján a 113,6 folyókilométer-szelvénynél. A medencés kikötő 75 m hosszú és 22 m széles, a bevezető hajócsatorna 130 m hosszú. A békési mederduzzasztó 1967-1968-ban épült, 2xl8 m nyílással rendelkezik, a Kettős-Körös 116,7 folyamkilométerénél található. A két duzzasztóműnek köszönhetően a Körösök közepes nagyságú hajók számára hajózásra alkalmas, a békési duzzasztómű feletti szakasz az országhatárig kishajózásra alkalmas. A folyami közlekedés nem vált számottevő forgalmi tényezővé, az áruforgalom pedig annyira csekély volt, hogy a közlekedés egészének értékelésénél elhanyagolható. Problémát jelent, hogy a duzzasztó feletti területen évről évre nagyobb a feliszapolódás. 2007-ben készült el 76 férőhellyel (alvízen 12, felvízen 64), rendelkező kishajó kikötő és –átemelő, így a folyó romániai szakaszától kezdődően a Tiszáig hajózhatóvá vált. Úszó mólók és a rámpás hajóátemelő segítségével sólyapálya biztosítja az átemelést.

Kikötők

Személyforgalmi kikötési lehetőség található jelenleg Szarvason, Gyomaendrődön és Békésben, azonban ezek sincsenek kellő színvonalon kiépítve.

Vízi utak

A besorolása szerint az I-III. kategóriába sorolt vízi utak regionális, ill. országos jelentőségűek, míg a IV-VII. kategóriába tartozók lehetnek a nemzetközi vízi utak.

III. osztályú potenciális vízi út: a Hármas-Körös teljes hosszban és a Kettős Kőrös Békésig

II. osztályú potenciális vízi út: a Sebes Körös Kőrösladányig

Csak kishajózásra alkalmas vízi út:

- a Kettős Körös Békés - Szanazug között
- a Fekete Körös Sarkadig
- a Fehér Körös Gyuláig
- a Berettyó.

Kompátkelőhelyek

Békés megyében a Kőrösökön jelenleg Mezőtúr és Szarvas között a 4631. j. úton van rendszeres kompközlekedés, melynek forgalma jelentős, míg a Szanazugnál közlekedő komp szerepe – amely csak személyeket és kerékpárokat szállít – csak idegenforgalmi, ill. kiránduló jellegű.

Légi közlekedés

A megyében a légi közlekedés szempontjából számításba vehető repülőtér Békéscsabán és Orosházán van. A békéscsabai repülőtér a repülőterek jelenleg érvényes besorolása szerint nem tartozik a kiemelt jelentőségű kategóriába, de fejlesztésével mindenképpen számolni kell. A repülőtér Békéscsabától keleti irányban, a 44. sz. főút közelében helyezkedik el, területe 227 ha, 1300 m, ill. 800 m hosszú kifutópályákkal rendelkezik, indító és biztosító berendezései kisebb (ICAO 2 B típusú) repülőgépek nappali és éjszakai fogadására alkalmasak. Az Orosházán található volt szovjet katonai repülőtér 1800x60 m-es kifutópályával rendelkezik.

Az Országos Területrendezési Terv, a közlekedési tárca javaslata alapján a Magyarország területén jelenleg található és távlatban polgári célú hasznosításra tervezett repülőtereket várható szerepkörük szerint négy kategóriába sorolta, mely szerint Békéscsaba II., Orosháza I. besorolást kapott.

Kerékpáros közlekedés

Békés megye országos viszonylatban is az elsők között kezdte meg a korszerű, közúti forgalomtól függetlenített kerékpárutak kiépítését, ma is aránylag kedvező helyzetben van. A hálózat további fejlesztését a terület síkvidéki és idegenforgalmi jellege egyaránt indokolja. A megyében jelenleg a kiépített kerékpárutak hossza mintegy 180 km. Ezek egy része külterületen – főleg a 44. sz., 46. sz., 47., sz. főutak mentén – épült meg, de a megye településeinek jelentős részében már belterületen is létesültek kerékpárút-szakaszok. A hálózat bővítése (tervezése és építése) folyamatos. A turizmus, ill. idegenforgalom igényeinek figyelembe vételével a megyében kijelölésre került egy olyan, mintegy 220 km hosszú kerékpárút-hálózat, mely Békéscsaba állomásától kiindulva, felfűzi a természeti és műemléki szempontból jelentős megyei látnivalókat.

2010-ben megvalósult a Békéscsaba és Békés közötti kerékpárút.

(Forrás: Békés Megye Területrendezési Terve Módosítás 2011.)

Természeti adottságok

Békés város természetföldrajzi besorolásban a Alföld nagytájon, Berettyó – Körös vidék középtájon és a Körös – menti sík kistájon fekszik. A kistáj Békés és Jász – Nagykun – Szolnok megyében helyezkedik el. Területe: 1240 m^2.

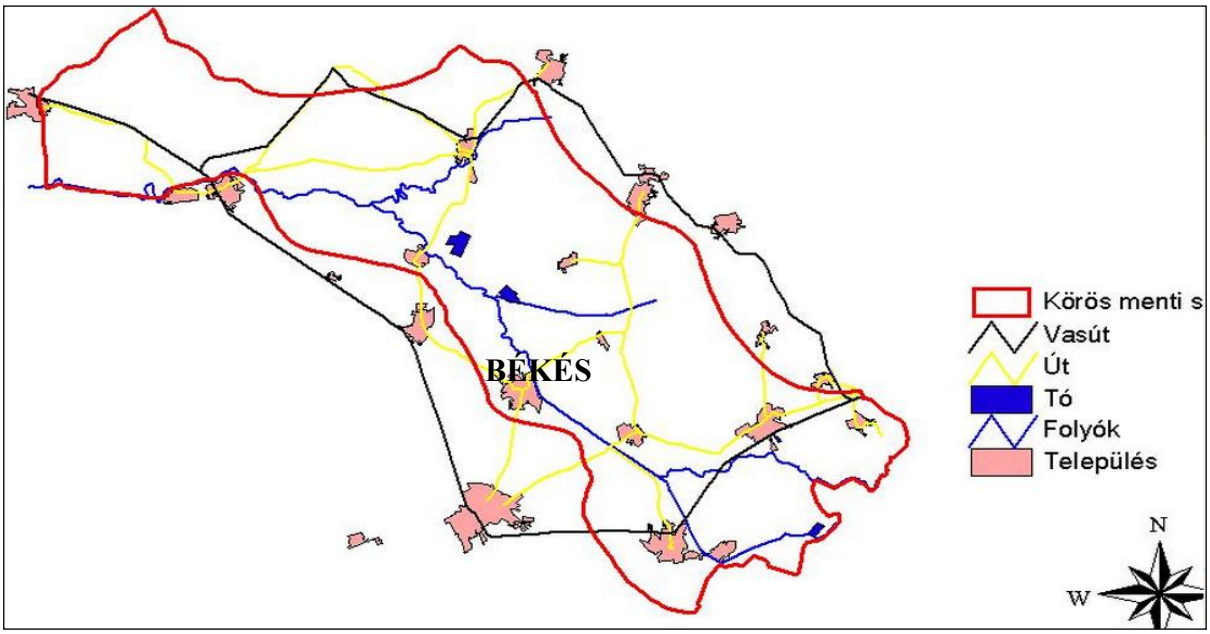

Körös Menti sík térképe

A Tisza, Maros, Hármas-Körös, Fekete- és a Fehér-Körös által közrefogott, a folyók által kialakított, tökéletes síksággá feltöltött táj sokáig érintetlen vízi világ volt, mára a területet teljesen lecsapolták. Ez az Alföld egyik legmélyebb süllyedék területe, eltérő üledékekkel, ahol a földkéreg vastagsága: 25-27 km, a litoszféráé: 60-80 km.
Napjainkban ennek a medenceségnek a következményei az időnként kipattanó földrengések, írásos feljegyzések szerint az utóbbi 200 évben 21-szer fordult elő a térségben ez a természeti jelenség. Közülük a legjelentősebb pusztítást az 1978-as, a Richter-skála szerinti 4.5-ös erősségű rengés okozta, melynek epicentruma Békés volt.

Éghajlat, helyi klíma

A város az északi mérsékelt övben, azon belül is a kontinentális éghajlati zónában fekszik, viszonylag hideg téllel és meleg nyárral. Az évi középhőmérséklet: 10,2 - 10,4 °C, ezzel egyike az ország legmelegebb tájainak, amelyet a mezőgazdaság ki is használ. A hazánkra jellemző északnyugati, északi széliránnyal ellentétben a Tiszántúlon, így Békésen is az északkeleti irány a leggyakoribb, amely részben betudható a Duklai-hágó, illetve az Erdélyi Szigethegység hatásának. Az évi átlagos csapadékmennyiség valamivel 550 mm felett van, ez nagyjából megfelel az országos átlagnak, de különösen káros a mezőgazdaságnak a mind gyakrabban előforduló nyári aszály.

Az éghajlat egyes elemeinek jellemzésére a Békéscsabán mért adatsorok a legalkalmasabbak, melyek egyértelműen kontinentális éghajlati jellegzetességet mutatnak. Az éghajlat szempontjából az agrártermelés feltételei általában jók, de a tenyészidőszak éghajlatát a szeszélyesség is jellemezi, ami fagyveszélyben, aszályosságban, esetenként túl sok csapadékban nyilvánul meg. Előnyös a tenyészidőszakban jelentkező hőtöbbletet, a napsütéses órák magas száma. A magas hőösszeg kedvező a hő- és napfényigényes kultúrák

termesztésére. A csapadék Békésen is, mint az Alföldön általában, a mezőgazdasági termelés legnagyobb bizonytalansági tényezője.

A napsütéses órák száma évente mintegy 2000 óra.
Ebből nyáron 810-820, télen 190-200 napsütéses óra az átlag.
A hőmérséklet sokévi átlaga: 10,5-10,6 C
A tenyészidőszak középhőmérséklete: 17,4-17,6 C
A csapadék sokévi átlaga: 560-580 mm
A vegetációs időszak átlaga: 310-320 mm
A leggyakoribb szélirány az ÉK-i és a D-i.

Domborzat

Békés jellemzően sík terület, tengerszint feletti magassága 82 és 86 mBf közötti, a terület sík voltát, csak néhány enyhe lejtésű domb-szerű képződmény (halom) teszi kissé változatossá. Mindezekből következik, hogy lejtőművelés alkalmazására nincs szükség. Értékes geomorfológiai elem, egykori dűnesor található a külterület egy részén. Ez néhány méteres szintkülönbségével az Ős-Maros egykori medrére emlékezetet, de ősfolyó meder maradványok a város külterületén máshol is találhatók.

A kis felületű holocén allúviumok kivételével a felszíni képződmény pleisztocén korú. Általában mindenütt jellegzetes összetételű löszképződmény fedi a felszínt. (2-3 m). A lösz alatt a legtöbb helyen folyóvízi homok fekszik, amit néhol buckákba halmozott össze a szél. A buckák között csak igen vékony homokos-lösz vagy löszös-homok réteg van. A felszín löszös üledéke alatt fekvő homokréteg ásványi összetétele marosi lerakódást igazol. Iszap vagy agyagréteg csak kis területen található, aminek az a magyarázata, hogy az utolsó löszképző időkben az Alföldnek ez a része erősen süllyedt, és az Alföldre kilépő Maros, a szállítóképességét elveszítve rohamosan rakta le hordalékát. Ennek hatására keletkezett az a nagy kiterjedésű hordalékkúp, amelyen a Maros szerteágazó medrekben folyt. A homokrétegben több mint 6 ezer éves jó minőségű ivóvíz-kincs van. Vízálló agyagréteg hiánya miatt az egészséges ivóvízbázis a felszín felől nagyon sérülékeny, ezért a felszíni szennyeződéstől fokozottan védendő!

A felszín ősanyagának és a talajvíz állásának megfelelően a képződött genetikai talajtípus a keleti részen mélyben sós réti csernozjom, míg más helyeken – és ez a legjelentősebb területnagyság – alföldi mészlepedékes csernozjom. A talajképző kőzet löszös üledék. Fizikai féleségük szerint agyagos vályog, homokos vályog és vályog talajok találhatók. A termőterület nagy része jó vízgazdálkodású talaj.
A talajminőség és a mélyben elhelyezkedő talajvíz a megyei átlagnál is valamivel jobb termelési alapot és adottságot eredményeznek. A szántók átlagos minősége kiváló, 37,7 Ak/ha. A terület defláció érzékeny.

Hidrogeológiai viszonyok

Merev medencealjzatát, ópaleozóos - paleozóos kristályos kőzetek, főleg granitoidok, csillám palák [csillámpala] és csillámkvarcitok, helyenként pedig karbon, perm, triász és kréta kori képződmények alkotják. A süllyedéket kitöltő harmadkori üledékeken belül a Pannon beltenger üledékei érték el a legnagyobb vastagságot. A pliocén kor legfontosabb eseménye a folyóvízi feltöltésből származó kavicsterületek kialakulása. A felszíni infúziós löszös, az ártéri iszapos, agyagos üledékek a marosi, illetve a körösi hordalékkúpok peremi zónájához tartoznak, illetve azok közén rakódtak le a pleisztocén során. Az egymásra települt folyóvízi rétegek vastagsága átlagosan 500-800 m közötti.

Vízrajz

Békés város közigazgatási területén a legnagyobb felszínformáló tényezőt a pleisztocén után a felszíni vizek jelentették. A Körösök árvizei folyamatosan formálták, alakították a tájat. A növényvilágra jellemző volt, hogy az egykori mocsár – és nádvilágot hatalmas tölgyesek és fás puszták tarkították. Az 1850-es években végzett folyószabályozás után azonban jelentősen átalakult a tájkép, és kialakult a térség mai természeti képe.

A Fehér Körös többszöri szabályozás következtében közvetlen Gyula alatt Szanazugnál egyesül a Fekete Körössel és Békés mellett Kettős Körös néven folyik el mesterséges ásott mederben. Békésen a Fehér Körös eredeti folyómedre a város belterületét szeli ketté, helyén jelenleg az un. Élővíz csatorna található. A szabályozást a többszöri nagy árvizek tették szükségessé, melyek jelenleg is - főleg a tavaszi hóolvadások során – árhullámokkal fenyegetnek. Jelentős vízhozam változás jellemző a Körös folyóra, szélsőséges száraz, nyári időszakokban előfordul, hogy a meder duzzasztott vízszintje is jelentősen leapad.

Az ásott mederben folyó Kettős-Körös vize az országos átlagnál tisztább I-II osztályú besorolású, kiváló, jó víz több év átlagát figyelembe véve. Kiemelt feladat a Románia felől érkező szennyeződések kezelése. A töltések távolsága egymástól a Kettős-Körösön átlag 300 m. Vízjárása ingadozó, a vízszintet a szabályozásokon kívül a békési (kiterjedése 308 ha) és a Békésszentandrási duzzasztó szabályozza, mely öntözési lehetőséget is biztosít a térségben. A folyó közepes kisvízhozama 6,0 m^3/s, közepes vízhozama 70,7 m^3/s, közepes nagyvíz hozama 507 m^3/s. A Kettős-Körös békési szakasza tehát ma egy mesterséges folyómeder másodlagos és harmadlagos tájjelleggel, amelyet folyamatosan visszahódít a természet. A Malomasszonykerti körgátárok záportározó funkcióval bír, a mellette lévő töltés hivatott az árvízi helyzetből esetleges bekövetkező töltésszakadás esetén a belső városrész árvízi védelmére. A Kettős-Körösön évente két árhullám figyelhető meg: a tavaszi ún. jeges áradás, illetve a nyári ún. zöldár. Ezek veszélyezettséget jelenthetnek az élővilágnak és a lakosság számára is, bár a folyót körbevevő gátrendszer és vésztározók karbantartása folyamatosan megvalósul.

A közigazgatási területen az egyéb felszíni vizek, holtágak, erek a folyószabályozásokkal eredeti rendszerüket elvesztették, kiszáradtak, vagy mesterségesen szüntették meg, de azért maradt néhány említésre méltó csatorna, holtág-rendszer. Ezek kiemelkedő fontosságúak azon szempontból, hogy az apróvad állomány megtartó és szaporító helyei.

A vízminőség a csatornákban átlagosan III. osztályú. A Kettős-Körös mellékági jellegű holtága a *Holt Fekete-Körös (Vargahossza-főcsatorna),* melynek természetközeli állapotát az idők folyamán sikerült megőrizni. Felső és középső szakasza kiválóan őrzi a folyó szabályozás előtti természetes lefolyási viszonyait, a Sebesfoki erdőn átvezető mintegy 30 kilométernyi szakasz pedig az országban egyedül a gemenci Duna-ághoz hasonlítható hangulatú. A meder ugyanakkor jórészt elláposodott, a vízi ökoszisztéma pedig az

elmocsarasodás jellegét mutatja (eutrofizáció), az öblítő víz hiánya miatt a holtág erősen degradálódott, illetve a kidőlt fák több esetben gátolják a vízen való haladást.
Az *Élővíz-csatorna* természetes módon köti össze Békéscsabát, Békést és Gyulát a Közép Békési Centrum városait, hossza 37,35 km, torkolati vízszállítása14,0 m^3/s, vízgyűjtő területe 452 m^2. Elsősorban Békéscsaba nagymértékű szennyezése miatt jelenleg csak igen korlátozottan használható, tehát veszélyt jelent mind a természeti környezet mind az ember számára, amit a csatorna alsó szakaszán Békésen jelent problémát, ahol IV-V osztályú a vízminőségi besorolás, pontszerű szennyező forrásként megemlíthetőek a fürdőkben hasznosított termálvízek, melyek magas szerves anyaggal, sótartalommal rendelkeznek. A *Bodzászugi holtág* a Körös szabályozások utáni lefűzött jobb parti mellékága, melynek állapota a Fekete-Körös holtágánál is rosszabb. A *Krisztina-zugi holtág* a Körös bal partján a szabályozások által lefűzött morotva típusú holtág, mely a hetvenes évek végéig állandó vízborítású, kiváló horgászvíz volt. A nyolcvanas évek meliorációs tevékenysége során azonban vizüket lecsapolták, így jelenleg csak időszakos vízborítottságúak.

Talaj

A megye területének talajviszonyaira az Alföld zonális talajtípusainak, a csernozjomok különböző típusainak az egyértelmű dominanciája jellemző. A talajképző tényezők, így az alapkőzet típusa, a síkvidéki jelleg, a domborzati meghatározottságból következően a kitettségi viszonyok elhanyagolható jelentősége, az éghajlati adottságok, a vízháztartás jellege, a természetes és részben a termesztett növényzet típusai meglehetősen homogén módon uralják a megye egészét, így a genetikai talajtípusok sokfélesége nem alakulhatott ki.

A megye talajviszonyaiban megfigyelhető differenciák egyrészt a talajképző alapkőzetként uralkodó lösz összetételének tájankénti különbözősége, másrészt a felszínközeli talajvíz hidromorf hatásának eredményeként alakultak ki. A megye uralkodó talajtípusai az alföldi mészlepedékes csernozjom, a réti csernozjom és a réti szolonyec talajok. Az alföldi mészlepedékes csernozjom talajok a magasabb iszap- és agyagtartalmú löszökön képződtek, mechanikai összetételük agyagos vályog illetve agyag.
Az alföldi mészlepedékes csernozjom elsősorban a megye DK-i részén, a Csanádi hát területén, a Maros hordalékkúpon alakult ki, de a megye középső részén, a Békési-síkon is nagy területen képződött. A Körösök vidékét, a megye északi részét a löszös üledéken keletkezett réti szolonyec és réti csernozjom talajok uralják, de mellettük nagy területet foglalnak a réti talajok és a réti öntéstalajok is a gazdag vízhálózatú területen a vízfolyásokhoz kapcsolódóan. A Kis - Sárréten a síkláp talajok is elterjedtek.

Békés megye az ország legjobb talajadottságú mezőgazdasági területei közé tartozik. A megye talajadottságai elsősorban a szántóföldi növény termesztésnek és a rét-, legelő gazdálkodásnak kedveznek. A mezőgazdasági termelés szempontjából legjobb minőségű, országos viszonylatban is kiemelkedő értékű termékeny talajok elterjedése jellemzi a megye csaknem egészét. A megyén belül a legjobb talajadottságú a Körös-Maros köze középső területe. A megye délnyugati részén elterjedtebbek a szikesek, amelyek jobbára legelőként hasznosulnak.

A megye talajainak kötöttsége és a növényborítottság következtében széleróziót talajokat veszélyeztető hatása nem számottevő. Ennek ellenére az összefüggő nagy táblák esetében probléma lehet a kifúvás, elhordódás. Folyóvízi és areális erózióról a megyében nem beszélhetünk. A mély fekvésű és magas talajvizű területeken viszont a belvíz okoz komoly károkat.

A településen elkészített talajvizsgálatok is igazolják, hogy a terület talaja a csernozjom főtípusba sorolható. Minden vizsgált talajszelvényben megjelenik a szénsavas mész, a humuszmentes talajképző kőzetben pedig kimutathatók a szikesség jelei. A talajvíz nagy mélységben helyezkedik el, a talaj felszínére jutó csapadékvíz ősszel és télen lefelé irányuló mozgást végez, mely folyamat a könnyen oldható anyagok kilúgozását segíti elő. Az év többi részében a gyökerek szívóhatása és a talaj víztartalmának párolgása révén felfelé irányuló a talajvíz mozgása. A kilúgozás ennek következtében főleg a szénsavas mész mennyiségének csökkenésében mutatkozik. A talaj jellemzője a humusz-felhalmozódás, a kationokban főleg Ca^{+}-ban való gazdagsága, a karbonátok biogén eredetű felhalmozódása a talajszelvényben és vándorlásuk a gyökérzónában. E miatt a szerves és szervetlen anyagok semleges és gyengén lúgos viszonyok között alakulnak át. A talaj szerkezete többnyire morzsás.

A szerves anyag tartalom a felszínen 3-4 %, ez lefelé hirtelen csökken. A vizsgált szelvényben a $CaCO_3$ a humuszos rétegben minden esetben megtalálható különböző mennyiségben. A víz hatására utaló hidromorf bélyegek, a vasszeplők a BC és C szintekben találhatók. A helyszíni vizsgálatok idején a talajvíz szintje 380 cm-en volt.

A belterületen a közelmúltban befejeződött szennyvízcsatorna-hálózat építés során megállapítást nyert, hogy rendkívül változatos a belterület talajszerkezete. A talajszerkezetben mindenütt megtalálható a település nevére is utaló talajféleség a homok. A humuszos termőréteg vastagsága, az agyagos, homokos szintek elhelyezkedése rendkívül sokféle, akár néhány méteren belül is más-más képet mutat. Mindenütt megtalálható a jó minőségű, jó termőképességű humuszos termőréteg, de ennek vastagsága igen változatos. Több helyen ez a réteg 1-1,2 m, és alatta változatos vastagságú agyagos-löszös, majd homokos rétegek találhatók, de főleg a magasabban fekvő területeken alig 30-40 cm vastag termőréteg alatt már jelentős mélységig terjedő homokréteg található, amely valószínűsíthető, hogy a Maros által lerakott hordalék. (Forrás: Békés.hu, wikipédia.hu, sulinet.hu)

Külterületi földrészlet statisztika művelési áganként

művelési ág	földrészletek száma	alrészletek száma	összes alrészlet terület (m^2)	legkisebb alrészlet terület (m^2)	legnagyobb alrészlet terület (m^2)	átlagos alrészlet terület (m^2)
erdő	186	232	4663444	80	399513	20101
fásított terület	14	15	40714	400	16549	2714
gyep (legelő)	188	326	6544443	404	311343	20075
gyep (rét)	10	12	403870	1947	179770	33656
gyümölcsös	918	941	1473392	219	44103	1566
kert	1689	1696	2393817	12	14854	1411
kivett	9134	9257	20998138	8	377875	2268
nádas	51	65	238981	433	22148	3677
szántó	3117	5108	90452985	35	1362298	17708
szőlő	17	18	16464	401	1874	915

Természetvédelem

A Körös-Maros Nemzeti Park, illetve a természetvédelmi kezelését ellátó Igazgatóság hazánk hetedik nemzeti parkjaként 1997. január 16-án jött létre a Dél-Tiszántúl természeti és táji értékeinek megőrzése érdekében. A Nemzeti Park Igazgatóság működési területe 800 000 hektár, ami magába foglalja Békés megyét, Csongrád megye Tiszától keletre eső felét, valamint a Körös-ártér és a Dévaványai-Ecsegi puszták területi egységek Jász-Nagykun-Szolnok megyébe átnyúló részeit.

A más és más adottságú és sajátosságú tájakon változatos, természeti értékekben gazdag területek maradtak fent. A mezőgazdaság fejlődése következtében napjainkra kimagasló természetvédelmi feladatot jelent a megmaradt természetes növénytársulások, elsősorban a löszgyepek védelme. A hajdani Kis - Sárrét, a Körösök vidéke, a Dévaványai-, Békési- és Csanádi-sík területein tájképi- és természeti értékeiknél fogva nagy kiterjedésű szikes puszták, erdőspuszta- és mocsármaradványok, kaszálók és ligeterdők maradtak fenn. Országosan is kiemelkedő feladat azoknak a növény- és állatfajoknak a védelme, melyek Magyarországon egyedül itt tenyésznek vagy állományuk jelentős része a Nemzeti Park területén található. A növényvilágból ilyen a bókoló zsálya, az erdélyi hérics.
Szintén e táj egyedülálló természeti képéhez tartozik az ősszel tömegesen nyíló vetővirág. A növények mellett az állatok közül is nem egy ritkaság található: a nagy szikibagoly lepkefaj, a dobozi pikkelyes csiga, az atracél cincér, a sztyeplepke, a túzok, mely törzsalakjának legéletképesebb populációja Békés megye északi részén él. A Ramsari egyezmény hatálya alá tartozó területek - a Kardoskúti Fehértó és a Biharugrai halastavak - vizes élőhelyeinek szerepe a nemzetközi madárvonulásban is jelentős.

A Nemzeti Park részterületei:

1. Kis-Sárrét
2. Bélmegyeri Fáspuszta
3. Mágor-puszta
4. Dévaványai-Ecsegi puszták
5. Kígyósi-puszta
6. Körös-ártér
7. Cserebökény
8. Kardoskúti Fehértó
9. Csanádi puszták
10. Maros-ártér
11. Tompapusztai löszgyep
12. Tatársánci ősgyep
13. Békési löszgyep

Békés közigazgatási területén belül alapvetően két tájhasználati forma különböztethető meg:

- A kiváló talaj és éghajlati adottságokra alapozott mezőgazdasági termelési terület (a”külterület” egésze),
- a lakosság életteréül szolgáló belterület.

Országos jelentőségő védett területek, illetve természeti emlékek:

- a Körös-Maros Nemzeti Park Igazgatóság területe,
- a KMNPI által nyilvántartott és közzétett természeti területek,
- ökológiai folyosók, valamint
- a természetvédelmi törvény erejénél fogva védett természeti emlékek, a kunhalmok

Békés város területén különleges madárvédelmi terület: nincs

275/2004. (X. 8.) kormány rendelet az európai közösségi jelentőségű természetvédelmi rendeltetésű területekről alapján Békés városban:

- *Fekete-, Fehér- és Kettős-Körös Kiemelt Jelentőségű Természet megőrzési Terület (HUKM20012) található. Kiterjedése: 1979,86 ha*

Természetvédelmi szempontból kiemelkedő fontosságú a Kettős-Körös hosszirányú átjárhatóságának biztosítása, melyet megerősít az Alsó – Tisza - vidéki Környezetvédelmi, Természetvédelmi és Vízügyi Felügyelőség is a Békési duzzasztó vízjogi üzemeltetési engedélyének módosításához, 2006-ban kiadott határozatában.
A víz-politika történetében mérföldkő a 2000-ben hatályba lépett Víz Keretirányelv, melynek legfontosabb célkitűzése, hogy a vizek jó ökológiai állapotát 2015-ig el kell érni. A Vízgyűjtő Gazdálkodási Terv vonatkozó része a 2-13 számú Kettős-Körös alegységre megfogalmazta, hogy a jó potenciál 2027-re akkor érhető el, ha megtörténik a Békési duzzasztómű hosszirányú átjárhatóságának helyreállítása hallépcsővel. A jó potenciál elérése érdekében 2015-2021 között előirányozta a DU3 jelű, „Hallépcső, megkerülő csatorna építése” megnevezésű intézkedést, azaz a hallépcső építését.

Békési duzzasztómű

1969-ben készült el a Kettős-Körösön a Békési duzzasztómű. A gátszerkezet 2x18 m széles, a duzzasztást billenőtáblák biztosítják. duzzasztási szint (optimális): + 460 cm (85,92mBf), tározott víz:4,7 millió m^3, duzzasztási szint (max.): + 510 cm (86,42mBf), tározott víz: 6,7 millió m^3, alvízszint: 81,98mBf (Bszta. + 485 cm)
A duzzasztómű április 15. és november 15. között üzemel, melytől kedvező vízviszonyok esetén el lehet térni. A duzzasztómű a Kettős-Körös víztestét kétfelé osztja. A duzzasztó bal oldali parti pillérére lett felfüggesztve a korabeli tervezési elveknek megfelelő hallépcső. Működőképességét kedvezőtlenül befolyásolja, hogy a duzzasztómű magas küszöbű, tehát a duzzasztáson kívüli időszakban is előáll az al - és felvíz között minimum 1,5-2,5 m-es vízszintkülönbség. További üzemeltetési problémát jelent az, hogy a hallépcső szakaszos üzemű és folyamatos élőmunkát igényel.
Békés város keleti részén a Dánfoki, a Körös-vidéki flóra Üdülőteleppel határos Kettős-Körös bal partjának töltéslába, a szivattyúház tápcsatornája és az ártéri Doboz felé eső meglévő Dánfoki szivornya által határolt ártéri terület. (Forrás: KOVIZIG)

A *Kettős - Körös folyó* Békési duzzasztó által érintett szakasza természetvédelmi szempontból értékes, annak ellenére, hogy befolyásolt állapotú vizes élőhely. Az Európai Unió kiemelt jelentőségű élőhelyeit jellemző fajok jelenléte következtében a Natura 2000 hálózatba tartozik.

Élőhelyek:

Természetes eutróf tavak Magnopotamion vagy Hydrochrition növényzete 3150
Iszapos partú folyók részben Chenopodion rubri és részben Bidention növényzettel 3270
Folyóvölgyek Cnidion dubiihoz tartozó mocsárrétjei 6440
Enyves éger (Alnus glutinosa) és magyas kőris (Fraxinus excelsior) alkotta ligeterdők) Alno-padion Alnion incanae, Salicion albae) 91E0

Fajok:

Tavi denevér (Myotis dasycneme)
Vidra (Lutra lutra)
Balin (Aspius aspius)
Halványfoltú küllő (Gobio albipinnatus)
Vágó csík (Cobitis taenia)
Selymes durbincs (Gymnocephalus schraetser)
Bánáti csiga (Chilostoma banaticum)
Tompa folyamkagyló (Unio crassus)

Természetvédelmi célkitűzések (SDF 6.2 Management):

Általános célkitűzés:

A Natura 2000 terület természetvédelmi célkitűzése az azon található, a kijelölés alapjául szolgáló közösségi jelentőségő fajok és élőhely típusok kedvező természetvédelmi helyzetének megőrzése, fenntartása, helyreállítása, valamint a Natura 2000 területek lehatárolásának alapjául szolgáló természeti állapot, illetve a fenntartó gazdálkodás feltételeinek biztosítása.

Specifikus célok:

A gyepterületek fenntartása aktív természetvédelmi kezeléssel (kaszálás, legeltetés).
A gyepek cserjésedésének megakadályozása aktív élőhely kezeléssel.
Az inváziós növényfajok (különösen a gyalogakác, amerikai kőris, keskenylevelű ezüstfa, zöld juhar, selyemkóró, fehér akác) visszaszorítása, terjedésének megakadályozása megfelelő természetvédelmi kezeléssel.
A gépjárművek okozta taposási károk mérséklése a gyepterületeken.
A puhafás ligeterdő élőhely típusba tartozó erdőterületek esetében a természetesség növelése, a vágás érettségi kor emelése, a site-on belül kiegyenlített korosztály-szerkezet kialakítása és fenntartása.
A gyepes, illetve erdős élőhely típusok területi arányának növelése érdekében a hullámtéren fekvő szántóterületeken a földhasználat átalakítása (visszagyepesítés, erdősítés).
Természetközeli erdőkezelési eljárások bevezetése.
A felszíni vízhasználatok (vízkivételek, vízátvezetések) az ökológiai szempontból szükséges mederben hagyandó vízhozam figyelembevételével történő megvalósítása.
A vízfolyást befogadóként használó meglévő szennyvíztisztító telepek hatásfokának növelése.
A *Békési* és a Körösladányi duzzasztók az alvízi szempontok, illetve a hosszirányú átjárhatóság figyelembevételével történő üzemeltetése. A mentett oldali és hullámtéri holtmedrek ökológiai igényeket figyelembe vevő vízellátásának biztosítása. A jó halászati és horgászati gyakorlat bevezetése. (Forrás: http://www.termeszetvedelem.hu)

Helyi jelentőségő, egyedi természeti értékek Békés városban

Megnevezés	Cím	Hrsz	Kor	Védelmi kategória
Páfrányfenyő (Ginkgo biloba)	Széchenyi tér 8. sz. udvarán	2244.	100 év	TE
Kocsányos tölgy (Quercus robur)	Liget, Bagoly Étterem kertje	5636/5.	120 év	TE
Kocsányos tölgyek (Quercus robur) 5 db Csertölgy (Quercus cerris) 3 db	Élővíz-csatorna Csók híd és Rendelőintézet híd közötti szakaszán	2298/2.	80 – 100 év	TE
Kocsányos tölgyek (Quercus robur) 8 db	Sportpálya	3917/1.	80 – 100 év	TE
Kocsányos tölgyek (Quercus robur) 6 db	Sebők kert, volt Hidasháti ÁG kísérleti telepe	081/3.	120-150 év	TE
Japán akác (Sophora japonica)	Kossuth u. 16. sz. alatti Tüdőgondozó udvarán	5580	80 év	TE
Kocsányos tölgy (Quercus robur) 1 db	R. Nagy Sándorné Tanya 28.	0289/4.	150-200 év	TE
Mocsárciprus (Taxodium distichum) 2 db	Diviczki János Diviczki László Békés, Alsó-körgát	10102/1.	100-110 év	TE
Hegyi szilfák (Ulmus glabra)	Pataki Lászlóné	0691/6.	100–150 év	TE
Kettős-Körös-parti fehér nyár (Populus alba)	Magyar Állam, KÖVIZIG	0444/1	200 év	TE
Kettős-Körös-parti kocsányos tölgyek (Quercus robur)	Horváth Péter (Békés, Fáy utca 8.)	0404/1.	70 év	TE
Vadgesztenyék (Aesculus hippocastanum) 2 db	Békés, Múzeum köz	2240. és 2243	80 év	TE
Lepényfa (Gelditsia triacanthos)	Magyar Államvasutak Zrt.	4027/7.	60 év	TE
Magyar kőris (Fraxinus angustifolia	Békés, Fáy utca	2287.	80-100 év	TE
Douglasz-fenyő (Pseudotsuga mensiesii) Ezüstfenyő (Picea pungens)	Békési Ref. Egyházköz. Széchenyi tér 21.	17.	60-80 év	TE
Kocsányos tölgy (Quercus robur)	Farkas Gyula Közokt. Intézmény melletti terület	6597.	60-80 év	TE
Szürke nyarak (Populus canescens) 2 db	Sportpálya	3917/1.	70 év	TE
Vénic szilfák (Ulmus laevis) 2 db		6914/2.	80-100 év	TE
Vénic szilfák (Ulmus laevis) 2 db		5643.	80-100 év	TE
Fehér fűz (Salix alba)		6910.	50-60 év.	TE
Fehér nyár (Populus alba)		0615.	100-110 év	TE
Kocsányos tölgy (Quercus robur)		0473/2.	120 év	TE

Helyi jelentőségő, egyedi védett területek, Békés városban

#	Név	Törzskönyvi szám	Védettségi szint	Védelmi kategória	Kiterjedése	Hatályba lépés éve
1	Békési Csatárkert	3/172/TT/98	helyi	TT	5,12 ha	1998
2	Békési Duzzasztómű	3/173/TT/98	helyi	TT	8,31 ha	1998
3	Békési Élővíz-csatorna	3/174/TT/98	helyi	TT	5,47 ha	1998
4	Békési Vargahossza-csatorna	3/178/TT/98	helyi	TT	0	1998

Csatárkert: Békés Város déli belterületi határától az Élővíz-csatorna bal oldali mederszéle, a gyulai közút, és a Malomvégesi temető melletti dőlő úttal szemben húzott egyenes által határolt terület.

Békési Duzzasztó: A Kettős-Körös 116,7 folyamkilométerében, 1967 - 68-ban épült a 2xl8 m nyílású meder duzzasztó. Üzembe helyezésével lehetőség nyílt 11000 hektár mezőgazdasági terület öntözésére és ipari víz vételezésére is a Kettős- Fehér-, Fekete-Körös mentén. A mű tervezése tanulmányszinten 1962-ben kezdődött. A kiviteli tervek a Vízügyi Tervező Vállalat készítette el. A beruházást az OVH Dunai és Tiszai Vízi Nagylétesítményeket Beruházó Vállalat bonyolította le. Az építési munkák kivitelezője az OVH Kelet-magyarországi Vízügyi Építő Vállalat volt. Az acél- és gépszerkezeteket a Ganz - Mávag készítette és szerelte be. Az 5,40 m (legnagyobb) duzzasztást acélszerkezetű billenő táblákkal lehet biztosítani. A duzzasztó küszöbe 1,80 m állandó duzzasztást ad. A duzzasztó mellett hajózsilip nem épült, de a későbbi megépítésre van lehetőség, mivel a hajócsatornák ki lettek ásva.

Az *Élővíz-csatorna* egy vízhasznosítási (többnyire belvíz) levezetésére szolgáló mesterséges csatorna Gyula – Békéscsaba – Békés között. Békéscsabán sok helybeli egyszerűen „*Körösnek*”, vagy „*Körös-csatornaként*” emlegeti, mivel jelentős részén az egykori Fehér-Körös holtágában halad. Békésen a gúnyneve az egykori gyári szennyezés miatt *Büdös-Körös*.

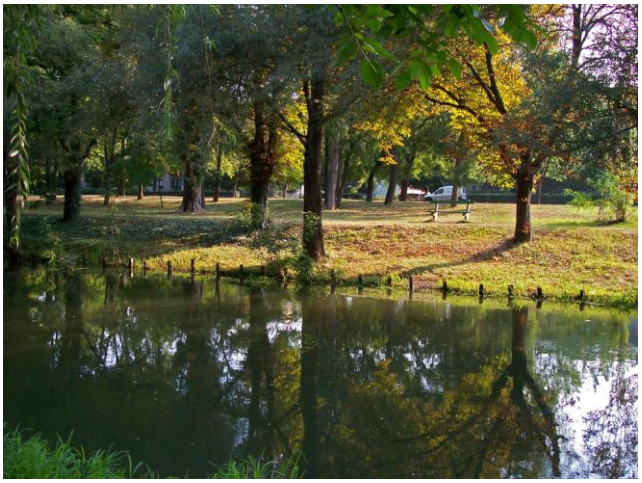

Az Élővíz-csatorna egy része természetes eredetű, a Fehér-Körös egykori ágaiban halad, míg középső, Békéscsaba környéki szakasza emberkéz által létrehozott, mesterséges csatorna, amelyet 1777-ben ástak meg a békéscsabai polgárok, közhasznú munkával. Gyulán valaha a Fehér-Körös folyt keresztül, ezt azonban az 1850-es években biztonsági okokból a várost elkerülő mesterséges mederbe terelték a folyót. A régi meder képezi ma az Élővíz-csatorna gyulai szakaszát, amely mindig tiszta vizet kap a Fehér-Körösből.[1]
A csatorna eredetileg a közelben fekvő Erdélyi - Szigethegység fáinak leúsztatására szolgál, mivel a környék igen fahiányos volt a török háborúk után. Ezért eredetileg tutajozó csatornának készült el. Később az egyre növekvő és fejlődő Békéscsaba vezetése elhatározta,

hogy a kanálist alkalmassá teszi a belvíz elvezetésére is. Így a későbbiek folyamán szivattyúkat helyeztek üzembe, először csak a déli, majd a középső és az északi szakaszon is, teljessé téve az elvezetést. Az idők során többször kotorták, mélyítették, szélesítették. 1888-ban a nagy csabai árvíz folyamán a Körösök gátszakadása nyomán a víz szintje meghaladta a Békéscsaba legmagasabb pontját, a Nagytemplom hátsó küszöbét, és csak rendkívüli erőfeszítéssel sikerült megvédeni a várost a körgát segítségével. Régebben gazdasági tevékenység is kötődött az Élővíz-csatornához, számos vízimalom is üzemelt rajta.
A vízfolyás Gyula és Veszely között a Fehér-Körös egykori elhagyott medrében folyik, csak a Veszely–Békéscsaba–Sikkony szakasz (14,2 km) mesterséges eredetű. Így a csatorna nagy részben természetes mederben folyik. Mai állapotában teljesen szabályozott, partja a városok területén kikövezett. Vízellátása a tavaszi olvadásoktól a késő őszig gravitációs úton történik. A víz megfelelő szinten tartását bögrerendszer biztosítja. Legnagyobb vízszállító képessége a torkolati szakaszon jelentkezik, ez 14 m^3/s-ot jelent. Magas vízállás esetén a kifolyást két szivattyútelep üzemeltetésével lehet megoldani. További duzzasztóművek is épültek rajta például Békéscsabán is. Bár lassú folyása, nem túl nagy szélessége és mélysége miatt elméletileg könnyen befagyna, mégis, a gyulai és csabai fürdők meleg termálvize, valamint a belekerülő szennyvíz miatt ritkán alakul ki a városok területén belül összefüggő jégréteg. Ilyen telek voltak a közelmúltban a 2000/2001-es, 2002/2003-as, valamint 2008/2009-es hideg napjai, amikor a teljes szakaszán vastagon beállt, úgy, hogy korcsolyázni is lehetett rajta.
Meglehetősen szennyezettnek számít, ugyanis Gyula és Békéscsaba szennyvizének egy jó részét is befogadja, amit a természetes öntisztulási képesség csak részben tud ellensúlyozni Békésig. További gond a nem folyamatos vízutánpótlás, hiszen árvíz esetén a bevezetésnél esetenként lezárják a zsilipet, így ilyen időszakokban hetekig, esetleg egy hónapig sem juthat friss víz a kanálisba.

Napjainkban az egykori faúsztató tevékenység teljesen eltűnt, medre több helyen igen eliszaposodott, alig 1 méter mély. Az egykori kikötő a mai Békés Megyei Tudásház és Könyvtár mellett lévő nagy füves, mélyen fekvő terület volt. Az 1960-as években még rendszeresen fürödtek benne, olyan tiszta volt a vize. Jelenleg már sportolásra is ritkán használják, néha látni rajta csak kajakozókat, illetve Békéscsaba legnagyobb lakótelepe, a Lencsési lakóteleptől keleti irányban nyaranta főleg kisgyerekeket, amint fürödnek. Az ok nem csak a szennyezettség (a várostól keletre még viszonylag tisztább, utána már egyre több szennyvíz kerül bele), hanem a mederkotrás hiánya is. Emiatt feladata inkább már csak a belvíz elvezetése. 2008-ban 370 millió forintot nyert a Békési Települések Vízvédelmi Egyesülete egy uniós pályázaton. Ennek keretében Gyulán úgynevezett vízpótló szivornyát, Békésen kis teljesítményű stabil szivattyút, míg a csatorna torkolati szakaszán egy, az uszadék folyamatos kiemelését végző szerkezet került telepítésre. Emellett csónaklerakók, uszadék-letermelő helyek is létesítve lettek. A csatornán 2008-tól kezdve egy korszerű, úszó nádvágó hajó teljesít szolgálatot.

Vargahossza főcsatorna

A Kettős-Körös mellékági holtág jellegű csatornája, mely teljes hosszában a Fekete-Körös régi medrében folyik. Parti szakaszait mezőgazdasági táblák, kiskertek övezik. Érinti Szanazug üdülőtelepet, elhalad a megye legrégibb települése, Dobozon keresztül, több kisebb-nagyobb kanyarulat után ér a Békés külterületén fekvő Rosszerdőre, majd közvetlenül a békési duzzasztónál egy rövid hullámtéri csatornán keresztül egyesül a Kettős-Körössel.
Az erdőket átszelő, nehezen megközelíthető szakaszai igazi háborítatlan természetet rejtenek. Az aktív mezőgazdasági tevékenységnek köszönhetően partja vízi növényzetben gazdag, a nyári melegben Doboz és Rosszerdő térségében vízfelületére jellemző a részleges vízinövény borítottság.

Érzékeny Természeti Terület (ÉTT)

A természet védelméről szóló 1996. évi LIII. törvény 53. § (5) bekezdésében, valamint a 85. § c) pontjában kapott felhatalmazás alapján elkészített 2/2002-es KöM-FVM együttes rendelet meghatározza az „Érzékeny Természeti Területek" (továbbiakban ÉTT) fogalmát. Az ehhez tartozó szabályozás, pályázati-támogatási rendszer bevezetésének célja a természeti (ökológiai) szempontból érzékeny földrészleteken olyan természetkímélő gazdálkodási módok megőrzése, fenntartása, további földrészletek kijelölése, amelyek támogatással ösztönzött, önként vállalt korlátozások révén biztosítják az élőhelyek védelmét, a biológiai sokféleség, a tájképi és kultúrtörténeti értékek összehangolt megőrzését.
A rendelet szempontrendszere alapján az ÉTT kijelölése az alábbi kategóriákban történik:

a) *kiemelten fontos ÉTT:* azok a területek, ahol nemzetközi viszonylatban is kiemelkedő természeti, táji és kultúrtörténeti értékek fordulnak elő, amelyek fennmaradása középtávon (5-10 év) is kétséges a természetkímélő gazdálkodás támogatása nélkül;

Kiemelten fontos ÉTT-ek térség Békés közigazgatási területén nincsen

b) *fontos ÉTT:* ahol országos viszonylatban jelentős természeti, táji és kultúrtörténeti értékek fordulnak elő, amelyek fennmaradása vagy állapotának javítása érdekében a természetkímélő gazdálkodás támogatása szükséges;

Békés várost érintő fontos ÉTT-ek térségek:

- Vésztő-Békés környéke (9.2.4.)
  A terület kategóriája: fontos ÉTT.
  Az érintett Békés megyei települések: *Békés*, Bélmegyer, Körösladány, Köröstarcsa, Mezőberény, Okány, Sarkad, Békés, Tarhos, Vésztő
- *Gyula – Dobozi ártér*
  A terület kategóriája: fontos ÉTT. (9.2.1.)
  Az érintett Békés megyei települések: *Békés*, Békéscsaba, Doboz, Gyula, Sarkad, Tarhos

c) *tervezett ÉTT:*_ahol jelentős az extenzív mezőgazdasági hasznosítású földrészleteken található élőhelyek száma, de a természeti, táji és kultúrtörténeti értékek jelentősége kisebb, illetve olyan területek, ahol az extenzív gazdálkodás ösztönzésével és támogatásával a terület természeti értéke növelhető, a környezet állapota javítható.

Békés megyében tervezett ÉTT nem található

Tájalakulás történet

Békés megye az ország védett természeti értékekben gazdagabb vidékei közé tartozik. Az elmúlt évtizedek intenzív tájhasznosítási, tájgazdálkodási formáinak következtében – az ország más részeihez hasonlóan – számos táji-, természeti érték semmisült meg, illetve szenvedett el maradandó károsodásokat. Mindezen kedvezőtlen folyamatok ellenére a megyében sok olyan természetileg értékes terület, illetve objektum található, melyek már védettek, vagy arra érdemesek, de akár jogi védelem nélkül is megóvásra érdemesek.
A Békés megyei táj jellegzetességeit a megye teljes egészében alföldi elhelyezkedése determinálja. A megye síkvidéki jellege a folyóvízi feltöltés eredménye. A határon túlról érkező Körösök és a Maros által lerakott és elegyengetett üledékek borítják a megye felszínét, melyre később lösz rakódott. A táj arculatában két elem dominál. Egyrészt a megye területén kimagasló a szántók részesedése. Az összefüggő mezőgazdasági kultúrtáj a megye egyik legfőbb sajátossága. Ez jellemzi a megye déli és középső részét. Másrészt a megye északi részének legfőbb táji jellemvonása, mely elválasztja a déli, szárazabb, vízhiányos döntően szántóként hasznosított mezőgazdasági dominanciájú térségtől, a gazdag vízhálózat, a folyók és holtágak rendszere és a tavak, vizes élőhelyek nagy gyakorisága, amely az észak-békési táj karakterét adja.

A Körös-Maros köze a Maros hordalékkúp síksága, amelyre vastag lösztakaró települt. Nagy része tökéletesen sík vidék, csak déli-délkeleti részén vannak kisebb magasságkülönbségek. Csernozjom talajok képződtek melyek az ország legjobb termőterületei közé emelik ezt a vidéket. A tájat a nagytáblás mezőgazdasági művelés uralja. Az összefüggő szántókat csak a települések beépített területei szakítják meg. A településhálózat ritka, azaz kisszámú, de nagyobb kiterjedésű települések alakultak ki. A táj egyedi arculatához hozzátartoznak a szántók területén lévő, még ma is nagyszámú tanyák, birtokközpontok.

A megye északi harmadát elfoglaló Körös-vidék süllyedő medence terület, amelyet a folyóvizek hordalékukkal folyamatosan töltöttek fel. A tájat kusza vízhálózat jellemzi, az élő vízfolyások mellett számtalan elhagyott meander tarkítja a tájat. A Körösök vidékén zajlott a legintenzívebb folyószabályozás Magyarországon, ennek eredménye a sok lefűződött holtág. A települések elhelyezkedése a tájban szorosan összefügg a vízhálózattal. A folyóhátak az áradások során folyamatosan épültek, és az egykori mocsarakból kiemelkedtek. A parti dűnék pedig a szél akkumulációs munkája nyomán épültek tovább a hátakon. Ezek a környezetükből kismértékben kiemelkedő térszínek lettek az árvízveszélyes és gyakori vízborítású Körös-vidéken a települések területei. A halom végződésű településnevek is utalnak eredetükre. A Kis-Sárrét és a Körös menti síkon a sok víz speciális gazdálkodási formák kialakulásához vezetett, a mezőgazdaság mellett a halászat volt jelentős. Ez a kettősség a mai napig jellemzi a vidéket, a megye legnagyobb halastavait itt találni.

A táj erdősültsége rendkívül szegényes. Összefüggő erdőket csak Szanazug térségében találni az egész megyében. A Körösöket kíséri keskeny galéria erdősáv. A tanyák, birtokközpontok környékén, egyes települések határában, illetve utak mentén találunk facsoportokat, fasorokat.

A táj képéhez tartoznak a szikes rétek, legelők. Számos szikes tó is tarkítja a tájképet, amelyek viszont sekély vizűek, változó vízállásúak. Madárvonulási pihenőhelyként töltenek be fontos szerepet. A szikes legelők megmaradt kisebb foltjai az egykor óriási alföldi puszták képét mutatják. A megye orográfiai okoknál fogva fokozottan belvízveszélyes terület. A táj képéhez hosszú hetekig, hónapokig hozzátartoznak a belvízzel borított területek.

A ritka településhálózatot néhány főút, de javarészt mellékutak tárják fel. A tájba durván beavatkozó gyorsforgalmi utak – egyelőre – elkerülik a megyét. Vasúthálózata viszonylag sűrű, ám ezek többségében alacsony forgalmú mellékvonalak.

Az Európai Unió szempontjából is kiemelt jelentőségű fajok védelmére a közvetlen uniós koordinálású LIFE programok biztosítottak többlet lehetőséget. A kék vércse (Falco vespertinus) állományának megerősítését szolgáló projektnek a Körös-Maros Nemzeti Park Igazgatóság a koordinátora, míg a túzok és a kerecsen sólyom védelmét szolgáló programokban partnerként közreműködünk.

Békés megye területén él a magyarországi túzokállomány mintegy egyharmada. Dévaványa térségében ’70-es évek második fele óta zajlik aktív túzokvédelem. 1997-óta ezt a tevékenységet a Körös-Maros Nemzeti Park Igazgatóság végzi, 2004-től 2008-ig a „Túzok védelme Magyarországon” Life Nature projekt is segítette ezt a munkát.

A kerecsensólyom (Falco cherrug), az eurázsiai pusztákon élő „turulmadár”, 1997-től újra fészkel a megyében, de az első sikeres költés 2002-ig váratott magára. 2009-ben 14 kerecsensólyom fészekről tudunk, melyekből 47 fióka repült ki. A kerecsensólyom védelmét 2007-óta „A kerecsensólyom védelme a Kárpát-medencében” Life Nature projekt is segíti.

Békés külterületi dűlőutak mentén, gyepmaradványokon, vasúti töltéseken néhány botanikai szempontból jelentős növény él, pl: macskahere (Phlomis tubrosa), csattogó eper (Fragaria viridis).

A település az állatvilágot illetően általánosságban apróvadas területtel rendelkezik, emellett megtalálhatók még a száraz élőhelyre jellemző pusztai énekes madarak, a kevéssé forgalmas helyeken ragadozó madarak, továbbá ragadozó kisemlősök, rágcsálók. A település É-i határán található bányagödör tájrendezési tervének elkészítése során vizsgálatokat végezetek a terület élővilágára vonatkozóan. A bányagödör több védett, és nem védett állatfaj élőhelye.

Természetvédelmi szempontból csak a töltésoldalban található szolongáriai cselőpók (Lycosa singorensis) jelentős. Egyedei szinte méterenként megtalálhatók, ez az egyedsűrűség viszonylag ritka. A gerinctelenek közül nagy számban fordul elő a közönséges boglárka (Polyommatus icarus), a ligeti csiga (Capaea nemoralis). Az egyenesszárnyúaknak (Orthoptera) és a pókoknak (Arachnoidea) több faja is megtalálható. Gerincesek közül belvizes időszakokban a réti csík (Misgurnus fossilis) fordulhat elő. Kétéltűek közül a zöld varangy (Bufo viridis) és a barna ásóbéka (Pelobates fuscus), a hüllők közül fürge gyík (Lacerta agilis) él a helyszínen. Madarak közül a vizsgálat idején egy pár nádirigó tartózkodott huzamosan a területen, a gödör menti erdősávnak köszönhetően megfigyelhető itt balkáni tarkaharkály, sárgarigó, tövisszúró gébics, csilp-csalp füzike.

Emlősök közül megtalálhatók rágcsálók, cickányok, keleti sün, rókák, kisragadozó fajok, észlelhető a vakondok tevékenysége. A feltárás ideje alatt két korai denevért figyeltek meg.

A hatalmas kiterjedésű szántóterületek között szórványosan néhány kisebb-nagyobb erdősáv, fasor, ill. a vízfolyást kísérő nádas-foltok találhatóak. A táj növényzetét szinte teljes egészében a termesztett növények határozzák meg, a kiváló adottságú területeket teljes egészében művelés alá vonták, így nem maradtak meg nagyobb löszpuszta gyepek, egy-egy kisebb folttól eltekintve a vasúti töltéseken, dűlőutak peremén.

A mezőgazdasági területek eltérő táji adottságai, különböző termelési hagyományai, valamint táj- és természetvédelmi szempontból eltérő értéke alapján, Békés külterületén három, egymástól jól elkülönülő sajátosságú mezőgazdasági terület határolható el:

- táj- és természetvédelmi szempontból értékes mezőgazdasági területek,
- kertes mezőgazdasági területek,
- általános, túlnyomóan szántó művelésű ágú mezőgazdasági területek.

A vizes élőhelyek, mint lineáris természeti elemeknek óriási jelentősége van a szigetszerűen elhelyezkedő élőhelyek (gyepterületek, erdőterületek) közötti kapcsolatok megvalósításában, így mint *ökológiai folyosók* elősegíthetik például az élőlények migrációját, vándorlását. Sajnos a legtöbb vízfolyás a vizek eutrofizációja, elszennyeződése, a vízfolyások part menti növényzetének sivársága, a vízfolyások szántóterületekkel történő túlzott megközelítése (természet közeli zöld sáv hiánya), a kemikáliák bemosódásának negatív hatása miatt kedvezőtlen állapotú, revitalizációjuk, rehabilitációjuk a természeti és antropogén tájalkotó tényezők egyensúlyának visszaállítása miatt elkerülhetetlen. Békés Megye Területrendezési Terve szerint a Mágocs-ér és a Hajdúér-Ottlakai–csatorna egy része ökológiai folyosó kategóriába tartozik, megteremtve a kapcsolatot az erdélyi hérics élőhelye és az egyéb védett területek között. (Forrás: Békés Megye Területrendezési Terv)

Táji értékek

A táji értékekhez tartoznak azok a természeti és épített értékek, melyek országos, illetve helyi védettség alatt állnak, valamint az egyedi tájértékek is, melyek jogilag nem védett értékek, de a tájjelleg szempontjából jelentősek, és megőrzésükről gondoskodni kell. Egy település/város táji értékeihez hozzátartoznak a helyi kulturális és civil élet sajátosságai is. A tájak karakterének fontos összetevői az egyedi tájértékek. A természet védelméről szóló 1996. évi LIII. törvény (Tvt.) 6. § (3) (4) és (5) bekezdése értelmében egyedi tájértéknek minősül az adott tájra jellemző olyan természeti érték, képződmény és az emberi tevékenységgel létrehozott tájalkotó elem, amelynek természeti, történelmi, kultúrtörténeti, tudományos vagy esztétikai szempontból a társadalom számára jelentősége van.

A legrégebbi emberlakta kultúrtörténeti emlékeink a kunhalmok. Egykori számukat a Kárpát-medencében negyvenezerre becsülik. Főleg a vízjárta síkvidékeken keletkezett igen sok kunhalom. Elnevezésük megtévesztő. Döntő többségük még jóval a kunok bejövetele előtt keletkezett. Ezek a lakódombok, sírdombok, őrhalmok, határhalmok értékek hordozói és őrzői.

Tájvédelmi szempontból különleges antropogén eredetű értéket képviselnek a kunhalmok. Az egykoron vízjárta alföldi táj gyakori velejárója a környezetéből 5-10 m-rel kiemelkedő, többnyire kerek alaprajzú magaslat, amely mind keletkezési korát, mind eredeti funkcióját tekintve rendkívül változatos lehet, viszont évszázadok, évezredek óta szerves alkotórésze az adott tájnak. Telepítésének helyét alapvetően meghatározták a terület hajdani vízrajzi viszonyai. A térségben sok halom épült vízfolyások magas partján, továbbá a folyók kanyarulatainak külső ívén, s a gyakori elöntések elől menedéket kínált az ott lakóknak. Legismertebb típusai a tell-ek (neolit, ill. bronzkori lakóhalmok), a kurgánok
(réz-, korabronz-, honfoglalás kori sírdombok), az őrhalmok (jelző funkcióval), illetve a határhalmok (határmegjelölés céljából emelték). A régi halmokat gyakran a későbbi korok

emberei újra és újra használatba vették, hol hasonló, hol más funkcióval, mint az eredeti. Mára sajnos a kunhalmok jelentős része, 50-70 %-a eltűnt az Alföldről: elhordták, felszántották, átvágták, fizikailag megsemmisítették őket. Pusztulásuk az elmúlt 20-30 évben volt a leggyorsabb, ennek oka leginkább mezőgazdaság intenzifikálásának köszönhető. Ezért a még megmaradtak fontos tájképi, tájtörténeti, geomorfológiai, régészeti és biogeográfiai értéket képviselnek, gyakran egyedüli bástyái a környék őshonos vegetációjának. Emiatt a természetvédelemben különös figyelmet kell fordítani a megóvásukra. A kunhalmok védelmére ad törvényi hátteret a természet védelméről szóló 1996. évi LIII. törvény 23. §-a, miszerint minden kunhalmot és földvárat mint természeti emléket védetté nyilvánít, és országos jelentőségő minősítés alá helyez.

A KMNP Igazgatóság nyilvántartása alapján Békés megyében 1545 kunhalom található.

Békésen található kiemelt tájképi, kultúrtörténeti értékű kunhalom:

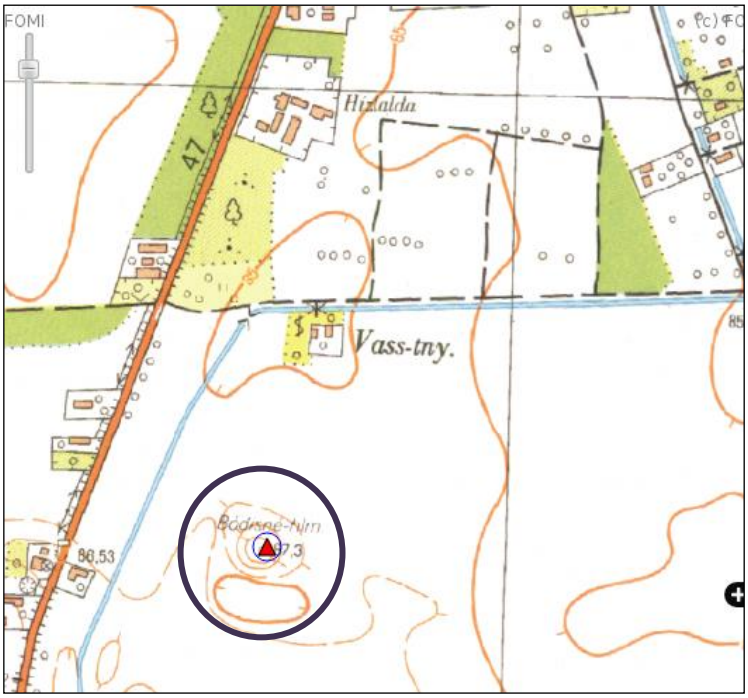

Bódisné - halma Békéstől D-re, a békéscsabai országúttól K-re található a kb. 50 m átmérőjű, 2-2,5 m magas kurgán. A halom É-D irányban kissé megnyújtott, teteje erősen lekopott. Felhordási árka jól látható félkörben a D-i oldalán. Magát a halmot egy 1783-as térképen "Gerek halom" néven tüntették fel. 1809-ben "Bodisne Halom", 1864-ben Lencse halom névvel jelölik, de előfordul Bereghalma névvel is.
Tetején 1956-ban és 1969-ben a régészek cserép és csontmaradványokat találtak az őskoron belüli bronzkorból.

A legenda szerint a névadó Bódizs Jánosné, az utolsó békési boszorkány, akit 71 évesen ezen a halmon égettek el 1645. május 28-án. Bűne az volt, hogy egy bizonyos kő hatására, amelyet a szájába bevett, tojást tudott tojni. Az akkori bíró, Szabó István uram is kipróbálta a követ tanácsbeli embereivel együtt, s bizony mindegyik tojást tojt Bódisné követől. Az ítélet az lett, hogy akinek hatalma van arra, hogy tyúk tojást tojjon a kő segítségével és az egész nemes tanácsot is csúffá teheti, az el is tudja venni a kövek bűvös erejét. Aki pedig erre képes, az boszorkány lehet. A boszorkányságra eleink tűzhalált szabtak. Így járt Bódis Jánosné is. Akkor még a halmot 4 m magasnak említik. Ma már alig 2-2,5 m magas, de ennek ellenére még jól látható mielőtt Békés városába érkezünk Csaba felől jobbra.

Megnevezés	Elhelyezkedés	Méret
Bódisné halma	Békéscsabai úttól K-re, erősen lekopott. Tetején égették el Bódisnét, a boszorkányt.	2-2,5 m, 50 x 50
Jégvermi halom	A város É-i szélén a Jégvermi kertben a Holt Kettős-Körös Ny-i partján	2 m, 50 x 50
Nagykerti I.	Békés város végén, Mezőberény felé, beépített, felparcellázott.	2-3 m, 40 x 50
Nagykerti II	Tóth István földje. A nagykert közepén hajdani Csikos ér a Kurvák ere találkozásának Ny-i szegletében	2 m, 30 x 40
Nagykert III.	Nagykert NY-i szélén	2 m, 20 x 20
Töröksziget domb Iga halom	A Mezőberényi úttól DNy-ra, K-i oldalán mélyebb rész	1,5-2 m, 30x40
Őrhalmok Szivattyútelep	A határ Ny-i szélén 3 kis halom. Mindkét oldalán vízjárta terület.	0,5 m, 15 x 20
Határ halom	A határ Ny-i szélén a mezőberényi úttól D-re.	0,5 m, 15x15
Töröksziget	Alig látható. Tetején tanyával beépítve, környékén 6 hasonló lepusztult halomhely található.	
Berényi útfél	A várostól ÉNy-ra a mezőberényi ország úttól DNy-ra	1 m, 25 x 30
Kapca Szántó halom	Békéstől ÉNy-ra, a Mezőberényi úttól DNy-ra	1,5 m, 30 x 30
Transzformátor állomás	ÉNy-ra, Mezőberényi úttól DNy-ra.	0,5 m, 15 x 20
Nagy Máté halom	A muronyi vasút É-i oldalán, ezen a részen említik Mető nevű települést.	2 m, 50 x 50
Borosgyárú halom	A határ D-i részén, a Holt Körösöktől Ny-ra.	2 m, 40 x 60
Törökszigeti dombocska	A határ ÉNy-i részén. Valamikor csatornával kettévágták, majd betemették.	1 m
Akasztó halom	A muronyi országút É-i oldalán a katolikus temetőben. Rajta a Jantyik család sírboltja.	1,5 m
Bánomkerti halom	A muronyi országútól D-re 400 m-re, rajta egy tanya.	1,5 m, 80 x 60

Elpusztult halmok Békés határában

Maté (Máté): a hidasháti határrészen.
Ákos halom: az Iga halomtól DNY-ra. Itt egy csoportban több halom is volt.
Bök halom: nem lehet beazonosítani.
Vas halom: a Vág u. 13. ház áll rajta (egykor 1894 előtt ágyút leltek benne).
Égető halom: Berényi út K-i oldalán beépített.
Sörés halom: tetején egy tanya (kb. 1 m magaslat)
(Forrás: Szelekovszky László: Békés megye kunhalmai)

Helyi jelentőségű épített értékek

Történelmünk, kultúránk fontos részét képezik a különböző korokból ránk maradt építészeti alkotások, műemlékek, régészeti lelőhelyek. Ezek a települések arculatának jellegzetes meghatározói, így védelmük, állaguk megóvása közös érdekünk. Vonatkozik ez egyes épületekre, utcasorokra, népi építészeti alkotásokra és a településképi együttesek egészére.

A régészeti kutatások szerint a település mai területe lakott volt már az i. e. 5.-4. évezredben (Körös-kultúra). Időszámításunk kezdetéig állattenyésztő és földművelő népcsoportok váltakozva lakták (illírek, kelták), majd az i. sz. I. évezredben állattenyésztő lovas nomádok követték egymást (szkíták, gepidák, avarok, jazigok, vandálok, gótok, hunok). A honfoglalás óta bizonyítottan háromszor pusztult el. A város a 17. század végén lezárult 150 éves török kor után indultak látványos fejlődésnek. A belterületen megmaradt elnevezésekből, s a helyben lakók önképéből is követhető a hajdani (a 19. század folyamán egybeépült) településmagok (Bánhida, Ibrány, Hatház, Újváros, Malomvég) megléte. A folyószabályozás után kialakult várostestet ún. „kertségek” (Szécsénykert, Jégvermi-kert, Nagykert, Sebők-kert, Malomasszony-kert, Csatárkert) övezték, melyek egészen a 20. század hetvenes-nyolcvanas éveiig elsősorban agrár hasznosítású területek maradtak. A belterület közelében elterülő kertségek egy részében intenzív családi házas építkezési hullám indult meg az utóbbi 30 év folyamán. A várostesthez csatlakozó, speciális szerepkörű településrész Dánfok, ahol a folyóvízi turizmusra épülő szabadidős üdülőközpont került kialakításra. A város iparterületei a belterület peremén részben a Kettős-Körös mellett (a tarhosi úttól északra), részben nyugaton (a vasúti pálya és a Szarvasi út mentén) részben déli irányban (Csabai út két oldalán) alakultak ki. Az elmúlt évtizedben valódi városi arculatot nyert, de alapvetően megőrizte kisvárosi hangulatát, amelyet a valódi iparosodás elmaradásának köszönhet.

Békés város 42/2007. (IX. 7.) számú rendelete Békés Város Szabályozási Tervéről, valamint Építési Szabályzatáról határozza meg a helyi értékek, területek, épített környezeti területek védelmét. A helyi egyedi védelmen belül meghatározásra kerültek műemlék jellegű épületek, táj és településtörténeti egyedi tájértékek, népi építészeti értékek. Helyi területvédelem alatt állnak a településszerkezeti, településképi és település karakter szempontokból meghatározott kertek, közterületek, utcahálózat és telekrészek. Helyi egyedi védelem alatt mintegy 53 különböző épület építmény, építmény rész, további kilenc szobor, valamint képzőművészeti alkotás és tizennyolc egyedi tájérték áll. Műemléki védelem alatt 23 épület áll.

Békés Város területén lévő műemlékek megnevezése	Műemlék nyilvántartási száma	Műemlék által érintett ingatlan helyrajzi száma
Zsinagóga	9966	4013
Gazdaház	760	2387
Népi gazdaház	761	2388
Polgárház	763	5625
Polgárház	764	5640/1
Polgárház	765	5607
Gazdaház	9124	5820/3
Ortodoxtemplom	767	4003/11
Református kollégium	771	793/2
Városháza	9099	2245
Polgárház	772	2246
Iskolamesteri lakás	774	816
Református templom	777	17
Római katolikus templom	778	2234
Kőkereszt	779	2234
Városi bérház	780	2236
Wenckheim kúria	781	2240
Református lelkészlak	9461	688/4
Polgárház	769	5429
Népi lakóház	770	5765
Népi lakóház	776	645
Római katolikus temető-kápolna	9073	3722
Kosárfonó, iskola	10041	3504

A városháza épülete: Városháza, neoreneszánsz-eklektikus stílusban épült 1902-ben. Középrizalitját két kis kupola hangsúlyozza, reprezentatív a kapualj, lépcsőház és díszterem térsora. Felújítása folyamatban van.

Jantyik Mátyás múzeum: volt Wenckheim-kúria, épült az 1790-es években. Utcai homlokzata 11 tengelyes, rövidhomlokzata 3 tengelyes, csonkakontyos oromzattal. Udvari homlokzatán a földszint előtt ívpillérsoros tornáccal. Alápincézett, kéthajós cseh süvegboltsorral, földszintjén boltozatos teremsor, két traktusban 5-5 szobával. A háromablakos nagyszalon aszimmetrikusan D-i irányban eltolva. A földszint felett ritka megoldásként a homlokzat mögött magtár-emelet húzódik. A tetőtérben további két magtár emelet van. A pincében borozó működik.

Zeneiskola: a volt református kollégium és református általános iskola, szolgálati lakás, emeletes klasszicista épület, épült 1844-ben, a tér felőli homlokzat 1+5+1 tengelyes, tízosztatú ablakokkal, rövidhomlokzatai öttengelyesek. Földszinti helyiségei cseh süvegboltozatosak.

Református templom: barokk – copf – klasszicista stílusban épült, 1748 - 1775-ig, a torony 1781-ben. A körben karzatos boltozott hajó 1820-23 között épült Czigler Antal tervei szerint. Az oszlopos portikusz 1850-ben épült, amikor a tornyot a templomtestbe illesztették. 1905-ben a toronytörzset megemelték és új toronysisak készült. Az 1978-as földrengés után a templom a boltozati süvegek fölött a tetőtérben, a karzatpadozatokban és pillér hornyokban rejtett vasbeton megerősítést kapott, a munka 1980-ban lett kész, azóta a templom fehér.

A református templom műemléki környezete.

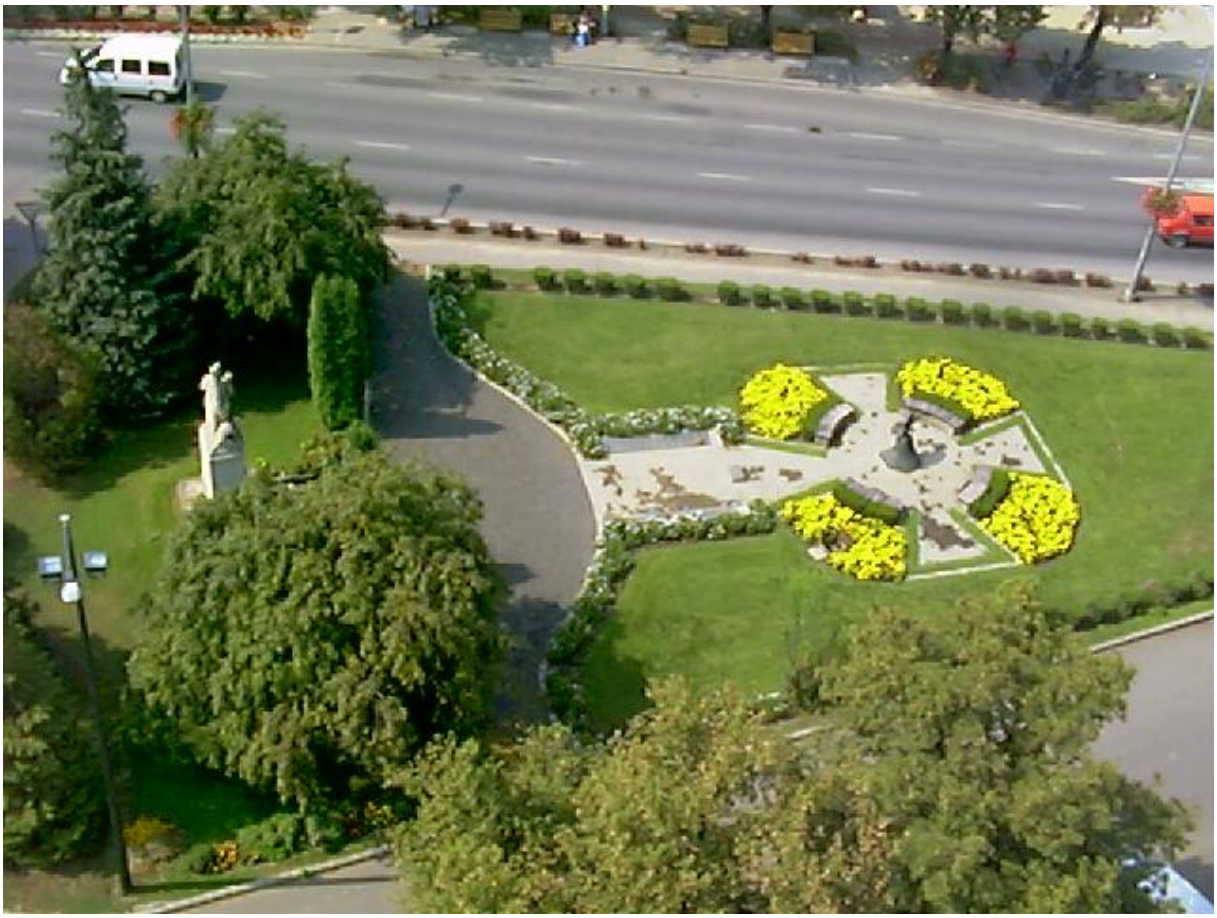

(Forrás: http://www.muemlekem.hu, a természeti és építészeti értékek helyi védelméről szóló 42/2007. (IX. 7.).) önkormányzati rendelet)

A város szlogenje: „Békés - a hidak városa”

Közismert tény, hogy Békés és környéke évszázadokkal ezelőtt szinte csak csónakkal volt járható a sok-sok vízfolyás miatt. A folyók szabályozása, a vizek lecsapolása után a természetes és mesterséges medreket egyaránt csak védőgátak építésével lehetett megzabolázni. Az eső- és talajvizet sok kis ér gyűjtötte össze, hogy a befogadó folyókba vezesse. A békési emberek sokat szenvedtek a gyors olvadás, illetve a folyók vízgyűjtő területét érintő nagyobb esőzések miatt, hiszen a hegyekről hirtelen lezúduló, a sík területen lelassuló, majd felduzzadó folyók évente akár többször is megáradtak. Ezek az árvizek nemcsak a város külterületén okoztak károkat, hanem gyakran a település belterületén élők életét, vagyonát is veszélyeztették. Megépültek a várost körülvevő úgynevezett körtöltések, majd ezt követően a víz szabályozásához szükséges zsilipek. Ahol a főbb útvonalak keresztezték a folyókat, ereket, ott az átkelést hidak, vagy révátkelők biztosították.

A hidak előbb fából, majd kőből, téglából, később vasból, és újabban vasbetonból készülnek. Terhelhetőségük a várható átmenő forgalom nagyságától függ, amit a járművek műszaki fejlődés következtében megnövekedett súlya határoz meg. Ahol szükséges, ott ún. közúti hidak épülnek a járművek és gyalogosok számára. Ahol járművekkel vagy vasúti forgalommal nem kell számolni, ott csak a gyalogosok részére létesülnek keskenyebb, kisebb teherbírású hidak. A régi hidak, amelyek elsősorban fából készültek, nyilvánvalóan kisebb fesztávolságot tudtak áthidalni alátámasztás nélkül, mint a maiak, ennél fogva a folyók medrében is gondoskodni kellett azok megerősítéséről közbenső oszlopok elhelyezésével. Természetesen tavasz idején, amikor a befagyott vizeken a jégzajlás megindult, az oszlopok akadályozták a gyors lefolyást, sőt felfogták a mederbe bekerült uszadékot. Az újonnan épülő hidak az előbbi hátrányok mérséklése és a mederkotrás elősegítése érdekében növelték a szabad nyílás szélességét.

A Békésen található hidak:

1. *Kettős-Körös híd*

Miután a mesterséges Körös csatorna a védőtöltésekkel együtt elkészült, szükségessé vált a nyugat-kelet irányú közlekedés biztosítása. Új híd építésére került sor az immár Kettős-Körösnek nevezett folyó felett. Az első rész, amely a meder felett 1890-ben készült el, 1903-1906 között, az ártéri részek bővítésével továbbépült.

2. *Széchenyi téri híd* ~ az Élővíz-csatorna hídja, volt Fehér-Körös híd

Meglétére már az 1734. és az 1771. évi összeírások is utalnak, sőt Mária Terézia szabadalomlevelet adott Harruckern János Györgynek, hogy a békési hídon hídvámot szedhessen. Bodoki Károly 1832 májusában helyszíni felmérést készített a megye hídjairól, közte a békési hidakról is (Idézi 1827-ben viszont már egy teljesen kőből épült, téglaboltozatos hídról tettek említést. A híd felépítménye kőpillérek közötti farácsos szerkezettel készült. Szélesítésére 1903-1904-ben került sor a városon átmenő, Békéscsaba-Vésztő közötti keskeny-nyomközi kisvasút részére, amikor is a déli részen lebontották a kőpilléreket, és a megszélesített híd ezen oldalán vasszerkezetű korlátot építettek.

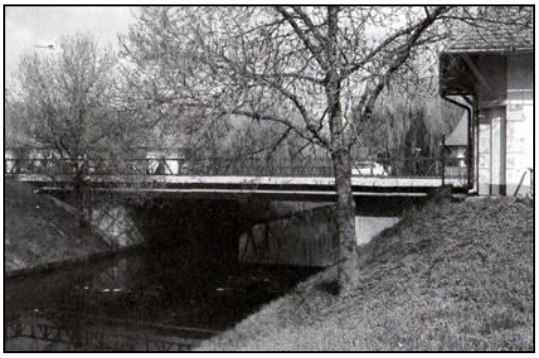

A közutat és a vasutat ugyancsak korlát választotta el. A villanyvezeték kiépítésére csak 1910-ben került sor. A jelenlegi híd 1964-ben épült, tervezője az Út- és Vasúttervező Vállalat, kivitelezője, pedig a Vízügyi Építő Vállalat volt. A hídnyílás szélessége 13,00 méter, A osztályú, vagyis a legjobb teherbírású kategóriába tartozik, vasbeton szerkezetű.

3. *Cseresznye utcai híd*

Egy 1901-ben írott, postai pecséttel ellátott képeslap szerint már létezett itt egy teljes egészében fából készített híd. Ennek a hídnak a hídfőkiképzése, a tartószerkezete, a korlátja és a járófelülete is fából készült. A leírások szerint a híd előterében kiszélesedő mederrészt abban az időben lóúsztatóként használták. Több, ma is élő idős ember elmondása szerint egészen az 1930-as évekig szokás volt a lovakat ott lemosni, úsztatni. Átépítése 1961-ben történt meg, majd 1965-ben a 47-es főközlekedési út részeként, a Cseresznye utca többi részével együtt aszfaltburkolatot kapott.
A Cseresznye utca jelenlegi hídja már előre gyártott vasbeton szerkezetű, építési éve 1964. Tervezője az Út- és Vasúttervező Vállalat, kivitelezője a Körös Vidéki Vízügyi Igazgatóság volt. 2006-tól a békéscsabai elkerülő út átadásától a 47-es számú főút már nem Békésen keresztül vezet, hanem Mezőberény felé. A régi 47-es út nyomvonalát Békéscsabától Mezőberényig már 470-es főútnak hívják, a 470-es út keresztülmegy Békésen és Cseresznye utcán ennek az útnak a része a Cseresznye utcán lévő híd.

4. *Tápcsatorna híd*

A békési új szivattyútelep Dánfok közelében történő megépítésével egy időben híd épült a Gerlát Tarhossal összekötő út és a szivattyútelepre vezető tápcsatorna kereszteződésében 1980-ban. A tápcsatorna szerepe a friss víz szállítása a Kettős-Körösből az Élővíz-csatornába, valamint belvízveszély esetén a felső körgáti zsilip bezárásával az Élővíz-csatorna vizét a szivattyútelepnél gravitációs átvezetéssel vagy szivattyúval történő átemeléssel a Kettős-Körösbe vezetni.

5. *Felső körgáti zsilip*

Somlyai Gábor 1894-ben megjelent Emlékiratában a következőket olvashatjuk: az 1888. évben készült el a Fehér-Körösön a „zselip" (Somlyai, 1894. 196.). A zsilipek a várost Csaba és Mezőberény felől körülölelő, nagyobbrészt még ma is meglévő körgát és a Fehér-Körös találkozási pontjain, tehát a város déli és északi részén épültek meg.
Ma már a körgáton kívül több száz lakóépület található. A régi kőzsilip mellett új, vasbeton szerkezetű zsilip működik 1960-tól.

6. *Alsó körgáti zsilip*

Azonos céllal és azonos időben épült meg, mint a Felső-körgáti zsilip. Az 1970-es években a régi körgáton kívül épült lakóépületek védelmére új, nagyobb területet körülölelő körgát megépítése vált szükségessé. A Körös Vidéki Vízügyi Igazgatóság tervezőrészlege el is készítette az új nyomvonalon épülő körgát részletes tervét, azonban mégis egy másfajta megoldás valósult meg. A Kettős-Körös baloldali védgátját emelték meg, melyhez a város felőli oldalon lakóépületeket sajátítottak ki, és a gáttal párhuzamosan ún. szivárgó árkot létesítettek. Ahogyan az a 13. sz. képen is látható, a régi zsilip mellett, hasonlóan a Felső-körgáti zsiliphez, új, nagyobb vízmennyiség áteresztésére is alkalmas, széles nyílású zsilip épült meg 1960-ban. Mindkét zsilip a közúti és gyalogos forgalom számára is megfelelő.

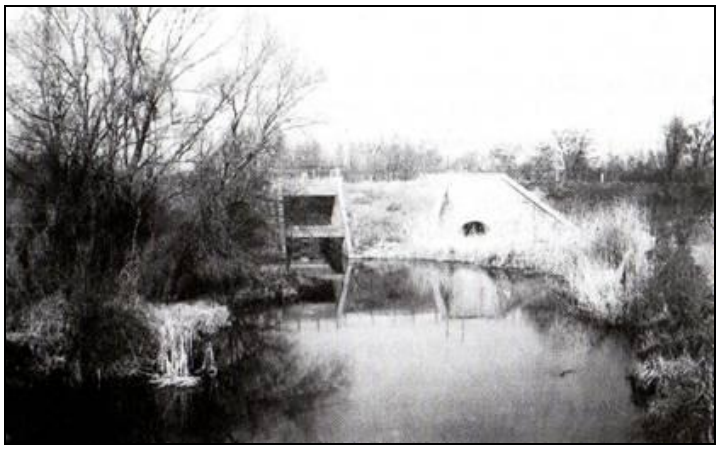

7. *Fábián utcai híd*

A híd törzskönyve szerint jelenlegi alakját 1964-ben nyerte el. Előre gyártott vasbeton lemez a szerkezete és alapozása szintén vasbeton cölöpökkel készült. Kivitelezője a Körös Vidéki Vízügyi Igazgatóság. A Fábián utca és maga a híd is 1971-ben kapott aszfaltburkolatú utat.

8. *Malomasszony-kerti híd*

A Gerla felé vezető úton, a Petőfi utca végénél található az az Élővíz-csatorna túloldalán lévő Malomasszony-kerti rész megközelítésére épített híd, amely szinte rejtőzködve húzódik meg a tájban. Ez a híd elsősorban a gyalogosforgalom számára létesült, de teherbírása akkora, hogy személygépkocsival is át lehet rajta kelni. Teljes hossza 31,24 m, míg szélessége 2,7 m. Vasbeton szerkezetű, a korlátja is fémszerkezetű, aszfaltburkolat fedi.

9. Vargahosszai csatorna I. – II. – III.- IV. hídjai

A város rosszerdei, külterületi részén lévő Vargahosszai-csatornán a közúti és gyalogos forgalom részére összesen négy híd készült. Az elsőt még 1954-ben létesítették. Abban az időben Rosszerdő lakott területként egyéb belterületi kategóriába tartozott. A híd csömöszölt betonalappal rendelkezik, kéttámaszú vasbeton felszerkezetű. Teljes hossza 14,50 m, B kategóriás, ami azt jelenti, hogy kevésbé terhelhető, mint az A kategóriás. A kocsi pálya szélessége 6,5 m, melyhez mindkét oldalon 0,75 m széles gyalogjáró tartozik. A további három híd 1961-ben készült el. Tervezőjük az Út- és Vasút Tervező Vállalat volt. Ezek már vasbeton cölöpalapozással és vasbeton, előre gyártott lemezfelépítménnyel készültek. Teljes hosszuk 19,20 és 19,50 m, míg szélességük egységesen 6,3 m.

A Vargahosszai-csatorna hídjai az 1980-as Kettős-Körös gátszakadás után elveszítették jelentőségüket. A tanyák nagy része megszűnt, és az addigi „egyéb lakott terület" besorolás „zártkerti" megjelöléssé változott, hiszen csak pár darab, masszív alapozású, újonnan épült lakóház maradt meg.

10. Sikkonyi híd

Ott, ahol a régi Fehér-Körös és a Békéscsaba felől érkező Élővíz-csatorna találkozik, nem messze az összefolyástól található a vegyes, közúti és gyalogos forgalmat egyaránt lebonyolító, vasbeton szerkezetű Sikkonyi híd. Ez biztosítja a külterület ezen részén élők közlekedését, a Gerlát és Békést, valamint a Békést és Békéscsabát összekötő közutak használatát.

11. Csallóközi utcai híd

Az Élővíz-csatorna és a Kettős-Körös találkozása előtt régebben csak egy kis rozoga fahíd szolgálta a Szécsénykert és a Krisztina zug közötti kapcsolatot. Valaha a Krisztina zug adott helyet a nagy múltú majálisoknak. Ma kertek és egyéb mezőgazdasági jellegű területek találhatók itt. A mai híd teljes hossza 31,24 m, szélessége a kétoldali 0,50 m-es gyalogos forgalmú résszel együtt 4,8 m

12. Csók zugi híd

A romantikus megjelenésű, faszerkezetű hídhoz az idősebb korosztály körében minden bizonnyal sok szép emlék fűződik. Egyes források szerint, amikor az 1920-as évek közepén kialakították az Élővíz-csatorna mellett az ún. Marsall-sétányt, a községi elöljáróság elhatározta, hogy a sétány közepe táján hidat épít. A helyi Ipartestülettel összefogva építették meg a kizárólag gyalogos forgalomra alkalmas, teljes egészében fából készült hidat. Az elöljáróság biztosította a szükséges faanyagot, és a szájhagyomány szerint egy Fokker nevű ácsmester vezetésével épült fel a fiatalság nagy örömére és megelégedésére a később Csók Hídnak becézett remekmű. A szép környezet, a sétány csendessége, a híd romantikája mind-mind hozzájárult ahhoz, hogy a randevúk ideális helyszíneként tartották számon a város ezen részét. Később a hidat és a Petőfi utcát összekötő kis utcát Csók-zugnak nevezték el.

A régi híd helyén 1960-ban egy új, sajnos vasbeton szerkezetű, szintén kizárólag gyalogos forgalmú híd épült a korábbinál magasabb szerkezettel. A híd teljes hossza 20 m, szélessége 2,40 m, tervezője a MÉLYÉPTERV volt.

13. Fúró utcai híd

A piacokat régen a Széchenyi téren tartották, az volt a Piactér, vagy Főtér. Megközelítése a Városházán keresztül történt úgy, hogy az udvar hátulján lévő nagykaput vették igénybe az átkeléshez. A régi Városháza alatti híd faszerkezetű híd volt, a mederben oszlopokkal alátámasztva. A híd Fúró utcai végénél, a Hartung család tulajdonában lévő kis öbölben volt az első strand. A régi hidat 1960-ban kézi erővel bontották el. Helyére az új Csók Hídhoz hasonló technológiájú, vasbeton szerkezetű, gyalogos forgalmú híd épült. Szerkezeti magassága és szélessége lehetővé teszi a víz szabadabb áramlását, illetve a csatorna gépi kotrását. Itt található a Marshall sétány és a híd túloldalán az orvosi rendelők, a Piac tér felőli oldalán a hídnak pedig a Városháza épülete található.

14. Jámbor utcai híd vagy „Kormosféle híd"

Már az előző században is létezett híd a mostani híd helyén, régi fényképeken látható, hogy egy teljesen faszerkezetű híd állt itt, amely nem igényelt a mederben alátámasztást. Akkoriban a Décseri kertek könnyebb megközelíthetősége miatt építették. A hidat Kormosféle hídnak is nevezik, valószínűleg azért, mert a Jámbor és Kispince utca sarkán lakott a régi Kormos malom tulajdonosa. A ma is álló modern vasbeton szerkezetű híd 1960-ban épült (MÉLYÉPTERV elképzeléseit a Hódmezővásárhelyi Közúti Üzemi Vállalat valósította meg)

A régi híd cseréjét bizonyára a megnövekedett forgalom indokolta. Ekkor kezdett beépülni ez a terület és a régi kerteket felváltották a kertes házak. A hidat gyalogos forgalomra tervezték, de a teherbírása van akkora, hogy akár személyautók is közlekedhetnének rajta, autósforgalomra mégsem használják, mert a híd Földvár utcai végén csak egy keskeny járda van kiépítve, az Élővíz-csatorna védelmi töltésén (A Földvár utca végig a töltésen halad), amely nem elég széles ahhoz ,hogy egy személyautó elférjen rajta.

15. Kisvasúti híd

Miután 1903-04-ben teljes hosszában üzembe helyezték a Békéscsaba – Békés - Vésztő között közlekedő Alföldi Első Gazdasági Vasút keskeny-nyomközi vasúti hálózatát, szükségessé vált egy rövid szárnyvonal létesítése a régi uradalmi malom megközelítése érdekében. Ehhez azonban az Élővíz-csatornán hidat kellett építeni. A kecses vasbeton szerkezetű híd ma is áll, azonban régi szerepe teljesen megszűnt, miután a kisvasúti járatot 1961-ben eltörölték. Még nem tudható, milyen jövő vár rá a hídra. Ipari műemlékké is válhatna, ha a szükséges felújítást elvégeznék. Új, értékes látnivalóval büszkélkedhetne város, mind a turisták, mind az itt lakók előtt, ha nemcsak maga híd, hanem a környezete is megszépülne.

16. Erzsébet ligeti híd

A békési lakosok régi álma volt egy gyalogos és kerékpáros közlekedésre alkalmas híd a Karacs Teréz és a Jantyik Mátyás utca között. Ugyanis a Karacs Teréz utcai lakóteleppel szemben lévő Művelődési Központ és a Városi sportcsarnok megközelítése annak ellenére, hogy a lakóteleppel szemben vannak csak kerülővel volt lehetséges (a Fábián utcai vagy a Főtéri híd felé kellett kerülni). 2004-ben és 2005-ben a Madzagfalvi Napok nevű rendezvény idejére pontonhíd épült így megvalósult a közvetlen összeköttetés az Élővíz csatorna két partja között. 2006-ban a Körösök Völgye Natúrpark Kiemelten Közhasznú Egyesület, a pontonhíd helyére hidat terveztetett, melynek tervezői Bánfi Ádám statikus vezetőtervező és Latorczai Balázs statikustervező voltak. Az új hidat végül 2007 május 15-én adták át a gyalogos és kerékpáros forgalomnak. A híd 14,3 méter hosszú és 2,25 méter széles. A híd a meglévő hidaktól eltérő szerkezettel épült. Az egyik hídfő, amelynél a két felfelé keskenyedő tartóoszlop került behelyezésre, elsőrendű szerepet tölt be. Ehhez rögzítették az acél tartószerkezeteket. A másik hídfő görgős szerkezettel készült, a hőtágulás jelensége miatt. A híd járófelülete fából készült, a hídfők vasbeton szerkezettel készültek.

17. Új Csók híd

A hidat a Körösök Völgye Natúrpark Kiemelten Közhasznú Egyesület terveztette. A tervezői Bánfi Ádám és Latorczai Balázs voltak. A híd az Erzsébet ligeti híddal együtt egy Európai Unió által támogatott ökoturisztikai beruházás részeként épült, átadása 2007. május 15-én történt, az ökoturisztikai projekt 2007. június 30-án valósult meg teljes egészében.
A híd szerkezete hasonlít a régi Csók híd szerkezetéhez, amely Csók Zugnál állt, egészen az 1960-as évekig, mikor a régi fahíd helyére egy korszerű vasbeton szerkezetű gerendahíd épült. A régi Csók híd szerkezetéhez képest változás, hogy az új Csók híd felülete enyhén ívelt valamint a csatorna medrében nem igényel külön alátámasztást a korszerűbb tartószerkezetnek köszönhetően. Az új híd 15,6 méter hosszú és 2,25 méter széles. A híd járófelülete az Erzsébet Ligeti hídhoz hasonlóan fából készült a hídfők vasbeton szerkezetűek.

Forrás: http://hu.wikipedia.org/, Ferenczi Sándor: Békés a hidak városa

Zöldterületek:

A település esetében a zöldfelületetek gondozottsága nagyban hozzájárul a lakosság közérzetének javításához
Békés város viszonylag alacsony zöldfelületi mutatóval rendelkezik: az egy lakosra jutó összes zöldterület 25,1%, amely egyébként a hasonlóan rossz megyei átlagnak felel meg (25,4%). Az összes zöldterület nagysága 524 ezer négyzetméterre tehető. A város kül - és belterületi zöldfelületi rendszerre tagolható. Békés város tengelyét É-D-i irányvonalú Élővíz csatorna zöldfolyosója képezi, amelyre felfűzve figyelhetők meg a zöldfelületek.
Külterületi zöldfelületek a különböző rendeltetésű erdők, gyepek, galériaerdők, mezővédő erdők, fasorok. Belterületi zöldfelületi rendszert képeznek a közparkok, kertek, temetők, sportpályák, utcai fasorok és a vízfolyásokat kísérő fasorok.
A városban a kiépített játszóterek, tornapályák és pihenőterületek száma mindössze 3, ezen a peremterületi fejlesztési terv végrehajtásával kívánnak változtatni.

A települési zöldfelületi rendszer elemei:

A település zöldfelületének alkotói a közhasználatú zöldfelületek:

- közkertek, közparkok, út- és térfásítások, parkerdők,
- a korlátozott közhasználatú zöldfelületek, mint a temető, sportpálya, templomkertek, intézmények, iskola- óvoda kertek;
- a közhasználat elől elzárt magánkertek,

A korlátozott közhasználatú zöldfelületeknek a zöldfelületi rendszerben betöltött szerepe igen nagy, mind biológiai, mind esztétikai, mind funkcionális – használati szempontból. Ilyenek a sportpálya, a temetők, kegyeleti parkok, zöldfelületű intézménykertek, templomkertek.

A közhasználat elől elzárt zöldfelületek, a magánkertek, amelyek a település egésze szempontjából is értékesek, hiszen még termesztő felületként is részt vesznek a település kondicionálásában. Békésről általánosságban elmondható, hogy a telkek viszonylag nagy területűek, így elég hely van a kertek kialakítására is.

Kulturális értékek és civil élet

Az intézmények klasszikus feladatain túl fontos a közösségszervezés ösztönzése, civil szervezeti partnerek létrehozása. A civil szervezetek erősíthetik a térségi identitást és betölthetik a társadalmi kontroll szerepet is. A helyi társadalom építésében igen fontos szerepet játszanak a kultúra területén, valamint a településük jövőjéért tevékenykedő egyesületek es alapítványok. Ezen közösségek segítenek a hagyományok, tradíciók megőrzésében, kinyitják a település határait és közvetítő szerepet tölthetnek be a társadalmi-gazdasági élet különböző területen a hosszabb tavú kapcsolatok kiépítésében.

Civil szervezetek
Békés város életében megtalálhatóak azok a civil szerveződések, amelyek a különböző társadalmi rétegek igényeit felkarolják és kielégítik.

A Békési Civil Szervezetek Egyesülete: Az egyesület célja, tevékenysége, a csatlakozó békési és Békés környéki civil szervezetek érdekképviselete, az önkormányzati fórumokon a lakosság széles érdekeinek képviselete, valamint a civil szervezetek mind szélesebb körű tájékoztatásának megvalósítását tűztük ki célul.

Művészeti, kulturális szervezetek

Alapítvány a megújuló Tarhosért
Békési Könyvtárért Alapítvány
Békési Múzeumbarátok Köre
Békési Muzsikáló Gyermekekért Alapítvány
Békési Öregdiákok Egyesülete
Békési Szlovákok Egyesülete
Békési Városvédő és Szépítő Egyesület
Békés-tarhosi Zenebarátok Köre (Békés-tarhosi Baráti Kör)
Magyar Mezőgazdasági Múzeum Barátainak Köre Békési Csoportja
Nefelejcs Békési Kulturális és Hagyományőrző Egyesület
Ausztráliai és Békési Polgárok Egyesülete
Békési Fúvószenekari Közhasznú Egyesület
Békés Városi Nyugdíjasok Érdekvédelmi Egyesülete
Békési Idősekért Alapítvány
Békési Nyugdíjasok Egyesülete
Tanügyi Dolgozók Nyugdíjas Klubja
Vasas Szövetség Békési Gépgyártó Városi Nyugdíjas Tagozata
Együtt Könnyebb Közhasznú Egyesület
Magyar Vöröskereszt Területi Szervezete,
"Más kép" Egyesület
Mentálhigiénés Egyesület
Mozgáskorlátozottak Békés Megyei Egyesületének Békési Helyi Csoportja
Mozgáskorlátozottak Békés Városi Egyesülete
Napraforgók Rehabilitációs Közhasznú Egyesület
Szent Lázár Alapítvány Békési Reform Egyesület
A "Békési Fürdőért" Közalapítvány
Békés és Környéke Biokultúra Közhasznú Egyesület
Békési Kertbarát Kör
Békési Kisgazdakör

Az Országgyűlés 2012. április 11. napján fogadta el a magyar nemzeti értékekről és a hungarikumokról szóló 2012. évi XXX. törvényt (a továbbiakban: Törvény). A Törvény a vázát adja annak a szabályozási rendszernek, amelyen keresztül megvalósul a magyar nemzeti értékek és hungarikumok körének a meghatározása, azok felkutatása, dokumentálása, rendszerezése, népszerűsítése, a jelenlegi és a jövő nemzedékkel történő megismertetés és ápolása. A nemzeti értékek azonosítása, rendszerezése és a védelme egy többszörösen összetett, vertikálisan felfutó rendszerben, az ún. Magyar Nemzeti Értékek Piramisában történik. A nemzeti értékpiramis első lépcsőfokát a települési önkormányzatok adják, amelyek fakultatív feladatként megalakítják Település Értéktár Bizottságaikat (a továbbiakban: TÉB). Ezek a bizottságok elkészítik a településen fellelhető nemzeti értékek adatainak gyűjteményét, vagyis a települési értéktárat, amelyet megküldenek a Megyei Értéktár Bizottságnak.
Békés Város Önkormányzata Képviselő-testülete a 2013. július 12.-i rendkívüli ülésén, a 274/2013. (VII. 12.) számú határozatával kifejezésre juttatta szándékát a Békési Települési Értéktár, valamint a Békési Települési Értéktár Bizottság létrehozásáról. A Bizottság számára fontos, hogy a város lakóinak lehetőséget nyújtson abban, hogy javaslataikat, ötleteiket a bizottság elé terjeszthessék. Ezzel is segítve, hogy valóban Békés városra jellemző értéktár valósuljon meg. A szakmai testület minden ötletet, véleményt, elképzelést örömmel vár és köszönettel fogadja a lakosság együttműködését. (Forrás: http://www.bekesvaros.hu)

A Kecskeméti Gábor Kulturális, Sport és Turisztikai Központ, Békés város kulturális életének központja, szervezője. Az intézmény nagy gondot fordít a kisközösségek és az amatőr művészeti csoportok folyamatos működtetésére, színvonalas tevékenységére, valamint a művészeti értékek bemutatására, a hagyományok ápolására. A Kulturális Központ a városi ünnepségek, kiemelkedő események főszervezője.

Kiemelt városi rendezvények

- *Tavasz:*
  ☼ **Tavaszi Fesztivál** – március ☼ **„Az én hangom" könnyűzenei énekverseny** – április ☼ **Ifjúsági Napok és Majális –** május.
- *Nyár:*
  ☼ **Nefelejcs Vigalom –** június ☼ **Békési Szilvapálinka Ünnep –** június ☼ **Egy hajóban evezünk –** június ☼ **Békés-Tarhosi Zenei és Művészeti Napok –** június-július ☼ **Aratónap –** július ☼ **Csuta Nemzetközi Művésztelep –** augusztus
- *Ősz:*
  ☼ **Madzagfalvi napok –** szeptember ☼ **Szüreti Mulatság –** szeptember ☼ **Tökmulatság –** október.
- *Tél:*
  ☼ **Békés Advent –** december

Békés közéletéről kétheti rendszerességgel a *Békési Újság* tudósít. A Békési Újságot kiadó közhasznú **Családért Alapítvány**t 1996-ban két békési magánszemély hívta életre. 12 oldalon a város és a térség politikai, közéleti történései mellett, a kulturális és sportélet eseményeiről is hírt adunk. Bemutatunk példamutató életű, értékes embereket, sorsokat. Megszólal az olvasó is. Külön rovat foglalkozik a környezet- és természetvédelemmel, az anyanyelvápolással, az egészségvédelemmel, a gazdák problémáival, a gyerekekkel, a horgászattal. A lap minden békési háztartáshoz ingyenesen jut el. Békési Újság - A békési családok lapja!

Békés Mátrix – „Ahol a békésiek találkoznak" - Békés Közösségi Webportál Békés város történéseiről.

Békés Tv - A város HÍRADÓJA
Békés Városban 3500-4500 háztartásban fogható 24 órás helyi csatorna, mely napi két órás magazinműsorral és folyamatos Képújság hirdetéssel áll rendelkezésére.

Torony Rádió: Békésen működik a CCIR sávon, a FM 94,4 MHz frekvencián. Sok helyi hírt és információt közölnek, tudósítanak városi eseményekről.

Híres békésiek, békési hírességek

- *Asztalos István* (Békés 1828 - Békés 1883)
- *Banner János, dr.* (Székudvar 1888 - Budapest 1971) régész, egyetemi tanár
- *Béládi Miklós* (Békés 1928 - Budapest 1983) József Attila-díjas irodalomtörténész és kritikus
- *Csurka Péter* (Békés 1894 - Káptalanfürdő 1964) író, újságíró
- *Durkó Antal* (Békés 1890 - Békés 1978) Gimnáziumi tanár, múzeumvezető
- *Gulyás György* (Köröstarcsa 1919 - 1993) tanító: „emberi tölgy"
- *Hajnal Ábel* (Szentmártonka 1802 - Békés 1882) református esperes
- *Hepp Ferenc* (Békés 1909 - Budapest 1980) Minden idők legkiválóbb békési diákatlétája
- *Irányi Dániel* (Toporc 1822 - Nyíregyháza 1892) Országgyűlési képviselő, 1848-as márciusi ifjú
- *Janáky Viktor* (Békés 1933 - Budapest 1999) festőművész
- *Jantyik Mátyás* (Békés 1864 - Békés 1903) festőművész
- *Karacs Teréz* (Pest 1808 - Békés 1892) Nőnevelő, író
- *Kállai Jenő* (Békés 1915 - Békés 1970) kántortanító, testnevelő
- *Mester István* (Békés 1901 - Budapest 1970) gépészmérnök
- *Németh László* (Nagybánya 1901 - Budapest 1975) író, esszéista, orvos
- *Szabó István* (Békés 1893 - Békés 1976) kisgazdapárti politikus
- *Szász Lajos* (Csorvás 1909 - Békés 1986) pedagógus, népművelő, néprajzkutató
- *Szegedi Kis István* (Szeged 1505 - Ráckeve 1572) püspök, prédikátor, egyházi író
- *Szombathelyi Antal* (Békés 1803 - Békés 1862) táblabíró, alispán, 1848 híve
- *Szügyi József* (Hódmezővásárhely 1857 - Békés 1928) református orgonista, kántor, zenetanár
- *Szügyi József* (Hódmezővásárhely 1857 - Békés 1928) történettudós

Művelődés, kultúra

Békés Város Önkormányzata a 388/2011 (XII.1.) számú határozatával létrehozta a Békés Városi Kecskeméti Gábor Kulturális, Sport és Turisztikai Központot, mely egy intézménybe integrálja a nevesített szakmai területeket.
A Művelődési Központ célja a lakosok kultúréletének felpezsdítése, rendszeressé tétele és annak fejlesztése. A szórakozási lehetőségeken kívül nagy hangsúlyt fektettek az ismeretterjesztésre is. A művelődési ház élete rendkívül változatos volt, különféle szakkörök, művészeti csoportok jöttek létre.
Békés megye legtöbb kultúrotthonában működött tánccsoport vagy énekkar. A békési Művelődési Központ számára a tarhosi zeneiskola tanárai rendszeres segítséget nyújtottak az énekkarok munkájához.

Hazánk első kultúrotthona 1949. nov. 27-én létesült Békésen. Létrejöttének nagy jelentősége volt, hiszen ezt követően kezdték el országszerte kiépíteni a kulturális otthonok hálózatát.
A kultúrház legfontosabb helyisége egy hatalmas terem volt, ahol különböző tömegrendezvényeket tartottak. Az 56-os események a művelődési ház életében is nyomot hagytak. Működése kb. 1 hónapra teljesen megszűnt, de 1956. nov. 9-én újra megnyitotta kapuit. Az épület földszintjén kapott helyet az 1200 kötetes hatalmas *Városi Könyvtár*, ahol hetente változatos kulturális eseményeket rendeztek az olvasóknak. A könyvtár mellett helyezkedett el a tágas olvasóterem, ahol 1977. novemberétől a *Zenei Könyvtár* is helyet kapott, ahol megismertették a gyerekekkel a hangszereket és kiemelkedő programjai között szerepelt a *Békés-Tarhosi Zenei Napok*. Ez a részleg azonban az 1978-as júniusi földrengés óta szünetel. A földrengés után nagyon sok irat, dokumentum elveszett, valamint az épület is veszélyessé vált, így lezárták.
Ma már más névvel és más helyen áll az egykori művelődési központ. Az új épület az Ybl- és Széchenyi-díjas *Bodonyi Csaba* tervei alapján több éven keresztül épült. A Művelődési Központ jelenlegi helyén 1992-ben kezdte meg működését. Az eredeti elképzelés alapján nagyobb lett volna az épület, és a színházterem az Élővíz-csatornán ívelt volna át, de a munkálatok során kevesebb támogatást kapott a város, mint amennyi az eredeti tervek kivitelezésére elegendő lett volna. 2012. január 1-jén a Művelődési Központot a város más intézményeivel összevonták.

Kulturális központ
Tevékenysége során kiemelt szerepet kap a város civil szervezeteivel, kisközösségeivel való szoros együttműködés. Helyszínt és szakmai háttértámogatást nyújt a kulturális központban működő szakköröknek, közösségeknek, egyesületeknek.
Az egyik legújabb program a Biokultúra Egyesülettel közösen szervezett Bio - konyha szakkör, ahova nemcsak a városból, de a környező településekről is szép számmal érkeznek látogatók.

Felnőttképzés

Az intézmény akkreditált felnőtt képző intézmény, és ebben a minőségében több képzési programmal rendelkezik. A szakmai terület az előző évtől rendelkezik olyan, szakmai munkatárssal, akivel immár fel tudjuk építeni az eredményes és hatékony felnőttképzést. Ez pedig a fentebb vázolt közművelődési tevékenységek hangsúlyainak megváltozása miatt is elsődleges fontosságú feladat.

Az előző évek munkájának eredményeként az intézmény 2012. január hónapban elnyerte a Minősített Közművelődési Intézmény Címet. Két területen lett minősített, a rendezvényszervezésben és a felnőttképzésben.

Múzeumok

- Jantyik Mátyás Múzeum (Széchenyi tér 6.) 18. század végi barokk épület, volt gazdatiszti lakás.
- Békési Galéria (Széchenyi tér 4.) Bér-ház 1885.
  1885-ben épült a Magyar Királyi Szálloda - ismertebb nevén a Bérház - amelyben a Városi Könyvtár és Galéria kapott helyet. Falán emléktábla hirdeti, hogy a II. világháborút követően 1949-ben, az épületben nyílt meg a vidék első művelődési otthona.
- Békési Ház (Tájház - Durkó u. 9.) Parasztház 1866
  Durkó utca városképi jelentőségű utcaképe. A 8. sz. alatti gazdaház adott helyet a tájháznak, amelyben a parasztgazdaság összegyűjtött emlékeit, tárgyi kultúráját jellemző berendezési tárgyait, eszközeit láthatjuk.
- Iskolamesteri lakás (Petőfi S. u. 41.)
- Mini Vasúttörténeti Park (Gőzmalom sor 12.)
  A 377,269 pályaszámú gőzmozdony volt a Pálinkafőzde gőzszolgáltatója a 90-es években. A mozdony, két kocsi, egy takaros megállóhely alkotja a parkot.

Sport

A sport területén az önkormányzati feladatokat a Sporttörvény határozza meg. Az önkormányzat nagy gondot fordít az iskolai és a diáksport feladatainak ellátására, illetve bővítésére. Mivel a központi támogatás egyre csökken, ezért a helyi erőket fokozottabban mozgósítjuk. A diáksport az egyik alapja a sportszervezetek szakmai munkájának. Ezek együttműködését, egymásra épülését tovább építjük. Ennek egyik eszköze a Békési Kistérségi Iskolában elindított sportiskolai képzés, melyet tovább folytatunk.
Kiemelten kívánja kezelni és támogatni az önkormányzat a városban nagy múlttal és hagyománnyal rendelkező sportágakat, amelyeknek a szervezett utánpótlás nevelésben nagy szerepe van.
Az ifjúsági és sportfeladatok ellátása során fontos feladat lesz az aktuális igények, elvárások figyelemmel kísérése, a változatos programok, lehetőségek széles tárházának nyújtása. Emellett cél még a gyógytestnevelésre szoruló gyermekek lehetőségeinek javítása.

A városban működő sportklubok, egyesületek:

Kézilabda:	Békési Férfi Kézilabda Klub Női Kézilabda Tornaegylet
Labdarúgás:	Békési Football Club
Kosárlabda:	Békés és Vidéke ÁFÉSZ Sportegyesület, Békési SZSK - férfi kosárlabda klub
Asztalitenisz:	Békési TE
Tenisz:	Békési Tenisz Klub
Ökölvívás:	Surman Box Klub, Box és K-1
Kajak-Kenu:	Békés Kajak-Kenu Club
Atlétika:	Békési Diákatlétika Klub Békési Diákok Atlétikai Clubja
Torna:	Békési Torna Egylet
Lövészet:	Városi Lövész Klub
Sakk:	Békési TE

Egészségügyi ellátás

Az egészségügyről szóló 1997. évi CLIV. törvényt, mely előírja, hogy a települési önkormányzat az egészségügyi alapellátás körében gondoskodik, ennek megfelelően településen az alábbi egészségügyi szolgáltatások érhetők el:

- a háziorvosi, házi gyermekorvosi ellátás,
- a fogorvosi alapellátás,
- az alapellátáshoz kapcsolódó ügyeleti ellátás,(Kistérségi szinten, Orosházán működik)
- a védőnői ellátás,
- az iskola-egészségügyi ellátás.

Működésükért a települési önkormányzat felelős, alapfeladat-ellátási kötelezettségéből adódóan. Békésen 8 felnőtt háziorvosi, 4 gyermek háziorvosi és 6 fogorvosi praxis áll a lakosság szolgálatára. Az egy háziorvosi körzethez tartozó 14 év feletti lakosok száma átlagosan 2.207 fő, az egy házi gyermekorvosi körzethez tartozó 0-14 éves lakosok száma átlagosan 804 fő, az egy fogorvosi körzethez tartozó 0-60 év feletti lakosok száma átlagosan 4.459 fő. A város lakosságát 5 fogorvos szolgálja ki, közülük 4 vegyes és 1 ifjúsági és gyermek-fogászati ellátást nyújt.
A háziorvosoknál 2012-ben közel 14 ezer beteg összesen 125 ezret meghaladó vizsgálaton vett részt (egy beteg évente átlagosan 9 alkalommal), míg a gyermekorvosokat 8 ezer kiskorú összesen 33 ezer alkalommal kereste fel panaszaival (átlagosan évente 4-szer).
A városban működő Békés Városi Egyesített Egészségügyi Intézmény és Rendelőintézet – mely a megyében a második legnagyobb ilyen profilú intézmény – szakrendelései mellett bőrgyógyászati és nemibeteg gondozói, fogorvosi (vállalkozásban), pszichiátriai és addiktológiai, tüdőgondozói és gyógyfürdő, fizioterápiás és reumatológiai ellátás igénybevételére is van lehetőség. A szakrendelési gyógykezelési esetek száma (2011-es adat) 643,8 ezer eset volt, s az év során az orvosok 32.500 orvosi munkaórát teljesítettek a szakrendeléseken. A Rendelőintézet ellátási körzetébe 46 ezer ember tartozik, Békés mellett Bélmegyer, Csárdaszállás, Kamut, Köröstarcsa, Mezőberény, Murony és Tarhos lakossága számára, ezen felül Mezőberényben fiziko- és mozgásterápiás szakellátást is nyújt. A Rendelőintézet központi épületében működik a neurológiai, a nőgyógyászati, a belgyógyászati, az urológiai, a fül-orr-gégészeti, a sebészeti, az ortopédiai, a szemészeti, a foglalkozás-egészségügyi szakrendelés, az ifjúság-egészségügyi ellátás és a védőnői szolgálat. A háziorvosok és a gyermekorvosok szintén ebben az épületben praktizálnak, így az alapellátás és a szakrendelés térbeli közelsége révén biztosított a folyamatos konzultációs lehetőség.
Az Intézmény fenntartásában működik 10 védőnői körzet, melyek heti 40 órában állnak a terhes anyák, a kisgyermekesek, valamint az iskoláskorúak rendelkezésére. Önkormányzati feladat a védőnői szolgálat működtetése (36/1996.(III.05.) Kormányrendelet). A védőnők önálló feladattal az elsődleges megelőzésben vesznek részt. Mivel a család és a gyermekek egészségfejlesztése fontos szerepet játszik az egészség nevelésben, így védőnők nélkül nem képzelhető el a megvalósítás. Amennyiben a családok működésében zavart látnak, mint egy első jelzőrendszer, felhívják a Gyermekjóléti Szolgálat figyelmét. Munkájuk széleskörű, hiszen a terhes-, csecsemő és kisgyermek gondozástól az iskolai felvilágosító munkáig minden beletartozik.
Az Intézmény fenntartója és felügyeleti szerve Békés Város Önkormányzata.

A betegek kiszolgálását négy gyógyszertár végzi, a sürgős esetek kórházba juttatását és a betegszállítást helyi bázissal rendelkező mentő egységek oldják meg. Bár helyben kórházi ellátásra nincs mód, a Gyulán található Pándy Kálmán Megyei Kórház, illetve a békéscsabai Réthy Pál Városi Kórház közelsége biztosítja a megfelelő színvonalat és elérhetőséget. Az orvosi ügyeleti ellátás a városban megoldott.

A Békés Városi Szociális Szolgáltató Központ Területi Gondozási Szolgálata elsősorban az idősebb korosztály speciális problémáit igyekszik orvosolni. Az idősek nappali intézményeiben a 140 férőhelyen 2006-ban 142 fő ellátását oldották meg. A tartós bentlakásos és átmeneti elhelyezést nyújtó önkormányzati fenntartású szociális intézményben a 355 férőhelyen 353 fő elhelyezése történt meg 2006 során. Az intézményben 168 főt foglalkoztattak.
Békésen a Hajléktalanok Átmeneti Szállóját és Nappali Melegedője 50 szálló és 20 melegedő férőhellyel rendelkezik. A csomagmegőrzés és alapvető ellátás mellett különböző foglalkozásokat is nyújtanak a gondozottaknak (kéziszövés, mezőgazdaság, más kézműves tevékenységek). Pályázataik a szállások építési típusú fejlesztése mellett a humán erőforrás képzését és továbbképzését célozták meg. Kezdeményezésükre indult el a „Szociális kerekasztal” munkája az önkormányzat, civil szervezetek, partner intézmények részvételével.
A Békés Városi Szociális Szolgáltató Központ Családsegítő és Gyermekjóléti Szolgálat munkatársai a fiatalkorúak esélyteremtésében, a családban jelentkező problémák feloldásában játszanak kulcsszerepet.

Szociális gondoskodás a városban

A társadalmi fejlettség fokmérője az oktatás az egészségügy és a szociálpolitika állapota. A város lakosságának korösszetételét vizsgálva súlyozni lehet az egyes tevékenységeket és kiderül, hogy a szociális gondoskodás is az a terület, melyet a születéstől a halálig valamennyi lakos igénybe vehet. Ezért javítása, bővítése, rászorultságra törekvő vonalvezetése hangulat- és egészségjavító hatású a lakosság valamennyi rétegében. Ehhez elengedhetetlen a jól célzott és magas színvonalú segélyezési rendszer, a szakellátást biztosító intézményhálózat megfelelő működtetése. A jó szociálpolitika vizsgálatokat végez a rászorultság kiderítése érdekében.
Mivel minden szociális ellátás az egyén, illetve a család sérült, hiányos önellátó képességét pótolja, alapjában függő helyzetet teremt, amely tovább gyengíti az ellátott személynél, családnál a saját erőforrásokra történő támaszkodás képességét. Ezért általánosan elfogadható az alapelv, hogy a szociális ellátásnak olyan módon kell a megfelelő színvonalú szükséglet kielégítést biztosítania, hogy közben az ellátást igénybe vevő személy függetlensége csak a legszükségesebb mértékben korlátozódjon.
Békés városban az alábbi személyes szociális szolgáltatások biztosítottak:

- étkeztetés
- családsegítés
- házi segítségnyújtás
- jelzőrendszeres házi segítségnyújtás
- támogató szolgáltatás
- nappali ellátások (idősek klubja, fogyatékosok nappali intézménye, szenvedélybetegek
- nappali intézménye, pszichiátriai betegek nappali intézménye, hajléktalanok nappali
- melegedője)
- közösségi ellátások (pszichiátriai betegek nappali intézménye, szenvedélybetegek
- nappali intézménye)

A személyes gondoskodás keretébe tartozó szakosított ellátások:

- ápolást-gondozást nyújtó intézmények (Békés Megyei Hajnal István Szociális szolgáltató Centrum)
- átmeneti elhelyezést nyújtó intézmények, ezen belül hajlaktalan személyek átmeneti szállása

Az igénybe vevők számát illetően csak feltételezésekbe bocsátkozni lehetne, mert egy ellátott több szolgáltatást is igénybe vehet. Békés városban személyes szociális szolgáltatásokat kistérségi, és a megyei önkormányzat által fenntartott intézmények, valamint nem állami szolgáltatók nyújtanak. Ezen feladatok jelentős részét az önkormányzat fenntartásában működő Békés Városi Szociális Szolgáltató Központ végzi.

Békés Város Önkormányzata a szociális igazgatásról és szociális ellátásokról szóló 1993. évi III. törvényben meghatározott, szociális rászorultságtól függő pénzbeli és természetbeni ellátásokat teljes körűen biztosítja:

- időskorúak járadéka
- aktív korúak ellátása - rendszeres szociális segély
- aktív korúak ellátása - bérpótló juttatás
- ápolási díj
- lakásfenntartási támogatás
- átmeneti segély (pénzintézeti kölcsönnek nem minősülő kamatmentes kölcsön formájában is)
- temetési segély (pénzintézeti kölcsönnek nem minősülő kamatmentes kölcsön formájában is)
- köztemetés
- közgyógyellátás
- súlyos mozgáskorlátozott személyek közlekedési kedvezményei (164/1995. (XII.27.) kormányrendelet alapján)
- adósságkezelési szolgáltatás
- egészségügyi szolgáltatásra való jogosultság.

Az önkormányzat a családok megélhetési gondjainak enyhítése érdekében rendszeresen pályázik – sikerrel - EU élelmiszersegély programra, ahol az élelmiszer az Élelmiszerbank és a Mezőgazdasági és Vidékfejlesztési Hivatal segítségével kerül szétosztásra.

Gyermekvédelem

A gyermekek védelméről és a gyámügyi igazgatásról szóló 1997. évi XXXI. törvény (továbbiakban: Gyvt.) alapján a gyermekvédelem intézményrendszere pénzbeli és természetbeni ellátásokra, valamint a személyes gondoskodás keretébe tartozó gyermekjóléti alap- és gyermekvédelmi szakellátásokra osztható fel.

Pénzbeli és természetbeni ellátások:

- rendszeres gyermekvédelmi kedvezmény
- rendkívüli gyermekvédelmi támogatás,
- gyermektartásdíj megelőlegezése
- otthonteremtési támogatás

A személyes gondoskodás keretébe tartozó gyermekjóléti alapellátások:

- gyermekjóléti szolgáltatás
- gyermekek napközbeni ellátása
- gyermekek átmeneti gondozása

A személyes gondoskodás keretébe tartozó gyermekvédelmi szakellátások:

- otthont nyújtó ellátások
- utógondozói ellátás

A városban 2012. december 31-én a rendszeres gyermekvédelmi kedvezményben részesülők száma 2.264 fő volt. Az előző évihez viszonyítva több mint 100 fővel nőtt a jogosultak száma. Ezen normatív támogatás címén az intézményi étkezési díj 50%-a vagy 100%-a kerül biztosításra a gyermek vonatkozásában.
Az önkormányzat helyi rendelete további kedvezményekre vonatkozó szabályokat tartalmaz.
A Békésen iskolában tanulók számára az iskolába járás megkönnyítése érdekében autóbusz helyi járat igénybevételéhez, a bérlet megvásárlásához, a diákbérlet árának 100 %-át támogatásként biztosítja a tanév időtartamára az önkormányzat.
Életkezdési támogatás nyújtható a gyermek születésekor, amennyiben a szülő vagy törvényes képviselő a gyermek születését megelőzően legalább 12 hónapig Békés városban lakóhellyel rendelkezik, és más önkormányzattól ezen a jogcímen támogatásban nem részesült.

A gyermekjóléti szolgálat jelentős szabadidős- és prevenciós tevékenységet végez. A prevenciós tevékenység a szolgáltató tevékenység egyik legfontosabb eleme, mivel ezáltal tud megfelelni a szolgáltatás a jogszabály által előírt feladatának, hogy elősegítse a gyermekek családban történő nevelkedését, támogassa a gyermekek szocializációját, és meggátolja a veszélyeztetettség kialakulását. Jelentős prevenciós programok az alábbiak:

- „Fuss a nyárba” címmel családi futóverseny szervezése, amely célja elsősorban a gyermekek, a családok és egyéb közösségek mozgósítása az egészség, a mozgás, a közös tevékenység és az esélyegyenlőség jegyében
- nyári napközis tábor szervezése és működtetése
- a Kábítószerügyi Egyeztető Fórum tagjaként az iskolákban csoport foglalkozásokat szerveznek a szolgálat munkatársai, ’Ne Tedd’ címmel
- a gyermekeknek nyári pótvizsgára felkészítő korrepetálást szerveznek
- az önkormányzat által szervezett karácsonyi ajándékozási ünnepség előkészítésében és lebonyolításában szerepet vállalt az intézmény, amely eredményeként 100 család kapott tartós élelmiszercsomagot.

A gyermekek napközbeni ellátása jelenleg három bölcsődében történik, összesen 140 férőhellyel. 2011. július hó 1. napján kezdte meg működését a 80 férőhelyes új bölcsőde, megkönnyítve ezzel a bölcsődéhez jutást, amelyre nagy igény mutatkozott. Napközis ellátás minden iskolában biztosított.
A városban az otthont nyújtó ellátást és az utógondozói ellátást a megyei önkormányzat intézményei biztosítják. (Forrás: HEP)

Szociális ellátás:

Megnevezés	2012 év
Tartós bentlakásos és átmeneti elhelyezést nyújtó intézmények működő férőhelyeinek száma (db)	349
Tartós bentlakásos és átmeneti elhelyezést nyújtó intézményeinek gondozottak száma (fő)	340
Idősek nappali intézményeinek száma (db)	5
A tartós bentlakásos és átmeneti elhelyezést nyújtó intézmények száma (db)	6
Az önkormányzat kezelésében levő tartós bentlakásos és átmeneti elhelyezést nyújtó intézmények száma (db)	5
Az önkormányzat kezelésében levő tartós bentlakásos és átmeneti elhelyezést nyújtó intézmények működő férőhelyeinek száma (db)	50
Az önkormányzat kezelésében levő tartós bentlakásos és átmeneti elhelyezést nyújtó intézményekben a gondozottak száma (fő)	50
Szociális étkeztetésben részesülők száma (fő)	597
Házi segitségnyújtásban részesülők száma (fő)	319
Idősek nappali intézményeinek engedélyezett férőhelyei (db)	125
Idősek nappali intézményeiben ellátottak száma (fő)	132
Szociális alapszolgáltatásban és nappali ellátásban foglalkoztatottak száma összesen (fő)	62
Fogyatékosok nappali intézményeinek száma (db)	3
Fogyatékosok nappali intézményeiben ellátottak száma (fő)	57
Pszichiátriai betegek nappali intézményeinek száma (db)	3
Szenvedélybetegek nappali intézményeinek száma (db)	1
Népkonyhák száma (db)	0
Hajléktalanok nappali ellátása egységeinek száma (db)	1
Hajléktalanok nappali ellátása egységeinek napi átlagos forgalma (fő)	21
Idősek nappali intézményeiben foglalkoztatottak száma (fő)	11
Családsegítő szolgálatok száma (db)	1
A családsegítő szolgáltatást igénybe vevők száma tárgyévben (fő)	1414
Lakásfenntartási támogatás esetei (pénzbeni és természetbeni) (eset)	1436
Ámeneti segélyezés esetei (pénzbeni és természetbeni) (eset)	1326
Rendkívüli gyermekvédelmi támogatás esetei (pénzbeni és természetbeni) (eset)	626
Lakásfenntartási támogatásban részesültek száma (pénzbeni és természetbeni) (fő)	1390
Átmeneti segélyezésben részesültek száma (pénzbeni és természetbeni) (fő)	1294
Rendkívüli gyermekvédelmi támogatásban részesültek száma (pénzbeni és természetbeni) (fő)	611
Rendszeres szociális segélyben részesítettek átlagos száma (fő)	158
Időskorúak járadékában részesítettek évi átlagos száma (fő)	17
Rendszeres gyermekvédelmi kedvezményben részesítettek évi átlagos száma (fő)	2089
Közgyógyellátási igazolvánnyal rendelkezők száma (2) (fő)	1460

Közbiztonság

A Békési Kistérség területe két rendőrkapitányság illetékessége alá tartozik: a Békési Rendőrkapitányság és a Szarvasi Rendőrkapitányság. Rendőrőrs található Mezőberényben és Gyomaendrődön. A többi községben körzeti megbízotti státusz van érvényben.
Békés a megyén belül a biztonságos városok közé sorolható, 1000 lakosra 2012-ben 18 bűncselekmény vált ismertté (nagyjából 380 bűneset), ez kevesebb, mint fele a megye városai átlagának (42). Ezek a bűnesetek 164 ismertté vált bűnelkövetőt jelentettek (1000 lakosra kevesebb, mint 8 fő, miközben a megye városainak átlaga 10).
Összesen 31 (százezer lakosra 149) személysérüléssel járó közlekedési baleset történt a városban, melyben összesen 41 (százezer lakosra197) személy szenvedett sérülést.
Mindkét mutató kedvező, jóval a megye városainak átlaga alatt van, annak ellenére, hogy a várost forgalmas utak szelik át.

A Békési Rendőrkapitányság főbb tevékenységi területei:

- a közbiztonság és a közrend védelme érdekében folytatott tevékenysége a közterületek rendjének fenntartása. Jellemzően a gépkocsizó vagy gyalogos járőrszolgálatot ellátó egyenruhás rendőrök végzik a közterületek és nyilvános helyek rendőri ellenőrzését, meghatározott személyek, területek, létesítmények vagy értékek védelmét és közbiztonsági ellenőrzését.
- vagyonvédelem
- gyermek és ifjúság védelem - kábítószer fogyasztás megelőzése, visszaszorítása (Zebra Zsaru, Iskola rendőre programok)
- családon belüli erőszak visszaszorítása
- a bűnismétlés megelőzése
- közlekedésbiztonsági feladatok ellátása

Békés város tekintetében a 2011. évi 474 bűncselekménnyel szemben 404 bűncselekményt regisztráltak 2012 évben.

(Forrás: Beszámoló a Békési Rendőrkapitányság Békés városában végzett 2012. évi tevékenységéről)

A Békés Megyei Katasztrófavédelmi Igazgatóság Békési Polgári Védelmi Iroda működik a városban.

Mezei Őrszolgálat

A Mezei Őrszolgálat 2012-ben 4 fővel működött. Békés belterületeit és kertjeit 4 körzetre osztották fel, így a mezőőröknek saját működési területük van. Működési területük nagysága összesen 1.487 ha. A mezőőrök működési területén elsődlegesen a termőföldek őrzését, az azokon lévő, illetve azokhoz tartozó termények és termékek, felszerelések és eszközök, haszonállatok, mezőgazdasági építmények, földmérési jelek vagyonvédelmét látják el. Feladatuk még az illegális hulladéklerakó-telepek keletkezésének megelőzése, tettenérés során az elkövető azonosítása, a termények lopásának megakadályozása, a műveletlen, elhanyagolt földterületek és azok tulajdonosainak felderítése. A mezőőrök a munkakörük ellátásához szükséges tanfolyamokon vettek részt az elmúlt időszakban. A mezőőrök fegyvervizsgával és "A" kategóriás gépjárművezetői engedéllyel rendelkeznek.

Békés Városi Önkéntes Köztestületi Tűzoltóság:

2008. december 1. óta működik Békés városban-. Jelenleg 21 fő regisztrált tűzoltó van a köztestületnél,
Szolgáltatásaik:

- tűzcsapellenőrzés, karbantartás
- vízeltávolítás, vízszivatás, vízszállítás
- fakivágás
- magasban végzett munkálatok
- rendezvények tűzvédelmi biztosítása

Bűnmegelőzésre tervezett intézkedések:

A város közbiztonsági helyzetének javítása, a bűncselekmények és a szabálysértések megelőzése, visszaszorítása és felderítése érdekében, valamint a bűncselekmények elkövetésével okozott károk minél nagyobb arányú megtérülésének biztosítása céljából hosszabb távú elképzelésként térfigyelő kamerarendszer kiépítéséről döntött csütörtöki ülésén a békési képviselő-testület.

A rendőrség előterjesztése alapján több épületet, illetve közterületet jelöltek ki az eszközök elhelyezésére. A Jantyik Mátyás múzeum Széchenyi tér és Múzeum köz felőli homlokzata, a Kossuth utca 3. szám alatti bankfiók homlokzata, a Jantyik utcai butik Játszótér felőli homlokzata, a kulturális központ tornyának Jantyik utca felőli homlokzata, József Attila utca Csók hídnál lévő területe, a buszpályaudvaránál lévő Garázssoron elhelyezett tetőtartó, a polgármesteri hivatal belső udvara egyaránt érintett az elképzelésben.

Társadalmi helyzet

A társadalmi adottságok ismertetése fontos elem egy településre/városra vonatkozóan. A népességszám alakulása, az oktatási és kulturális helyzet, a sportolási, kikapcsolódási, szórakozási lehetőségek, az egészségügyi ellátás színvonala, a közbiztonság helyzete – az évek során bekövetkezett változások tendenciája – szorosan összefügg az életszínvonallal, a település népességmegtartó erejével és a jövőbeni fejlődési lehetőségekkel. Ezek alapján lehet következtetni arra, hogy a helyi lakosság milyen módon tud bekapcsolódni a közösségi életbe, milyen helyi kötődések és kapcsolati hálók kiépítésére van lehetőség.
A kistérség lakosságszáma folyamatosan csökken. Magyarország lakossága az elmúlt 10 év során csökkenő tendenciát mutat. Jelentős különbség van azonban az ország, illetve a régió egyes területei között a fogyás mértékét tekintve. A Dél-Alföld népesség az elmúlt 10 év során nem egészen 3,6%-al csökkent. Békés megye esetében ugyanez a mutató már jóval erőteljesebb visszaesést jelez.
A csökkenésében a domináns szerep a népesség természetes fogyásának tulajdonítható, mely egyértelműen a születésszámot jóval meghaladó mértékű magas halálozási szám okoz. (Demográfiai szempontból a hátrányos kistérség jelentős népességveszteséget könyvelhet el a negatív vándorlási egyenlegük miatt, természetes szaporodási egyenlege azonban kevésbé negatív, ezt valószínűleg az ott élő nagyobb szaporodási hajlandósággal bíró népcsoportok eredményezik.)
Továbbá a vándorlásoknak az utóbbi években tapasztalt negatív egyenlege intenzívebbé tette a megye népességének csökkenését, ez a tényező mintegy 1300 fővel továbbmérsékelte a természetes fogyásból eredő veszteséget.

Demográfiai adatok

Lakosságszáma 2008-ban 20647 fő, 2001-hez képest (21657 fő) a száma 3,1%-kal csökkent ami elsősorban a természetes fogyásának köszönhető, de tovább súlyosbítja a helyzetet a negatív vándorlási különbözet, ez 2007-ben -5,8%-os volt. A két adatot vizsgálva, a településen zajló népesedési folyamatok mégis jónak mondhatók a megyében. Legmagasabb lélekszámmal az 1940-es években rendelkezett (az 1941-es népszámlálás során 29252 fő), de a világháborúban elesetteknek, majd az ezt követő kitelepítéseknek és a település határában létrejövő négy új község hatására (Bélmegyer, Murony, Kamut és Tarhos) népessége 1960-ra 21665-re csökkent. Fontos szerepet játszik a népességfogyásban az ország ipari központjai által generált elvándorlás is az ’50-es és ’60-as években, de ezt eleinte az alföldi területekre jellemző hagyományosan magas születésszám ellensúlyozni tudta. A ’70-es ’80-as években kismértékű növekedés figyelhető meg („II. Ratkó hullám”), majd lassú, de állandó csökkenés jellemzi népességszámát, hasonlóan az országos tendenciákhoz. Népsűrűsége 2008-ban: 169,33 fő/km. A városban élő nemzetiségiek és kisebbségiek aránya (leginkább cigányok) 7,29%. A népesség életkor szerinti megoszlásában a 15-64 évesek aránya 64,6% amely alacsonyabb az országosnál (68,6%). Az élve születések száma 2007-ben 197, halálozásoké: 338 fő. A város demográfiai adottsága - a születéskor várható alacsony élettartam melletti öregedés és a romló korösszetétel miatt - kedvezőtlen. Békéscsaba közelsége miatt az ingázók száma rendkívül magas, ez önmagában nem jelent problémát, ha a megyeszékhelyen nagy a munkaerő piaci kínálat.

Békés város lakossági adatai:

A Békési lakosság életkor szerinti megoszlása (KSH 2011.)							
<14 év	15-39 év	40-59 év	60-69 év	70<	összesen	férfi	nő
3142 fő	6550 fő	5455 fő	2457 fő	2484 fő	20088	9642	10446

A lakossági mozgás az alábbi grafikonon nyomon követhető. Látható, hogy az elmúlt 7 évben a település lakossága 922 fővel (4,42 %) csökkent.

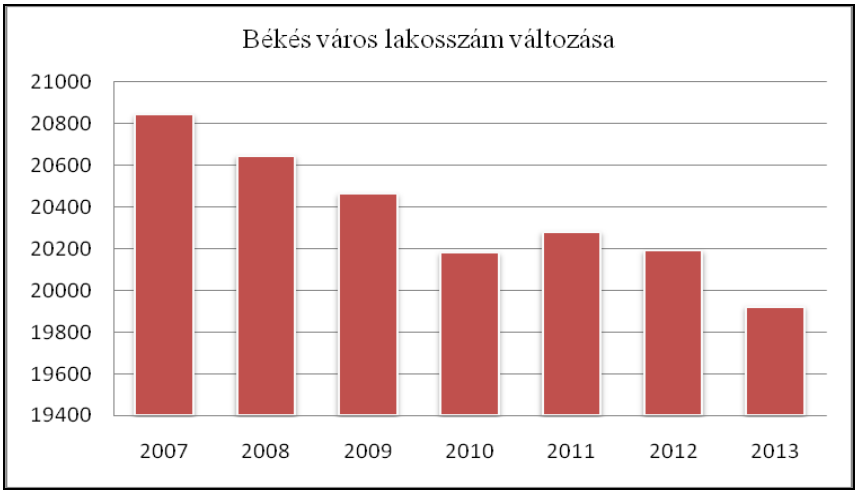

Az országos negatív népesedési tendenciák a kistérségre és Békés városára is jellemzőek. Folyamatosan csökken a születések száma, míg növekszik az elhalálozások száma. A népességszámot tovább csökkentette az állandó elvándorlások száma is. Álláslehetőségek hiányában elsősorban a fiatalok és a képzettebb munkavállalók költöznek el a településről. Mind a szakképzett, mind a szakképzetlen fiatalok jelentős hányada hagyja el az országot, és vállal rövidebb vagy hosszabb távra munkát külföldön. A fentiek következtében, amennyiben ez a kedvezőtlen demográfiai trend nem változik, a település népessége nyilvánvalóan fokozatosan elöregszik, és emiatt torzul a lakosság korszerkezete is. Ez a későbbiekben jelentős terhet róhat majd a szociális ellátórendszerekre.

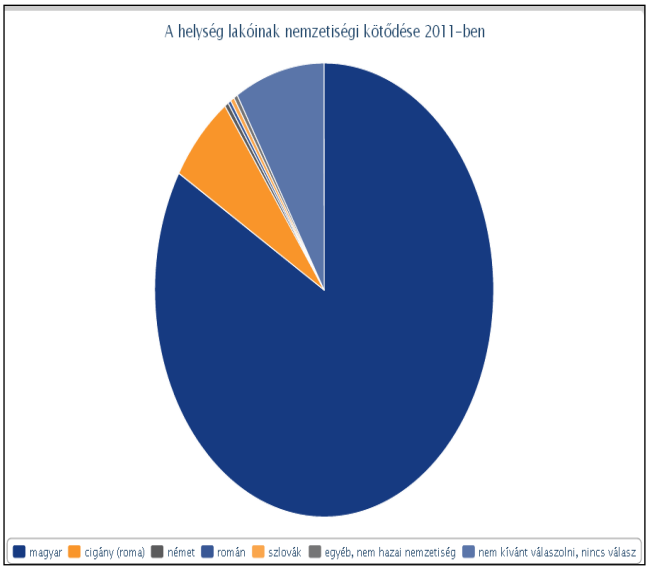

magyar	90,7%
bolgár	0,0%
cigány (roma)	7,0%
görög	0,0%
horvát	0,0%
lengyel	0,0%
német	0,4%
örmény	0,0%
román	0,3%
ruszin	0,0%
szerb	0,0%
szlovák	0,4%
szlovén	0,0%
ukrán	0,0%
egyéb, nem hazai nemzetiség	0,4%
nem kívánt válaszolni, nincs válasz	9,3%

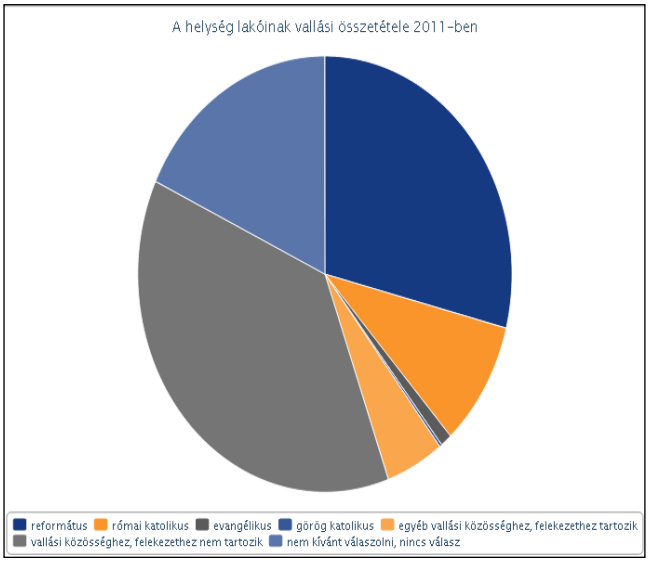

református	29,0%
római katolikus	9,3%
evangélikus	1,0%
görög katolikus	0,2%
egyéb vallási közösséghez, felekezethez tartozik	5,0%
vallási közösséghez, felekezethez nem tartozik	37,5%
nem kívánt válaszolni, nincs válasz	18,0%

Foglalkoztatás, munkaerő-piaci helyzet

Napjaink egyik legjelentősebb problémája a munkanélküliség. Társadalmi és gazdasági értelemben is a perifériára szorulnak azok, akik tartósan munkanélkülivé válnak. Különösen hátrányos helyzetben vannak a munkaerő-piacon az alacsony iskolai végzettségűek és a romák.

A szociális területen dolgozók tapasztalatai alapján vannak olyanok, akik tartósan munkanélküliek, de a nyilvántartásokban nem jelennek meg. Elmondásuk szerint mivel ellátásra nem jogosultak és munkát a részükre nem tudtak felajánlani nem tartották szükségesnek, hogy továbbra is tartsák a kapcsolatot a Munkaügyi Kirendeltséggel.

Háztartások száma	Foglalkoztatott		Munkanélküli		Inaktív		Eltartott		Összesen	
db	fő	%	fő	%	fő	%	fő	%	fő	%
7986	6668	33,2	1524	7,6	6578	32,7	5308	26,4	20088	100

(KSH:2011. évi adatok)

A lakónépesség 7-8 %-a között mozog a nyilvántartott álláskeresők száma. A munkanélküliek száma ennél az értéknél magasabb, mivel a munkanélküli ellátásból kikerülők jelentős része nem tartja a kapcsolatot a Munkaügyi Hivatallal. A foglalkoztatottság Békésen nagyon alacsony, kevés a munkahely, a vállalkozás és nagyobb üzemek, ahol el tudnának helyezkedni a munkanélküliek. Az alig 10 km-re található Békéscsaba ipari vállalkozásaiban több Békési lakó is munkát talált.
A munkanélküliségen enyhít az önkormányzat által biztosított közmunkaprogram, tavasztól őszig pedig alkalmi munkákra van lehetőség a mezőgazdaságban.

Alacsony iskolai végzettséggel elhelyezkedni nagyon nehéz, a munkáltatók szívesebben foglalkoztatják azt, akinek szakmája és gyakorlata is van a munka területén.
8 általános és annál kevesebb iskolai végzettséggel rendelkezők leginkább alkalmi munkából, idénymunkából veszik ki részüket. Az önkormányzat segítségével közfoglalkoztatás segíti őket a megélhetésük fenntartásában.
A regisztrált munkanélküliek száma 2009. évre jelentősen emelkedett, majd kismértékben csökkent, 35-40 %-uk nem rendelkezik semmilyen szakmai képesítéssel, csak a 8 általános iskolai osztályt végezete el. Arányuk emelkedő, de 2011-ben kevesebb a szakmai képesítés nélküli álláskereső. A nyilvántartott álláskeresők 0,5-1,5 %-a még a 8 osztályt sem végezete el, de számuk hullámzó, nem arányos sem a nyilvántartott álláskeresőkkel, sem a csak 8 általános iskolát végzettekkel.
Az önkormányzat évente meghirdetett Start munkaprogramja, munkalehetőséget biztosít a település álláskeresőinek.

Álláskeresőkre vonatkozó adatok

Megnevezés	2012.
Nyilvántartott álláskeresők száma összesen (fő)	17977
Általános iskola 8 osztályánál kevesebb végzettséggel rendelkező nyilvántartott álláskeresők száma	66
Általános iskolai végzettségű nyilvántartott álláskeresők száma (fő)	637
Szakmunkás végzettségű nyilvántartott álláskeresők száma (fő)	570
Szakiskolai végzettségű nyilvántartott álláskeresők száma (fő)	52
Szakközépiskolai, technikumi, gimnáziumi végzettségű nyilvántartott álláskeresők száma (fő)	417
Főiskolai végzettségű nyilvántartott álláskeresők száma (fő)	35
Egyetemi végzettségű nyilvántartott álláskeresők száma (fő)	20
Fizikai foglalkozású nyilvántartott álláskeresők száma (fő)	n.a.
Szellemi foglalkozású nyilvántartott álláskeresők száma (fő)	n.a.
Nyilvántartott pályakezdő álláskeresők száma (fő)	187

Nyilvántartott álláskeresők száma és aránya

Megnevezés	2012.
Nyilvántartott álláskeresők száma összesen (fő)	1797
Éven túl nyilvántartott álláskeresők száma	679
Járadék típusú ellátásban részesülők	107
Segély típusú ellátásban részesülők	666
Rendszeres szociális segélyben részesülők	4
Munkavállaló korú népesség	Nincs adat
Rendszeres munkajövedelemmel nem rendelkezők aránya	1020

Oktatás, képzés

Békés város lakosságszáma kis mértékben, de folyamatosan csökken, miközben az átlag életkor folyamatosan növekszik. Ez a csökkenő tendencia az oktatást kétféleképpen érinti:

- A változatlan számú óvodai férőhely a teljes korosztály ellátására elegendő
- Az iskolai osztályok száma évente 1-2 tanulócsoporttal csökken.

Békés 2006 óta intézményfenntartó társulásban működteti intézményeit, jelenleg Kamut, Murony és Tarhos községekkel. A városban általános iskolát működtet még a Békési Református Egyházközség és Békés Megye Önkormányzata, középiskolát ugyanez a két fenntartó. A 2011. I. félévi döntések alapján szeptembertől az intézményfenntartó társulásból Kamut és Murony kilép, Békés a Jantyik utcai Tagóvodát és a Karacs Teréz Tagiskolát az egyházközség működtetésébe adja.

A fenntartott intézmények:
Békési Kistérségi Intézményfenntartó Társulás:
- Békési Kistérségi Óvoda és Bölcsőde

„Pünkösdi egyház fenntartású Eötvös József Általános Iskola 5630 Békés, Jantyik u 21-25.

KLIK fenntartású: Dr. Hepp Ferenc Általános Iskola és Alapfokú Művészeti Iskola 5630 Békés, József Attila u. 12.

Békési Református Egyházközség fenntartású Karacs Teréz Általános Iskola 5630 Békés, Szánthó Albert u. 3.

KLIK fenntartású Békés Megyei Tisza Kálmán Közoktatási Intézmény 5630 Békés, Hőzső u. 39. sz.

A városban a Békési Kistérségi Óvoda és Bölcsőde 7 óvodát és 2 bölcsődét, a Pünkösdi Egyház és a Református Egyház pedig 1-1 óvodát tart fenn.”

Feladatellátási hely megnevezése	Főállású pedagógusok létszáma	Gyermekek, tanulók száma	HH gyermekek, tanulók száma	HH gyermekek, tanulók %	HHH gyermekek, tanulók száma	HHH gyermekek, tanulók %	SNI gyermekek, tanulók száma	SNI gyermekek, tanulók %
Központi Óvoda	14	148	81	54,73%	13	8,78%	0	0,00%
Epreskerti Óvoda	10	98	93	94,90%	52	53,06%	2	2,04%
Hunyadi téri Óvoda	4	38	37	97,37%	18	47,37%	1	2,63%
Integrált Óvoda	4	64	29	45,31%	0	0,00%	11	17,19%
Jantyik utcai Óvoda	8	87	45	51,72%	7	8,05%	1	1,15%
Korona utcai Tagóvoda	4	48	7	14,58%	1	2,08%	1	2,08%
Teleky utcai Tagóvoda	6	75	23	30,67%	1	1,33%	0	0,00%
Újvárosi Tagvoda	6	73	40	54,79%	8	10,96%	2	2,74%
Végvári Tagóvoda	4	36	30	83,33%	16	44,44%	1	2,78%
Óvoda Összesen	**60**	**667**	**385**	**57,72%**	**116**	**17,39%**	**19**	**2,85%**

A három iskolafenntartó 5 általános iskolai oktatást folytató tagiskolát tart fent a városban:

Feladatellátási hely megnevezése	Főállású pedagógusok létszáma	Gyermekek, tanulók száma	HH gyermekek, tanulók száma	HH gyermekek, tanulók %	HHH gyermekek, tanulók száma	HHH gyermekek, tanulók %	SNI gyermekek, tanulók száma	SNI gyermekek, tanulók %
BKI Székhely	41	307	259	84,36%	181	58,96%	62	20,20%
BKI Hepp Ferenc Tagiskola	46	578	258	44,64%	95	16,44%	23	3,98%
BKI Karacs Teréz Tagiskola	35	400	169	42,25%	40	10,00%	28	7,00%
FGYKI EGYMI	12	81	36	44,44%	19	23,46%	81	100,00%
SZKI - Ref. Ált. Isk.	44	393	205	52,16%	33	8,40%	15	3,82%
Általános iskola összesen	**178**	**1759**	**927**	**52,70%**	**368**	**20,92%**	**209**	**11,88%**

A Békési Református Egyházközség és KLIK 1-1 középiskolát tart fent, képzési típusonként és fenntartónként az alábbi bontásban:

Feladatellátási hely megnevezése	Főállású pedagógusok létszáma	Gyermekek, tanulók száma	HH gyermekek, tanulók száma	HH gyermekek, tanulók %	HHH gyermekek, tanulók száma	HHH gyermekek, tanulók %	SNI gyermekek, tanulók száma	SNI gyermekek, tanulók %
FGYKI Spec. Szakisk.	13	119	100	84,03%	61	51,26%	25	21,01%
FGYKI Szakiskola	22	270	147	54,44%	80	29,63%	31	11,48%
FGYKI szakközép	16	260	28	10,77%	19	7,31%	16	6,15%
FGYKI Gimnázium	16	221	53	23,98%	32	14,48%	9	4,07%
SZKI - Gimnázium	28	289	91	31,49%	17	5,88%	2	0,69%
középfokú oktatás összesen	**95**	**1159**	**419**	**36,15%**	**209**	**18,03%**	**83**	**7,16%**

(Forrás: HEP)

A megyei kezelésben működő Békés Megyei Tisza Kálmán Közoktatási Intézmény a városban folyó középfokú képzés bázisa. Az itt tanuló mintegy ezer diák elsősorban a szakmai képzés területén kap kompetenciákat. Az intézmény kiemelkedő pályázati tevékenysége eredményeképpen az iskola és kollégiumépület komplex felújítására megtörtént, az Egységes Gyógypedagógiai és Módszertani Intézetben tanuló 239 sajátos nevelési igényű gyermek diákotthonná fejlesztése céljából. A fiatalok mellett a fogyatékkal élő felnőttek képzését is feladatuknak tekintik, ennek fejlesztésére szintén pályázaton igyekeznek forrást biztosítani.
A Zeneiskola, valamint a városban működő Szegedi Kis István Református Gimnázium speciális kínálatával színesíti a középfokú oktatás palettáját. Az intézményekben összesen 39 teremben átlagosan 25 fős osztályokkal foglalkozik az ott tanító 65 pedagógus. A város középiskoláiba évente nagyságrendileg 260 diák jár be más településről nappali tagozaton.

A helyben lakó tanulók számára reális lehetőség a napi ingázással elérhető békéscsabai általános, s még inkább a középiskolák kínálatának igénybevétele. A megyeszékhely oktatási kínálatában a szakmai képzések széles skálája mellett az érettségit adó középiskolák, valamint a Tessedik Sámuel Főiskola Gazdasági Főiskolai Kara is esélyt ad a továbbtanulásra a tehetséges helyi diákok számára.

Békésen felsőfokú oktatási intézmény nem működik.

A lakó népesség *iskolázottsági* foka nagyban meghatározza a helyi munkaerőbázis minőségi jellemzőit. A népesség iskolázottsága Békés város esetében mind a megyei, mind pedig az országos értékekhez viszonyítva gyengébb.
A kistérség lemaradása már az alapképzettségi mutatók szintjen jelentkezik, ami tovább gyűrűzik es nagyság rendjében fokozódik a közép és felsőfokú végzettségű népesség aránya esetében. A releváns korcsoporton belül az általános iskolai végzettségűek aránya 4,3 %-kal, illetve 3,7 %-kal marad el a megyei es országos értékektől. Ez a különbség 11,6 % es 11,2 % az érettségizettek, illetve 6,4 % es 6,5 % a felsőfokú végzettségűek arányát tekintve. Ez utóbbi értékpár különösen súlyos lemaradásra utal, hiszen a felsőfokú végzettségűek aranya a felét sem éri el a megyei es országos vonatkozó értékeknek.

Békés megye: a népesség iskolai végzettsége, 2011 *(Forrás: KSH Népszámlálás.*

A népesség iskolai végzettsége, 2011 (%)

Településtípus	A 15 éves és idősebb népességből azok aránya, akik legalább az általános iskola 8. évfolyamát elvégezték	A 18 éves és idősebb népességből azok aránya, akik legalább középiskolai érettségivel rendelkeznek	A 25 éves és idősebb népességből azok aránya, akik egyetemi, főiskolai oklevéllel rendelkeznek
Megyeszékhely	96,8	57,3	21,7
Többi város	93,5	40,9	12,8
Városok összesen	94,3	44,6	14,8
Községek, nagyközségek	91,5	28,5	7,1
Megye összesen	**93,6**	**40,6**	**12,9**

Az idegen nyelvek ismeretének felértékelődése azt mutatja, hogy a megye lakói között egyre nagyobb arányban vannak azok, akik anyanyelvükön kívül más nyelven, nyelveken is képesek megértetni magukat. A magyar anyanyelvű népesség körében az előző népszámláláshoz képest, mintegy 5 % -kal emelkedett az idegen nyelvet beszélők aránya, így 2011 elején már csaknem egyötödük tudott valamely más nemzet nyelvén. A felsőfokú tanulmányok folytatásához, illetve befejezéséhez elengedhetetlen nyelvismeret miatt, az idegennyelv-tudás főként a fiatalokra (15-39 évesek) és a magasan képzettekre jellemző. A angol és a német maradt a két vezető nyelv, legtöbben ezeket beszélik, illetve az idősebb korosztályok esetében az orosz nyelv ismerete is számottevő. A határ mentiségből adódóan a román nyelvet is sokan ismerik, valamint a megyében élő szlovák nemzetiségűek jelenléte ösztönzőleg hat a szlovák nyelvhasználatra is.

Békés megye: a népesség idegen nyelv tudása, 2011 (Forrás: KSH, Népszámlálás adatok)

A magyar anyanyelvű népesség idegennyelv-tudása

Beszélt nyelv	2001		2011	
	fő	a válaszolók százalékában	fő	a válaszolók százalékában
Csak magyarul beszél	316 366	85,4	244 195	80,8
Más nyelvet is beszél	54 017	14,6	57 843	19,2
Ebből: angol	19 973	5,4	30 033	9,9
német	18 598	5,0	17 785	5,9
szlovák	13 097	3,5	8 524	2,8

Gazdasági helyzet

A Központi Statisztikai Hivataltól származó adatok alapján megállapítható, hogy míg Békés megye gazdasági erőforrása az országos átlaghoz képest stagnáló, addig a dél-alföldi értékekhez képest is elmaradást mutat. Hiszen miközben 2006-ban az egy főre eső GDP a régióban közel 1,5 millió forint volt, addig ugyanez az érték a megyében alig haladta meg az 1,3 millió forintot. (Bács-Kiskunban 1,465 millió Ft, Csongrádban pedig 1,670 millió forint volt az egy főre eső GDP ugyanebben az időszakban). A komoly gazdasági problémákkal küzdő megyében ráadásul több külső, illetve belső periféria szerepet betöltő kistérség is van.
Békés település agrár jellegű, mivel földjei kiválóan alkalmasak mezőgazdasági termelésre, emellett azonban a feldolgozó- és a könnyűipar is jelen van a városban, valamint kiemelkedő a művészi színvonalú kézmű- és háziipar.
A település kedvező talajadottságainak köszönhetően évszázadokig a mezőgazdaság alapozta meg gazdaságát, jelentős szerepe volt az iparági jellegének és ez által a foglalkoztatási szerkezetének alakulásában is. A rendszerváltást követően a keleti piacok egy részének elvesztése mellett a termelőszövetkezeti rendszer meggyengítése és felszámolása súlyosbította a helyzetet, a piacgazdaság teret nyert. A ’90-es évek elején több, korábbi nagyhírű üzemében megszűnt a termelés (szeszgyár, malom, cukorüzem). Nagy hagyományokkal rendelkező könnyűipara is fokozatosan leépült (kosárfonás, textilipar), ezután megnőtt az egyéni és a kisvállalkozók száma, amelyek nagy része a szolgáltatásban, azon belül a kereskedelemben tevékenykedik. A helyi vállalkozók a népszerű tevékenységformák (élelmiszer-, ruha-, cipő-, és mobiltelefon-kereskedelem) mellett őrzik a régi mesterségeket (kosárfonás, népművészet, keramikus, festészet), de megjelentek a biotermékek előállításában és kereskedésében érdekeltek is.
A termelőüzemek döntő többsége csődbe ment, vagy csökkentett kapacitással dolgozott tovább, a korábban meghatározó mezőgazdasági gépgyártás is háttérbe szorult. Építőipara jelentőségét vesztette, a téglagyár 2005-ös bezárását követően megszűnt a termelés. Természeti erőforrások közül a termálvíz hasznosítása van napirenden, amely az idegenforgalmi fejlesztési tervek középpontjában áll. 2009 novemberében átadásra került az uszoda.
Legnagyobb foglalkoztató az önkormányzat. A regisztrált munkanélküliek száma 1738 fő, az aktív korúak 14,78 %-a.

Ipar

A város kiemelt fontosságúnak tartja a helyi kis- és középvállalkozók támogatását, erkölcsi és szakmai segítését. Éppen ezért a képviselők a 2007. évi helyi iparűzési adóból 10 millió forintot elkülönítettek. Ebből az évente feltöltött alapból kívánják segíteni a helyi vállalkozók munkahelyteremtő beruházásait pályázati rendszerben, kamatmentes kölcsönnel. Az alap felhasználásának, illetve a tervezett fejlesztések véleményezésére 2007-ben kilenc taggal hozták létre a Vállalkozói Tanácsot. A tanács hó végén a képviselő-testületi ülések előtt ül össze, illetve rendszeresen fórumokat is tart. Valódi nagyvállalat – amely helyi központtal működik – nincs a településen.

Helyi vállalkozások

Békés országosan ismert kosárfonásáról és pálinkájáról. Az 1990-es váltás előtt a Salix vállalat három telephelyen – a bedolgozókkal együtt – 1100 embernek adott munkát, a Békési Kosáripari Szövetkezet pedig 800-900 dolgozónak. Nagyrészt exportra termeltek, főleg a nyugat-európai piacokra. Belföldi piacon a Balaton volt a meghatározó, a német turisták miatt. Aztán ez a rendszer 1990 után összeomlott. A kosárfonást még ma is űzik néhányan,

közülük kiemelkedik Kocsor Imréné, Népművészeti Kosárfonó Bt-je, a céget 1992-ben alapította férjével, munkájáért Gránátalma-díjat és Népművészet Mestere címet kapott. Belföldi piacra dolgozik, termékeivel nagyobb népművészeti rendezvényeken jelenik meg. A békési szilvapálinka földrajzi eredetvédelem alatt áll. Alapanyaga a Békésen és környékén termett szilva lehet, előállításához legalább fele részben vörös szilvát kell felhasználni. A terméket a Békési Pálinka Zrt. gyártja.

A fémipart Békésen több cég is képviseli. Az *Optigép* Kft-t 1993-ban alapították magyar magánszemélyek. Az egykori Mezőgép Vállalat helyi gyáregységében mezőgazdasági és erdészeti gépeket gyártanak. Fő termékük a saját fejlesztésű kukorica és napraforgó betakarító adapterek, ezekkel piacvezetők hazánkban, és jelentős mennyiséget exportálnak belőle a környező országokba, illetve Oroszországba és az USA-ba. Száznál több dolgozónak adnak munkát, ezzel a piac szereplői közül a legnagyobb foglalkoztatók a városban.
A *Fémszolg Kft.*-t 1992-ben hozták létre magyar magánszemélyek. A cég gépeket és gépalkatrészeket gyárt, elsősorban mezőgazdasági és téglaipari gépalkatrészeket, illetve sporteszközök fémrészét. Ezeket a régió nagyobb cégeinek szállítják be, ezzel 15-20 dolgozónak nyújtanak munkát.

A *Napkerék Kft*. elsősorban gépipari alkatrészek gyártásával, célgépek fejlesztésével, kertészeti, anyagmozgató gépek előállításával, illetve muzeális gépek felújításával foglalkozik. A cég nem egészen ötven dolgozónak ad munkát.

Az építőipar is jelentős arányt képvisel. *Vektor Kft*.-t 1990-ban magyar magánszemélyek alapították. A cég elsősorban építőipari kivitelezéssel foglalkozik, főleg Békés megyei vállalkozások és állami szervek részére teljesít megrendeléseket, emellett épületasztalos munkákat az ország keleti felében vállal. A cég 45 dolgozót foglalkoztat.

A *Békés Drén Kft*-t 1993-ban alapították magyar magánszemélyek. Vízépítéssel, környezetvédelemmel és mélyépítéssel foglalkoznak, a három ágazat jól kiegészíti egymást. A mélyépítési munkákat elsősorban vállalkozások rendelik meg, mivel a környezetvédelem és a vízépítés közfeladat, ezért e két szakterületen állami szervek a megrendelők. A város foglalkoztatásában jelentős feladatot vállalnak, éves átlagban 75 - 80 dolgozónak adnak munkát.

Normális piaci viszonyok között az élelmiszeriparnak sokkal jelentősebbnek kellene lennie Békésen. Kovács István 1995 óta egyéni vállalkozó, azóta foglalkozik húsiparral. Húsfeldolgozójában hagyományos érlelésű békési vastag és békési vékony kolbászt állít elő, illetve a piactéren szakboltot tart nyitva. Termékei az országban mindenhol megtalálhatók, és hagyományos elkészítési módja, ízvilága miatt keresettek. Összesen 24 dolgozónak ad munkát.

Békés városában az egyetlen külföldi kézben lévő jelentősebb cég a német tulajdonú Norevo Hungary Kft., amely a mézüzemet működteti. Az üzem – különböző tulajdonosi körrel – 1990 óta működik Cseresznye utcai telephelyén. Felvásárlói hálózatukon keresztül egyéni termelőktől szerzik be a mézet, minőségi vizsgálat és egyneműsítés után nyugat-európai exportra csomagolják. Magyarországon nem forgalmaznak. Az üzem évente kétmillió tonna mézet dolgoz fel, ezzel 10 alkalmazottnak nyújt megélhetést.

A *Diéta Bt.* 1990-től gyárt és forgalmaz gluténmentes termékeket lisztérzékenyek számára, így lisztkeverékeket, zsemlemorzsát, száraztésztát, édes és sós aprósüteményeket, ostyákat. A kilencvenes évek elején egyetlen termék volt garantáltan gluténmentes. A Diéta Bt.

termékcsaládjával a hazai piac egyik legmeghatározóbb tagjává vált. Éves átlagban 10 dolgozót foglalkoztatnak.

A faipar is jelen van a városban. Juhos Balázs egyéni vállalkozó 1997-től foglakozik bútorgyártással, elsősorban fenyőbútorokat gyárt, egyedi méretre is, illetve egyéb asztalosipari munkákat is vállal. Százhúsz üzletből álló kereskedelmi partnerhálóztuk révén termékeik az ország minden részébe eljutnak. Éves átlagban tíz dolgozót alkalmaznak.

Lipcsei Imre 1993-tól egyéni vállalkozó, elsősorban egyedi bútorokat készít, nagyrészt rusztikus stílusban tömör fából. Emellett egyéb lakberendezési munkákat is vállal, illetve asztalosipari alapanyagokat értékesít. Megrendelői magánszemélyek és cégek, elsősorban Békés megyéből. Nyolc alkalmazottat foglalkoztat.

Barta István Zoltán 1992-től egyéni vállalkozó, a Barta Udvar üzemeltetője, ahol bolti kereskedést, gázpalackcsere-telepet és postát működtet, illetve más vállalkozásoknak ingatlanokat ad bérbe. Az udvarban száznál többen dolgoznak, Barta István Zoltán saját vállalkozásában nyolc alkalmazottat foglalkoztat, és a helyi Vállalkozói Tanács titkára.

Kónya és Társa Kft. 1999-ben alakult, családi tulajdonban van. A cég túlnyomórészt fűrészüzemi és mezőgazdasági melléktermékek kereskedelmével foglakozik, és ezeket továbbfelhasználásra elszállítja téglagyárakba, bútorgyárakba, illetve energetikai célra, kisebb részben bérfuvarozást is vállal. Tizenegy járművével főleg belföldön dolgozik, és 14 alkalmazottat foglalkoztat.

Mezőgazdaság

Békés megye mező- és erdőgazdasági területei együttesen a megye terület felhasználásának döntő részét teszik ki, területhasználati szempontból a megye elsődlegesen agrártérségnek tekinthető. A két területhasználati mód aránya azonban cseppet sem egyenrangú, egymáshoz viszonyítva szinte eltörpül az erdőterületek részesedése az abszolút mértékben uralkodó mezőgazdasági területekhez képest.
Békés megye területhasználatában uralkodó a mezőgazdasági művelés, a termőtalajok jó minőségűek, akár 30-35 aranykoronát (Ak/ha) is meghaladó értékekkel. A jó talajminőség mellett a domborzati és klimatikus adottságok is kiemelkedően kedvezőek. Az agrotechnikai szempontból kedvező síkvidéki jellemzőkkel bíró térség inszolációs mutatói a legkiemelkedőbb értékeket mutatják az országban (napfénytartam: ~2000 ó/év). A relatív csapadékhiány (~500-600 mm/év közt, ariditási index:~1,2-1,4) hatásai részben kompenzálhatók a megye gazdag felszín alatti vízkészletére és viszonylag sűrű vízrajzi hálózatára bazírozva. A megye a gabonatermelés egyes terményeiben piacvezető, itt termelik a megyék között a legtöbb kukoricát, árpát és búzát. A legmagasabb sikértartalmú és legjobb minőségű búzát is a békési földekről aratják le (itt fejlesztették ki az 1974-ig igen népszerű Bánkúti búzát, melynek minősége és hozama a mai napig is rekordnak számít, de a termelésből már kivonták). Ugyancsak az élen van a megye a cukorrépa, kender és egyes kertészeti termények (zöldséggyümölcs) termelésében is. A rendszerváltás óta erős ütemben csökkenő állatállomány országos arányaiban még mindig jelentős, a kétezres években is még mindig itt tartják a legtöbb sertést, de jelentős a juhok, a baromfi (vízi szárnyasok) állománya is.
A megye számos hagyományos, helyi termékek feldolgozásán alapuló agráripari, élelmiszeripari centrummal rendelkezik, amelyek jelenleg már csak részben képviselnek jelentős gazdasági erőt. A megye agráripari szempontból is jelentős nagyobb városi centrumai (Békéscsaba, Gyula, stb.) mellett kuriózumként említendő az agrár – táj – történeti szempontból is jelentős Mezőhegyes, illetve az agár kutatási szempontból és tájtörténeti

szempontból is jelentős Szarvas (Növény fajta kísérleti Állomás) és Mezőkovácsháza városok. Speciális agrár–ágazati szerepe (halászat) miatt említendő Biharugra és Zsadány, ahol a megye legnagyobb halastavai vannak, valamint az agrár-ökológiai szempontból jelentős, biodiverzitás szempontjából legértékesebb Dévaványai, Szeghalmi és Sarkadi mikrokörzet.

Összefoglalóan megállapítható, hogy a megye elsődlegesen mezőgazdasági jellegű, - amelyet az alább elemzésre kerülő területi – szerkezeti adatok is messzemenőkig alátámasztanak.

(Forrás: Békés megye OTRT)

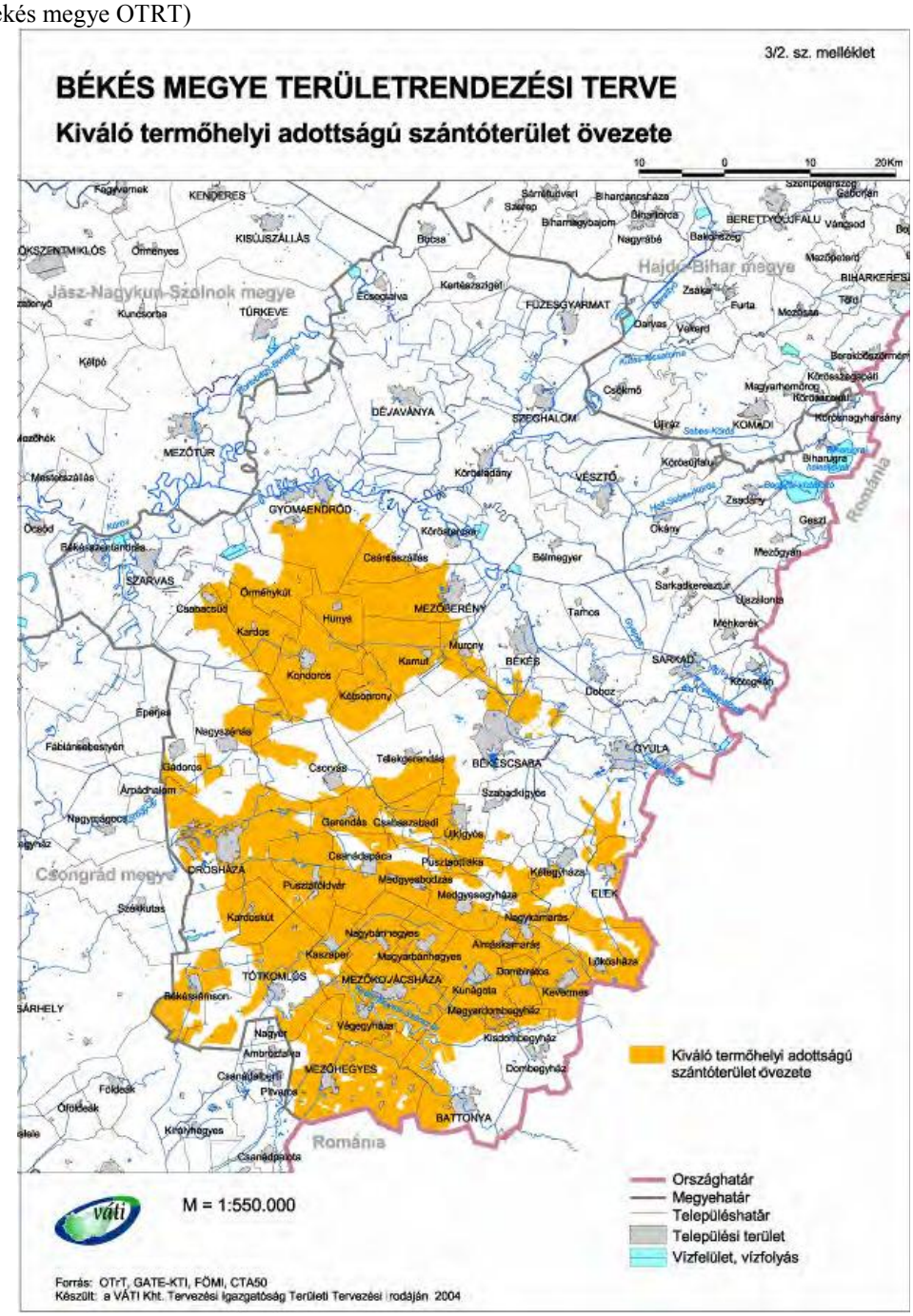

Békésen ma is jelentős a mezőgazdaság. Az *Agro-Déló Kft*.-t 1993-ban alapította az Egyetértés Mezőgazdasági Szövetkezet tagjainak egy része. A cég elsősorban növénytermesztéssel foglalkozik, amellett kevés gépi szolgáltatással is. Összesen 3500 hektáros területen búzát, kukoricát, árpát, napraforgót, repcét, lucernát, csemegekukoricát és vetőmagborsót termesztenek. Területükből 450 hektár öntözhető. Tevékenységükkel 46 dolgozót foglalkoztatnak.

A *Borozsgyán Kft*.-t 1992 végén alapította a Békési Viharsarok Mezőgazdasági Szövetkezet, illetve magánszemélyek, ma már kizárólag magánszemélyek tulajdonában van. Közel 600 hektáron növénytermesztéssel foglalkoznak, búzát, kukoricát, napraforgót, őszi káposzta repcét, őszi árpát és olajretket vetnek. Kistermelők és őstermelők részére – a szántástól a betakarításig – mezőgazdasági gépi szolgáltatást vállalnak, általában 600-800 hektáron. A cégnél 12-en dolgoznak.

A *Békési Egyetértés Szarvasmarha-tenyésztő Kft*-t 1993-ban alapította a volt Egyetértés Mezőgazdasági Szövetkezet kétszáznál több tagja. Tarhoson lévő településükön fő tevékenységük a tejtermelés, és emellett bikaborjakat, selejt marhákat, alkalmanként vemhes üszőket értékesítenek. Összesen ezer szarvasmarhát tartanak, ebből ötszáz tehenet fejnek. Összesen 38 dolgozót foglalkoztatnak.

A *Békési Viharsarok Szövetkezet* ma már csak rizstermesztéssel foglalkozik 360 hektáron, ebből változóan 60-100 hektáron indián rizst, a többi területen hagyományos fehér rizst vetnek. Éves átlagban nyolc alkalmazottnak adnak munkát.

A *Bétak Kft.*-t 1993-ban alapították az Egyetértés Mezőgazdasági Szövetkezet tagjai a szövetkezeti üzletrészükből. A cég keveréktakarmányt állít elő, szemes termények: búza, árpa, kukorica, napraforgó kis- és nagykereskedelmével foglalkozik, illetve mezőgazdasági szolgáltatásként szárítással és raktározással is. A keveréktakarmányokat a környező állattartó telepek vásárolják meg, a szemes takarmányok nagy részét belföldre, kisebb részét külföldre értékesítik, a szárítást és raktározást a környező gazdálkodók részére végzik. Éves átlagban 30 dolgozót foglalkoztatnak.

A *Körös-Berettyó Vízgazdálkodási Társulat* elődje 1957-ben alakult meg sok kis társulat egyesülésével, és 1979-től működik a mai formájában. A társulat tagjai a települési önkormányzatok, a külterületi földtulajdonosok és földhasználók, és ők társulati hozzájárulást fizetnek. A társulat az állami és egyéb tulajdonú csatornákat, szivattyútelepeket kezel és üzemeltet, illetve szivattyútelepeket, belterületi csapadékvíz elvezető rendszereket, illetve környezetvédelmi célú létesítményeket épít. Regionális szervezetként a megye északi része, a Fekete-, Kettős- és Hármas-Köröstől északra eső terület tartozik hozzájuk. A társulat 51 dolgozót foglalkoztat, nagy részük vésztői és szeghalmi.

*Biogázüzemet épít a Hidasháti Mezőgazdasági társaság Békés város határában 1,3 milliárd forintos beruházással, az 1,2 megawatt teljesítményű erőmű 2014. májusra készül el***.** A beruházás megvalósítására a Hidasháti Mezőgazdasági társaság a Biogáz Unióval Biogáz Béta néven közös vállalkozást hozott létre. A Biogáz Béta a beruházási programmal sikeresen pályázott a Környezet és Energia Operatív Program (KEOP) keretére, és összesen 633 millió forint vissza nem térítendő támogatást nyert a biogáz üzem építésére.
A Hidasháti Mezőgazdasági társaság 2700 hektár szántóföldön gazdálkodik. Ötszáz hektáron hibrid kukoricát állít elő és feldolgozza saját vetőmagüzemében, ahol bérben is dolgoznak. Jelentős a tejtermelő ágazat is, a tehenészetben 1200 az anyaállatok száma. A gazdaság árbevétele éves szinten mintegy két milliárd forint.

Földhasználatok

A település teljes területe 12722 ha. Békés közigazgatási területén belül alapvetően két tájhasználati forma különböztethető meg:

- A kiváló talaj és éghajlati adottságokra alapozott mezőgazdasági termelési terület (a”külterület” egésze),
- a lakosság életteréül szolgáló belterület.

A külterületen a hatalmas kiterjedésű szántóterületek között szórványosan néhány kisebb-nagyobb erdősáv, fasor, ill. a vízfolyást kísérő nádas-foltok találhatóak. A táj növényzetét szinte teljes egészében a termesztett növények határozzák meg. A kiváló adottságú területeket művelés alá vonták, így egy-egy kisebb folttól eltekintve nagyobb löszpuszta gyepek (ősgyepek), nem maradtak meg. A külterület jelentős részére a szakszerű nagyüzemi gazdálkodás a jellemező, de megtalálhatóak a kisparcellán gazdálkodó családi vagy egyéni gazdaságok is.
A belterületre a leginkább a családi házas beépítési mód a jellemező, földhivatali megjelölésük általában: lakóház, udvar, gazdasági épület. A belterületen a családi házak kiskertjeire ma már inkább a parkosítás, a zöldfelületek kialakítása az elterjedtebb, egyre kevesebb ingatlan kertjét művelik veteményeskertként.

Térségi terület felhasználási kategória	terület ha	%
Városias települési térség	1320,14	10,38
Vegyes terület felhasználású térség	955,82	7,51
Erdőgazdálkodási térség	480,36	3,78
Mezőgazdasági térség	9814,25	77,15
Vízgazdálkodási térség	151,04	1,19
Összesen	12721,61	100

Forrás: Békés megye területrendezési terve

A település 127,2 km^2 területű külterületének megoszlása művelési ágak szerint:

Művelési ág	Területe km^2	%	Átlagos AK érték
Gyümölcsös + szőlő	1,49	1,17	41,70
Kert	2,39	1,87	
Szántó	90,45	71,1	37,58
Legelő + rét	6,94	5,4	26,41
Mezőgazdasági terület össz.	101,27	79,54	37,61
Erdő	4,66	3,66	18,65
Nádas	0,23	0,18	18,96
Fásított terület	0,04	0,03	
Termő terület összesen:	106,2	83,41	37,26
Kivett	21,0	16,59	
Mindösszesen	127,2	100,0	37,26

Kereskedelem, szolgáltatások

A szolgáltatói szektor egyértelműen elsősorban a települési, illetve helyi igények kielégítésére rendezkedett be.
Élelmiszerüzletekből van a legtöbb, de az építési agyagot, palackozott italt és ruházati termékeket, ékszert, papír írószert árusító szaküzletek, mezőgazdasági alkatrész és növényvédőszer kereskedelemi egységek is említésre méltóak.
Az egyéb szolgáltatást nyújtó vállalkozások (könyvelés, informatika, autójavítás, autómosás, utazási iroda, egészségügyi szolgáltatás) is megtalálhatók a településen.
A felsorolt üzletek széles sávja igazolja a város alapszolgáltatásainak kielégítő voltát.

Néhány szolgáltatást és kereskedelmi tevékenységet folytató vállalkozás Békésen: :

- Békés-Drén Kft: szennyeződés mentesítés, hulladékkezelés
- Vasker-Plusz Kft: fémfeldolgozás
- Kónya és Társa Kft: fuvarozás
- Békési Pálinka Zrt: bérfőzés
- Interturbó Kft: fuvarozás
- Norevo Hungay Kft: élelmiszer nagykereskedelem
- Napkerék Kft: fémmegmunkálás
- Vektor Kft: építőipari szolgáltatás
- Szatyi Stage Team Kft: zeneszolgáltatás, hangtechnika
- Keshtron-Trade Kft: fuvarozás

Turisztika, látványosságok

Békés megye az ország természeti szempontból relatíve gazdagabb, táji, tájképi szempontból viszont kevesebb változatosságot nyújtó térsége. Ennek ellenére természeti tényezői közül több is olyan idegenforgalmi potenciált hordoz, amely a megyét, pontosabban egyes térségeit országosan ismert idegenforgalmi célterületté emelik.
A Kettős-Körös bal partján fekvő 20800 lakosú Békés a megye névadó városa. Békés gazdag kézműves hagyományokkal rendelkezik a mézeskalács készítés, szőnyeg szövés, szűrhímzés és a gyékény- és kosárfonás terén. A város legnagyobb kulturális vonzerejét az 1976 óta minden év nyarán megrendezésre kerülő Békés - Tarhosi Zenei Napok jelentik, mely emléket állít a Békés – Tarhosi Énekiskola valamint az ott alkotók számára is, így többek között Gulyás György igazgató és az egykori diák, megyénk szülötte, Szokolay Sándor zeneszerző életművének is.
A Református Műemléktemplom és szintén műemlék orgonája az egyházi és iskolai alkalmak mellett otthont ad a város zenei – kulturális rendezvényei számára is. Közösségépítő szerepet tölt be az évente szeptemberben lezajló Madzagfalvi Napok rendezvénysorozata. Egyedülálló élményben lehet része azoknak, akik meglátogatják a több mint 100 éves pálinkafőző mozdonyból és vagonokból kialakított vasúttörténeti parkot. A pálinkafőzdében készült hungarikummá nyilvánított Békési Szilvapálinka a helyszínen is megkóstolható. Megtekinthető még a Békési Kosárfonó Műhely és annak egyedi kézi munkával készülő fonott termékei.
A Békés közelében fekvő, alig több mint 1000 fős település, Bélmegyer határában található a Körös-Maros Nemzeti Park 664 hektár kiterjedésű Fáspusztai Természetvédelmi Területe, amely hazánkban már ritkaságszámba menő, jellegzetes növénytársulásaival egyedi értéket képvisel. Az ide látogatókat megérinti a Körösök szépsége, erre építve egyre több turisztikai szolgáltatást nyújtanak. Békésen a turizmust elsősorban a Kettős-Körös, az Élővíz-csatorna és a Dánfoki-csatorna által határolt Dánfoki Üdülőközpont jelenti.

Műemlékek:
· *Széchenyi tér:* Békés „szíve”, a főtér nevet Széchenyi Istvánról kapta 1861-ben, Magyarországon elsőként - megelőzve ezzel Budapestet is. A Koros hordalékkúpján elterülő tér mar a 18. századtól a varos közigazgatási központja. Itt találkoznak a berényi, vésztői es csabai utak.

- *Erzsébet-liget:* Az Élővíz - csatorna mentén található, a város központjában, ahol a Városi Sportcsarnok es a Torony Rádió működik. Az Erzsébet ligetben fekszik a Békési Kistérségi Általános Iskola Eötvös József Tagiskolája, a Békés Városi Kulturális Központ, a Bagoly Vendéglő, Veress Endre történettudós es Jantyik Mátyás szülőháza. A liget főtér felőli részén a Királyok kapuja millenniumi emlékmű található, oldalán Szent Imre intelmeivel. A ligetben kialakított rendezvénytér ad helyet és otthont számos békési kulturális programnak, többek között a Madzagfalvi Napoknak is.

Békési városháza

- *Református templom:* Műemléki református templom. A copfstílusú épület mai formáját 1905-ben kapta. Az 1732-ben épült kisméretű téglatemplom állandó bővítése, alakítása eredményezte a mai külsőt. Orgonája az ország 2. legnagyobb református templomban lévő orgonája.
- *Római katolikus templom:* 1795-ben barokk stílusban épült római katolikus templom. A szentély oldalán függő hatalmas festmény Jantyik Mátyás, békési születésű festőművész utolsó alkotása, és többek között Orlai Petrics Soma egyik képe is látható.
- *Ortodox templom (a Sparral szemben):* Görög és örmény hívők számára épült ortodox Szent Miklós ortodox templom. Szép arányú épület, belsejében öttengelyes ikonosztáz épült. A képek elsőrangú mesterek művei, keretezésük a copfstílus naturális levél-virág koszorújából készült.
- *Egykori zsinagóga* – ma közösségi ház
- *Baptista imaház*
- *Pünkösdi imaház*

Természeti adottságok

A vízgyógyászat, a vizi sport lehetősége Békés városától elválaszthatatlan. A varos határában húzódik a Kettős-Körös Szanazugtól Köröstarcsa fele vezető, mesterséges medre. Egykor a településen a Fehér-Körös haladt át és csatlakozott a Fekete-Körössel. A folyó szabályozással a Szanazugnál egyesülő Fekete- és Fehér-Körös Kettős-Körösként halad tovább és érinti Békés városát. A folyó közelsége a Vizi turizmushoz kedvező feltételeket teremt, ezért jött létre a múlt század közepén a Dánfoki üdülőközpont, valamint 2007-ben a kishajó-kikötő a békési duzzasztómű szomszédságában. A kikötőnek és kishajó átemelőnek köszönhetően Békés városa aktívan bekapcsolódott a vízi turizmusba. A Körös folyón fölfele haladva a román határig lehetőség van horgászhelyek elérésére és vízi sportok űzésére. A folyó alsó szakasza akar a Tiszáig horgászható, hajózható, vadregényes környezetben.
A vízhez kötött pihenést a város 2010-ben felújított gyógyfürdője és járóbeteg-ellátó központjának szolgáltatásai is biztosítják. A medencék termálvizet két kút biztosítja.
Az Országos Közegészségügyi Intézet vizsgálata szerint kis só koncentrációjú nátriumhidrogén - karbonátos hévíz, melynek metakovasav tartalma es szerves anyag tartalma is jelentékeny, jódot is tartalmaz, színe sárgásbarna. Gyulladásos es kopásos ízületi betegségek kezelésére alkalmas. Reumás betegségekre: csípő, térd, boka, gerincbetegségek. Gyulladásos nőgyógyászati kórképekre. Bizonyos bőrbetegségekre pl.: pikkelysömör (psoriasis). Uszodai helyiségek es szolgáltatások: úszómedence, tanmedence, nyakzuhany, pezsgőagy, vizaalatti derékmasszázs, finn szauna, aromahasználat, napozóterasz, úszás oktatás, aqua fittnes oktatás.
Békés város csodálatos természeti környezetben tálalható, a természet szépsége es a Kettős-Körös közelsége vonzza a turistákat. Több túraútvonal halad keresztül a városon, melyet gyalogosan, kerékpárral vagy akár kajakkal is végigjárhat a vendég. A folyó Békéstől Köröstarcsáig eredeti kanyarulataival a városból könnyen elérhető természeti szépség és népszerű vizitura-útvonal, melynek középső szakaszán, a 11-12 fkm között a körgát mentett oldalán tálalható a Bodoky Károly Vízügyi Múzeum. Ez a vízitúrákkal kiválóan összekapcsolható ipari-kulturális műemlék a folyószabályozás es árvízvédelem múltját és eszközeit mutatja be.
A Dánfoki Üdülőközpont mellett, a gáton, kb. 100 méter távolságra több túraútvonal is elhalad: Doboz, híd - Maros (Kettős Koros gátja) – Dánfok - Békés, központ (jelzetlen) 8,9 km; Sikkony – Malomasszonykert-Kertek - Dánfok - Békés, híd (piros sav) 7,1 km.
Szinten az üdülőközpont mellett halad el a Békés - Dánfok, - Dobozi híd - Marói-erdő - Póstelek gyalogtúra. A túra hossza 15 km.

A Kettős-Körös kiváló lehetőséget biztosit a horgászat szerelmeseinek is, a teljes magyar halfauna megtálalható itt, ponty, keszeg félék, amur, kecsege, marna, csuka, süllő, domolykó, harcsa, balin, sügér halak horgászhatók.
Békés Város turisztikai helyzetének javulását mutatja az a tény, hogy az idegenforgalmi adóbevétel 2010-ről 2011-re mintegy 60%-kal nőtt. Mindez a térségben megrendezésre kerülő rendezvényeknek, turisztikai attrakcióknak köszönhető, melyek a Békés Városi Kecskeméti Gábor Kulturális-, Sport- és Turisztikai Központ, helyi vállalkozók, intézmények és civil szervezetek támogatása nélkül nem valósulhatott volna meg. A Körösök Völgye Natúrpark Egyesület és a Közép-Békési Területfejlesztési Önkormányzati Társulás által benyújtott nyertes pályázatok révén is több rendezvény rész- vagy végállomása volt Békés.

Szálláshely adatok, kihasználtság

Dübögő Szálloda, Étterem és Esküvőház
Kapacitása: 28 ágy + 5 pótágy (összesen: 33 ágy). Becsült adatok szerint a Dübögő Szálloda, Étterem és Esküvőházban a vendégek átlagos tartózkodási ideje 3-4 nap, melyet a közép- és idősebb korosztály vesz igénybe. A szálloda kihasználtsága 30-35%. A vendégek 90%-a belföldi, 10%-a külföldi, akik leginkább munkavégzés miatt töltenek itt átlagosan 1 hetet. Évente 8-10 olyan rendezvényt (leginkább lakodalmat) tartanak, ahol a vendégek egy része a szállodai szobákat is igénybe veszi átlagosan 1-2 éjszakára.
Vadászok nagy számban veszik igénybe a szállodai szolgáltatásokat, csoportonként 6-8 szobát 3-4 éjszakára. (Forrás: Cs. Szabó Zoltán ügyvezető – Dübögő Szálloda, Étterem és Esküvőház)

Békés külterületén található a *Dánfoki üdülőközpont*. Az üdülőközponthoz parkosított, fás környezet es szabad strand tartozik, mely a fiatal és az idősebb korosztály számára is kellemes pihenést tesz lehetővé. A Békés Dánfoki Üdülőközpont területén többféle szálláslehetőség is igénybe vehető. A főépület hotelszobái mellett a vendégek rendelkezésére áll a teljesen külön egységet képező körépület, 16 faház, valamint sátorhelyek vehetők igénybe.
A vízi sportok szerelmeseinek a népszerű dánfoki üdülőtelepet érdemes felkeresni, amely faházakkal, kempinggel, szabad stranddal, sportolási lehetőségekkel és szórakoztató programokkal várja a környékre érkezőket.

2011 évben 4876 vendégéjszakát töltöttek az üdülőközpontban.
(Forrás: Határon Átnyúló Együttműködési Program 2007-2013. 'Tematikus turisztikai programok szervezése a Körösök Völgyében' HURO/0901/241/2.1.3., Békés város 2012. évi beszámoló)

Külföldi vendégek: a testvérvárosok delegációi által Békésre tett látogatások során a Dánfoki Üdülőközpont biztosította szálláshelyeket a vendégek számára.
A *FETA kerékpáros rendezvényeire* érkező nemzetközi kerékpárosok Dánfokon szálltak meg.
A *Rockzenekarok Találkozója* során is számos külföldi vette igénybe a szálláshelyeket az üdülőközpontban.
A *Csabai Kolbászfesztivál* idején szinte teltházzal üzemelt a tábor. Életkorukat tekintve a vendégek a fiatal és közép korosztályba tartoznak.

Infrastruktúra

Gázellátás

A térségi vonalas létesítményű energiahálózatok között jelentős az meglévő nagy-középnyomású földgázvezeték, amely a Kardoskúti gázátadó állomástól Békéscsaba felé vezetett nagynyomású gáztávvezetékről ágazik Gerendás közigazgatási területén át Békés irányába is.
A városban a vezetékes gázfogyasztók száma meghaladja a nyolcezret, a lakásállomány zöme (90% feletti része) már rákapcsolódott a rendszerre, igaz, sok esetben a környezetkímélőbb, de drágább gázfűtés mellett a hagyományos vegyes-tüzelésű kazánok üzemeltetésére is sor kerül. A nagyfogyasztók hiánya mutatkozik meg az átlagos gázfogyasztás szintjében is, mely Békés városában 1800 m3 körül alakul, a megye városai átlagában viszont 50%-kal magasabban (2700 m3 körül).
A településen a hálózat állapota megfelelő, fejlesztését nem tervezik.

Elektromos áramellátás

A régió elektromos energiával való ellátását jelenleg 120 KW-os légvezeték egyirányú betáplálása jelenti Orosháza és Békéscsaba között, ami nem bizonyult elegendőnek. A térség biztonságos elektromos energiaellátását a 400 KW-os Békéscsaba-Sándorfalva távvezeték megépítésével oldották meg.
Az áramszolgáltatást a Dél-magyarországi Áramszolgáltató Rt (DÉMÁSZ) biztosítja. Az energiaellátás az Békéscsabán lévő transzformátor állomás segítségével érkezik Békésre. A hálózat teljesen kiépített. A település minden pontján korlátozások nélkül lehet áramot vételezni.
A villamosenergia-fogyasztókat (nagyjából 10.600 egység), összesen 176 km hosszú kisfeszültségű hálózattal látják el. Az összes szolgáltatott villamos energia (32 ezer MWh), melynek 60-70 %-át értékesítik a háztartási fogyasztók felé. A város helyi gazdaságának állapotára, különösen a nagyvállalatok hiányára utal a fenti arány, mely a dunántúli, a külföldi nagyléptékű tőkebefektetések által preferált kis- és középvárosokban 15-20% között mozog.
Ez utóbbira utal az egy fogyasztóra jutó átlagos energia-fogyasztás is, mely Békés városban 3MWh körül mozog, míg a megye városainak átlaga 5,5 MWh.
A közvilágítás korszerűsítése - energiatakarékos lámpatestek elhelyezése – az önkormányzati intézmények épületenergetikai fejlesztése nyertes pályázat keretében 2014 évben megvalósításra kerül.

Megújuló energiaforrások, ellátások

A megújuló energiaforrások közül a megyében elsősorban a biomassza alapú tüzelési módok és technológiák elterjesztése, a napenergia aktív (főleg használati melegvíz célú, a szél hasznosítása, valamint a geotermikus energia játszhatnak meghatározó szerepet.

A megújuló energiaforrás-adottságok közül, a megye területének jelentős erdősültsége, a biomassza előállítás lehetőségét biztosítja. Az erdőgazdasági hulladékok, a fa és egyéb növénytermesztési hulladékok, ill. az energiahasznosítási céllal telepíthető energia ültetvények folyamatosan keletkező és hasznosítható energiahordozóként állhatnak rendelkezésre. A biomassza egyedi alkalmazással kiválthatja nagyobb kommunális oktatási, kórházi, egyéb intézményi stb. létesítmények hagyományos hőenergia hordozóját, lakossági központos hőenergia-ellátási rendszereinek primer energiahordozóját, ipari parkok új, egyéb vállalkozások hő- és villamosenergia-átalakító berendezéseinek is primer energiahordozóját.

Továbbá, alap energiaforrásul szolgálhatnak új vidékfejlesztési, turisztikai, rekreációs stb. létesítmények energiaellátási rendszereinek. A biomassza potenciális adottságaira alapozva készíthető el a megyei biomassza energiaforrás-hasznosítási javaslata, amelyben elsődlegesen a hőszolgáltatás bázisainak biomassza tüzelésű átállítását célszerű megoldani, amennyiben a helyi szándékok is megértek erre az olcsóbb, versenyképes és környezetkímélő megoldás módra, mely egyben munkahelyteremtéssel és folyamatos foglalkoztatással párosul.

A geotermikus energia hasznosítása (humán erőforrás-foglalkoztatás fejlesztés, gazdasági versenyképesség, életminőség javítás) javasolt, elsődlegesen a már feltárt termálvízzel rendelkező településeken, de újabb feltárásra is kínál lehetőséget a megye termálvíz kincsét jelző átfogó térképek.

Vízenergia villamos energiává történő átalakítására vízerőművek létesítésére több vízfolyáson is lenne lehetőség, a már kiépített és még kiépíthető duzzasztási lehetőségek hatására. Ezeket kellő körültekintéssel szabad csak létesíteni, mert erőltetett duzzasztások előnytelenül megváltoztatják és veszélyeztetik a vízi élővilágot és a vízfolyások egyéb turisztikai és komplex hasznosításait.

Szélenergia villamos energiára való átalakítására is vannak már kezdeményezések. A természeti adottságok további lehetőségeket is kínálnak. A napenergia hő-hasznosításra való átalakítási igénye főleg az üdülőterületeken jelentkezik, kempingek, szabadidőközpontok, üdülő együttesek, tározótavak térségében. Ezek helyi szinten jelentősek energia megtakarítás és környezetkímélés szempontjából, azonban nem alkotnak összefüggő rendszert megyei szinten. Alkalmas szoláris berendezéseik kombinálhatók a biomassza bázisú energiaátalakítási technológiákkal, ahol már mérhető nagyságrendet jelenthetnek a megye korszerű energiahordozói szerkezet-átalakításában.

Telefon – hálózat, kábeltelevízió

A korábbi években a telefonfejlesztésekkel a városban jelentkező igények teljes ellátását megvalósították. A telefonközpont optikai kábellel csatlakozik Békéscsaba góckörzethez. A korábbi körzetkábelek helyi funkcióval üzemben maradtak. A telefonközpont a Polgármesteri Hivatal udvarán önálló épületben van. A kiépített vezetékes hálózat az igények teljes ellátását biztosítja.

Megtörtént a Magyar Telekom Nyrt. T-Mobile távközlő kábeleinek műszaki átadása Békésen. A Verseny utcai T-Mobile toronytól két irányba vezették a hírközlő kábeleket. Az egyik irány a Szarvasi úton át vezet a Kinizsi soron keresztül a Hunyadi utcán egészen a Kölcsey utcáig, ahol a már meglévő kábel mellé húzták be az újat. A másik irány szintén a Verseny utcától indul a Sporttelep, a Május 1. Park érintésével a Vásárszél utcán át a posta irányába.

Napjainkban a gyors információáramlás elengedhetetlen a fejlődéshez, ezért vált szükségessé a szélessávú kábelek vezetése. Ezzel a hálózatfejlesztéssel a békésiek számára a torony egy-két kilométeres körzetében az internet és kábeltelevízió elérhetőségek gyorsabb szolgáltatásai is lehetővé válnak. A képek, a hangok, a multimédia különböző formái szélessávon, jobb minőségben érkeznek a lakosokhoz.

Összefoglalva:	lakásállomány:	8380 db
	ivóvízbekötés aránya:	96,24 %
	csatorna hálózat bekötések:	90,34 %
	áramellátás:	100 %
	gázellátás:	91,22 %
	szervezett hulladékszállítás aránya:	93,07 %
	telefon ellátottság:	95 %
	internet használók aránya:	50 %

Ivóvízellátás:

Békés város vízellátását az ALFÖLDVÍZ Regionális Víziközmű-szolgáltató ZRt. , Közép Békési Területi Mérnöksége a a Közép Békési Regionális Vízmű Rendszerről biztosítja.
Az ivóvíz minőségi mutatók alapján Békés a kevésbé érzékeny kategóriába tartozik. A település szinte összes lakása (98,1%) el van látva vezetékes ivóvízzel. A szolgáltatott ivóvíz 806 ezer m^3 (második évtizede folyamatosan csökkenő), ebből 695 ezer m^3 a lakossági felhasználású, így az egy lakosra jutó évi vízfogyasztás 33,3 m^3, ami a megyei átlagnak megfelelő. A vízhálózat hossza 117 km.

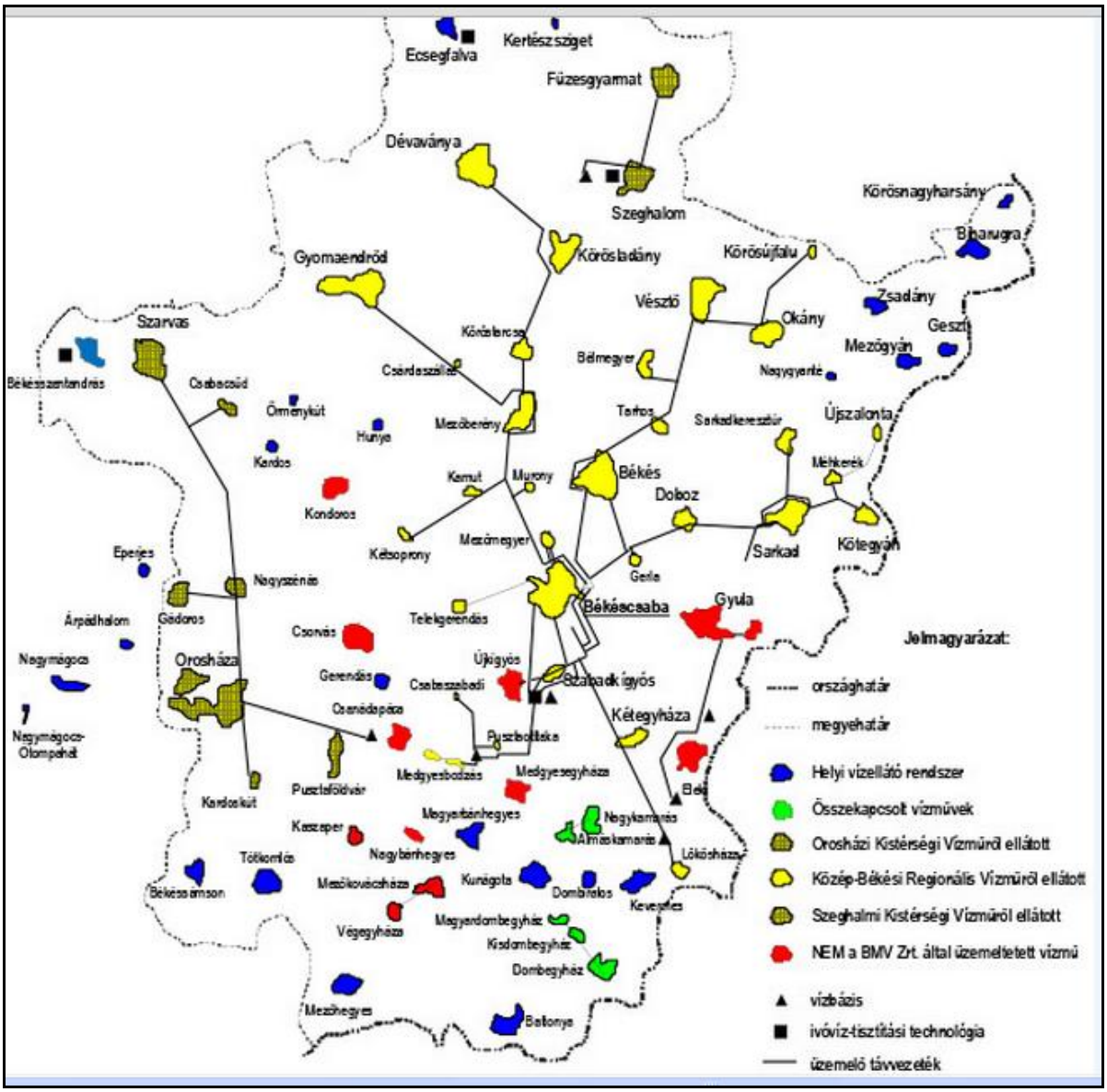

Ivóvízminőség-javító program

Az elkövetkező években kerül sor az ivóvíz-rendszer rekonstrukciójára, az ivóvíz minőség javító program keretében. Az ivóvízminőségre vonatkozó derogáció meghosszabbítására vonatkozó magyar kérelmet az Európai Unió elutasította. 2012. december 26-án hatályba lépnek a szigorú határértékek. Magyar Honvédség, ideiglenesen víztisztító konténereket helyez ki a megfelelő minőségű ivóvíz biztosítására.

Szennyvíz

Békés Város Önkormányzata szennyvíztisztító telepet 1993. évben építette, az akkor korszerűnek tartott, módosított A2/O eleveniszapos technológiával, 2.500 m^3/nap kapacitással. Az akkori szennyvízmennyiség nem érte el a napi 1000 m^3-t.
Békés a 15.000 lakos egyenérték feletti terhelésű agglomerációs osztályba tartozó település (LE=22.483)4. A településen megfelelő technológiával történik a kommunális szennyvíz gyűjtése, tisztítása és elhelyezése. A 2006-ban keletkezett szennyvíz mennyiség, több mint egy millió köbméter (1035 ezer m^3) volt, ennek a fele a lakosságtól származott (609 ezer m^3).
A háztartások döntő többsége rácsatlakozott a szennyvíz-rendszerre (90,2%), ami a megyei átlag kétszerese, de a megye városai átlagának is a másfélszerese. Hasonlóan jó mutatókkal rendelkezik a város a közműolló vonatkozásában (megyei átlag kétszerese, városi másfélszerese), egy kilométer közüzemi vízhálózatra jutó közüzemi szennyvízcsatorna-hálózat hossza 813 méter.
A III. fokozatú részbiológiai tisztítóműből származó tisztított víz befogadója a Kettős-Körös.

2011. évben támogatásra érdemesnek minősítették a szennyvíz tisztító telepet. A projekt az Európai Unió támogatásával, a Kohéziós Alap társfinanszírozásával valósul meg, 82,36%-os támogatási intenzitással. A megvalósításra vonatkozó közbeszerzési eljárás ún. FIDIC Sárga könyv alapján fog megtörténni, amely gyakorlatilag tervezés-kivitelezés együttes megvalósítását jelenti. A szakemberek elvárásai szerint lehetőség van az elérhető legjobb technológia kiválasztására.

A település szennyvize és a szippantott szennyvíz fogadóból érkező csurgalékvíz első lépésként a régi mechanikai egység helyett egy új, hatékonyabb, kombinált gépi rács, homok– és zsírfogó berendezésre kerül. Az eredeti egyesített biológiai műtárgy üzemben marad, működése megegyezik a jelenlegi üzemeltetési gyakorlattal. Ezzel párhuzamosan egy azonos méretű és elrendezésű műtárgy kerül kialakításra, így a szennyvíz biológiai tisztítása két osztott soron történik. A biológiát érintő karbantartás, üzemzavar esetén az érintett biológiai sor megkerülhető. Az üzemben maradó utóülepítő mellé egy új ülepítő kerül kiépítésre. A két utóülepítő feladata a szennyvíz-eleveniszap elegy fázisszétválasztása, ami a Dorr típusú, 14m új, illetve 18m átmérőjű régi, 3m átlagos mélységű utóülepítőkben történik meg, az iszap víztelenítése pedig új iszapvíztelenítő centrifugával fog megvalósulni.

A beruházással egyidejűleg a csatornahálózaton is megvalósul egy 20 millió forintos rekonstrukció. A beruházással alacsony működési költségű, korszerű szennyvíztisztító telep fog megvalósulni, mely legalább két évtizedre megoldja a város ezen problémáját.

Csapadékvíz elvezetés:

A csapadékvíz elvezetése kisebb fejlesztési szükségletek megléte mellett megoldottnak tekinthető.

Infrastrukturális kiépítettség

Megnevezés	2006.	2007.	2008.	2009.	2010.	2011.	2012.
Lakásállomány (db)	8253	8263	8266	8269	8274	8380	8380
Közüzemi ivóvízvezeték-hálózat hossza (km)	116,6	116,6	116,6	116,6	126,7	126,7	126,1
Közüzemi ívóvízvezeték-hálózatba bekapcsolt lakások száma (db)	8096	8067	8068	8075	8073	8067	8065
Közüzemi szennyvízcsatorna-hálózat hossza (km)	94,8	94,8	94,8	94,8	87,3	87,3	87,3
Közcsatornahálózatba bekapcsolt lakások száma (db)	7443	7465	7519	7373	7373	7410	7571
Villamosenergia-fogyasztók száma (db)	10025	10461	10142	10081	10079	10063	10121
Az összes gázcsőhálózat hossza (km)	148,7	148,9	149	149,1	149,2	149,2	149,2
Összes gázfogyasztók száma (db)	7722	7700	7809	7852	8085	7849	7645
Rendszeres hulladékgyűjtésbe bevont lakások száma (db)	7800	7800	7800	7800	7800	7800	7800
Önkormányzati kiépített út és köztér hossza (km)	77,8	77,8	77,8	77,8	78	77,9	77,9
Állami közutak hossza (km)	11,084	11,084	11,165	11,165	11,143	11,143	11,143

Infrastrukturális ellátottság

Megnevezés	2002.	2003.	2004.	2005.	2006.	2007.	2008.
Összes szolgáltatott víz mennyisége (1000 m^3)	670,0	702,4	645,2	711,9	695,1	728,5	690,5
Szolgáltatott összes villamosenergia mennyisége (1000 kWh)	32110	32310	32340	32383	32390	32472	32418
Az összes szolgáltatott vezetékes gáz mennyisége (átszámítás nélkül) (1000 m^3)	14179	13281	13522	14592	13602	11259	11199
Összes elszállított települési szilárd hulladék (tonna)	8070	7700	7200	6550	6008	6550	4734,6
Összes elvezetett szennyvíz mennyisége (1000 m^3)	383,2	712,8	761,9	1014,7	1035,2	775,3	870,9

Hulladékgazdálkodás

Magyarország 2004. május 1-i Európai Uniós tagsága a hazai hulladékgazdálkodás területén is jelentős változásokat tett és tesz szükségessé, de egyben a fejlesztéshez szükséges pénzügyi források elérésében is új lehetőségek nyílnak. A hulladékgazdálkodás a környezetvédelem kulcsfontosságú területe, lemaradásunk ebben a tekintetben jelentős az Unió országaihoz képest.

2001. január elsején hatályba lépett a hulladékgazdálkodásról szóló 2000. évi XLIII. törvény. A törvény felhatalmazása alapján 2006. év áprilisáig 33 hulladékgazdálkodással kapcsolatos végrehajtási rendelet (kormányrendelet, miniszteri rendelet) született. A törvény többek között kötelezővé tette a települési hulladékgazdálkodási közszolgáltatások megszervezését, a meglevő régi hulladéklerakók felülvizsgálatát. Megfogalmazott több fontos alapelvet, amelyekre épül az egész hulladékgazdálkodási rendszer: megelőzés, elérhető legjobb eljárás, szennyező fizet, regionalitás, fokozatosság, költséghatékonyság stb. Felállítja a hulladékkezelés prioritás sorrendjét: megelőzés, minimalizálás, újrahasználat, újrafeldolgozás (hasznosítás), energia-visszanyerés (égetés), lerakás. Ennek figyelembevételével fontos elv, hogy csak a már semmilyen gazdaságos módon nem hasznosítható hulladékok kerüljenek végső lerakásra.

Települési szilárd hulladék

Békés Város Önkormányzata hulladékgazdálkodási közszolgáltatási szerződést kötött a Békési Kommunális és Szolgáltató Kft-vel 2012. október 1 - 2017. szeptember 30. időtartamra. A szerződés alapján a Kft. többek között vállalta a keletkezett települési szilárd hulladék, valamint a lakossági veszélyes hulladék gyűjtését, begyűjtését, elszállítását, tárolását, kezelését, valamint annak hasznosítását és ártalmatlanítását.

A száz százalékban önkormányzati tulajdonú Békési Kommunális és Szolgáltató Kft. azzal a céllal alakult 2012. június 1-jén, hogy a Békési és környező más települések hulladékgazdálkodási illetve közszolgáltatási feladatait ellássa. Működését 2012. október 1-jén kezdte meg és jelenleg is végzi a települési hulladék begyűjtését valamint szállítását Békés városában.

2012. év végén jelentős átalakulások történtek a hulladékgazdálkodási jogalkotásban. 2013. január 1-jétől hatályba lépett az új 2012. évi CLXXXV hulladékgazdálkodási törvény, mely 2014-től előírja a települések számára a szelektív hulladékgyűjtés bevezetését. A jogszabályi előírásokhoz igazodva, valamint a környezetvédelmi szempontokat szem előtt tartva a Békési Kommunális és Szolgáltató Kft. ebben az évben házhoz menő szelektív hulladékgyűjtési rendszer bevezetését tervezi Békés városában.

A szelektív hulladék gyűjtésére minden békési lakosnak lehetőséget biztosít a közszolgáltató. Ingyenesen, családi házanként egy 120 literes kerekes hulladékgyűjtő edény lesz igényelhető, a kft. Verseny u. 4. szám alatti ügyfélszolgálatán. A közszolgáltató a tömbházas övezetekben lakók számára is lehetőséget biztosít az újrahasznosítható hulladékok külön gyűjtésére. Ennek értelmében a tömbházak számára 1100 literes zárható, műanyag hulladékgyűjtő edényt fog kihelyezni a cég. Minden tömbegység számára egy tárolót juttatnak - a tervek szerint májusban -, melyen fel lesz tüntetve azon hulladékok köre, amik a hulladékgyűjtő edénybe helyezhetők.

Az alábbi hulladéktípusok gyűjtését tervezi a Békési Kommunális és Szolgáltató Kft.:

Műanyag hulladékok (PET palackok, öblítős, mosó- és mosogatószeres, hypo-s flakonok, tejfölös poharak, fólia, zacskó, reklámszatyor, buborékos fólia)
Papír hulladékok (hullámpapír, kartonpapír, újságpapír, szórólap, irodai papírhulladék, italos karton)
Fém hulladékok (konzervdoboz, alumínium doboz) valamint
Textil hulladékok.

A zöldhulladékok gyűjtésére, zöldhulladék gyűjtőzsákokat fognak kiadni. A begyűjtött szelektív hulladékok válogatása a Békési Kommunális és Szolgáltató Kft. Szarvasi u. 64/1. szám alatti telephelyén kialakított szelektív hulladék válogatóműben történik.
További fejlesztésekként hulladékgyűjtő udvar, nem veszélyes építési/bontási hulladék előkezelő telep valamint a zöldhulladékok kezelésére komposztáló telep létesítését tervezi a kft. Ezek indulásáról minden lakost tájékoztatni fognak a helyi újságban, rádióban, televízióban.
A közszolgáltató reméli, hogy az új hulladékgyűjtési módszer bevezetésével csökken a hulladéklerakóba kerülő hasznosítatlan hulladék mennyisége csökkenését, valamint Békés város hulladékszállítási költségei a lakosság számára pozitív irányba mozdulnak, ezzel párhuzamosan a szinten tarthatóvá válik a háztartásokra jutó szemétszállítási teher is.

A településen található hulladéklerakó telep a békési 3777/1. hrsz-ú területen 1974-töl 2005. március 31-ig üzemelt. A lerakóba 210 ezer m^3 kommunális hulladék lett elhelyezve. A településen ez az egy hulladéklerakó található. Az illegális hulladéklerakás itt jelentkezik a legszembetűnőbben. Tény ugyanis, hogy sokan az illegálisan kiszállított hulladékot a működéssel felhagyott telepen és annak környezetében pakolják azt le, sok esetben akadályozva ezzel a közút forgalmát is. Mindennek következtében már többször volt szükség a szeméttelep rendezésére.

Időközben megalakult a Dél-Alföld Regionális Hulladékgazdálkodási Rendszer Önkormányzati Társulás (DAREH Önkormányzati Társulás), melynek Békés is alapító tagja. A Társulás megalakulásának célja a Dél-Alföldi Statisztikai Régió Hulladékgazdálkodási tervében meghatározott komplex térségi feladatokat ellátó települési szilárd hulladéklerakó rendszerek kiépítése. A tagok feladata többek között az is, hogy saját közigazgatási területükön belül a felhagyott hulladéklerakó telepek rekultivációját megvalósítsák a közösen megpályázott Európai Uniós forrásból. 2010. második felében a hulladéktelepekre vonatkozó rekultivációs tervet módosítani kellett, annak érdekében, hogy a pályázati kiírásnak mindenben megfeleljenek.

A DAREH Önkormányzati Társulás 2010. december első napjaiban nyújtotta be a tagönkormányzatok támogatási igényeit a KEOP-7.2.3.0. (Környezet Energia Operatív Program) pályázatra.

Települési folyékony hulladék

2006-ban elkészült a település szennyvíztisztító telepének fejlesztése, a lakosság 90,2 %-a rácsatlakozott a szennyvíz csatorna hálózatra. A szennyvízcsatorna-hálózat elkészültével a szikkasztó rendszerű szennyvízgyűjtő aknák felszámolásra kerültnek, és a szennyvíz a keletkezési helyéről zárt csővezetéken jut el a szennyvíztisztító telepre, ahonnan már a szennyező anyagoktól megtisztítva kerül a befogadó a Kettős - Körösbe.

Szelektív hulladékgyűjtés

Békésen a szelektív hulladékgyűjtésre a település 11 pontján elhelyezett szelektív hulladékgyűjtő sziget, szigetenként 3 frakció gyűjtésére alkalmas edényzetben van lehetőség.

A hulladékprobléma megoldására különböző stratégiákat dolgoznak ki országos szinteken. A szelektív hulladékgyűjtés bevezetésével hulladékgazdálkodási alapelvek egyike is teljesül, csökken a lerakott hulladék mennyisége. A legfontosabb alapelv a prevenció, a hulladék keletkezésének megelőzése, a második legfontosabb alapelv pedig a keletkezett hulladék csökkentése. (a szelektíven gyűjtött hulladékot újra újrahasznosítják).

Gyakran jelenik meg ilyen témájú cikk a helyi újságban, a Békési Híradóban, hogy ezzel is tudatosítsák a lakosság körében e módszer jelentőségét, hasznosságát.

Köztisztaság

Békés város közigazgatási területén minden tevékenységet a természetes és az épített környezet legnagyobb kíméletével és védelme mellett kell gyakorolni, úgy hogy a környezetterhelés a lehető legkisebb mértékű legyen.

Békés Város Önkormányzata Képviselő-testületének 9/2002. (II. 29.) számú rendelete szól a köztisztaság fenntartásáról. A rendelet rögzíti, többek között azt, hogy az ingatlantulajdonosoknak milyen feladatuk van a környezetükben lévő közterületek tisztántartásával kapcsolatban.

KÖRNYEZETI ELEMEK ÁLLAPOTA

Levegő

A levegő védelmével kapcsolatos szabályok zömét a 306/2010. (XII. 23.) kormányrendelet - a levegő védelméről tartalmazza. A levegőterhelést okozó forrásokra, tevékenységekre, technológiákra, létesítményekre az elérhető legjobb technika alapján, jogszabályban, illetőleg a környezetvédelmi hatóság egyedi eljárásának keretében kibocsátási határértéket, levegővédelmi követelményeket kell megállapítani.

Békés és térsége az ország kevésbé szennyezett levegőjű részéhez tartozik. A várost elkerülik a nagy forgalmú főútvonalak. A városközponton áthaladó 470. számú út azonban jelentős fogalmat bonyolít, ezáltal az áthaladó forgalomból származó légszennyezés jelentős. A kémiai légszennyező komponensek esetében a település levegője tisztának mondható. Az ülepedő por és szálló por tekintetében Békés város, a por és a futóhomok miatt szennyezett minősítésű település.

Az ipari eredetű kibocsátás az elmúlt években csökkenő tendenciát mutat. A szilárd anyagnál, kén-dioxidnál jelentősebb, a nitrogén-oxid kibocsátásnál pedig mérsékeltebb csökkenés figyelhető meg. A mezőgazdasági tevékenységekből származó szilárd anyag, illetve tüzelőanyag elégetéséből származó légszennyező anyagok (szén-monoxid, nitrogén-oxid, stb.) kibocsátásában is csökkenés mutatkozik. A háztartási tevékenységeknél a környezetkímélő földgázfűtés általánossá válását követően kedvező változás ment végbe, mivel nagymértékben csökkent a fűtés során levegőbe került szilárdanyag-, korom- és kéndioxid-kibocsátás. A közlekedésből eredő ólom emissziónál jelentős csökkenés következett be az üzemanyag ólomtartalmának csökkentésével. Továbbra sem elhanyagolható azonban a gázolajjal üzemelő buszok és tehergépjárművek korom- és elégtelen szénhidrogén-kibocsátása, amely leginkább a forgalmas településeken a levegőminőséget rontja.

Békéshez legközelebb, Debrecenben, a Kalotaszeg téren található, a Regionális Immisszió Vizsgáló hálózathoz tartozó un. RIV – automata - mérőállomás működik, a város NO_2, NO_x, CO, SO_2 **és** PM10 értékeinek mérésére. A 2013. évben mért, légszennyező anyagok koncentrációját az alábbi grafikon tartalmazza.

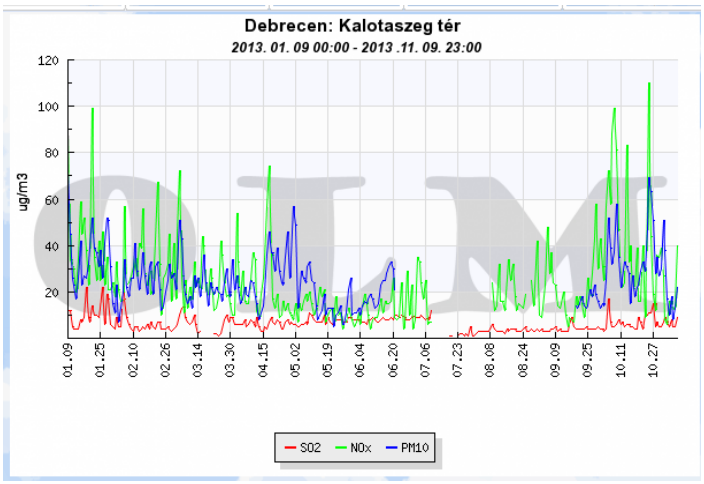

A levegő minőségét a természeti tényezők mellett (talajviszonyok, uralkodó szélirány, csapadék, stb.) elsősorban a mezőgazdálkodás, a szolgáltatóipar, a közlekedés, valamint a lakossági tüzelés határozza meg. A mezőgazdaság főleg a gyér növény borítottsági időszakokban zajló kiporzással és az állattartó telepek szag- és bűzhatásával szennyezi a levegőt.

Békés Város területén levegőtisztaság-védelmi szempontból lényeges emisszió és imisszió források a legmeghatározóbbtól a legjelentéktelenebb hatásúig sorrendben:

- Lakossági fűtés
- Közlekedés
- Ipar
- Mezőgazdaság
- Allergén porok

Településre vonatkozó összesítés több légszennyező anyagra

Idősor: 2007 - 2012

Település: Békés

Szennyezőanyag: 6,13,1,100,3,9,973,981,980,590,598,98,999,2,7,8

Szennyezőanyag	2007	2008	2009	2010	2011	2012	Összesen (kg)
1 - Kén-oxidok (SO_2 és SO_3) mint SO_2	44	27	16	1	<0,5	3	91
2 - Szén-monoxid	339	376	399	239	161	104	1 618
3 - Nitrogén oxidok (O és NO_2) mint NO_2	592	697	878	551	728	649	4 095
6 - Ammónia	<0,5	<0,5	<0,5	<0,5	<0,5	<0,5	<0,5
7 - Szilárd anyag	6 051	3 888	3 340	2 871	2 605	4 023	22 778
980 - Összes szerves anyag C-ként (TOC) (SPECIFIKUS)	12	12	12	11	5	2	54
999 - SZÉN-DIOXID	632 042	784 838	910 339	498 560	978 632	907 450	4 711 861

(Forrás: OKIR)

A településen jelentős ipartelepek nincsenek, így levegőtisztaság-védelmi szempontból legfőbb légszennyező források a közlekedés, a fűtés és a mezőgazdaság. Közlekedési eredetű jelentősebb levegőszennyezést a 470-es számú II. rendű közlekedési úton áthaladó forgalom okoz. A főúttal párhuzamos szilárd burkolatú helyi közutak valamelyest tehermentesítik a főút forgalmát, de a végső megoldást a települést elkerülő út megépítése jelentené. A város közúthálózatának közel 70 %-a szilárd burkolatú út, vagy útalap. A burkolat nélküli földutakon a forgalom hatására száraz, csapadékmentes időszakban a jelentős porterhelés jelentkezik.

A Magyar Közút Nonprofit ZRt. Az Országos Közutak 2012. évre vonatkozó keresztmetszeti forgalmi, adatai alapján, Békés városon áthaladó 470. sz. úton naponta átlagosan 6689 jármű halad át.

A forgalom alapján számolt légszennyező anyag mennyiségeket az alábbi táblázatok tartalmazzák:

a 3,5 t megengedett össztömegnél nagyobb tehergépkocsik fajlagos emissziós tényezői (g/kg)						
Üzemmód km/h	CO	CH	NO_2	SO_2	Pm	CO_2
5	29,5	6,51	9,55	0,224	0,321	1468,3
10	24,9	2,58	8,56	0,176	2,6	1152,1
20	18,1	1,8	7,01	0,136	2,03	895,9
30	14,2	1,21	6,37	0,12	1,79	793,6
40	12,2	0,878	6,12	0,111	1,65	729,2
50	10,1	0,702	6,11	0,108	1,59	704,1
60	8,94	0,594	6,43	0,108	0,58	704

A fenti gépjármű emissziós tényezők felhasználásával a városközpontban mozgó gépjárművek légszennyezőanyag kibocsátásai az alábbi táblázatban találhatók:

Szennyező anyag	Emisszió (g/kg)
Szén-monoxid	81606
Szénhidrogének	5873
Nitrogén–oxid	40937
Kén-dioxid	742

A táblázat adataiból megállapítható, hogy a közlekedés, a közúti forgalom által okozott levegőterhelés meghatározónak mondható.

A gázhálózat a település a teljes területén kiépült, a rácsatlakozattak aránya 80 % körüli, ezért a korábbi években fűtésből komoly légszennyezés nem származott. Az utóbbi években azonban a jelenősen megnövekedett energia árak miatt egyre több háztartásban fűtenek vegyes tüzelésű fűtőberendezéssel. Ezekben a fűtőberendezésekben a különféle hulladékokat is elégetik (pl.: műanyag, gumi, textil… stb.), ez által az egészségre és a környezetre káros anyagok kerülhetnek a levegőbe.

A mezőgazdasági tevékenységből eredő szennyezés két részre bontható: egyik a mezőgazdasági gépek működése miatti káros anyag kibocsátás, illetve porszennyezés, a másik az állattartásból eredő bűz hatás. Ma már egyre kevésbé jellemező, hogy a gazdák belterületi ingatlanaikon foglakozzanak olyan állattartási tevékenységgel, mint a korábbi években, amikor szinte minden portán több-kevesebb baromfi neveltek, sertést hizlaltak. Van azonban néhány olyan állattartó gazda, aki értékesítés céljából foglalkozik állattartással, és a belterületi ingatlanaikon nagyobb mennyiségű sertést, baromfit, esetleg szarvasmarhát nevel. Környezetükben gyakran érzékelhető a lakosságot zavaró bűzhatás. Békésen helyi rendelet szabályozza azt, hogy egy ingatlanon - telekmérettől függően - mennyi állat tartható.

A külterületen a földutakon történő közlekedés mellett a szántóföldi kiporzást és a terménynszárító- és tisztító berendezések jelentős poremisszióját nevezhetjük meg. A talaj eredetű porszennyezés nagy távolságra való terjedésében szerepet játszik a védőerdők hiánya. A város külterülete zömében művelt terület, amit főleg szántóként hasznosítanak. Azonban gyomosodás figyelhető meg a művelés alól kivont területeken (utak, árkok, erdőszélek), de a gyom fokozatosan megjelenik a művelt kultúrákban is. A parlagfű (Ambrosia elatior, Ambrosia artemissifolia) és egyéb gyomok ellen védekezni nagyon nehéz, főleg a kisebb földhasználóknak okoz ez gondot, hiszen kézi erővel nem tudják megoldani a gyomirtást, a vegyszeres illetve gépi irtás viszont drága. Belterületen az önkormányzat munkatársai, külterületen a földhivatal munkatársai ellenőriznek, és szólítják fel a parlagfűvel szennyezett

területek tulajdonosait a kötelező gyommenetesítés elvégzésére. Az önkormányzat – amennyiben lehetőség nyílik rá - pályázatokon nyert forrásból közmunkásokat alkalmaz, akik az allergén gyomok irtását végzik. A már ismert allergén gyomnövények mellett Békés külterületén is megtalálható a parlagfűnél is veszélyesebb növény, a parlagi rézgyom, (Iva Xanthiifolia).

A porszennyezés csökkentése, levegő minőség javítása a zöldfelületek növelésével, valamint a meglévő zöldfelületek kezelésével, fejlesztésével érhető el. A település nagy gondot fordít a zöldfelületek karbantartására, a fásítási, zöldfelület fejlesztési programra.
További lehetőség a levegőminőség javítására a környezetbarát közlekedés lakosság körében történő népszerűsítése. A kerékpáros közlekedés használatának ösztönzésére a Nemzeti Fejlesztési Minisztérium évente több országos akciót hirdet („kerékpáros barát település", „bringázz a munkába", "bringázz az iskolába"), melybe a lakosság minél szélesebb körű bevonása az Önkormányzatok feladata. Szintén környezetbarát közlekedési forma a tömegközlekedés, valamint a kerékpáros közlekedés melynek infrastrukturális hátterének fejlesztésére a Társulás, illetve a Térségi Önkormányzatok sikeresen pályáztak uniós és hazai forrásokra.
A fűtési rendszerek által kibocsátott káros anyagok csökkentése érdekében szükséges a lakosság szemlélet formáló tájékoztatása, mely során az alternatív energiaellátó rendszerek használatának elterjesztése, a környezetbarát fűtési módok ismertetése a cél. A gázár emelkedése miatt egyre több lakos állt vissza a fatüzeléssel történő fűtésre, így a tervezettel szemben növekvő mennyiségben kerül az égetésből származó CO_2 és korom a levegőbe.

Víz

A víz mindennapi életünkben, környezetünkben nagyon fontos szerepet tölt be. Különböző formáját más-más célra használjuk. Víz nélkül nincs élet. Ezért egyértelmű, hogy a környezetvédelem egyik legfontosabb feladata a víz védelme. Ez konkrétabban azt jelenti, hogy a vizek mennyiségi és minőségi védelmét, valamint a fenntartható vízkészlet-gazdálkodást biztosítanunk szükséges, és az esetleges károsodásokat meg kell előzni.

Felszíni vizek

Víz Keretirányelv 2000/60/EK Irányelv az európai közösségi intézkedések kereteinek meghatározásáról a víz politika területén célja:

- a vízi ökoszisztémák, a vízi ökoszisztémáktól közvetlenül függő szárazföldi ökoszisztémák és vizes élőhelyek további romlásának megakadályozása, állapotuk védelme, javítása
- vízkészletek hosszú távú védelmére alapozott fenntartható vízhasználat előmozdítása
- a felszíni és felszín alatti vizekbe jutó különösen veszélyes anyagok csökkentése, a vizek további szennyeződésének megakadályozása
- árvizek és az aszályok mérséklése

Hazánkban 1994. január 1-től a felszíni vizek osztályozását és minősítését az *MSZ 12749* szabvány alapján végzik. A vízminőség a víz fizikai, kémiai és biológiai tulajdonságainak összessége. Ez alapján felszíni vizeinket öt osztályba soroljuk: kiváló (I.o.), jó (II.o.), tűrhető (III.o.), szennyezett (IV.o.) és erősen szennyezett (V.o.). Ezen kívül a felszíni vizeinket az integrált követelményrendszer (ivóvíz, ipari vízellátás, mezőgazdasági öntözés és halgazdaság igénye) alapján is minősítjük.

A békési kistérség nagyon gazdag felszíni vizekben, nagyrészt a kettős illetve a Hármas Körös vízgyűjtő területén helyezkedik el, illetve É-ról a Sebes Körös vízgyűjtő területe is érinti.

Békés közigazgatási területén jelentős felszíni vízfolyások találhatók:

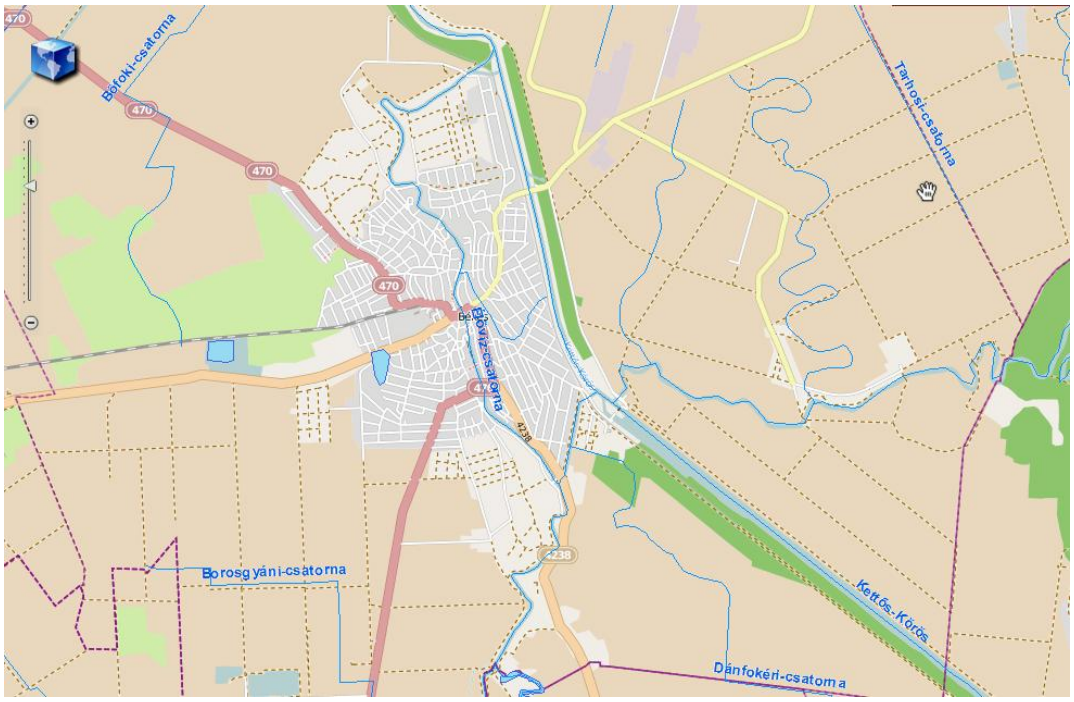

Békés felszíni vízhálózata

A Fehér Körös többszöri szabályozás következtében közvetlen Gyula alatt Szanazugnál egyesül a Fekete Körössel és Békés mellett Kettős Körös néven folyik el mesterséges ásott mederben. Békésen a Fehér Körös eredeti folyómedre a város belterületét szeli ketté, helyén jelenleg az un. Élővíz csatorna található. Az ásott mederben folyó Kettős-Körös vize az országos átlagnál tisztább I-II osztályú besorolású.

A város közigazgatási területén az egyéb felszíni vizek, holtágak, erek a folyószabályozásokkal eredeti rendszerüket elvesztették, kiszáradtak, vagy mesterségesen szüntették meg, de azért maradt néhány említésre méltó csatorna, holtág-rendszer.

A vízminőség a csatornákban átlagosan III. osztályú. A Kettős-Körös mellékági jellegű holtága a *Holt Fekete-Körös (Vargahossza-főcsatorna).*

Az *Élővíz-csatorna* természetes módon köti össze Békéscsabát, Békést és Gyulát a Közép Békési Centrum városait. Elsősorban Békéscsaba nagymértékű szennyezése miatt jelenleg csak igen korlátozottan használható, tehát veszélyt jelent mind a természeti környezet mind az ember számára, amit a csatorna alsó szakaszán Békésen jelent problémát, ahol IV-V osztályú a vízminőségi besorolás, pontszerű szennyező forrásként megemlíthetőek a fürdőkben hasznosított termálvízek, melyek magas szerves anyaggal, sótartalommal rendelkeznek.

A *Bodzászugi holtág* a Körös szabályozások utáni lefűzött jobb parti mellékága, melynek állapota a Fekete-Körös holtágánál is rosszabb. A *Krisztina-zugi holtág* a Körös bal partján a szabályozások által lefűzött morotva típusú holtág, mely a hetvenes évek végéig állandó vízborítású, kiváló horgászvíz volt. A nyolcvanas évek meliorációs tevékenysége során azonban vizüket lecsapolták, így jelenleg csak időszakos víz borítottságúak.

A Békés város területén a felhagyott agyag-, kavics és homokbányák helyén létrejövő bányatavak nagy része záportározó jelleg betöltése mellett horgásztóként üzemel, ezek infrastrukturális jobb kiépítése kedvező lenne turisztikai szempontból is.

Felszín alatti vizek

Körösmenti - síkon a rétegvíz kutak becsült vízhozama. 0,5 l/s km. A rétegvizek minőségére általában jellemző a magas metán, mangán vagy arzén tartalom. Az ivóvizek szerves anyag, ammónia, és nátrium tartalma, valamint pH értéke is magas.

Az artézi kutak átlagos mélysége meghaladja a 200 métert, de vízhozamuk nem ér el a 100 l/p-t sem. A geotermikus gradiens nagy szerepet játszik a termálvizek létrejöttében, melyben igen gazdag geotermikus energia halmozódott fel, Békési Gyógyfürdő termálvizét kémiai összetétele miatt 1996-ban gyógyvízzé nyilvánították, reumatológiai és nőgyógyászati panaszok kezelésére ajánlott. 2003.-ban új kút fúrása történt 1021 m mélyről, 530 l/min vízhozammal, 53,8 ºC hőmérséklettel. A talajvíz a térség egészében magasan van, (1-3 m) veszélyeztetve az épített és természeti környezetet. A hegyvidék lejtőjéhez kapcsolódó hordalékkúpokban hidrosztatikai nyomás alatt álló talajvíztömegek találhatók.

A talajvízszint alakulása az éghajlati tényezőkkel szoros összefüggésben van. A másik fontos befolyásoló tényező a Körösök felszíni vízjárása. Árvizes években a talajvíz emelkedése komoly károkat okozhat. A talajvízszint átlagos terepalatti mélysége: 2-4 méter között ingadozik. Mennyisége nem számottevő. Kémiai jellegében változatos a kalcium- magnézium –hidrogén karbonátos és a nátriumos típusok sűrű foltokban váltakoznak. Keménysége 25 nk^o és 45 nk^o körüli. A szulfáttartalom általában 60-300 mg/l közötti, de a települések közelében a 600 mg/l-t is eléri.
A település alatt elhelyezkedő szennyvízlencse szikkasztáson alapuló szennyvízelhelyezés miatt alakult ki, ezzel is mesterségesen emelve a talajvízszintet.

A város sajátos vízrajzához tartozik, hogy az erdélyi vízfolyások tartós áradása és belvízi elöntés esetén a rétegvizek nyomása esetén fakadó vizek lépnek fel. Az ásott kutak is ilyen fakadóvízforrások ezekben az időszakokban.
A várost körgátak védik, ezek másodlagos ármentesítő szerepet töltenek be, az É-i részen és az útátvágásoknál ez hiányos, azaz nincs ott a szükséges földmennyiség, aminek pótlása jelenleg folyamatban van illetve részben megtörtént. A belvízi csatornahálózat kiépítése és karbantartása folyamatos, mivel a belvízcsatorna hálózat rendszeres karbantartást igényel, ennek kiemelt jelentősége van a belvíz által fokozottan veszélyeztetett településrészek esetében. A belvízrendezés hiányossága - különösen az elmúlt csapadékos évek hatására - gyakran okoz problémát, elhúzódnak a belvizes időszakok

Az Élővíz-csatorna saját vízgyűjtő területéről befolyó belvizeket és a gyulai és békéscsabai területen beszerzett szennyvizet is szállítva a Kettős-Körösbe torkollik Békés belterület É-i részén az I -es Szivattyúnál. Törekedni kell a folyamatos vízbepótlás megoldására, fenntartására a magas szervesanyag terhelés csökkentése, hígítása érdekében.

(Forrás: Békés város Környezetvédelmi program, Hulladékgazdálkodási terv)

Belvízvédelem

A 18/2003. (XII. 9.) KvVM – BM együttes rendelet meghatározza a települések ár- és belvíz veszélyeztetettségi alapon történő besorolását.
Eszerint a rendelet a településeket 3 kategóriába sorolja:

- *Erősen veszélyeztetett* „A" kategóriába tartozik, ha a hullámtéren lakóingatlannal rendelkezik, illetőleg, amelyet a védmű nélküli folyók és egyéb vízfolyások mederből kilépő árvize szabadon elönthet. Ebbe a csoportba tartoznak: Geszt, Hunya, Kétegyháza, Kondoros, Mezőgyán, Újszalonta.
- *Közepesen veszélyeztetett* „B" kategóriába tartozik, ha nyílt vagy mentesített ártéren fekszik, és amelyet nem az előírt biztonságban kiépített védmű véd. Ebbe a csoportba tartoznak: Bélmegyer, Biharugra, Bucsa, Dévaványa, Doboz, Ecsegfalva, Elek, Füzesgyarmat, Kertészsziget, Kétsoprony, Körösladány, Köröstarcsa, Lőkösháza, Nagykamarás, Okány, Sarkad, Sarkadkeresztúr, Dévaványa, Tarhos, Telekgerendás, Újkígyós, Vésztő, Zsadány.
- *Enyhén veszélyeztetett* „C" kategóriába tartozik, ha nyílt vagy mentesített ártéren helyezkedik el, és előírt biztonságban kiépített védművel rendelkezik. Ebbe a csoportba tartoznak: *Békés,* Békéscsaba, Békésszentandrás, Csabacsűd, Csárdaszállás, Csorvás, Gyomaendrőd, Gyula, Kamut, Kardos, Körösnagyharsány, Körösújfalu, Kötegyán, Méhkerék, Mezőberény, Murony, Örménykút, Szabadkígyós, Szarvas.

Jelenlegi kiépítettség: Békés megye természeti adottságai folytán fokozottan belvízi veszélyeztetettségű, és ez a megállapítás az elmúlt évek belvízi eseményei kapcsán egyaránt áll a mélyártéri és fennsíki területekre, valamint a települések kül- és belterületére. A megye területi adottságánál fogva három különböző belvíz érzékenységi területre tagozódik.

- Lökösháza - Szarvas vonalától É-ra eső területrészek – a Körösök mélyártere – fokozottan belvíz érzékenyek,
- A DK-i fekvésű Maros hordalékkúpon az időszakosan magas talajvíz és a helyi nagycsapadékok egybeesése okoz belvízi helyzetet,
- A DNy-i fennsíki jellegű területek (Orosházi löszhát) kevésbé belvíz érzékenyek, a rendkívüli csapadékok folytán jelentkezhet komolyabb belvízi probléma.

A megye belvízrendezési műveinek kiépítettsége országos átlag feletti. Békés megye területén 988,2 km kizárólagos állami tulajdonú csatorna található. A belvíz tározási lehetőség 17,4 millió m^3. Az 1980-as években 127000 ha területen (drénezés 44.000 ha) komplex melioráció valósult meg. A megye országhatár menti helyzetéből adódóan nemzetközi egyezmény keretén belül a belvízrendszereket külföldről átvezetett belvizek is terhelhetik, a Sebes – Fekete - Körös közötti és a Maros jobb parti térségében (13 határt metsző csatornán 14 m^3/s vízhozam).

69. sz. Kettős-Körös jobb parti belvízrendszer (12.05. sz. belvízvédelmi szakasz)

A rendszer a Kettős-Körös és a Sebes-Körös torkolati szakasza által körbezárt területet foglalja magába. Határai Észak - Nyugaton a Sebes-Körös, Északon és Keleten a Körösladány – Vésztő - Doboz irányában haladó vízválasztó, mely a Hosszúfoki és Holt - Sebes - Körösi belvízrendszertől választja el, Délen pedig a Kettős-Körös folyó.
A belvízrendszer Békés megyéhez tartozik. Területén fekszik Vésztő, *Békés,* Doboz, Bélmegyer, Körösladány, Köröstarcsa, Mezőberény települések belterületének és külterületének jelentős része.

Kiterjedése

a./ Büngösdi öblözet – 71,0 km^2

Az öblözet a Sebes-Körös folyó és a Ketős-Körös folyó által bezárt szögletben helyezkedik el a folyók árterületén és Dominál a Büngösd-ér mély vonulata is. Az öblözetben árvízi vésztározó is kialakításra került, Mérgesi vésztározó néven. Határai Északon a Sebes-Körös folyó, a Körösladányi öblözet, Nyugaton a Kettős-Körös folyó, Délen a Kettős-Körös és a Hosszúfoki-alsó öblözet, Keleten a Dióéri öblözet. Közigazgatásilag Békés megyében helyezkedik el.

b./ Hosszúfok-alsó öblözet – 135,5 km^2

Az öblözet a Kettős-Körös folyó árterületén helyezkedik el. Határai Északon a Büngösdi öblözet, Délen a Vargahosszai és a Bodzászugi öblözet, Keleti irányban a Hosszúfok-Köleséi öblözet, Nyugaton a Kettős-Körös folyó és a Bodzászugi öblözet. Közigazgatásilag az öblözet területe Békés megyében található.

c./ Vargahosszai öblözet – 80,5 km^2

Az öblözet a Kettős-Körös folyó árterületén helyezkedik el, régi szabályozás előtti folyómeder található a területén. Határai Északon a Bodzászugi öblözet, Délen a Sarkad-anti öblözet és a Kettős-Körös folyó, Keleten a Hosszúfok-Köleséri öblözet, Nyugaton a Kettős-Körös védtöltése. Közigazgatásilag az öblözet területe Békés megyéhez tartozik.

Összesen – 287,0 km^2. A csatornák funkciója a területre hullott káros csapadéktöbbletből, a megemelkedett talajvízből keletkezett káros vizek elvezetése.

Felszíni vizek minősége

Az állóvizek esetében a túl nagy tápanyag és/vagy szervesanyag-tartalom okozza a legjellemzőbb problémát, aminek egyik okaként a kommunális szennyvíz bevezetésének módja nevezhető meg. A halászat és horgászat tápanyag-bevitele, valamint a strandok terhelése szintén fontos tényező.
Diffúz telephelyi szennyezésként kerül a vizekbe mezőgazdasági és egyéb eredetű hulladék. Természetesen az állóvizeket tápláló folyóvizek magas szervesanyag-tartalma is rontja a tavak állapotát.

A felszíni vízfolyások állapotának legjellemzőbb kedvezőtlen adata szintén a túl nagy tápanyag és/vagy szervesanyag-tartalom. A problémás állapot okaként megjelölhető tényezők:

- kommunális szennyvíztelepek, szennyvízbevezetések,
- belvízlevezetések,
- halastavi vízleeresztések,
- mezőgazdaságból a szántóföldi műtrágya- és trágyahasználat,
- a tápláló vízfolyásokon érkező túl nagy koncentrációjú hozzáfolyások.

Vízminőség-védelmi szempontból a megye fő vízfolyásai, a Körösök „egyéb védett” kategóriába, míg a többi vízfolyás, a különböző csatornák az „időszakos vízfolyás” kategóriába tartoznak. A Hármaskőrös teljes szakasza jogszabály által kihirdetett KV3 kategóriába tatozó ún. „halas víz” a 6/2002. (XI. 5.) KvVM rend. szerint.
A jelentős ipari üzemek közcsatornás kibocsátással rendelkeznek, ill. szennyvízcsatornával nem rendelkező helyeken saját szennyvízkezelővel és tárolóban biztosítják a szennyvíz szennyezőanyagainak határértékek alá csökkentését és annak elszállíttatását. A kibocsátott

szennyvíz tehát zömében előkezelést követően települési tisztítóba kerül. Ennek következtében jelentős ipari szennyezés nincs. A veszélyes anyagok biztonságos tárolása megoldottnak tekinthető a területen. A felhasználókat a hatóság rendszeresen ellenőrzi.
A mezőgazdasági tevékenységek során jelentős terhelést okoz a szántóföldi növénytermesztés a műtrágyák és növényvédő szerek használata miatt. Az állattartó telepeken keletkező híg és almos trágya megfelelő műszaki védelemmel való tárolása EU-támogatások felhasználásával egyre több helyen megvalósul. Problémát okoz a keletkező trágyának a földekre való kijuttatása is.
A jelentősebb közlekedési útvonalak csapadékvíz-elvezetése nem tekinthető jelentős veszély forrásnak a keresztezett vízfolyásokra nézve. Az utak általában korszerűen kiépítettek, bár az utóbbi években az útburkolatok minősége gyorsabban romlott, mint azt az útjavítások követték. (Egyébként a közlekedési útvonalak az invazív növényfajok terjedésében is meghatározó szereppel bírnak.)
Mivel rendkívül sok hévízkút található a megyében, meg kell említeni a használt termálvizek befogadóba való szabályozásának szükségességét is. Ugyanis a termálvizek hasznosítás utáni befogadója általában valamilyen felszíni víz. Viszont ezen használtvizek kémiai összetétele és hőmérséklete általában jelentősen eltér a felszíni vízétől, pl. a sótartalom akár nagyságrendekkel is magasabb lehet, vagy sokszor gond a fenol ill. a policiklikus aromás szénhidrogén (PAH) tartalom. Ezért ezen vizek felszíni vizekbe való ereszthetőségének feltételeit és szabályait ki kell dogozni.

Felszín alatti vizek minősége

Békésen az ivóvízhálózat 99%, a szennyvíz csatorna hálózat 90 % -os kiépítettségű. A település teljes területén megvalósult a szennyvíz zárt csatornahálózaton történő elvezetése a szennyvíztelepre. A beruházás megvalósulása jelentős előrelépés a felszín alatti vizek védelme érdekében.
A felszín alatti vizek további védelme, és az ivóvízbázis megóvása érdekében 2004 évben - törvényi előírásoknak megfelelően – bevezetésre került a vízterhelési- és a talajterhelési díj. Az önkormányzat a talajterhelési díj bevezetésével a műszakilag rendelkezésre álló szennyvízcsatorna hálózat mentén élő lakosságot kívánja ösztönözni a hálózatra való rákötésre.

A 219/2004. (VII. 25.) kormányrendelet a felszín alatti vizek szempontjából érzékeny területekről szól, mely alapján a megye az ún. „fokozottan érzékeny” kategóriába tartozik, az ezen belüli ún. „érzékenységi kategóriák” azonban különbözők. A 123/1997. (VII. 8.) kormányrendelet alapján 6 db olyan védett, jelenleg üzemelő és távlati vízbázis található a megyében, melyek védőidoma rendelkezik felszíni metszettel:

- Dombegyház (hidrogeológiai „B” védőidom)
- Kevermes (hidrogeológiai „B” védőidom)
- Kunágota (hidrogeológiai „B” védőidom)
- Medgyesbodzás (hidrogeológiai „B” védőidom)
- Mezőkovácsháza-Végegyháza (hidrogeológiai „C” védőidom)
- Mezőgyán (2009.)

A talajvíz általában szennyezettnek tekinthető. A települések beépített területén a talajvíz nagyrészt a kommunális szennyvíz-szikkasztások következtében szennyeződött el. A másik jellemző diffúz szennyezési forma a mezőgazdaság terhelése. A műtrágyák, trágyák, valamint a gyom- és rovarirtó szerek felhasználásának módja miatt a művelt területek alatt sok helyen a nitrát, ammónium és peszticid szennyezés határérték feletti, vagy a határérték közelében van. A jelenlegi gazdálkodási technológiai következményei mellett az 1990-es évek előtti

évtizedekben folytatott, túlzott mértékű műtrágya és növényvédőszer-használat káros hatása a mai napig kimutatható talajvizeinkben.
Valamivel kedvezőbb helyzetben vannak a magasabban fekvő területek, ahol a mélyebben elhelyezkedő talajvíz feletti vastagabb fedőréteg a szennyezés egy részét visszatartja, a szennyező hatás azonban itt is egyértelműen kimutatható. Ritka kivételektől eltekintve a művelt területek alatti talajvíz gyakorlatilag ivásra nem alkalmas. Az állattartással összefüggő, az előző fejezetben ismertetett folyamatok a felszín alatti vizeket is veszélyeztetik. A problémát súlyosbítja, hogy az ivóvízkivételre használt, mélyebben található rétegvizek a felszín felől, a szennyezett talajvízből kapják utánpótlásukat. A szennyezett talajvíz hatása már kimutatható a sekélyebb rétegvizekben is.

Ivóvíz minősége

Az Európai Közösség 1998-ban elfogadta az emberi fogyasztására szánt víz minőségéről szóló 98/83/EK irányelvet, amelynek érvényesítése kötelezővé vált Magyarországon is. A hazai feladatokat az ivóvíz minőségi követelményeiről és az ellenőrzés rendjéről szóló 201/2001. (X. 25.) kormányrendelet foglalja össze, amely rendelet 6. számú melléklete településenként mutatja be a határérték feletti ivóvíz minőségi paramétereket, illetve a 2006-ig és 2009-ig tervezett vízminőségi célállapotot kielégítő fejlesztési teendőket.
A feltárt szennyeződések ellenére a megyében egyelőre megoldhatatlan ivóvíz-minőségi problémák nincsenek. Az ivóvízkezelés a szükséges helyeken a vízminőségtől függő módon általában megoldott. A felhasználásra előirányzott talaj-, és parti szűrésű vízkészletek minőségének állandó biztosításához elengedhetetlen a megfelelő hidrogeológiai védőidomok kijelölése és védelme, a hatásterületeken az építési korlátozások elrendelése és szigorú vízminőség-védelmi intézkedések foganatosítása (pl. mentesítés a szennyvizektől, hulladékoktól).
A vízbázisok a felső-pannon homokrétegeiben tárolódó rétegvizet csapolják meg. Mivel a megye ivóvízigényét 100 %-ban a felszín alatti vízkészletből elégítik ki, ezért stratégiai jelentőségű az ivóvízbázis, a rétegvíz készlet mennyiségi és minőségi védelme.
A rétegvíz-bázisok mellett kiemelt jelentőségű a termálvizek hasznosítása, a fürdők vízkivétele is, valamint a korábbi túlzott vízkivételek mai napig tartó hatása. Ehhez tartozóan a legfontosabb feladatok

- a Maros-hordalékkúp vízbázisának védelme,
- a hidrogeológiai védőterületek kijelölése,
- a rétegvizek minőségét vizsgáló monitoring-rendszer működtetése,
- az öntözési célú felszín alatti vízfelhasználás visszaszorítása és
- az engedély nélküli felszín alatti vízkitermelés szankcionálása.

A felszín alatti vízhasználatok vonatkozásában jelentős vízkivételt jelent a közüzemi ivóvízellátást biztosító vízművek – elsősorban a több települést ellátó területi vízművek – termelése.

Vízművek:

Közép-békési Regionális Vízmű	30 db település
Orosházi Kistérségi Vízmű	7 db település
Szeghalmi Kistérségi Vízmű	2 db település
helyi vízműről ellátott települések	22 db település
összekapcsolt vízműves települések	7 db település

A termál kutakban a vízbázisok egyikénél sem találtak szennyezést. A szennyezések többnyire kisebb-nagyobb foltokban találhatók, tehát nem szennyezik el a vízbázisok területét, ezért jelenlétük többnyire nem volt kimutatható a VGT során alkalmazott, monitoring kutak használatán alapuló állapotértékelési módszerrel, ugyanakkor a lehetőségekhez mérten megtörtént a tényleges szennyeződések feltárása. Ezek nagy része ipartelepekhez, üzemanyag tárolókhoz kapcsolódó szénhidrogén szennyezés, és előfordulnak közöttük olyanok, amelyek ténylegesen veszélyeztetik az ivóvíz minőségét. A vízmű kutak rendszerint a települések határában találhatók, ezért a diagnosztikai vizsgálatokban a szennyezést a legnagyobb arányban – kb. a felében - a csatornázatlan települések és üdülőövezetek, ill. a belterületi mezőgazdasági termelésből és a kiskertes övezetekből származó nitrát szennyezés okozzák. A második leggyakrabban előforduló, a vízbázisra veszélyt jelentő szennyezések a mezőgazdasághoz fűződnek (növénytermesztés, állattenyésztés vagy mindkettő). Pontszerű, de helyenként a víztermelésre is veszélyt jelentő problémát okoznak a nagylétszámú, iparszerű állattartó telepek. Gyakran előforduló potenciális szennyező forrásnak számítanak a növényvédőszer és műtrágya raktárak, a rossz állapotban lévő használt vagy felhagyott TSZ géptelepek, üzemanyag tárolók.

Ivóvíz minőség javító program:

Az Európai Bizottság C(2012) 3686 számú határozata 2012. december 25-ig engedélyezte az EU-s határértéktől eltérő ivóvíz fogyasztását. 2012. december 26-tól az elfogadható határértékek: arzén 10 µg/l, bór 1 mg/l, fluorid 1,5 mg/l.

Sajnálatos módon az Ivóvízminőség- javító Program a fenti időpontig sem valósult meg.

A Kormány 1379/2012. (IX. 20.) Korm. Határozata az egészséges ivóvíz biztosításához szükséges intézkedésekről:

- Az Ivóvízminőség-javító Program gyorsítása mind a kérelmezők mind a hatóságok oldaláról.
- A Honvédelmi Minisztérium felhatalmazást kapott, hogy a rendelkezéseire álló eszközökkel átmeneti vízellátást biztosítson, azokon a településeken ahol egyéb megoldás nem valósul meg. Lajtos kocsikkal és zacskós víz osztásával átmeneti vízellátás biztosítása azokon a településeken ahol egyéb megoldás nem valósul meg. Az átmeneti ivóvízellátás kiszállítással történő biztosításának kiváltásához szükséges konténeres szűrőberendezések gyártását és telepítését készítette elő. Jelenleg a konténerek vízjogi engedélyeztetése folyik.

Ivóvíz határértéknek nem megfelelő települések Békés megyében

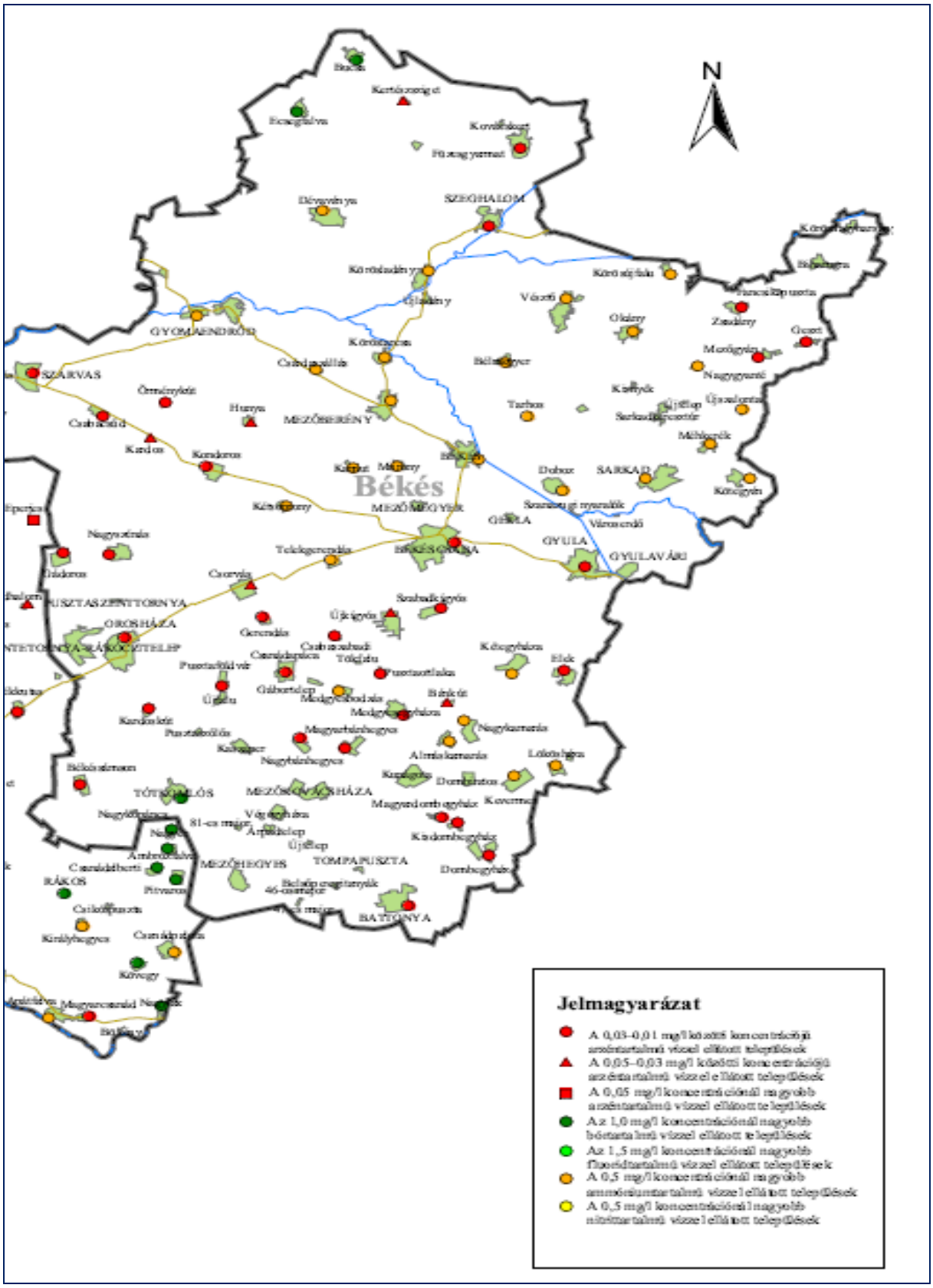

(Forrás: OTRT Békés megye, Alföldvíz ZRt.)

Zaj és rezgésvédelem

A lakosságot érintő zajterhelés az alábbiak szerint csoportosítható:

- ipari, mezőgazdasági, építési
- közlekedési
- egyéb

A városban zajterhelést okozó, ipari jellegű tevékenységet folytató vállalkozások nem találhatók. Épületek alagsorába telepedett kisvállalkozások száma azonban jelentősen megemelkedett, különösen a családi házas övezetre jellemző. Pl. autójavítás, lakatos asztalos ipari tevékenység. A település rendezési tervekben fokozott figyelmet kell fordítani arra, hogy a zajt keltő ipari tevékenységek és a védendő épületek elkülönüljenek egymástól, illetve hogy megfelelő átmeneti védő zóna alakuljon ki.

A 470-es számú főút mentén jelentkeznek zaj- és rezgésvédelemmel kapcsolatos problémák. Néhány esetben alkalmi kulturális rendezvény zajterhelését nehezményezi a lakosság. A 470-es számú főúton zajló jelentős forgalom hatása miatt a Táncsics – Kossuth – Ady – Petőfi – Cseresznye és a Csabai utca lakóit éri kisebb fokú zaj- és rezgéshatás, a főúton zajló forgalom intenzitásának függvényében. E káros hatások enyhítésében jut jelentős szerep a főút burkolatának folyamatos karbantartására, javítására. A helyi mellék utak közlekedésből eredő rezgéshatással a rosszabb minőségű, kátyús utakon kell számolni, melynek csökkentése a helyi közutak folyamatos karbantartásával történhet.

Üzemi és szabadidős tevékenységből származó zajterhelés nem jellemző településre. Sajnos, Békésen nagy ipari épületek nincsenek, a településen nem végeznek olyan üzemi tevékenységet, amelyből jelentősebb zaj származna. A szabadidős tevékenységből származó folyamatos zajterhelés sem jellemző a településre. A vendéglátóhelyek egyes, főleg szabadtéri rendezvényei tekintetében érkezett néhány bejelentés, ezekben az esetekben zajkibocsátási határértéket állapított meg az eljáró környezetvédelmi hatóság.

Békésre a környezetbarát közlekedés, a kerékpáros közlekedés a jellemező. A lakosság a településen belüli közlekedésre szívesen használja ezt a környezeti szempontból fenntartható közlekedési módot, hiszen a településszerkezetet úgy alakították ki, hogy a központban lévő intézmények, üzletek biztonságosan több kerékpárúton is megközelíthetők néhány (10-30) perc alatt. Sok esetben az egyének környezettudatos gondolkodásmódja motiválja a környezetbarát közlekedési mód használatát. A jelenleg igen magas üzemanyagárak is arra ösztönzik a gépjármű tulajdonosokat, hogy a településen belüli úti céljuk eléréshez ne használják gépjárműveiket. A környezetbarát közlekedési módok alkalmazásával csökken a káros környezeti hatás, a közlekedésből adódó levegő-, zaj és rezgésterhelés.

(Forrás: Békés város Környezetvédelmi program, Hulladékgazdálkodási terv)

3. *Kérdőívek kiértékelése*

A LOCAL AGENDA 21 program a lakosság részvételén is alapszik. A Város környezetvédelmi, gazdasági és társadalmi helyzetének felméréséhez és a helyzetértékelés elkészítéséhez kérdőíveket készítettünk, melyet a lakosság és a városban tanuló diákok számára küldtünk meg az Önkormányzat segítségével. A kérdőívek kiértékelésének eredményei rávilágítanak a lakosság által megfogalmazott megoldandó feladatok körére és a lakosság Békésről való véleményére.

Lakossági kérdőívek kiértékelése

A lakossági kérdőívet kitöltők között 20 % volt a férfiak aránya és 80 % a nők aránya. Koreloszlás szerint a válaszadók 20 %-a 31 és 40 év közötti, 80 %-a 41 és 54 év közötti. A beérkezett kérdőíveket közép illetve felsőfokú iskolai végzettséggel rendelkező lakosok küldték be. A válaszadók többsége - 80 % - több mint 10 éve a Békésen él.
Foglalkozásuk szerint: egészségügyi dolgozó, közalkalmazott, óvoda pedagógus, cégvezető.

A válaszadók 80%-a él szívesen Békés településen, és 100 % -a szívesen él jelenlegi lakókörzetében. A válaszadók mintegy 20 %-a gondolja úgy, hogy bármikor elköltözne a Városból.
A tanulókra vonatkozóan a válaszadók 40 %-a gondolja azt, hogy a fiatalok többnyire el fognak költözni a városból és 60 % -uk vélekedik úgy, lesz aki elköltözik, lesz aki hogy marad.

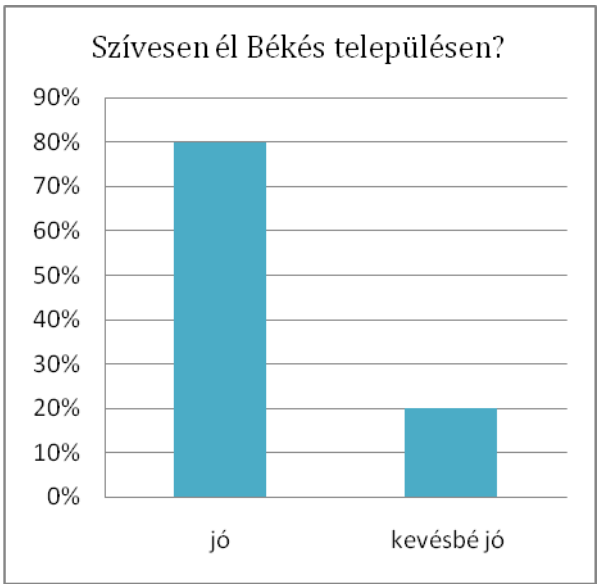

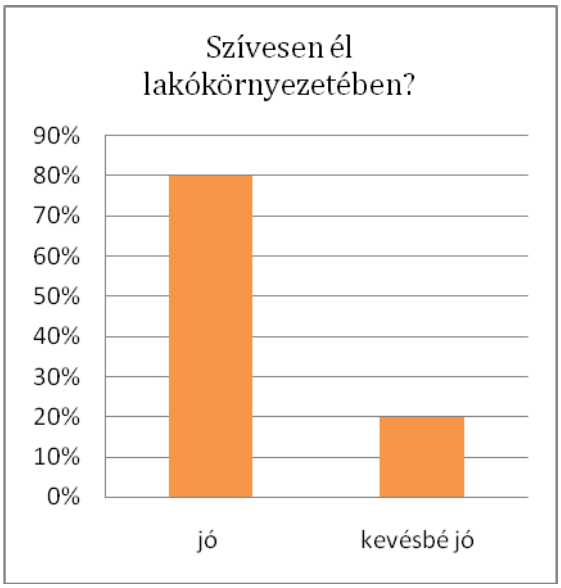

A megkérdezettek többsége 44% közömbösen, 20 %-a szeretettel, 29 % jóleső érzéssel, gondol Békés településre, míg a megkérdezettek közül senki nem válaszolta azt, hogy kellemetlenül, rossz érzéssel 2 %, illetve nehezteléssel 5 % van a város iránt. Kellemetlen érzésre nem érkezett válasz.

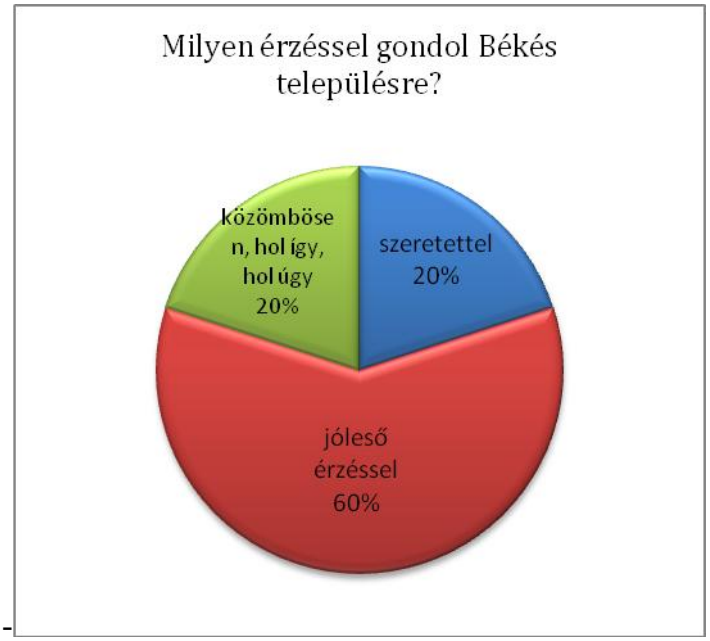

A kapott eredmény szerint a jelenlegi lakosok közül sokan szeretnek Békésben lakni. Ennek megfelelően a település hangulatáról feltett kérdésünkre érkezett válaszok ugyan megoszlanak, de a legtöbben kedvezőnek ítélték meg.

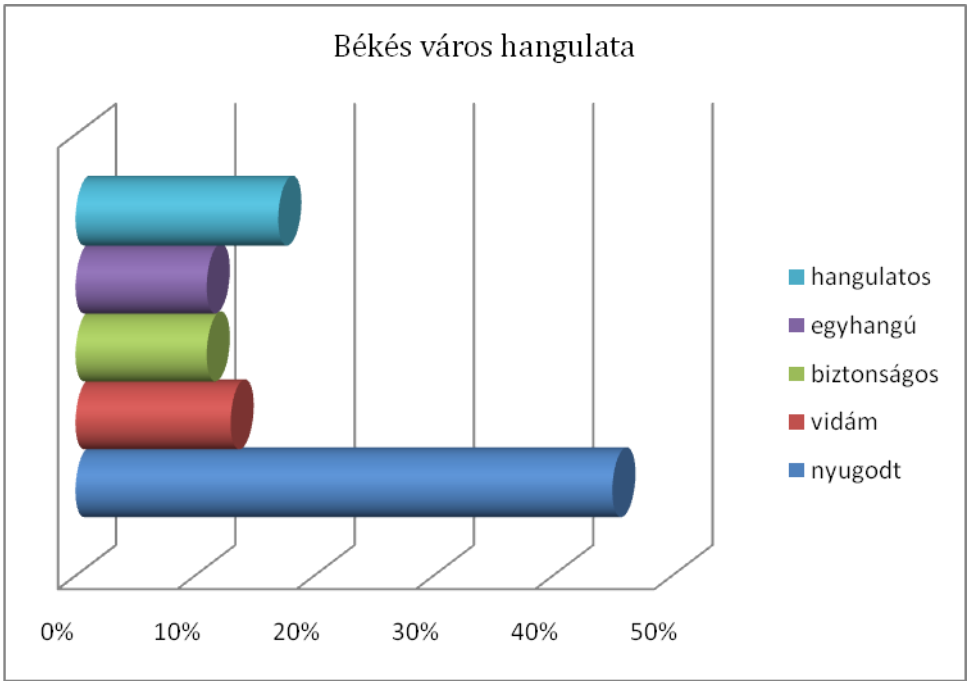

A válaszok alapján Békés hangulatára a nyugodt, hangulatos a legjellemzőbb tulajdonság, melyet a legtöbben választottak.

A városban található helyi értékek (épületek, utcák terek) állapotáról megoszlottak a vélemények, 80 %-ban nem igazán jónak, 20 % -ban viszont jónak az itt élők.
A közvetlen lakókörnyezet állapotát hasonlónak minősítették 40 %-ban mondták azt, hogy jó, 40 %-ban kevésbé jó, 20 % rossz minősítés érkezett.

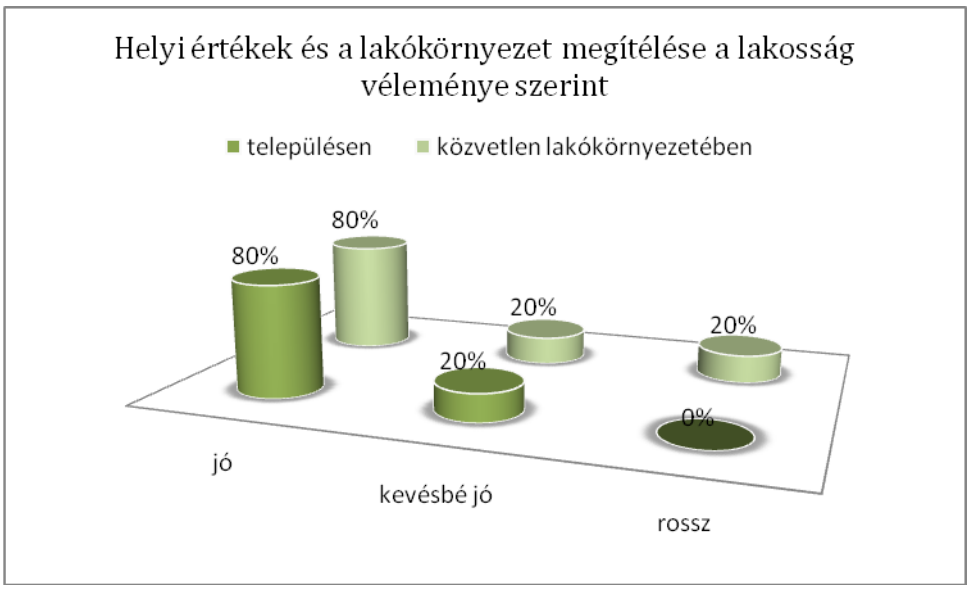

.

A város természeti értékeinek (erdők, patakok, tavak parkok, vadon élő állatok) állapotáról is kérdeztük a lakókat.

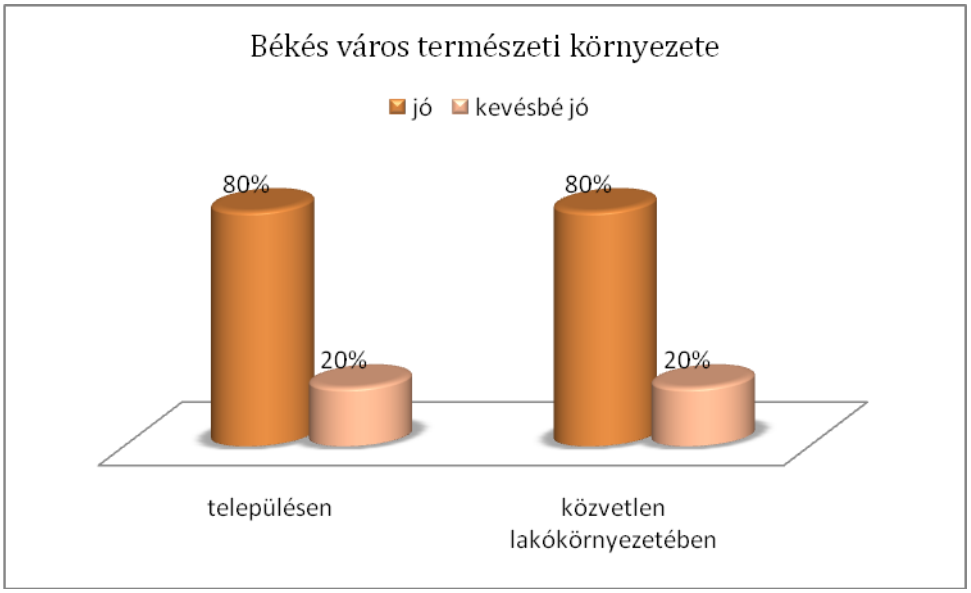

A Város természeti környezetével kapcsolatos kérdésekben általánosságként elmondható, hogy a környezet állapotát 80 %-ban jónak tartják az itt élők. Mindössze 20 % szerint kevésbé jónak tartják a megkérdezettek. Nagyon jó minősítés, nagyon rossz, illetve rossz minősítés nem érkezett.

Arra a kérdésre, hogy mi lenne a legfontosabb és legmegfelelőbb megoldás a környezetszennyezés megállítására a válaszadók többsége 60 %-a a környezetbarát technológiák bevezetését és annak anyagi támogatását támogatja, 20 % szerint a károk ellensúlyozása különböző fejlesztéssekkel, beruházásokkal, és 20 % a károsultak pénzbeni kártérítésében látja a megoldást.

A helyzetelemzésünk alapján a település környezeti helyzete fejlesztésre szorul. Ennek eredményeképpen a megvalósítás című fejezet tartalmaz olyan programokat, melyek figyelembe veszik a lakosság ilyen jellegű igényeit is.

A következő kérdésben arra voltunk kíváncsiak, hogy melyek azok a tényezők, melyek leginkább problémát jelentenek, valamint amivel a legkevésbé elégedetlenek a Városban.

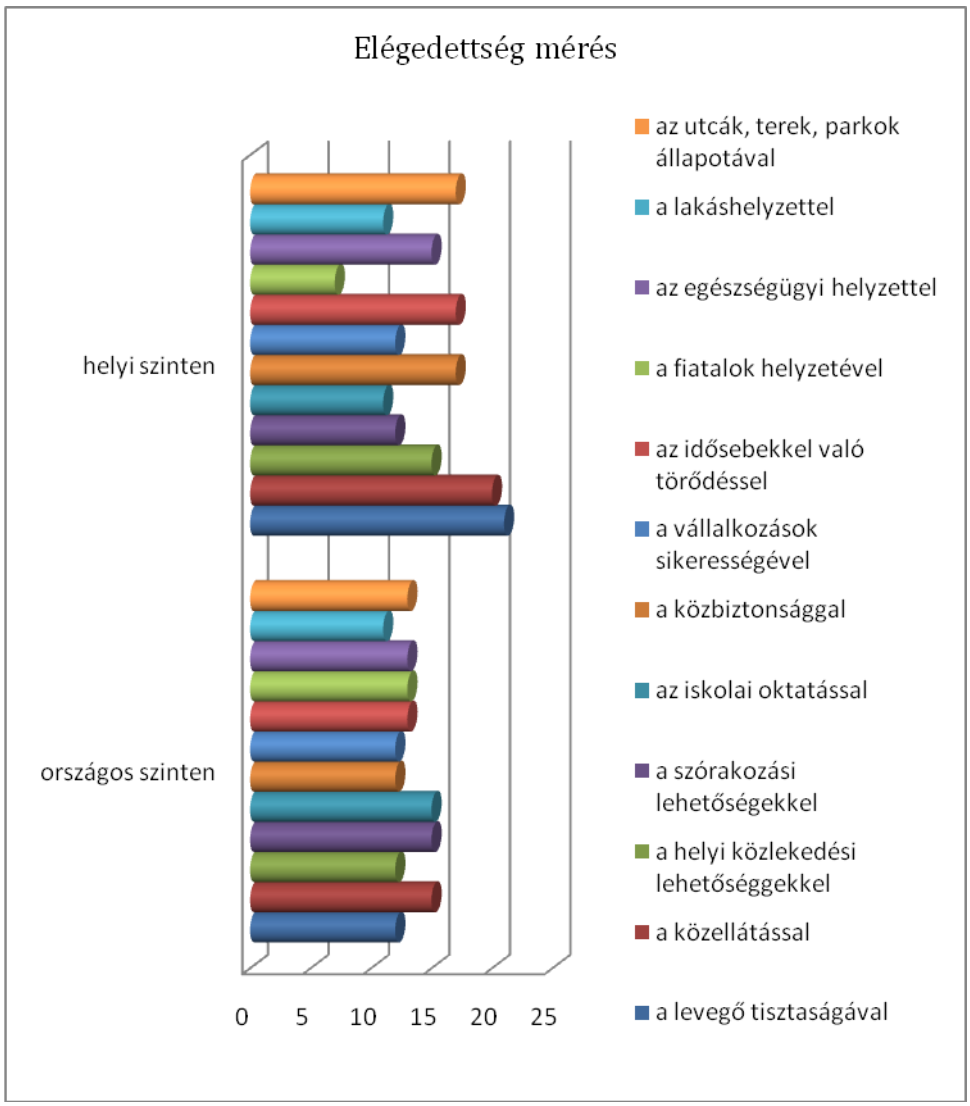

A kérdés kiértékelését követően az elkészített diagramban jól látható, hogy helyi szinten sem a szórakozási lehetőségekkel, sem a fiatalok helyzetével, sem vállalkozások fejlesztésével és a lakáshelyzettel nincsenek megelégedve a lakók, a válaszokat figyelembe véve inkább elégedetlenek és egyes esetekben inkább bizonytalanok. Az országos szintű helyzettel összehasonlítva egyértelműen pozitívnak ítélték meg a város a helyzetét az országos véleményhez képest.
Negatívum az fiatalok helyzete, iskolai oktatás, közlekedési lehetőségekkel kapcsolatosan nyilvánult meg.

A következő kérdésekre adott válaszokból kitűnik, hogy a válaszadók 60 %-a tudja, hogy mennyi energiát (gáz, víz, áram) fogyasztottak el az egy háztartásban élők egy hónap alatt. 100 % takarékoskodni kíván a jövőben is az energiahordozókkal, míg 8 % nem.
A városra jellemző fűtési rendszer a gáz - gáz központi fűtés, és vegyes tüzelés 40- 60 % -ban. Táv és villanyfűtéssel nem rendelkeznek a megkérdezettek.
Megkérdeztük, hogy a településen üzemelő üzletek, boltok kielégítik-e az igényeket. A válaszadók 40 % - nak megfelelő az ellátás, viszont a másik 60 % átjár másik településre bevásárolni.
A megkérdezettek 80 % szeretné, hogy növekedjen a városban az olyan kereskedelmi egységek száma, ahol helybeliek vállalhatnának munkát.

Érdeklődtünk ha tehetnék, ki hova költözne el Békésről. Az alábbi táblázatban összesítettük a válaszokat:

tanyára	0%
kis faluba	0%
nagyközségbe	20%
város környékére	2%
kisvárosba	20%
nagyobb városba	0%
Budapest külső területeire	20%
külföldre	0%
maradna ahol lakik	20%
Budapest belső területeire	0%

és milyen környezetben élne szívesen?

egy kulturált kertvárosba	80%
egy nem túl magas házakkal beépített belvárosias részen	0%
egy magas házakkal beépített világvárosba	0%
egy békés tanyán	0%
egy nagyobb faluban	0%
egy a hagyományokkal őrző történelmi városban	10%
olyanban, amilyenben most él	10%

A közlekedés fejlesztésére vonatkozó kérdésünkre megkérdezettek 30 %-a kerékpáros közlekedés, kerékpárutak fejlesztése, 23 % a közösségi közlekedés fejlesztését, 23 % a gyalogos közlekedés járdák kiépítését javasolta. Új parkolóhelyre a válaszadók 23 % -nak van szüksége.
A környezettudatos életmóddal kapcsolatos kérdésre adott válaszokból kitűnik, hogy 38 % energia takarékos izzót használ, 8 % hazai élelmiszert vásárol. 31 % kerékpárral jár dolgozni, 23 % pedig szelektíven gyűjti a hulladékot.

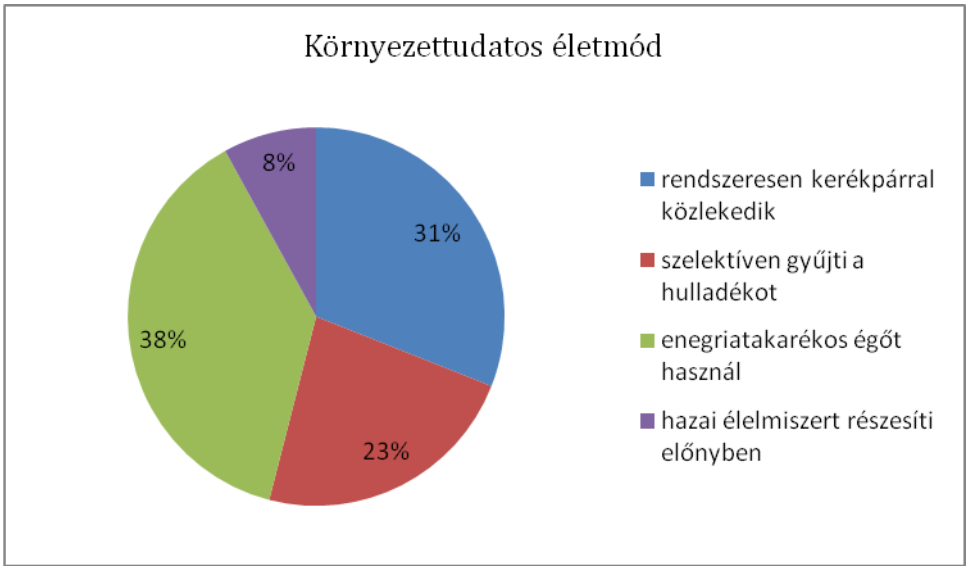

Megkérdeztük a lakosságot, hogy milyen lakóközösségi vagy önkormányzati kezdeményezésekben venne részt szívesen?

A legtöbben a szelektív hulladékgyűjtésben vennének részt, sokan elmennének fát és virágot ültetni és közterületet takarítani. A környezetvédelmi rendezvények is szép számmal megmozdítanák a lakosságot.

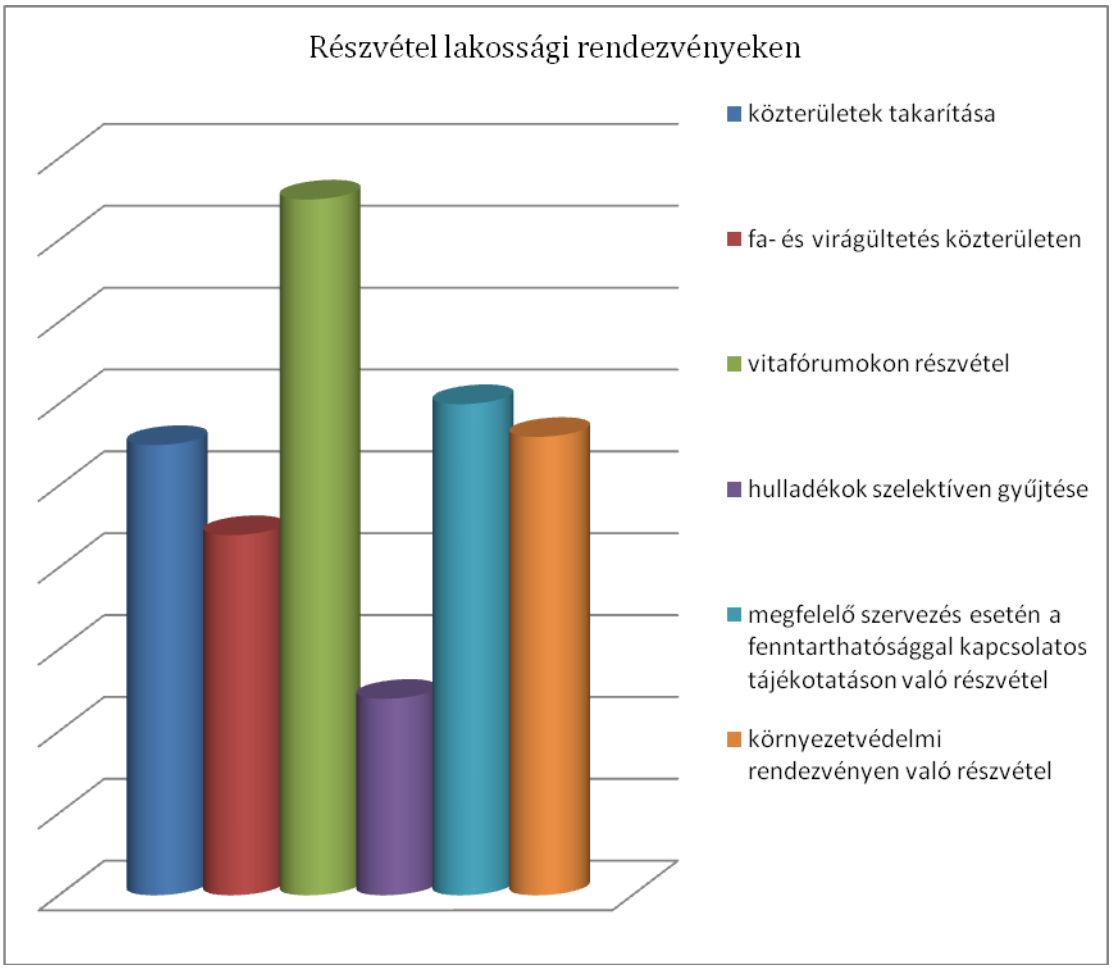

A Város gazdasági helyzetét a lakosság a következők szerint értékelte:

- Az ipar fejlettsége a Városban a válaszadók 60 %-a szerint rossz, 40 %-a szerint kevésbé jó.
- A mezőgazdaság fejlettsége a válaszadók 20 %-a szerint kevésbé jó, 60 % szerint jó, 20 % szerint rossz.
- A szolgáltatások fejlettsége a válaszadók 40 %-a szerint jó, 40 %-a szerint kevésbé jó rossz minősítés 20 % ban érkezett.
- A Békésben élő emberek képzettségére és tanultságára a válaszadók 60 %-a azt mondja, hogy kevésbé jó, 20 % szerint rossz és 20 %-a vallja azt, hogy jó. Nagyon jó és nagyon rossz minősítés nem érkezett a kérdésre.
-

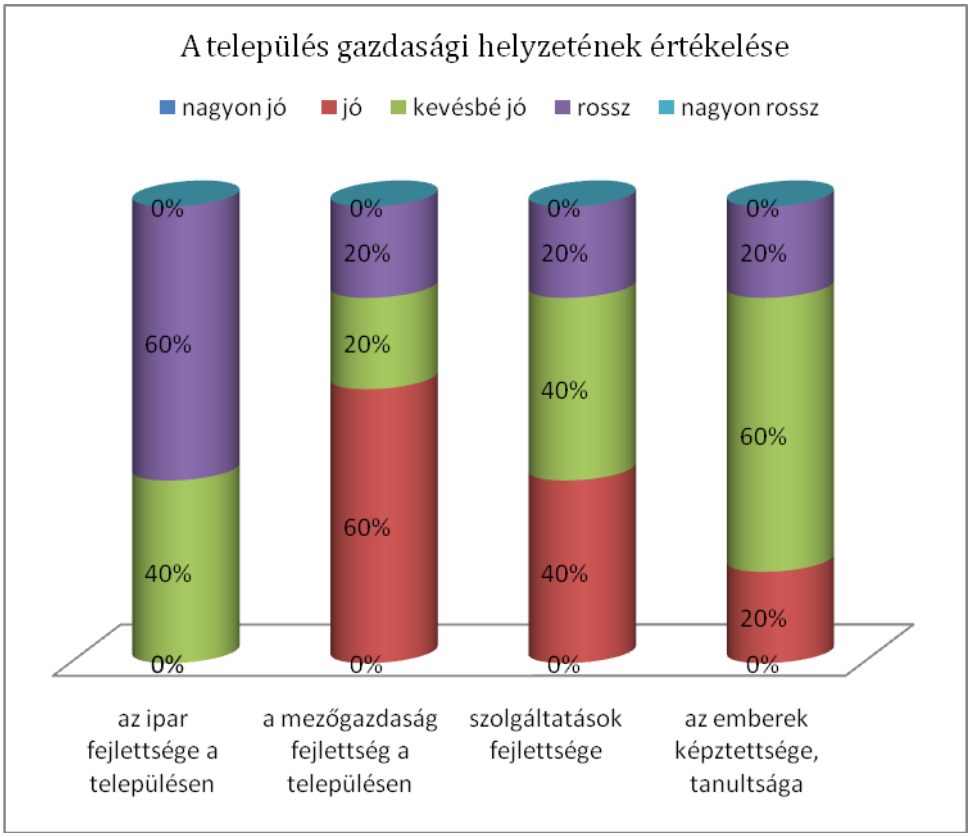

A településen élők szociális helyzetére kérdeztünk rá következő kérdéssorban.
A megkérdezettek szerint 100 emberből 62-nek van szüksége segélyre, és véleményük szerint 59 fő kap is valamilyen segélyt. A nagy többség szerint a hatóságoknak a segély összegét inkább a szociális intézmények fejlesztésére kellene fordítani, mindössze 40 % szerint kell személyes segélyre.
A gondoskodást a bajba jutott rászorulókon, az alábbi táblázatban ismertetett módon gondolják a megkérdezettek:

emelniük kell a jól élők adóit, hogy gondoskodhassanak a bajba jutott rászorulókról	40 %
más módon kell megoldaniuk ezt a problémát	60 %

A megkérdezettek 80 % -nak kielégítő a lakás helyzete, 20 % részben megfelelő. A megkérdezettek 40 % -nak állna módjában felújítani a lakását.
A megkérdezettek 40 % ban számítanak arra, hogy munkanélküli lesz valaki a családjából.

Megérdeklődtük, hogy milyen terület fejlődését szeretné elérni a településen? (1 – leginkább szeretné, … 9 – legkevésbé szeretné)

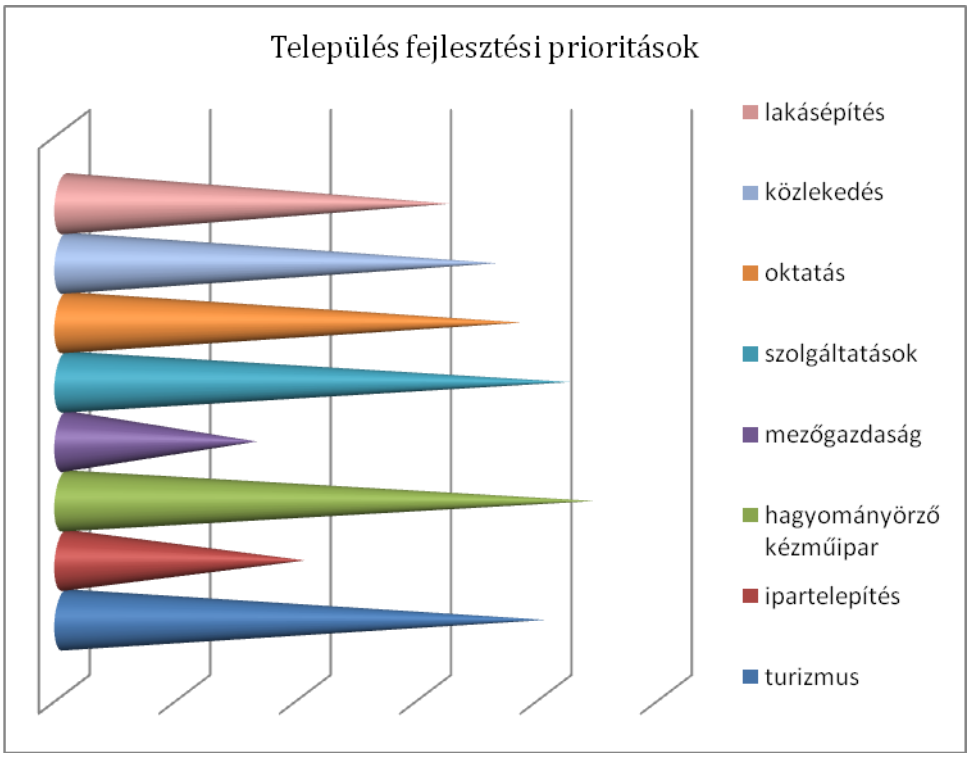

A válaszokból látható, hogy a legtöbben a mezőgazdaság és az ipar fejlesztését szeretnék elérni. A megkérdezettek szerint az turizmus, a hagyományőrző kézműipar, és a szolgáltatás szorul legkevésbé fejlesztésre a városban.

Kíváncsiak voltunk, hogy a városban élők milyen természeti érték a megőrzését, védelmét tartják leginkább fontosnak. (1-legfontosabb… 8 nem fontos)

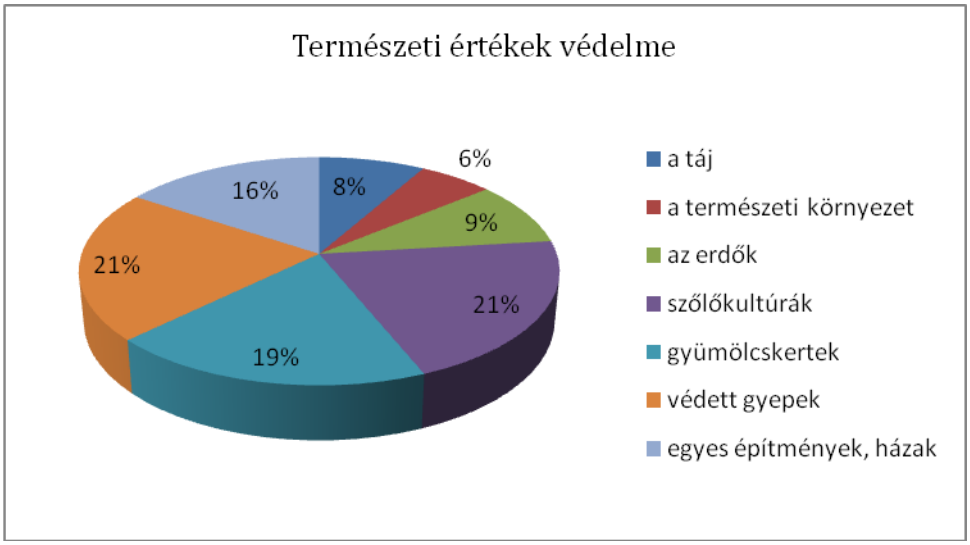

A grafikonról leolvasható, hogy, a természeti környezet, a táj illetve az erdők védelme a legfontosabb a válaszadók számára.

Megkérdeztük a lakosságot, hogy véleménye szerint a belátható jövőben az alábbiak közül mely lesz Európa legnagyobb problémája? A válaszadók betegségeket, egészségügyi problémákat, és a gyermekek jövőjét tekintik a legnagyobb problémának. Sokan vélik a megélhetést, a levegőszennyezést, és a hulladékok elhelyezését aggasztónak.

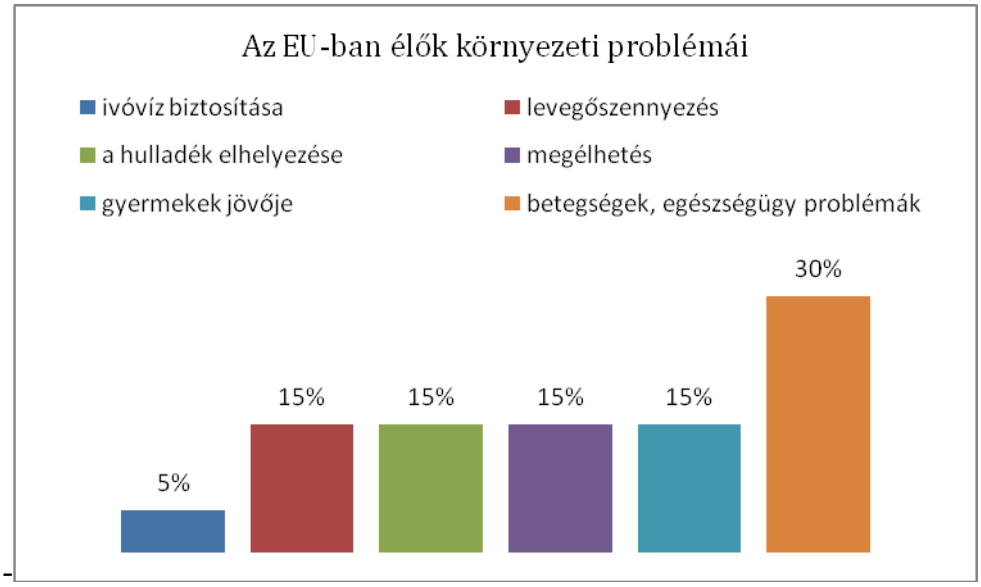

Békés város várható legnagyobb problémáinak a betegségeket, egészségügyi problémákat, a gyermekek jövőjét, a megélhetést tekintik a megkérdezettek.

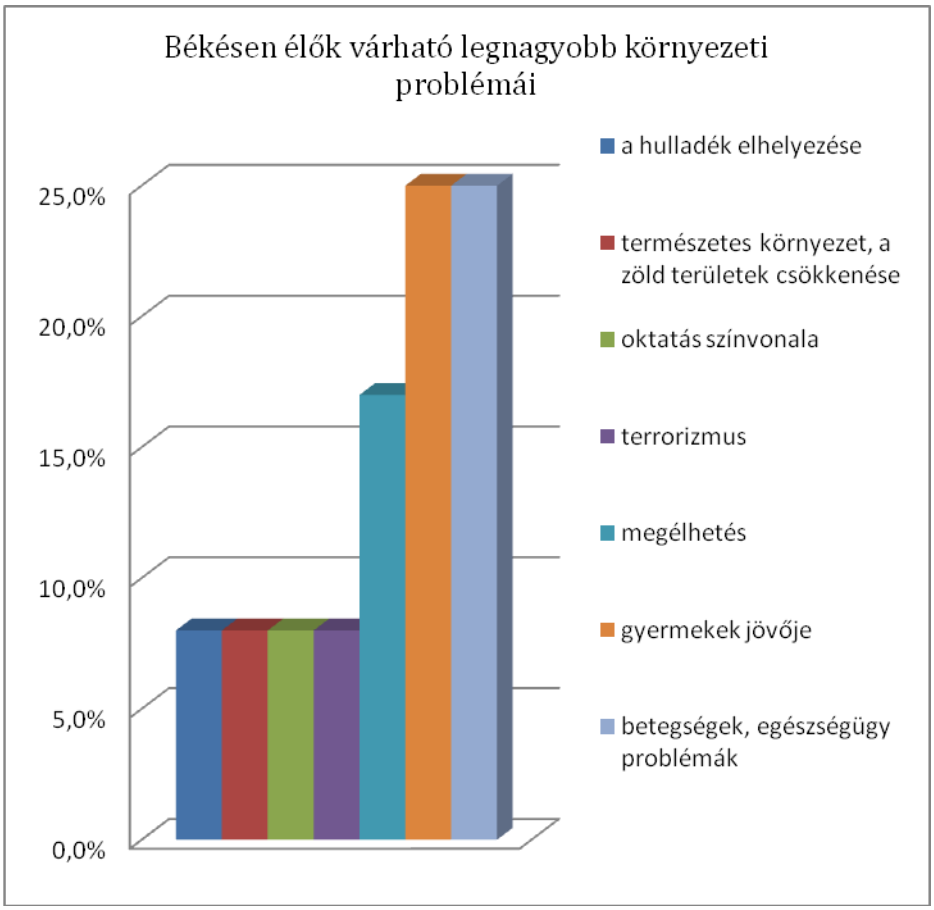

Kíváncsiak voltunk, hogy településük melyik három települési problémájának megoldását tartják a legsürgősebbnek a megkérdezettek.
Az első helyen a megélhetést és a munkanélküliség csökkentését említették. Kisebb arányban a gyerekek jövője, iparfejlesztés szerepelt.
A másodikként a hulladék elhelyezése, és az egészségügyi helyzet szerepel.
Harmadikként a környezetszennyezés csökkentése, és az infrastruktúra fejlesztése került megjelölésre. Megemlítésre került a romák beilleszkedésének támogatása.
Összességében legnagyobb gondot a városban a megélhetés, gyermekek jövője, a munkanélküliség és az egészségügy színvonala okozza, a megkérdezettek szerint.

Megérdeklődtük, hogy a fenntartható fejlődés mit is jelent Békés lakosainak számára. A fenntartható fejődéssel, mint fogalommal a megkérdezettek 40 %-a találkozott már, de csak néhányan tudták megfogalmazni mit is jelent.

A válaszok szerint a fenntartható fejlődés:

- Úgy szervezni és élni az életünket a földön, hogy a jövő generációinak az életkörülményei se legyenek rosszabbak, mint a miénk jelenleg.
- A jövő generációinak élhető környezet biztosítása
- A régió fejlettségének megtartása

Milyen módon, milyen szervezetek, intézmények segítségével lehetne legjobban a települést fejleszteni (a „fenntartható fejlődést" előkészíteni)?

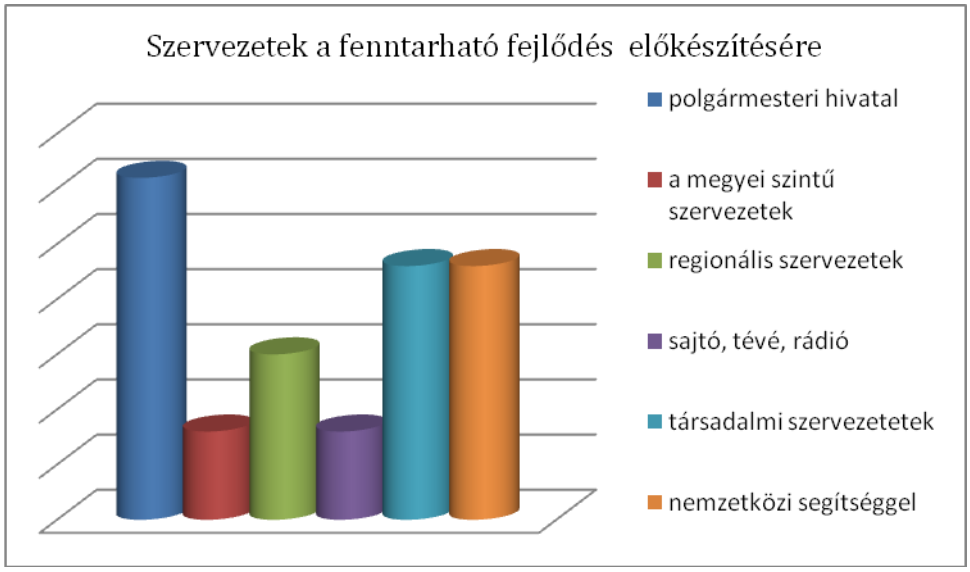

A fenti ábrából látható, hogy a települést fejleszteni a polgármesteri hivatal munkatársainak munkájával, a regionális, megyei és helyi képviselő testület szakértő tevékenységével, a társadalmi szervezetek összehívásával, valamint a sajtó bevonásával lehet eredményesen.
A lakosság és a civil szervezetek önkéntes és fizetett munkával, tanácsadással és ismeretterjesztő munkával tudnak hozzájárulni a város fejlesztéséhez.
A megkérdezettek 80 %-a szeretné, ha több információ jutna el hozzájuk a fenntartható fejlődésről, és 20 % egyáltalán nem kér információt. A többség médiából, lakossági fórumokon és utcai plakátokon értesül az eseményekről.

Oktatási-nevelési kérdőívek kiértékelése

A tanulók általi megítélés szerint a környezetszennyezés jelentősége hazánkban jóval nagyobb mértékű, mint Békés településen. A megkérdezettek döntő többsége – 37 % - szerint a környezetszennyezés az "Eléggé komoly probléma" kategóriába esik helyi szinten, országos szinten viszont csak 63 % gondolja eléggé komolynak, 32 % pedig nagyon komolynak. Békés városban a megkérdezettek 58 % szerint jelentéktelen problémát jelent a környezet szennyezés, országosan viszont 5 %. Nem jelent problémát senki nem választotta.

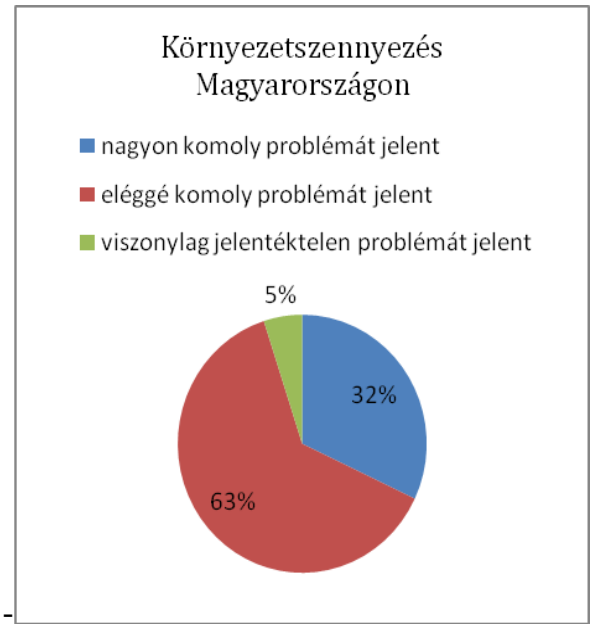

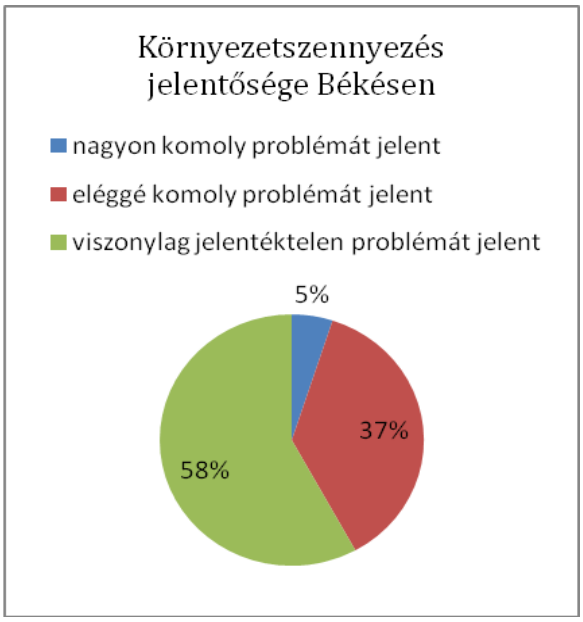

-

A válaszok összessége arra enged következtetni, hogy a megkérdezettek szerint a környezetszennyezés mind helyi, mind pedig országos szinten igenis jelentős probléma, de lokálisan, közvetlen környezetükben kisebb mértékben tapasztalható.

Folyamatosan 21 % érdeklődik a környezetvédelmi kérdések iránt, míg a válaszadók 26 %-a ezen téma iránt érdektelenek. A megkérdezettek jelentős része (53%) csak egyes környezetvédelmi kérdések iránt fogékonyak, melyből arra következtethetünk, hogy a magasabb hírértékű globális vagy a közvetlen környezetüket érintő környezetvédelmi problémák, katasztrófák, fejlesztések keltik fel figyelmüket.

A tanulók által a legnagyobb számban megjelölt környezeti probléma - a globálisan is magas hírértékű - vörös iszap katasztrófa. A válaszadók többsége jelölte meg, mint ismert környezeti problémát. Ezt követi a levegőszennyezés, szmog helyzet. Többen írtak az illegális hulladéklerakás, szelektív hulladékgyűjtés, és a városi szemetelés problémájáról. Említésre kerültek az árvizek, a talajszennyezés és a városon átfolyó Élővíz csatorna állapota. A Tiszai ciánszennyezésről, atombalesetekről, de a „zöld” autókról is hallottak a diákok.

Megfigyelhető, hogy a válaszadók elsősorban a katasztrófa jellegű környezeti problémák terén tájékozottak és csak igen kis mértékben fogékonyak vagy érdeklődők a más jellegű környezeti problémák, - mint. pl. kihaló állatok, veszélyes hulladékok, stb. - iránt.

A válaszadók elsősorban a médián keresztül tesznek szert a környezetvédelemmel kapcsolatos információkra, ezen belül is kisebb részben a nyomtatott sajtóból. Ezt követi az iskola, mint intézmény, ahol mind a tanórákon, szakkörökön, valamint intézményen belüli tanórákon, rendezvényeken jutnak ilyen jellegű információkhoz. Tájékozottságuk utolsó forrása a szabadidejükben történő magánjellegű beszélgetéseik valamint az interneten történő hírszerzéseik.

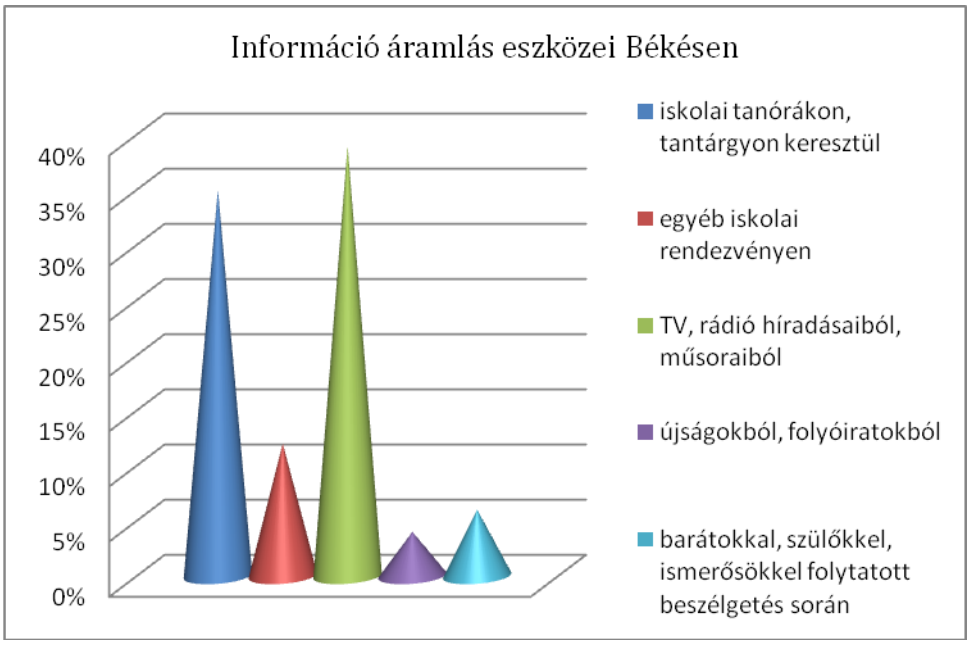

A megkérdezettek közül 21 % ismer és 79 % nem ismer környezet- és/vagy természet-védelmi szervezet a településen. A környezet- és/vagy természetvédelmi tevékenységeket folytató szervezetek elsősorban szűkös költségvetéssel rendelkező non-profit szervezetek, melyek számára a mindennap szembetűnő reklám és hirdetések megléte nem megoldható.
Ebből is adódhat ezen szervezetek kis mértékű ismertsége, valamint a eredményezhette a válaszadók ezen téma, tevékenység iránti érdektelensége is.

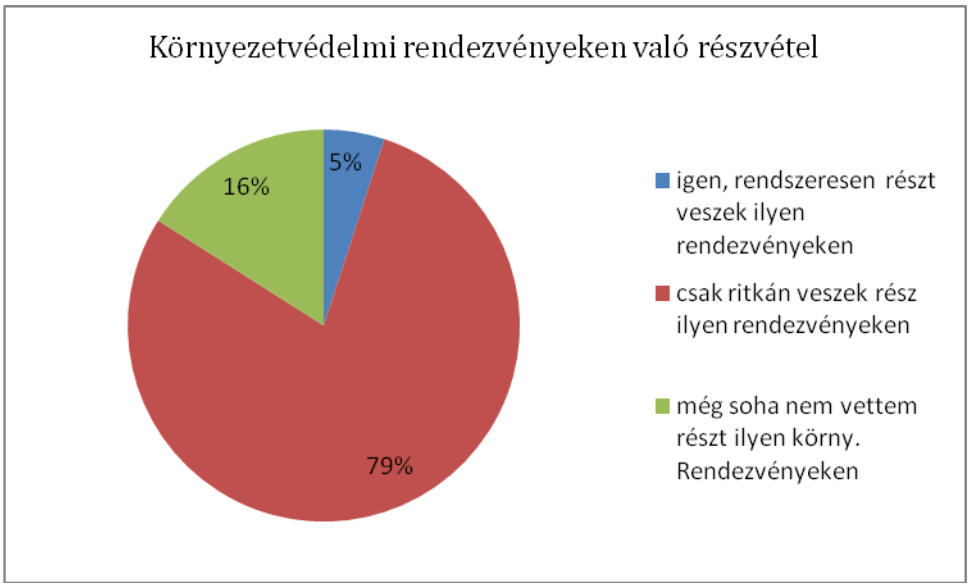

A válaszadók 95 %-a passzív hozzáállást tanúsít a környezetvédelmi rendezvényekkel kapcsolatban, hiszen 16%-uk soha, míg 79 %-uk csak nagyon ritkán vesz részt ilyen programokon. Az aktív résztvevők aránya mindösszesen 5%.

A tanulók közül a megkérdezettek közül 24 % kivételével, mindenki tudott minimum egy, az iskolájában rendszeresen megrendezésre kerülő környezetvédelemmel kapcsolatos napot megnevezni.
A válaszadók 44 %-a nevezte meg a Föld Napját. A Környezetvédelmi Világnapot valamint a Madarak és Fák Napja-t, a válaszadók 4% ill. 28%-a jelölte meg. 24 % nem tud ilyen jellegű rendezvényről.

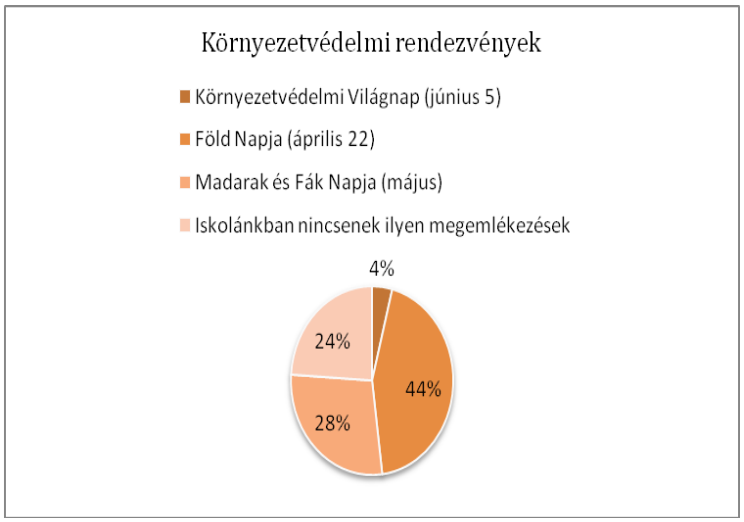

A környezetvédelmi ismeretek megszerzésével kapcsolatban a tanulók 42 %-a gondolja azt, hogy elegendő ismeretekkel rendelkezik ezen a téren. Az iskolai tananyagon keresztül 53%, a tanórán kívüli foglalkozások keretében 5 % hajlandó ismereteket bővíteni.

Arra a kérdésre, hogy a települési környezet állapota és védelme kinek az elsőrendű felelőssége, a diákok többsége a helyi önkormányzatot és Magyarország mindenkori kormányát nevezte meg felelősnek, ezt követően családokat és civil szervezeteket.

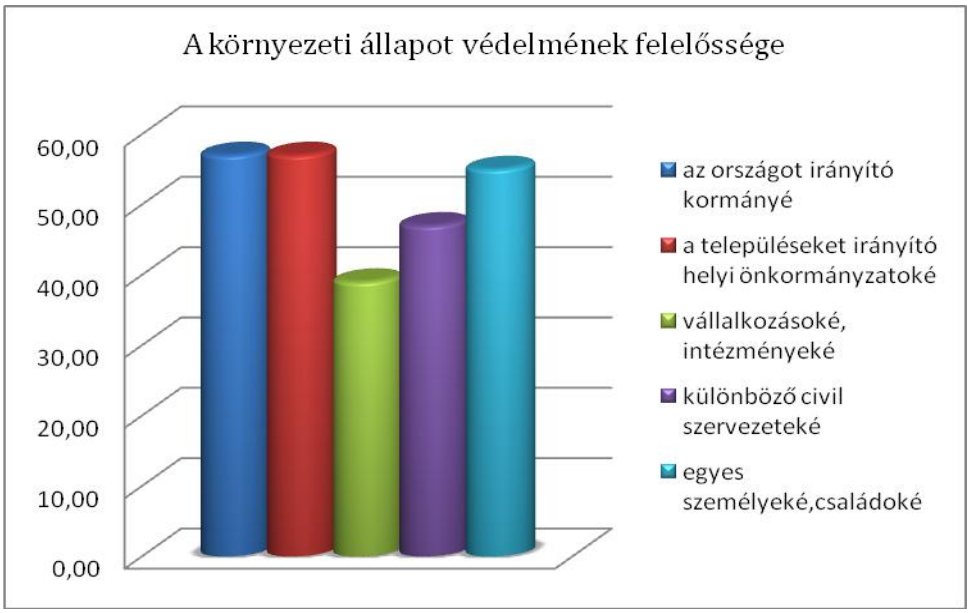

A mindennapi viselkedésünk, szokásaink hozzájárulhatnak a környezeti problémák fokozódásához, de csökkentéséhez is. A diákok véleménye szerint otthon és az iskolában is alkalmazható „környezetvédő” megoldások, fontosságuk szerint a takarékos világítás, fűtésrendszer korszerűsítése és a hulladékok hasznosítása. 5% nem gondolt a felsorolt lehetőségekre.

A tanulók 68 %-a jelentősnek tartja a fogyasztási (vásárlási) szokások környezetterhelő hatását és 16%-uk gyakran használ ill. vásárol olyan terméket, amely kevésbé terheli a környezetet. A megkérdezettek 32%-a azon véleményen van, hogy csak néha lehetnek a fogyasztási (vásárlási) szokásaiknak környezetterhelő hatásai. Mindenki környezetterhelőnek tartotta a vásárlási szokásokat.

A tanulók 84 %-ánál nem beszélhetünk tudatos vásárlói szokásokról, a megvásárolt vagy használt termékek környezeti terhelését figyelmen kívül hagyják, vagy csak nagyon ritka esetben számolnak azzal.
A kérdőívet kitöltők 74%-a passzív hozzáállást tanúsít a helyi ügyekkel, kérdésekkel kapcsolatban. azonban teljes érdektelenséget senki nem tanúsít ezen ügyek iránt. 26 %-uk tartja magát megfelelően tájékozottnak, illetve érdekeltnek Békés település aktuális ügyeit illetően. Vélhetően a válaszadók korosztályi sajátosságainak következménye ezen megoszlás.

Békés város, valamint a szűkebb lakókörzet aktuális ügyeit, problémáit a válaszadók 32%-a az iskolában a tanárokkal, illetve a tanulótársakkal, 41% otthon szülőkkel és ismerősökkel beszéli meg. Ezt követi a baráti társaságban (27%) történő megvitatás.

A megkérdezett tanulók mindössze 72 %-a él szívesen Békés településen, 28 %-a viszont elköltözne, amennyiben módjában állna, vagy lehetősége lenne rá.
A válaszadók életkori sajátosságainak figyelembevétele által feltételezhető, hogy a változatosabb/több szórakozási hely létesítése révén, valamint a tanulási, továbbtanulási lehetőségek szélesítése által a város népességmegtartó képessége javul.

A diákok véleménye szerint a három legsürgetőbb települési problémára vonatkozó kérdésre adott válaszok eredménye is ezzel megegyező, hiszen a 3 legsürgetőbb probléma közül első helyen a szórakozás lehetőségek hiánya áll, ezt követi a munkavállalási és továbbtanulási lehetőségek hiánya. Az egészségügyi ellátás, a közbiztonság és a tömegközlekedés is problémát jelent a diákok szerint. Sokan az település környezeti állapotát kifogásolták, korrupció és a romák beilleszkedése is említésre került.

Elégedettség tekintetében a levegő tisztasága, az utcák terek, parkok állapota, és a település egészének hangulata került a legkedvezőbb megjelölésre.
Legkedvezőtlenebbek a szórakozási és munkavállalási lehetőségek a városban. Az egészségügyi helyzetet és a közellátást sem tartják megfelelőnek a megkérdezettek. A fennmaradó kategóriák pedig a közepesen elégedett minősítést kaptak.

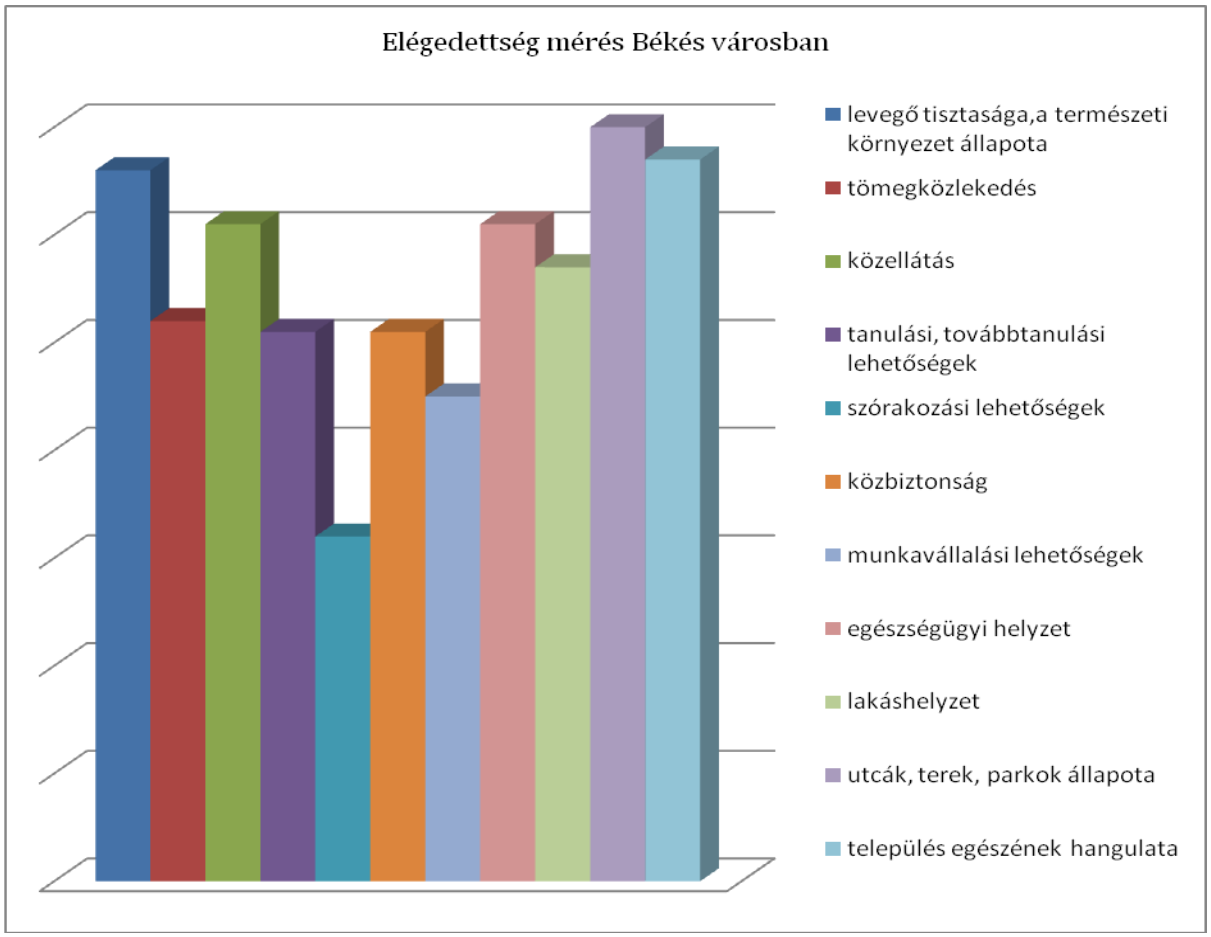

Összességében elmondható, hogy a lakosság tudatában van a jelen és jövő generációkat veszélyeztető folyamatokkal Békés Városát tekintve. Elsősorban olyan problémákat jelöltek meg, melyek megfigyelhetőek globális és lokális szinten egyaránt. Azonban a kérdőív lehetőséget nyújtott arra, hogy elsősorban a helyi szinten felmerülő, lokális problémák kapjanak hangsúlyos szerepet, és egyértelművé váljon a lakosság hozzáállása a települést érintő fejlesztési tevékenységekhez, programokhoz. A kiértékelésből kiderül, hogy a kérdőívet kitöltők körében mi jelent alapvető problémát a Városban.

Jelen program és terv azért készült, hogy a fenntartható fejlődés szemléletét kialakítsa a Város lakosságának és intézményeinek körében, valamint a benne megfogalmazott programokat, célkitűzéseket, stratégiát, jövőképet ne csak tervezés szintjén álmodják meg, hanem azok megvalósítását is elérjék.

SWOT analízis

A célkitűzések megalapozásához a Békés város környezeti, társadalmi és gazdasági állapotának értékelése alapján szükséges meghatározni a főbb fejlődési, fejlesztési irányokat. Ennek egy jól bevált módszere az ún. SWOT analízis, amely a belső **és** külső tényezők alapján vizsgálja az adott állapotot **és** meghatározza a kitörési irányokat.

Az egyes betűk jelentése:
S - erősségek *(strengths)*
W - gyengeségek *(weaknesses)*
O - lehetőségek *(opportunities)*
T - fenyegetések *(threats)*

Az erősségek **és** a gyengeségek a belső állapotot jellemzik, míg a lehetőségek és a veszélyek a külső körülményeket.

	ERŐSSÉGEK	GYENGESÉGEK
Társadalmi pillér	• civil szervezetek nagy száma • lokálpatriotizmus • együttműködési készség a lakosság részéről • jól szervezett szociális ellátás • évenként tartott közösségi rendezvények • közbiztonság megfelelő szintje • továbbtanulási lehetőségek Békéscsabán és Szarvason • környezettudatos oktatás az iskolákban • értékes műemléki és régészeti emlékek	• a település beépítettségének magas aránya, differenciált lakóövezetek • csapadékvíz-elvezető árkok állapota csak részben megfelelő, a nagy intenzitású csapadékesemények terheléscsökkentése nem elégséges, • csökkenő gyermekvállalási hajlandóság • segélyezésre szorulók növekvő száma • szórakozási és kulturális kikapcsolódási lehetőségek nem megfelelő száma. • kevés a biztonságos játszótér és kerékpárút a gyerekek számára
Környezeti pillér	• környezeti elemek kielégítő állapota, • jó termőképességű talajok • termelő és szolgáltató szektor környezetterhelése alacsony, • a védett természeti területek biológiai sokfélesége jelentős, • a táji és geomorfológiai adottságok kedvezőek, • a talajok szennyezettsége csekély, • a helyi környezetvédelmi jogszabály alkotás a környezetvédelem valamennyi területét átfogja • kommunális és szelektív hulladékszállítás • kiváló mikroklíma	• a fő közlekedési utak forgalmából származó zajterhelés értéke magas, • illegális hulladéklerakó helyek száma és kiterjedése jelentős, • csapadékvíz-elvezető árkok állapota csak részben megfelelő, a nagy intenzitású csapadékesemények terheléscsökkentése nem elégséges, • az infiltráció egyes területeken magas, így különösen nagy esőzésekkor jelentős mennyiségű csapadékvíz kerül a szennyvízcsatornába, • a belterületi zöldterületi fejlesztésekhez szükséges területek hiánya, a hagyományos rekreációs területek feltáratlansága. • a műemléki épületek a legtöbb esetben felújításra szorulnak, • belvárosi zöldfelületek aránya csekély • véderdők hiánya

Gazdasági pillér	• termelési tapasztalat a mező-gazdaságban • ipar jelentősebb kisebb – nagyobb vállalkozásokkal • az infrastrukturális ellátottság - víz, gáz, villamos energiaellátás-megfelelő, • a védett és műemlék jellegű épületek száma magas, • rendelkezésre álló szakképzett munkaerő, • ipartelepítés feltételei adottak, • családi gazdaságok megléte.	• a Város földrajzi elhelyezkedése • egyes városrészek hiányos szolgáltatási ellátottsága • részben kihasználatlan ipari és turisztikai lehetőségek, • meglévő szálláshelyek csekély száma, • a kunhalmok védelme • beruházási tőke hiánya • szennyvízhálózat hiánya • nem megfelelő ivóvíz

	LEHETŐSÉGEK	FENYEGETÉSEK
Társadalmi pillér	• új társadalmi szereplők megjelenése, új civil szervezetek alakulása, lakossági összefogás • fiatalok szórakozási lehetőségeinek bővítése, • kulturális élet fellendülése, • jól kihasználható közösségi terek kialakítása, • a lakosság környezettudatosságának növelése, • szakképzés, fiatalok képzése a helyi, térségi igényeknek megfelelően, • magasabb fokú környezeti nevelés az óvodákban és az iskolákban • figyelemfelhívó rendezvények	• elvándorlási ráta növekedése, • népességfogyás, • az öregedési index növekedése, • lokálpatriotizmus háttérbe szorulása, • társadalmi elidegenedés, • globalizáció hatása, identitástudat csökkenése, • hagyományőrzés háttérbe szorulása, • életszínvonal romlása.
Környezeti pillér	• kistérségi, természetvédelmi, fejlesztési együttműködés kialakításának megszervezése • csatornázás-fejlesztési beruházások (Békés és Térsége Szennyvíz elvezetési- és Szennyvíztisztítási Projekt), • külső források (EU, hazai) bevonása a környezet és természetvédelmi fejlesztésekbe, • helyi jelentőségű védett területek arányának növelése, • természeti és táji adottságok turisztikai szempontú érvényesítése, • védett természeti területek fejlesztése (Natura 2000) • környezetbarát közlekedés-fejlesztés (pl. kerékpárutak, hatékonyabb tömegközlekedés), • megújuló energiaforrások alkalmazása helyi szinten (szélenergia, napenergia, biogáz-üzem stb.), • külterületeken erdősítés, gyepesítés az eredeti természeti állapot visszaállítása • gyerekbarát környezet kialakítása	• környezetterhelő tevékenységek betelepülése a Városba, • környezeti káresemények kockázata, • a közlekedés okozta környezet szennyezés megnövekedése, • a városi terjeszkedés kedvezőtlen tájképi hatása, • szelektív gyűjtőszigetekkel kapcsolatos lakossági ellenállás, • erőforráskészletek csökkenése, • talajszennyezettség növekedése, talajok fizikai és kémiai romlása, • mezőgazdasági túlhasznosításból adódóan talajok kimerülése, a védett területek vissza fejlődése • felszín alatti vizek szennyezettségének növekedése • légszennyezettség növekedése (mezőgazdasági idényben porszennyezés) • levegő allergén pollenmennyiségének növekedése • természeti értékek pusztulása.

Gazdasági pillér	• külső források (EU, hazai) bevonása a gazdasági fejlesztésekbe, • sport-, lovas-, horgász-, vadász-, öko turizmus fejlesztése, • gyümölcstermesztés szempontjából kiemelkedő jelentőségű terület. • új munkahelyek megteremtése, • háztáji termékek piaci pozíciójának erősödése • kerékpáros turizmus népszerűsítése • szakképzett munkaerő rendelkezésre állása, • gyümölcstermesztésre, bortermelésre alapozott feldolgozó ipar.	• fiatalok elköltözése, • munkanélküliség növekedése, • a gazdasági válság hatása sokáig érezhető, • hosszú távú finanszírozási problémák, • területi különbségek fokozódása, • vállalkozási önerő hiánya • ipari nagyüzemek közelségének várható negatív hatásai

Békés város erősségei közül kiemelendő az terület jó talajadottsága és a helyi mezőgazdaság hosszú időre visszanyúló tapasztalata. Erőssége továbbá a környezeti nevelés hangsúlyossága az oktatásban, a közbiztonság megfelelő szintje, valamint épített környezetének fontos értékei.

A talajadottságainak köszönhetően jó potenciált rejt a helyi mezőgazdaságra épülő feldolgozóipar valamint a családi biogazdálkodás, de természeti értékei lehetőséget nyújtanak a falusi turizmus fejlődésére is. A település környezet-minőségét javítja zöldterületeinek további bővítése, energia-hatékonyságát az alternatív energiaforrások helyi szinten való alkalmazása, valamint a fenntarthatóság kapcsán a lakosság környezettudatosságának növelése. A közlekedés fejlesztése kedvező nemzetközi együttműködési lehetőséget is nyújthat.

Gyengeségei között szerepel a beruházási tőke hiánya, az öregedő társadalom, a növekvő munkanélküliség a település gyenge népességmegtartó képességét mutatja, habár a település lehetőségei és erősségei tekintetében a fenntarthatósági törekvések ezen vonatkozásokban lényeges előrelépést jelenthetnek.

A demográfiai mutatók tekintetében a fiatalok elköltözése a jövőkép tekintetében aggasztó lehet, mellyel a hagyományőrzés hosszú távú lehetőségei is korlátozottak. A természeti és kultúrtörténeti értékek állapotának megőrzése és védelme fontos tényező. A talaj, mint fontos erőforrás, védelme is kiemelendő, hiszen bizonyos antropogén tevékenységek állapotromlást eredményeznek, túlhasználata a termékenységét csökkentheti. E tényezők kiemelten kezelendők.

A környezeti szempontú veszélyek a lakosság környezettudatosságának formálásával és a települési környezetminőség javulásával nagyban fejleszthetőek.

4. STRATÉGIAI CÉLOK

A stratégia célok alatt azon átfogó célok meghatározására van lehetőség, melyek segítségével majd valós tervezési és cselekvési tervek készíthetőek. Ezen átfogó célok általános iránymutatást jelentenek a településnek. A megfelelően kialakított stratégia lehetőséget ad a térben és időben szerteágazó feladatok hatékony koordinációjához, melyekkel a várt jövőkép létrejön. A régióra, megyére és kistérségekre vonatkozó különböző koncepciók alapvetően meghatározzák a települések fejlesztési, fejlődési irányait. Éppen ezért a Local Agenda 21 programban megfogalmazott hosszú távú fejlesztési irányelvek, ill. rövidtávon megvalósítható programok, projektek összhangban állnak a területfejlesztési koncepciók magasabb szintű dokumentumaival:
*Országos Területfejlesztési Koncepció***:** jövőképében a területi harmónia áll, céljai között hosszú távú és középtávú területfejlesztési célokat fogalmaz meg. A hosszú távú céljai között a fenntartható térségfejlődés és örökségvédelem kiemelten jelenik meg. Középtávú céljai között a megújuló energiák és a vidékies térségek fejlesztése kiemelendő.

Dél – Alföldi Régió Területfejlesztési Koncepció: célkitűzései között szerepel az életminőség javítása, a helyi adottságokra és erőforrásokra való támaszkodás, az értékmegőrzés. Kiemelten kezeli a tanyás térségek fejlesztését. Hangsúlyozza az együttműködés fontosságát.

Békés Megye Területfejlesztési Koncepciója prioritásokként kezeli a megye gazdasági szerkezetének megújítását, a differenciált és összehangolt emberi erőforrás gazdálkodást, a térségi kapcsolatok erősítését és az egészséges emberi környezet biztosítását. Kiemelten kezeli a kulturális és táji értékek megőrzését, hangsúlyozza a fenntartható és környezetkímélő területhasznosítási módok megvalósítását, a biodiverzitás védelmét, az energiatakarékos technológiák használatát.

A stratégiai célok meghatározásánál a megyei és térségi környezetvédelmi programokhoz történő illeszkedés kiemelt szempont Legfontosabb környezetvédelmi stratégiai célok Újkígyóson:

- a lokalitás előtérbe helyezése egy fenntartható és versenyképes helyi gazdaság létrehozásáért
- az energiatakarékos infrastruktúra, az alternatív energiában rejlő tartalékok és a lokalitás előtérbe helyezése
- a mezőgazdaság, mint húzóágazat fejlesztése
- a családi biogazdálkodás fejlesztése
- a fennmaradt természeti értékek (és a biodiverzitás) megőrzése
- hatékony földhasználat
- egy egészségesebb lakókörnyezet kialakítása
- a környezetkímélő, energiatakarékos infrastruktúra kialakítása
- a zöldterület-fejlesztés
- az épített környezet értékeinek védelmével
- összehangolt fejlesztések, költséghatékonyság
- a társadalom környezettudatosságának fejlesztése
- a társadalmi együttműködés további erősítése a lakosság, a civil szervezetek és az önkormányzat (döntéshozói szint) között

5. MEGVALÓSÍTÁSI PROGRAM

Jelen fejezetben a fenntarthatósági pillérekre vonatkozó prioritások megvalósításához szükséges részprogramok, projektek kerülnek felsorolásra, részletesen tárgyalva a várható eredményeket és a megvalósítás körülményeit, feltételeit (cél, célcsoport, ütemezés, partnerek, beruházási költség, megvalósítási keretek). Az egyes intézkedések kijelölésénél forrásként szolgáltak A település Polgármesteri Hivatalának pályázati anyagai; a folyamatban lévő, vagy beadásra tervezett pályázatokon kívül a tervi hierarchiában felsőbb szinten lévő tervek, programok, koncepciók, stratégiák által megjelölt fejlesztési irányokat vettük figyelembe.

A megjelölt fejlesztési programok ajánlások, melyek a fenntarthatósági szempontok érvényesülését célozzák, irányt mutatva a további feladatok kitűzéséhez. Az alábbiakban felsorolt projektek között szerepelnek az Önkormányzat által már beadott, vagy beadásra tervezett pályázatok, későbbi tervek között szereplő fejlesztési irányok és új javaslatok a következő évekre/évtizedekre vonatkozóan. Az ütemezésben ezért került megjelölésre csak a már futó pályázatok esetében konkrét évszám (a beadott, de még kétséges kimenetelő pályázatoknál az ütemezés a pozitív elbírálás esetére értendő), az egyéb intézkedéseket illetően inkább a megvalósítás ajánlott időkeretét tüntettük fel: rövidtáv (1–3 év), középtáv (4–8 év), hosszútáv (9-20 év). Ugyanez vonatkozik a beruházási költségre: a későbbi lehetséges fejlesztések költsége jelenleg – pontos tervek hiányában – csak becsülhető, a tényleges projektméret függvénye. Önkormányzati hatáskörön kívül eső célkitűzések is bekerültek a programokba, hiszen a fenntarthatóság csak a teljes közösség részvételével valósítható meg.

A megvalósítás keretéül szolgáló pályázati lehetőséget jelenti az ÚSZT, az ÚSZT ágazati operatív programjai és a regionális operatív program (DAOP), melyek a 2007-2013 időszakra tervezett konkrét programok terén nyújtanak segítséget a források megteremtésére. A jövőbeni pályázati lehetőségek még nem ismertek programszerűen, ezért nem került a közép- és hosszútávú javaslatokat illetően konkrét megvalósítási keret megjelölésre.

Társadalmi pillér

A Fenntartható Fejlődés társadalmi pillére a jelenlegi és a jövő generációinak szükséges társadalmi feltételek biztosítása az egészséges, biztonságot nyújtó élettér kialakításához.

Társadalmi szemléletformálás

Az intézkedés célja: a jelen és a jövő generációk számára a fenntarthatósági szempontok megismertetése.

PROJEKTEK:

Projekt neve	**Szemléletformáló közösségi fórumok szervezése a helyi média bevonásával**
Projekt célja	Rendszeres, a környezettudatos társadalmi magatartást (komposztálás, szelektív gyűjtés, tudatos vásárlás, hatékony energiagazdálkodás) és a helyi értékek (közösségi, kulturális, épített és természeti értékek) megőrzését elősegítő társadalmi fórumok szervezése, melyről a helyi média is rendszeresen és kiemelten tudósít.

Célcsoport	Lakosság
Érintett terület	▪ helyi értékek ▪ védett értékek ▪ Város közigazgatási területe
Javasolt ütemezés	az első Local Agenda 21 fórum
Partnerek	▪ Békés város Önkormányzata ▪ meghívott előadók
Beruházási költség	1.000.000 Ft/év
Megvalósítási keret	▪ pályázati forrás ▪ saját forrás

Intézményi működés hatékonyságának növelése

Az intézkedés célja: a Városban működő intézmények, közintézmények, szervezetek vizsgálata, fejlesztése, elősegítve ezzel a hatékony munkavégzést és a lakossággal való kapcsolat fejlesztését, könnyebb és gyorsabb ügyintézést.

PROJEKTEK:

Projekt neve	**Eszközbeszerzés a hatékonyabb intézményi működésekben**
Projekt célja	Eszközbeszerzés a zöld beszerzés szempontjainak figyelembe vételével.
Célcsoport	Békési Polgármesteri Hivatal alkalmazottai
Érintett terület	Békési Polgármesteri Hivatal
Javasolt ütemezés	rövid- és középtáv
Partnerek	Békés Város Önkormányzata
Beruházási költség	projektmérettől függően
Megvalósítási keret	▪ pályázati forrás ▪ saját forrás

Projekt neve	**A civil társadalom és a helyi közigazgatás szereplői közötti együttműködés fejlesztése**
Projekt célja	A hatékonyabb közösségi részvétel elősegítése, párbeszéd-programok, fórumok (akár interneten keresztül) révén a lakosság és a hivatalok, hatóságok közötti együttműködés hatékonyságának növelése.
Célcsoport	Lakosság
Érintett terület	Békés város közigazgatási területe
Javasolt ütemezés	Folyamatosan
Partnerek	▪ Békés Város Önkormányzata ▪ Civil szervezetek
Beruházási költség	projektmérettől függően
Megvalósítási keret	▪ pályázati forrás ▪ saját forrás

Egészségügyi helyzet fejlesztése

Az intézkedés célja: Egészséges és kulturált környezet, illetve életkörülmények biztosítása, életminőség javítása. Prioritása az önkormányzatok alapvető feladatai közé tartozik az egészségügyi és szociális ellátás biztosítása.

PROJEKTEK:

Projekt neve	**A Település optimális környezet—egészségügyi helyzetének biztosítása**
Projekt célja	Egészséges és kulturált környezet biztosítása, a környezet-egészségügyi helyzet folyamatos figyelemmel kísérése és értékelése, szükség esetén az illetékes hatóságok bevonása és a megfelelő intézkedések megtétele. Települési egészségterv készítése, kidolgozása.
Célcsoport	Lakosság
Érintett terület	Békés város közigazgatási területe
Javasolt ütemezés	Folyamatosan
Beruházási költség	projektmérettől függően
Megvalósítási keret	▪ pályázati forrás ▪ saját forrás

Projekt neve	**Prevenció és rehabilitáció megvalósítása az egészségügyben**
Projekt célja	Primer prevenció megvalósítása, melyen keresztül szűrésekkel, az életmód és az egészségügyi szemlélet formálásával, tanácsadással a betegségek bekövetkezésének gyakorisága csökkenthető - ez pedig jóval olcsóbb, mint az adott betegség ellátása. Szekunder prevenció során - ha már kialakult valamilyen betegség - arra kell törekedni, hogy ne alakuljon ki további szövődmény, ill. irreverzibilis folyamat - megfelelő orvosi ellátás biztosítása. Ha mégis kialakul károsodás, akkor a tercier prevenció keretén belül törekedni kell arra, hogy mindez ne okozzon zavart a társadalmi életben történő részvételkor, ill. ne alakuljon ki rokkantság. Amennyiben a rokkantság nem elkerülhető, fontos, hogy a beteg a maradék képességeinek maximális felhasználásával képes legyen minimálisan az önellátásra, és ha lehetséges, az újbóli társadalmi beilleszkedésre - ez a rehabilitáció megvalósításának esete, amikor szakképzett szociális munkások, ápolók alkalmazását kell biztosítani.
Célcsoport	Lakosság
Érintett terület	Békés város közigazgatási területe
Javasolt ütemezés	Folyamatosan – feltételek megteremtése rövidtávon
Partnerek	▪ Békés Város Önkormányzata ▪ Körzeti orvosok ▪ Egészségügyi ellátással foglalkozó vállalkozások
Beruházási költség	projektmérettől függően
Megvalósítási keret	▪ pályázati források ▪ saját forrás

Projekt neve	**Rendelők, eszközök, épületek felújításának biztosítása**
Projekt célja	Az egészségügyi alapellátáshoz szükséges feltételek biztosítása (az orvosi rendelők teljes felújítása, akadálymentesítése, rendelők korszerűsítése, gépkocsipark fejlesztése).
Célcsoport	Lakosság
Érintett terület	Békés város közigazgatási területe
Javasolt ütemezés	Középtáv – 2015 - 2017
Beruházási költség	projektmérettől függően
Megvalósítási keret	▪ pályázati források ▪ saját forrás

Projekt neve	**Egészségügyi rendszer kialakítása**
Projekt célja	Szakorvosok és háziorvosok egészségügyi, beteg nyilvántartásának egyesítése, melynek célja a tartósan beteg (magas egészségügyi kockázatú) emberek segítése, számukra könnyebb időpont egyeztetés és hely biztosítása, valamint szűrővizsgálatokra történő felhívás. A projekt megvalósításának alapja számítástechnikai rendszer fejlesztése, valamint szakképzett egészségügyi dolgozókból álló létszámnövelés.
Célcsoport	Lakosság
Érintett terület	Település egészségügyi intézményei
Javasolt ütemezés	Középtáv – 2015 - 2017
Partnerek	Önkormányzat, egészségügyi ellátást biztosító intézmények a Település területén
Beruházási költség	projektmérettől függően
Megvalósítási keret	▪ pályázati források ▪ saját forrás

Szociális helyzet fejlesztése

Az intézkedés célja: korszerű infrastrukturális keretek között működő, a lakosság igényeit kielégítő szociális ellátás biztosítása

PROJEKTEK:

Projekt neve	**Szociális szolgáltatások fejlesztése**
Projekt célja	A szociális szolgáltatások körének szélesítése, a természetbeni szolgáltatások színvonalának javítása, a házi gondozás minőségének javítása, az ellátás elhelyezésére szolgáló központi épület felújítása. Hosszútávon önkormányzat által üzemeltetett bentlakásos intézmény kialakítása.
Célcsoport	Lakosság

Érintett terület	Békés város közigazgatási területe
Javasolt ütemezés	Folyamatosan – Önkormányzat hosszútávon
Partnerek	▪ Békés Város Önkormányzata ▪ Alapítványok ▪ Városban jelenleg is működő szociális intézmények
Beruházási költség	projektmérettől függően
Megvalósítási keret	▪ pályázati forrás ▪ saját forrás ▪ magántőke

Oktatás, képzés fejlesztése

Az intézkedés célja: a Városban található oktatási intézményekben fellelhető képzés, oktatás fejlesztése, továbbképzések, tanfolyamok indítása a versenyképes munkaerő biztosítása érdekében. Prioritás a lakosság környezettudatosságának növelése.

PROJEKTEK:

Projekt neve	**Természettudományos oktatás módszertanának és eszközrendszerének megújítása**
Projekt célja	"A természettudományos közoktatás megújítása" pályázat keretében a közoktatásban erősíteni szükséges a tanulók természettudományos érdeklődését, a tanárok szakmódszertani felkészülését annak érdekében, hogy középtávon növekedjék a természettudományos képzéseket indító felsőoktatási intézményekbe sikeresen felvett tanulók létszáma. Célja az érintett oktatási intézményekben a korszerű és magas szintű természettudományos szemléltetés hálózatos rendszerének kialakítása, költséghatékony módon.
Célcsoport	▪ Iskolások ▪ Oktatók ▪ Tanárok
Érintett terület	▪ Békés város oktatási intézményei ▪ Békés Város Önkormányzata
Javasolt ütemezés	Folyamatosan
Beruházási költség	projektmérettől függően
Megvalósítás helye	Békés város oktatási intézményei
Megvalósítási keret	pályázati forrás

Projekt neve	**Szakképzések körének fejlesztése az oktatásban**
Projekt célja	A projekt célja a fenntarthatóság terén olyan szakemberek képzése, akik a Település területén fejleszteni kívánt mezőgazdaság és vállalkozások számára elérhető munkaerőként jöhetnek számításba, ezzel segítve a lakosság Városon belüli munkához való jutásának biztosítását.

Célcsoport	▪ Iskolások ▪ Oktatók ▪ Tanárok
Érintett terület	▪ Békés város oktatási intézményei
Javasolt ütemezés	Folyamatosan
Beruházási költség	projektmérettől függően
Megvalósítás helye	Békés város oktatási intézményei
Megvalósítási keret	pályázati forrás saját forrás

Projekt neve	**Békés város iskoláinak fejlesztése, energetikai korszerűsítése, szimpatikusabbá tétele**
Projekt célja	A 21. század követelményeinek megfelelő feltételek megteremtése a diákok és tanárok számára. A testneveléshez szükséges tornatermek bővítése, a férőhelyek optimalizálása az intézményfenntartók között. A külső nyílászárók cseréje, utólagos hőszigetelés és a fűtési rendszer primer és szekunder részének korszerűsítésével a komfortosabb érzet és az energiaköltségek csökkentése érdekében.
Célcsoport	▪ Iskolások ▪ Oktatók ▪ Tanárok
Érintett terület	Békés város oktatási intézményei
Javasolt ütemezés	Folyamatosan
Beruházási költség	projektmérettől függően
Megvalósítás helye	Iskolák
Megvalósítási keret	- pályázati forrás - saját forrás

Projekt neve	**„ÖKO iskola” programban való részvétel**
Projekt célja	Az Ökoiskola cím azon iskolák munkájának legmagasabb szintű állami elismerése, melyek iskolafejlesztési, pedagógiai munkája kiemelkedően magas színvonalon képviseli a környezeti nevelés, a fenntarthatóság pedagógiai értékeit. Az Ökoiskola cím adományozása kapcsolódik az ENSZ "A fenntarthatóságra oktatás" programjához. Az Ökoiskola egyfajta szempontrendszer, mely irányt mutat: Egy Ökoiskolában nemcsak a tanításban érvényesülnek a környezeti nevelés, a fenntarthatóság pedagógiájának elvei, hanem az iskolai élet minden területén. Az oktatásban szerepet kap a környezeti nevelés, a diákok ötleteikkel, munkájukkal segítik az iskola környezettudatos működését. Iskolánk működtetése környezetkímélő, a szülőkkel és a helyi közösséggel együttműködve a helyi környezeti problémák megoldásában.

Célcsoport	▪ Iskolások ▪ Oktatók ▪ Tanárok
Érintett terület	Békés város iskolái
Javasolt ütemezés	Rövid- és középtáv
Partnerek	▪ Önkormányzat ▪ Iskolák
Beruházási költség	projekt méretétől függ
Megvalósítás helye	Általános és középfokú oktatási intézményeken
Megvalósítási keret	Pályázati forrás, saját forrás

Projekt neve	**„Mintamenza" programban való részvétel**
Projekt célja	▪ Cél: az egészségesebb, korszerű táplálkozás kialakítása, a közétkeztetés megújítása, melynek egyértelmű nyertese egy egészségesen táplálkozó, étkezési kultúrával rendelkező felnövő generáció. Ennek érdekében el kell érni az eddig nem megfelelő gyakorisággal használt nyersanyagok, pl. hal, gyümölcs, minőségi tejtermékek, teljes kiőrlésű pékáruk szélesebb körű alkalmazását, az étlapok megújítását. A közétkeztetésbe a helyi szállítók, helyi őstermelők termékeit, valamint a bio élelmiszereket szélesebb körben be kell vonni.
Célcsoport	▪ Iskolások ▪ Óvodások
Érintett terület	Békés város iskolái, óvodái
Javasolt ütemezés	Rövid- és középtáv
Partnerek	▪ Önkormányzat ▪ Iskolák ▪ Óvodák
Beruházási költség	projekt méretétől függ
Megvalósítás helye	Óvodák, általános és középfokú oktatási intézményeken
Megvalósítási keret	Pályázati forrás, saját forrás

Projekt neve	**Egészségnap/hét és környezetvédelmi nap/hét**
Projekt célja	Az egészségnap olyan projekt, amelyben helyet kaptak a testi és lelki egészséggel kapcsolatos tevékenységek, a fizikai állapotfelméréstől a különböző sporttevékenységeken, az egészséggel kapcsolatos tesztfeladatok megoldásán, az önértékelésen át az önismereti játékokig. A nap programja kiterjedt a családvédelem, az élelem- és kémiai biztonság, a szájhigiénia, a fogápolás, a testhigiénia, a környezetegészség és az egészséges táplálkozás problémáira. Környezetvédelmi nap szervezéssel a diákok környezettudatos életre nevelésének programja, veszélyes hulladékgyűjtési akciókkal (pl. elem, használaton kívüli mobiltelefon, papírgyűjtés…)

Célcsoport	▪ Iskolások ▪ Oktatók ▪ Tanárok
Érintett terület	Békés város iskolái
Javasolt ütemezés	Rövid- és középtáv
Partnerek	▪ Önkormányzat ▪ Iskolák
Beruházási költség	projekt méretétől függ
Megvalósítás helye	Általános és középfokú oktatási intézmények en
Megvalósítási keret	Pályázati forrás, saját forrás

Közbiztonság fejlesztése

Az intézkedés célja: a Város közbiztonságának javítása, a korábbi felméréseknek megfelelően a lakosság körében aggodalomra ad okot a jelenlegi közbiztonság

PROJEKTEK:

Projekt neve	**„Településőr" program folytatása**
Projekt célja	A közrend és a közbiztonság erősítése érdekében településőrök foglalkoztatása.
Célcsoport	Lakosság
Érintett terület	Békés város közigazgatási területe
Javasolt ütemezés	Hosszútáv
Partnerek	Békés Város Önkormányzata
Beruházási költség	önkéntesek, alkalmazott településőrök számának függvénye
Megvalósítási keret	Önkormányzati saját forrás

Kulturális élet fellendítése

Az intézkedés célja: a település különböző érdeklődésű társadalmi csoportjai számára szervezett programokkal a kikapcsolódási igények kielégítése

PROJEKTEK:

Projekt neve	**Hagyományőrző rendezvények szervezése, támogatása**
Projekt célja	A település hagyományainak megismertetése, helytörténeti anyagok gyűjtése, dokumentálása és kiállítása.
Célcsoport	▪ Lakosság ▪ Turisták ▪ Testvérvárosok ▪ Könyvtárhasználók
Érintett terület	Békés város közigazgatási területe
Javasolt ütemezés	Folyamatosan
Beruházási költség	Projektmérettől függően
Megvalósítási keret	▪ pályázati források ▪ saját forrás

Projekt neve	**Rendszeres szabadtéri nyári programok**
Projekt célja	Hagyományteremtő céllal nyári szórakoztató, szabadtéri programok szervezése.
Célcsoport	Lakosság
Érintett terület	▪ Városközpont ▪ Közparkok ▪ Iskolák ▪ Közintézmények udvarai
Javasolt ütemezés	Közép- és hosszútáv – éves rendszerességgel
Partnerek	▪ Békés Város Önkormányzata kulturális és művelődési intézményei ▪ Civil szervezetek ▪ Felajánlók
Beruházási költség	Projektmérettől függően
Megvalósítási keret	▪ Önkormányzati és intézményi önerő ▪ Nemzeti Kulturális Alap ▪ Egyéb kulturális pályázati források ▪ Vállalkozói támogatások ▪ Felajánlások

Projekt neve	**Sportrendezvények**
Projekt célja	Sporttevékenységek, mozgásos tevékenységek megszerettetése, közösségformálás, egészséges életmódra nevelés, a tömegsport szélesebb körben való elterjesztése.
Célcsoport	Lakosság

Érintett terület	▪ Sportpálya ▪ Sportcsarnok ▪ Közparkok ▪ Iskolaudvar ▪ Tornaterem
Javasolt ütemezés	Folyamatosan
Partnerek	▪ Békés Város Önkormányzata ▪ Iskolák ▪ Sportot támogató civil szervezetek ▪ Sport Egyesületek
Beruházási költség	Projektmérettől függően
Megvalósítási keret	▪ Civil szervezetek önereje ▪ Önkormányzati önerő ▪ Pályázati források ▪ Tagdíjak ▪ Felajánlások

Projekt neve	**Ifjúsági programok**
Projekt célja	Helyi és vidéki zenekarok felléptetése, karaoke-parti-k, szabadtéri filmvetítés, táncházak, vetélkedők szervezése, ünnepkörökhöz kötődő rendezvények (farsang, húsvétvárás, karácsonyvárás), fiatalok által készített alkotásokat bemutató kiállítások szervezése. Tehetséggondozás a 14 éven aluli korcsoportokban (versenyek, vetélkedők), ünnepekhez, ünnepkörökhöz, népi hagyományokhoz fűződő rendezvények szervezése.
Célcsoport	▪ Lakosság fiataljai ▪ Óvodások, általános iskolások ▪ érdeklődők az idősebb korosztályból
Érintett terület	Békés város közigazgatási területe
Javasolt ütemezés	Folyamatosan
Partnerek	▪ Békés Város Önkormányzata ▪ Iskolák ▪ Civil szervezetek, alapítványok
Beruházási költség	Projektmérettől függően
Megvalósítási keret	▪ Önkormányzati önerő ▪ Nemzeti Kulturális alap ▪ Egyéb pályázati források

Projekt neve	**Programok a középkorú- és idős korosztály számára**
Projekt célja	Kikapcsolódást jelentő közösségi programok a különböző érdeklődési köröknek megfelelően. Könyvtári közösségi programok, nyugdíjasklubok, egyesületek bevonásával.
Célcsoport	Lakosság
Érintett terület	▪ Békés város közigazgatási területe ▪ Szociális intézmények
Javasolt ütemezés	Folyamatosan
Partnerek	▪ Békés Város Önkormányzata ▪ Szociális intézmények

	▪ Civil szervezetek, alapítványok
Beruházási költség	Projektmérettől függően
Megvalósítási keret	▪ Önkormányzati önerő ▪ Civil szervezetek, intézmények és alapítványok önereje ▪ Egyéb pályázati források ▪ Támogatások ▪ Felajánlások

Projekt neve	**Néphagyomány őrző fesztiválok szervezése**
Projekt célja	A néphagyományok megismertetése
Célcsoport	Település és a kistérség, valamint a megye lakossága, határon túli magyar lakosság, civil szervezetek
Érintett terület	Békés város közigazgatási területe
Javasolt ütemezés	évente
Partnerek	Békés város oktatási és kulturális intézményei, testvérvárosok, kistérségi társtelepülések
Beruházási költség	A program költsége 1 millió Ft
Megvalósítási keret	Önerő, pályázatok, Közkincs

Projekt neve	**Népdalkörök Kistérségi Találkozója**
Projekt célja	Népdalkörök szakmai fejlődésének segítése, közönségkapcsolataik bővítése
Célcsoport	Békés város lakossága
Érintett terület	Békés város közigazgatási területe
Javasolt ütemezés	évente
Partnerek	a térség civil szervezetei,
Beruházási költség	A program költsége 300 E Ft
Megvalósítási keret	Önköltség, saját forrás

Esélyegyenlőségi jogok biztosítása

Az intézkedés célja: a Városban élő kisebbségek és a fogyatékos személyek a helyi közösség egyenrangú tagjai, ezért meg kell teremteni azokat a feltételeket, amelyek lehetővé teszik számukra a társadalmi életben való részvételt az őket megillető jogok biztosításával

PROJEKTEK:

Projekt neve	**Esélyegyenlőségi programok végrehajtásának támogatása az oktatásban**

Projekt célja	A pályázat alapvető célja, hogy a magyar közoktatásban elősegítse az esélyegyenlőség érvényesülését és megerősítse az iskolarendszer esélyteremtő szerepét a halmozottan hátrányos helyzetű tanulók vonatkozásában.
Célcsoport	▪ Pedagógusok ▪ Óvodák ▪ Iskolák
Érintett terület	▪ Békés Város Önkormányzata ▪ Település intézmény (iskolák, óvodák)
Javasolt ütemezés	Középtáv
Beruházási költség	projektmérettől függően
Megvalósítás helye	▪ Iskolák ▪ Óvodák
Megvalósítási keret	pályázati konstrukció

Projekt neve	**A fogyatékkal élők jogainak biztosítása**
Projekt célja	Az önkormányzat feladata, hogy gondoskodjon a fogyatékos személyeket megillető jogok érvényesítéséről, a fogyatékos személyek hátrányait kompenzáló akadálymentesítésről a város intézményeinél.
Célcsoport	Települési fogyatékkal élő személyek
Érintett terület	Település közigazgatási területe
Javasolt ütemezés	Folyamatos
Partnerek	▪ Békés Város Önkormányzata ▪ Településen működő szervezetek
Beruházási költség	Projektmérettől függően
Megvalósítási keret	▪ Saját forrás ▪ Pályázati forrás

Projekt neve	**Fogyatékkal élők integrálása és aktív foglalkoztatása**
Projekt célja	Olyan munkahelyek teremtése, ahol a csökkent munkaképességű, fogyatékkal élő lakosoknak is biztosítani tudnak munkalehetőséget. Egy jól működő alapítvány, vagy egyesület sokat segíthet abban, hogy ők is teljes életet élhessenek.
Célcsoport	Fogyatékkal élők
Érintett terület	Települési közigazgatási területe
Javasolt ütemezés	Folyamatosan – hosszútáv
Partnerek	▪ Önkormányzat ▪ Vállalkozások
Beruházási költség	Projektmérettől függ
Megvalósítási keret	Pályázati lehetőségek

Projekt neve	**Akadálymentesítés**
Projekt célja	Az intézmények felújításánál, új épületek létesítésénél biztosítani kell az akadálymentes közlekedés feltételeit.

Célcsoport	Fogyatékkal élő személyek
Érintett terület	Település közigazgatási területe
Javasolt ütemezés	Folyamatos
Partnerek	Békés Város Önkormányzata
Beruházási költség	Projektmérettől függően
Megvalósítási keret	▪ Saját forrás ▪ Pályázati forrás

Közösségi közlekedés fellendítése

Az intézkedés célja: A munkaerő mobilitásának biztosításához építeni kell a régió erősségeire, így például a közösségi közlekedés hálózatának fejlesztésével, kiterjesztésével. A program keretében támogatandó a közlekedési rendszerek elektronizálása, az utasforgalom kiszolgálásának és tájékoztatásának fejlesztése, forgalomirányítási rendszerének és forgalomtechnikai eszközeinek fejlesztése.

PROJEKTEK:

Projekt neve	**Közösségi közlekedés (tömegközlekedés) előnyben részesítése**
Projekt célja	Közösségi közlekedés előnyben részesítése: Békés Város közösségi közlekedése feltételeinek fejlesztése a helyi autóbusz-hálózat bővítésével, akadálymentesítésével teljes egységet képező szolgáltatási rendszer kialakításának előkészítésével.
Célcsoport	Lakosság
Érintett terület	Békés város közigazgatási területe
Javasolt ütemezés	Hosszútáv
Partnerek	▪ Békés Város Önkormányzata ▪ Szolgáltató
Beruházási költség	Projektmérettől függően
Megvalósítási keret	pályázati konstrukció

Projekt neve	**A biztonságos kerékpáros közlekedés feltételeinek biztosítása**
Projekt célja	A kerékpáros közlekedést vonzóvá, kényelmessé és biztonságossá kell tenni a lakosság számára ahhoz, hogy valóban növekedjen e közlekedési mód részaránya a városi közlekedésben. Tovább kell fejleszteni a kerékpárút hálózatot a városban, amely kifelé csatlakozik a fontosabb pihenőterületekhez, biztosítani kell a belvárosban a pihenőterületeken és az intézmények környezetében megfelelő számú fedett kerékpártároló kiépítést. A kerékpárutak és a közlekedési utak kereszteződéseit úgy kell kialakítani, hogy az a kerékpárosok számára biztonságosan használható legyen, az autósok számára külön figyelmeztető jelzéseket kell kialakítani, hogy a kereszteződésben kerékpárút keresztezése is történik. Ki kell dolgozni egy kerékpár

	kölcsönző rendszer lehetőségét.
Célcsoport	Lakosság
Érintett terület	Békés város közigazgatási területe
Javasolt ütemezés	Rövid és középtáv
Partnerek	▪ Békés Város Önkormányzata ▪ Civil szervezetek ▪ Kerékpáros egyesületek
Beruházási költség	Beruházás méretétől függően
Megvalósítási keret	pályázati forrás saját forrás

Projekt neve	**Turisztikailag frekventált területek személygépjármű terhelésének csökkentése**
Projekt célja	Forgalomszervezési, tömegközlekedési, parkolási, esetleg alternatív közlekedési eszközök bevonásával biztosítani kell, hogy a turisták és a helyi lakosság által is gyakran felkeresett helyi látványosságok (természetvédelmi területek, helyi védelem alatt álló területek, műemlékek, stb.) területei személygépjármű terhelése ne nőjön tovább illetve csökkenjen.
Célcsoport	Lakosság, városba látogatók, turisták
Érintett terület	Település közigazgatási területe
Javasolt ütemezés	Rövid és középtáv
Partnerek	▪ Békés Város Önkormányzata ▪ Civil szervezetek
Beruházási költség	Beruházás méretétől függően
Megvalósítási keret	pályázati forrás

Gyermekek és fiatalok társadalmi beilleszkedésének segítése

Az intézkedés célja: hazánk ifjúsága a demokratikus értékek ismerete és elismerése mellett jogaival tudatosan élő, a felnőtt társadalomba zökkenőmentesen beilleszkedő, s azt innovatív szemlélettel folyamatosan megújító erőforrásként biztosítsa saját maga és közössége boldogulását, érvényesülését.

PROJEKTEK:

Projekt neve	**Fókuszban Békés város fiataljai és családtagjaik**
Projekt célja	Elengedhetetlen, hogy a gyerekek, a serdülők és a fiatalok szűkebb és tágabb közösségeikben befogadó, toleráns magatartással vegyenek részt, nemzeti és európai identitásuk egyaránt segítse őket a fenntartható, békés társadalom építésében. Alapvető cél, hogy az érintett korosztályok értéknek és a sikeres élet részének tekintsék a családot és a gyermekvállalást, aktívan készüljenek a szülői szerepükre.

Célcsoport	Ifjúság
Érintett terület	Békés város közigazgatási területe
Javasolt ütemezés	Hosszútáv
Partnerek	▪ Civil szervezetek ▪ Települési fiatalok és családjaik.
Beruházási költség	Projektmérettől függően
Megvalósítási keret	pályázati konstrukció

Környezeti pillér

A helyi környezet káros anyagoktól való védelmével és a természeti erőforrások hatékony hasznosításával járul hozzá a lakosság hosszú távú jólétéhez, valamint a növény- és állatvilág életkörülményeinek fenntartásához és sokféleségének megőrzéséhez.

Környezet ismerete, környezettudatosság

Az intézkedés célja: Az oktatás minden szintjén a környezetvédelmi tudatformálás integrált megjelenítése. Az oktatás pedagógiai célrendszerében helyet kell adni az aktív állampolgárrá nevelésnek, a környezettudatos gondolkodás kialakításának, a fenntartható fejlődés előmozdításának. Rendkívül fontos a helyi környezeti értékek és problémák megismertetése, illetve ezek kezelése.

Cél egy olyan társadalom kialakítása, mely „úgy elégíti ki a jelenben élők szükségleteit, hogy az ne veszélyeztesse a jövő generációk szükségleteinek kielégítését". A környezeti tudatosság társadalmi beágyazódásának elősegítése a szemléletformálás, környezettudatos gondolkodás kialakítása, az ismeretközvetítés, a környezeti információk terjesztése, aktív állampolgárrá nevelés és közösség fejlesztés révén.

Olyan mindenki számára elérhető környezeti adatbázist kell létrehozni, mely biztosítja, hogy a Város polgárai naprakész adatokkal rendelkezzenek a Város környezeti állapotára vonatkozóan és értesülhessenek a Városban előkészítés alatt áll környezeti állapotát esetlegesen befolyásoló beruházások, fejlesztések várható környezeti hatásairól.

PROJEKTEK:

Projekt neve	**Kistérség Környezeti Fenntarthatósági Tervének felülvizsgálata**
Projekt célja	A 2010. évben elkészített Környezeti Fenntarthatósági Terv felülvizsgálata.
Célcsoport	Lakosság
Érintett terület	Település közigazgatási területe
Javasolt ütemezés	Rövidtáv – 2015.
Partnerek	Békés Város Önkormányzata
Beruházási költség	3.000.000,-Ft
Megvalósítási keret	Önerő

Projekt neve	**Települési Hulladékgazdálkodási Terv készítése 2014. évre**
Projekt célja	A 2004. évben elkészített Helyi Hulladékgazdálkodási Terv felülvizsgálata, aktualizálása.
Célcsoport	▪ Lakosság, ▪ település közszolgáltató intézménye
Érintett terület	Település közigazgatási területe

Javasolt ütemezés	Rövidtáv – 2014.
Partnerek	Település Önkormányzata
Beruházási költség	1.500.000,- Ft.
Megvalósítási keret	Önerő

Projekt neve	**Köztisztaság fenntartása jogi szabályozása**
Projekt célja	Az országos jogi szabályozás és a hulladékgazdálkodási tervezés folyamatos módosulása, illetve a helyi igények nyomán szükséges a helyi rendelet jogi szempontú folyamatos nyomon követése és amennyiben szükséges azok módosítása illetve újabb rendeletek megalkotása a köztisztaság fenntartása területén.
Célcsoport	▪ Lakosság, ▪ Település közszolgáltató intézménye
Érintett terület	Település közigazgatási területe
Javasolt ütemezés	Rövidtáv, folyamatosan
Partnerek	Település Önkormányzata
Beruházási költség	200.000
Megvalósítási keret	-

Projekt neve	**Környezetvédelmi kommunikációs terv kidolgozása**
Projekt célja	A társadalom környezeti tudatossága csak úgy javítható, ha folyamatosan tájékozott környezetének állapotáról, ismeri a gazdaság, társadalom és a környezet összefüggéseit, azok egymásra hatását. Tudatosan törekedni kell arra, hogy a fenntartható fejlődés a mindennapi nyilvánosság részét képezze, beépüljön a hétköznapok világába. A kommunikációs terv alkalmat ad arra, hogy az internetes eszközök, az oktatási rendszer, munkahelyek, a médiumok, tanácsadás, rendezvények és egyéb területeken folyó környezeti kommunikációáramlás egymást erősítse, hatásuk megsokszorozódjon. Összehangolt kommunikációs terv készítésére van szükség, melyben megtörténik az eddigi gyakorlat helyzetelemzése, meghatározásra kerül a kommunikáció cél- és eszközrendszere, a partnerek, a kommunikációs célok és üzenetek célcsoportonként meghatározása, konkrét kampányok kijelölése és e tevékenységek ütemezése.
Célcsoport	Lakosság
Érintett terület	Békés Város közigazgatási területe
Javasolt ütemezés	Rövidtáv, folyamatosan
Partnerek	Békés Város Önkormányzata Civil szervezetek, PR szakértők
Beruházási költség	Projektmérettől függően
Megvalósítási keret	Pályázati forrás, önerő

Projekt neve	**Környezetvédelmi „Hasznoskönyv” című kiadvány kidolgozása**
Projekt célja	A kiadványnak be kell mutatnia a családok számára, hogy a gondos háztartásban a család anyagi, egészségi, környezeti érdekei összehangolhatóak. A kiadványnak be kell mutatnia, hogy a városi intézmények, gazdasági társaságok dolgozói, vezetői milyen egyszerű, mindenki számára könnyen megtanulható intézkedésekkel csökkenthetik a lakókörnyezetük környezeti terhelését.
Célcsoport	Lakosság Vállalkozások, munkahelyek Intézmények
Érintett terület	Békés város közigazgatási területe
Javasolt ütemezés	Rövidtáv, folyamatosan
Partnerek	Békés Város Önkormányzata Civil szervezetek PR szakértők
Beruházási költség	Projektmérettől függően
Megvalósítási keret	Pályázati forrás, önerő

Projekt neve	**Nyilvánosság a Város környezeti ügyeivel kapcsolatban**
Projekt célja	A környezeti tudatosság növelése mellett a környezeti ügyek nyilvánosságának garanciája is lehet a már javasolt kommunikációs terv és annak megvalósítása, melyben helyet kell adni a társadalmi részvételt biztosító tevékenységeknek. Biztosítani kell a nyilvánosság részvételét az egyes tevékenységekkel kapcsolatos döntéshozatalban. Ennek érdekében: ▪ a nyilvánosságot közzététel, hirdetmény formájában tájékoztatni kell a javasolt tevékenységről a döntéshozás legkorábbi fázisában, (tervek, tervpályázatok közzététele, bemutatása) ▪ meg kell ismertetni a közvéleményt a biztosított részvételi formákról (kereshető személyek a hely és időpont megjelölésével, közmeghallgatás helye, ideje, címek stb.), ▪ tájékoztatni kell a szükséges környezeti információk rendelkezésre állásáról, a betekintés módjáról, a nyilvánosságot meg kell ismertetni a várható környezeti hatásokkal és azok csökkentésére tett javaslatokkal, intézkedésekkel, ▪ be kell mutatni a rendelkezésre álló alternatívákat, ▪ lehetővé kell tenni a nyilvánosság számára a közmeghallgatást, vagy írásbeli bejelentés formájában a véleménynyilvánítást, ▪ a nyilvánossággal meg kell ismertetni a döntést és annak szövegét, a fő okokat és megfontolásokat. ▪ elő kell segíteni az Interneten a közérdekű adatok nyilvánosságát, éves jelentéseket, környezeti információkat, ▪ a város megújítandó honlapján a közérdekű környezetvédelmi ügyekkel kapcsolatos fórum létrehozása.
Célcsoport	Lakosság

Érintett terület	Békés város közigazgatási területe
Javasolt ütemezés	Rövidtáv, folyamatosan
Partnerek	Békés város Önkormányzata Civil szervezetek
Beruházási költség	Projektmérettől függően
Megvalósítási keret	Pályázati forrás, önerő

Települési és épített környezet védelme

Az intézkedés célja: A környezeti konfliktusok kialakulását megelőző mechanizmusok érvényesítése a városi fejlesztési, tervezési és engedélyezési folyamatokban. A településszerkezetből és területhasználatból adódó környezeti konfliktusok megelőzése. A jó lakókörnyezet és életminőség hosszú távú biztosítása a városlakók számára.

PROJEKTEK:

Projekt neve	**Zöldterületek fenntartása**
Projekt célja	A parkok kialakítását, folyamatos fenntartását, felújítását az elöregedett fák cseréjét, a pázsitok újratelepítését, rendszeres locsolását és nyírását, továbbá a nagyobb virágfelületek kialakítását kell célul kitűzni.
Célcsoport	Lakosság látogatók, turisták
Érintett terület	▪ Békés város közigazgatási területe
Javasolt ütemezés	Folyamatosan
Partnerek	▪ Békés Város Önkormányzata ▪ Civil szervezetek ▪ BKSZ Kft ▪ Lakosság
Beruházási költség	Projektmérettől függően
Megvalósítási keret	▪ Pályázati forrás ▪ Saját forrás

Projekt neve	**Egyedi fák, fasorok védelme**
Projekt célja	Az egyedi fák, fasorok telepítésével biztosítható az elöregedett, illetve lakossági panaszok miatt eltávolított sorfák pótlása. Elsődleges a Város védett természeti értékeit képviselő fáinak, fasorainak, növényeinek folyamatos gondozása.
Célcsoport	Lakosság Városba látogatók
Érintett terület	▪ Békés város közigazgatási területe
Javasolt ütemezés	Folyamatosan

Partnerek	▪ Békés Város Önkormányzata ▪ Civil szervezetek ▪ BKSZ Kft ▪ Lakosság
Beruházási költség	projektmérettől függő
Megvalósítási keret	▪ Saját forrás

Projekt neve	**Természetközeli élőhelyek védelme**
Projekt célja	Megvédeni és megőrizni a természetközeli élőhelyeket, hozzájárulva a biodiverzitás sokszínűségéhez. Természetközeli élőhelyeknek tekinthetők azok a területek, ahol az emberi beavatkozás, emberi tevékenységek (pl. gazdálkodás) mértéke elhanyagolható. Szükség esetén a védelem biztosítása jogszabályi úton (városi rendelettel).
Célcsoport	▪ Lakosság ▪ Turisták látogatók
Érintett terület	▪ Békés város közigazgatási területe ▪ helyi védetté nyilvánításra javasolt területek ▪ már védettség alatt álló területek
Javasolt ütemezés	Folyamatosan
Partnerek	▪ Békés Város Önkormányzata ▪ Civil szervezetek ▪ Körös-Maros Nemzeti Park Igazgatóság ▪ Tiszántúli Környezetvédelmi Természetvédelmi és Vízügyi Felügyelőség
Beruházási költség	Projektmérettől függően
Megvalósítási keret	▪ Pályázati forrás ▪ Saját forrás

Projekt neve	**Tájsebek feltérképezése és helyreállítása**
Projekt célja	A település közigazgatási területén található tájsebek (pl. bányagödör, régi katonai terület) felmérésének elkészítése. A tájsebek helyreállítása.
Célcsoport	Lakosság Turisták, látogatók
Érintett terület	▪ Település közigazgatási területe
Javasolt ütemezés	Folyamatosan
Partnerek	▪ Békés Város Önkormányzata ▪ Civil szervezetek ▪ Környezetvédelmi és Természetvédelmi Felügyelőség
Beruházási költség	Projektmérettől függően
Megvalósítási keret	▪ Pályázati forrás ▪ Saját forrás

Projekt neve	**Helyi jelentőségű védett területek arányának növelése, a védelemre tervezett területek védetté nyilvánításának lefolytatása**
Projekt célja	Helyi jelentőséggel bíró természeti területek, zöldfelületek, kulturális szempontból kiemelkedő fontosságú különleges területek, egyedi tájértékek védettségének biztosítása jogszabályi úton (városi rendeletekkel). A védettség érvényesítése a helyi tervek, programok tartalmában.
Célcsoport	▪ Lakosság ▪ Turisták, látogatók
Érintett terület	▪ Település közigazgatási területe ▪ természeti területek ▪ védetté nyilvánításra javasolt területek
Javasolt ütemezés	Közép- és hosszútáv
Partnerek	Békés Város Önkormányzata Civil szervezetek
Beruházási költség	Projektmérettől függően
Megvalósítási keret	▪ Pályázati forrás ▪ Saját forrás

Projekt neve	**Nemzeti Ökológiai Hálózatba tartozó területek használatának korlátozása**
Projekt célja	A nemzeti ökológiai hálózat övezetben csak olyan kiemelt térségi és megyei terület felhasználási kategória, illetve övezet jelölhető ki, amely az ökológiai hálózat természetes és természetközeli élőhelyeit és azok kapcsolatait nem károsítja. A közművezetékeket és a járulékos közműépítményeket úgy kell elhelyezni, hogy azok a tájba illőek legyenek. Az övezetben az új és felújítandó nagy-, közép- és kisfeszültségű vezetékeket – ha azt táj- és természetvédelmi igények indokolják – földkábelben kell elhelyezni. Az ökológiai (zöld) folyosó övezete nem minősíthető beépítésre szánt területté.
Célcsoport	Lakosság, Önkormányzat, földhasználók
Érintett terület	▪ Békés város közigazgatási területe
Javasolt ütemezés	Folyamatosan
Partnerek	▪ Békés Város Önkormányzata ▪ Civil szervezetek ▪ Tiszántúli Környezetvédelmi Természetvédelmi és Vízügyi Felügyelőség ▪ Körös-Maros Nemzeti Park
Beruházási költség	Projektmérettől függően
Megvalósítási keret	▪ Pályázati forrás ▪ Saját forrás

Projekt neve	**Műemléki épületek, helyi jelentőségű épített értékek, régészeti lelőhelyek védelme, a Város építészeti emlékeinek felújítása**
Projekt célja	A Település műemlékeinek, műemlék jellegű épületeinek és építményeinek, továbbá a helyi szempontból védelemre méltó, értékes épületek rekonstrukciója vizuális környezetesztétikai szempontból is fontos.
Célcsoport	Lakosság, turisták, ide látogatók
Érintett terület	Békés város közigazgatási területe
Javasolt ütemezés	Közép- és hosszútáv
Partnerek	▪ Békés Város Önkormányzata ▪ Kulturális Örökségvédelmi Hivatal
Beruházási költség	Projektmérettől függően
Megvalósítási keret	Saját forrás, pályázat

Projekt neve	**Tájvédelmi tevékenység**
Projekt célja	A településrendezési tervek módosításakor a természet közeli tájállapot érvényre juttatása. Megfelelő zöldfelület arány kialakítása, természetközeli területek beépítési arányának és módjának szigorú szabályozása.
Célcsoport	Lakosság
Érintett terület	Békés város közigazgatási területe
Javasolt ütemezés	folyamatos
Partnerek	Békés Város Önkormányzata
Beruházási költség	Projektmérettől függően
Megvalósítási keret	▪ Pályázati forrás ▪ Saját forrás

<u>A lakókörnyezet védelme a káros emisszió kibocsátásoktól (levegő, víz, zaj)</u>

Az intézkedés célja: az emisszió kibocsátási értékeinek csökkentésére való intézkedési program megfogalmazása

PROJEKTEK:

Projekt neve	**Környezetminőség javítása, élhető, egészséges városi környezet kialakítása**
Projekt célja	Az élhető, vonzó városi környezet megteremtéséhez mindenekelőtt az egészségre veszélyes környezeti ártalmak csökkentésére (a levegő, a víz, a talaj szennyezésének visszaszorítására, valamint a zajterhelés korlátozására) van szükség. ▪ Levegőtisztaság védelem, ▪ Talajvédelem, ▪ Vízvédelem,

	▪ Élővilág, természetvédelem, ▪ Hulladékgazdálkodás és szennyvízkezelés, ▪ Környezeti ismeretek, környezettudatosság közvetítése a lakosság részére, ▪ Zajvédelem, ▪ Települési és épített környezet védelme, ▪ Energiagazdálkodás, ▪ Környezetbiztonság.
Célcsoport	Lakosság, turisták, látogatók
Érintett terület	Békés város közigazgatási területe és térsége
Javasolt ütemezés	Rövidtáv
Partnerek	▪ Békés Város Önkormányzata ▪ Tiszántúli Környezetvédelmi Természetvédelmi és Vízügyi Felügyelőség
Beruházási költség	Projektmérettől függően
Megvalósítási keret	Saját forrás, pályázati lehetőségek

Projekt neve	**Allergén növényekkel kapcsolatos intézkedések**
Projekt célja	Az allergén növények egészségkárosító hatásának mérséklése érdekében: ▪ Részletesen fel kell térképezni a város területén előforduló allergén növények elterjedését, tényleges és potenciális élőhelyeit. ▪ Meg kell határozni azon növények körét, amelyek pollenje ténylegesen jelentős egészségügyi veszélyforrást jelent. ▪ Az elterjedési térkép alapján intézkedési programot kell kidolgozni, amely meghatározza a különböző területtípusok kezelési feladatait az allergén növények terjedésének visszaszorítása ekében. A kezelési feladatoknak elsődlegesen az élőhelyi körülmények természetes módszerekkel történő megváltoztatására kell irányulniuk, amely az allergén növény terjedését akadályozza meg. ▪ Az intézkedési program megvalósítása. A programot megfelelően kommunikálni kell, megvalósításába be kell vonni a területhasználókat, tulajdonosokat ▪ A növényvédelemről szóló 2000. évi XXXV. törvény előírja, hogy minden földtulajdonos és földhasználó köteles az ingatlanán és az ingatlan előtti területen a gyommentesítést június 30.-ig elvégezni. Ezt követően a fertőzött területen közérdekű védekezés (kényszerkaszálás) elrendelésére is sor kerülhet.
Célcsoport	Lakosság
Érintett terület	Település közigazgatási területe
Javasolt ütemezés	Rövidtáv
Partnerek	Békés Város Önkormányzata
Beruházási költség	Projektmérettől függően
Megvalósítási keret	▪ Pályázati forrás ▪ Saját forrás

Projekt neve	**Utak pormentesítése**
Projekt célja	A Település útjai okozta diffúz porszennyezés csökkentésének leghatékonyabb módja a burkolatlan utak szilárd burkolattal történő ellátása, illetve szilárd burkolatú utakon a rendszeres utcaseprés elvégzése illetve nyáron az utak locsolása.
Célcsoport	Lakosság, turisták, ide látogatók
Érintett terület	Békés város közigazgatási területe
Javasolt ütemezés	folyamatosan
Partnerek	Békés Város Önkormányzata
Beruházási költség	Projektmérettől függ
Megvalósítási keret	Pályázati forrás és saját költség

Projekt neve	**Levegőtisztaság-védelmi intézkedési terv készítése**
Projekt célja	Uniós elvárásoknak és a jogszabályokban előírt határértékeknek való megfelelés.
Célcsoport	Lakosság, turisták, ide látogatók
Érintett terület	Békés város közigazgatási területe és térsége
Javasolt ütemezés	Rövidtáv
Partnerek	▪ Békés Város Önkormányzata ▪ Tiszántúli Környezetvédelmi Természetvédelmi és Vízügyi Felügyelőség
Beruházási költség	Projektmérettől függően
Megvalósítási keret	Saját forrás

Projekt neve	**A felszíni vizekbe történő illegális szennyvízbevezetések feltárása és visszaszorítása**
Projekt célja	Fel kell tárni és meg kell szüntetni a város felszíni vizeibe (pl. Élővízcsatorna) történő közvetlen szennyvízbevezetéseket. Szükséges azonosítani azokat a szennyező forrásokat is, amelyek a csapadékcsatornákon keresztül terhelik ezeket a vizeket. Illegális folyékonyhulladék leürítő helyek és illegális szennyvíz és csapadékvíz bevezetések megszüntetése.
Célcsoport	Lakosság, turisták, ide látogatók
Érintett terület	Békés város közigazgatási területe,
Javasolt ütemezés	folyamatos
Partnerek	▪ Békés Város Önkormányzata ▪ Civil szervezetek ▪ Alföldvíz Zrt.
Beruházási költség	Projektmérettől függ
Megvalósítási keret	Pályázati forrás és saját költség

Projekt neve	**A felszíni és felszín alatti vizeket szennyező illegális hulladékleürítő helyek felszámolása**
Projekt célja	A felszíni és felszín alatti vizeket szennyező illegális hulladéklerakók felszámolása különös tekintettel a felszíni vizek parti sávjában és azon mély fekvésű területekre, ahol a hulladék és a talajvíz közvetlenül érintkezhet. Illegális hulladéklerakó és hulladékleürítő helyek megszüntetése.
Célcsoport	Lakosság
Érintett terület	Békés város közigazgatási területe
Javasolt ütemezés	folyamatos
Partnerek	▪ Békés Város Önkormányzata ▪ Civil szervezetek ▪ Tiszántúli Környezetvédelmi Természetvédelmi és Vízügyi Felügyelőség
Beruházási költség	Projektmérettől függ
Megvalósítási keret	Pályázati forrás és saját költség

Projekt neve	**Záportározók, vízgyűjtő medencék kialakítása**
Projekt célja	Csapadékvíz rendezés, lehullott nagy mennyiségű csapadékvíz elvezetése.
Célcsoport	▪ Lakosság ▪ Intézmények
Érintett terület	Békés város közigazgatási területe
Javasolt ütemezés	Közép- és hosszútáv
Partnerek	▪ Békés Város Önkormányzata ▪ BKSZ Kft
Beruházási költség	Beruházás méretétől függően
Megvalósítási keret	Pályázati forrás, önerő

Projekt neve	**Zajterhelés megelőzése**
Projekt célja	A településrendezési tervekben a zajvédelmi követelmények érvényre juttatása (pl. zajvédelmi távolságok). Telephely engedélyezése során műszeres méréssel kell ellenőrizni, illetve igazolni a megengedett zajterhelési határértékek teljesülését. Közlekedési eredetű fokozott zajterhelés csökkentése érdekében forgalomszervezési, járműkorszerűsítési és útminőségi fejlesztések elvégzése.
Célcsoport	Lakosság, turisták, ide látogatók
Érintett terület	Békés város közigazgatási területe
Javasolt ütemezés	folyamatos
Partnerek	▪ Békés Város Önkormányzata. Civil szervezetek ▪ Tiszántúli Környezetvédelmi Természetvédelmi és Vízügyi Felügyelőség

Beruházási költség	Projektmérettől függ
Megvalósítási keret	Pályázati forrás és saját költség

Projekt neve	**Lakóövezeti zajforrások megszüntetése**
Projekt célja	A lakóterületek közé ékelődött zajt okozó létesítmények áttelepítése, megszüntetése (pl. hulladék gyűjtősziget).
Célcsoport	Lakosság
Érintett terület	Békés város közigazgatási területe
Javasolt ütemezés	folyamatos
Partnerek	▪ Békés Város Önkormányzata ▪ Civil szervezetek ▪ Tiszántúli Környezetvédelmi Természetvédelmi és Vízügyi Felügyelőség
Beruházási költség	Projektmérettől függ
Megvalósítási keret	Pályázati forrás és saját költség

Projekt neve	**Kerti hulladékok komposztálásának elősegítése**
Projekt célja	A háztartásokban keletkező települési magas szervesanyag tartalmú zöldhulladék hasznosítása egyedi komposztáló edényzet beszerzése
Célcsoport	Lakosság
Érintett terület	Békés város közigazgatási területe
Javasolt ütemezés	folyamatos
Partnerek	▪ Békés Város Önkormányzata ▪ Civil szervezetek ▪ Tiszántúli Környezetvédelmi Természetvédelmi és Vízügyi Felügyelőség
Beruházási költség	Projektmérettől függ
Megvalósítási keret	Pályázati forrás és saját költség

Infrastrukturális helyzet javítása, fejlesztése

Az intézkedés célja: a városi infrastruktúra fejlesztése, egyben a szennyvíz- és ivóvízhálózat korszerűsítése, mivel a megfelelő infrastrukturális kiépítettség nagymértékben hozzájárul a beruházások, tőke idevonzásához és a környezeti elemek, ill. rendszerek védelméhez

PROJEKTEK:

Projekt neve	**Település szennyvíztisztító telep rekonstrukciója, és bővítése, a szennyvízelvezető rendszer fejlesztése**
Projekt célja	A szennyvíztisztító telep fejlesztése.
Célcsoport	Lakosság
Érintett terület	Békés város közigazgatási területe
Javasolt ütemezés	Rövidtáv – 2014.

Partnerek	▪ Békés Város Önkormányzata ▪ Alföldvíz Zrt.
Beruházási költség	498 millió forint
Megvalósítási keret	pályázati konstrukció

Projekt neve	**Belterületi csapadékvíz-elvezetés és gyűjtés**
Projekt célja	A felszíni vízelvezetés problémájának megoldása
Célcsoport	Lakosság
Érintett terület	Békés város közigazgatási területe
Javasolt ütemezés	Középtáv – 2015-2020
Partnerek	Békés Város Önkormányzata
Beruházási költség	Projektmérettől függően
Megvalósítási keret	Pályázati lehetőségek

Projekt neve	**Önkormányzati tulajdonú kül- és belterületi meglévő közutak fejlesztése, földburkolatú utcákban aszfalt utak kiépítése**
Projekt célja	A meglévő útburkolat minőségének javítása, 5,5 m széles aszfalt burkolatú kül- és belterületi utak építése a jelenleg még burkolatlan utcákban.
Célcsoport	Lakosság
Érintett terület	Békés város közigazgatási területe
Javasolt ütemezés	Minőségjavítás folyamatos, építés hosszútáv
Partnerek	Békés Város Önkormányzata
Beruházási költség	Projektmérettől függően
Megvalósítási keret	Pályázati forrás

Projekt neve	**Lakossági Járdaépítési Program**
Projekt célja	Ahol nincs kiépítve, ill. a nem megfelelően kialakított járdák helyett biztonságosan használható járdák építése, a lakosság bevonásával.
Célcsoport	Lakosság
Érintett terület	Békés város közigazgatási területe
Javasolt ütemezés	Folyamatosan
Partnerek	▪ Békés Város Önkormányzata ▪ Lakosság
Beruházási költség	Költségvetésben elkülönített összeg
Megvalósítási keret	Önkormányzati és lakossági önerő

Energiafelhasználás hatékony és megújuló lehetőségeinek kihasználása

Az intézkedés célja: a megújuló energiaforrások felhasználási arányának növelése, környezetbarát technológiák bevezetése a városban, törekedni kell az energiatakarékosságra, melyhez szükség van a megújuló energiaforrások felhasználásának növelésére.
Az Önkormányzat a saját energiafogyasztását csökkenti és segítségnyújtás a lakosság saját energia felhasználásának csökkentéséhez.

PROJEKTEK:

Projekt neve	**Napenergia hasznosítási és alkalmazási lehetőségeinek vizsgálata (napelemek, napkollektorok)**
Projekt célja	A napsütéses órák száma a város területén megközelíti a 2000 órát, mely kedvező mennyiségű hőenergia átalakítására, ill. áram termelésére nyújt lehetőséget.
Célcsoport	▪ Lakosság ▪ Intézmények
Érintett terület	▪ Közintézmények ▪ Iparterületek ▪ Lakóházak
Javasolt ütemezés	▪ Megvalósíthatósági vizsgálat - Középtáv – 2020. ▪ Létesítés - hosszútáv – 2030.
Partnerek	▪ Békés Város Önkormányzata ▪ Non-profit szervezetek ▪ Vállalkozások
Beruházási költség	Projektmérettől függően
Megvalósítási keret	▪ Pályázati források ▪ Magántőke

Projekt neve	**„Megújuló energia, megújuló közösség” előadások**
Projekt célja	Környezetvédelmi előadások keretében a lakosság ismereteinek bővítése, szemléletváltás elősegítése, vállalkozásösztönzés. Ökológiai lábnyom számításával kapcsolatos ismeret átadás.
Célcsoport	▪ Lakosság ▪ Vállalkozók
Érintett terület	Békés város közigazgatási területe
Javasolt ütemezés	Rövidtáv – 2014-től folyamatosan
Partnerek	Békés Város Önkormányzata
Beruházási költség	Projektmérettől függően
Megvalósítási keret	Pályázati források

Projekt neve	**Geotermikus energia, szélenergia alkalmazási lehetőségeinek vizsgálata**
Projekt célja	A fosszilis energiahordozók helyett megújuló energiák alkalmazása, csökkentve ezzel a környezetterhelést, és hosszútávon az energiaköltségeket.

Célcsoport	Lakosság
Érintett terület	▪ Közintézmények ▪ Iparterületek ▪ Lakóházak
Javasolt ütemezés	Megvalósíthatósági vizsgálat – középtáv; Létesítés - hosszútáv
Partnerek	▪ Békés Város Önkormányzata ▪ Non-profit szervezetek ▪ Vállalkozások
Beruházási költség	Projektmérettől függően
Megvalósítási keret	▪ Pályázati források ▪ Magántőke

Projekt neve	**Támogatások, segélyezések energiahatékonysághoz kötötten**
Projekt célja	Kedvezőbb feltételek biztosítása, ill. támogatás nyújtása azoknak, akik meghatározott típusú és meghatározott mennyiségben megújuló energiaforrásokat használnak, támogatás, vagy kedvezmények nyújtása azon lakosság számára, akik energiatakarékos eszközöket használnak (energiatakarékos izzó).
Célcsoport	Lakosság
Érintett terület	Békés város közigazgatási területe
Javasolt ütemezés	Hosszútáv – 2030.
Partnerek	Békés Város Önkormányzata
Megvalósítási keret	Pályázati források

Zöldterületek védelme, fenntartása – növény és állatvilág fenntartása

Az intézkedés célja: a városi környezet javítása, a biológiai aktivitás és esztétikai érték növelése, a megfelelően kialakított városi zöldfelületi rendszer a lakosság jólétét szolgálja, javítja a városi klímát, jótékonyan befolyásolja a városképet

PROJEKTEK:

Projekt neve	**Belterületi fasorok fokozatos megújítása és lecserélése**
Projekt célja	A település összképének egységesítése, javítása, turistabaráttá tétele.
Célcsoport	Lakosság Városba látogatók, turisták
Érintett terület	Azon utcák, ahol még nem történt meg a fasorok megújítása, elsősorban a városközpont, ezt követően a többi utca.
Javasolt ütemezés	Folyamatosan
Partnerek	Békés Város Önkormányzata
Beruházási költség	Projektmérettől függően
Megvalósítási keret	Pályázati források

Projekt neve	**Meglévő közparkok megújítása és új közparkok, közösségi terek kialakítása zöldterületeken**
Projekt célja	A lakosság számára rekreációs területként szolgáló rendezett

	közparkok kialakítása, ezáltal a település összképének javítása, turistabaráttá tétele.
Célcsoport	▪ Lakosság ▪ látogatók, turisták
Érintett terület	▪ Közparkok ▪ Játszóterek
Javasolt ütemezés	Közép- vagy hosszútáv
Partnerek	Békés Város Önkormányzata
Beruházási költség	Projektmérettől függően
Megvalósítási keret	Pályázati források

Projekt neve	**Szabványos játszótér kialakítása**
Projekt célja	Új szabványos játszótér kialakítása a városközpontban lévő zöldterületeken, lakóövezetekben, lakóparkokban hozzájárulva a családbarát városképhez.
Célcsoport	▪ Lakosság ▪ Városba látogatók, turisták
Érintett terület	Békés város közigazgatási területe.
Javasolt ütemezés	Középtáv
Partnerek	Békés Város Önkormányzata
Beruházási költség	Projektmérettől függően
Megvalósítási keret	▪ Pályázati forrás, Saját forrás

Hulladékgazdálkodás

Az intézkedés célja: Az országos, regionális és helyi hulladékgazdálkodási tervek prioritásainak érvényesítése, a megelőzés szempontú hulladékgazdálkodás kialakítása. Környezetbarát és „a szennyező fizet” elven alapuló rendszer kialakítása. A termelési és a lakossági hulladékcsökkentés ösztönzése. Lakossági veszélyes hulladékmennyiség csökkentése és szervezett begyűjtés megvalósítása.

PROJEKTEK:

Projekt neve	**Települési illegális hulladéklerakó helyek felszámolása**
Projekt célja	A település bel-és külterületén található illegális hulladéklerakó helyek felszámolása. Cél önkéntesek, illetve civil szervezetek és a városi közszolgáltató segítségével felmérni az illegális hulladéklerakó helyeket és közös összefogással megszüntetni.
Célcsoport	Illegális hulladéklerakó és hulladékleürítő helyek
Érintett terület	Békés város közigazgatási területe
Javasolt ütemezés	Hosszútáv, folyamatos
Partnerek	Békés Város Önkormányzata
Beruházási költség	Projektmérettől függően
Megvalósítási keret	Saját forrás

Projekt neve	**Házi komposztálás és esővíz-gazdálkodás ösztönzése, tájékoztató kampányok**
Projekt célja	A családi házas ingatlanok esetén az ingatlantulajdonosok tájékoztatási és meggyőzése e tevékenységek előnyeiről mind közösségi szinten, mind háztartás szintjén. A drága és fenntarthatatlan zöldhulladék-szállítás helyett gazdálkodást, valamint az ingatlanon való ésszerű vízgazdálkodást ösztönözni.
Célcsoport	Lakosság, intézménytulajdonosok
Érintett terület	Békés város közigazgatási területe
Javasolt ütemezés	2014-től kezdődően
Partnerek	Békés Város Önkormányzata
Beruházási költség	500.000 – 1.000.000 Ft
Megvalósítási keret	Önerő

Projekt neve	**Házi szennyvíztisztítás fejlesztése a közműves szennyvízcsatornával gazdaságosan el nem látható területeken**
Projekt célja	A különböző előírások vagy terepviszonyok miatt közműves csatornával el nem látható területeken a szennyvíztisztítás és kezelés korszerűbb, fenntarthatóbb módjának elterjesztése, bevezetése
Célcsoport	Lakosság, ingatlantulajdonosok
Érintett terület	Békés város közigazgatási területe
Javasolt ütemezés	2014- től kezdődően.
Partnerek	Békés Város Önkormányzata
Beruházási költség	Projektmérettől függően
Megvalósítási keret	Ingatlantulajdonosok

Projekt neve	**Hulladékgyűjtő udvar kialakítása**
Projekt célja	A hulladékok szelektív gyűjtésének elősegítésére, valamint a nem kívánatos gyűjtőszigetek megszüntetésére.
Célcsoport	Lakosság
Érintett terület	Békés város közigazgatási területe
Javasolt ütemezés	Közép- és hosszútáv
Partnerek	▪ Békés Város Önkormányzata ▪ BKSZ Kft.
Beruházási költség	Tervezéstől függően
Megvalósítási keret	Pályázati lehetőségek és saját forrás

Projekt neve	**Házhoz menő hulladékgyűjtés**
Projekt célja	A hulladékok szelektív gyűjtésének elősegítésére, a lakosságnál keletkező pl. elektronikai hulladékok, veszélyes hulladékok, papír, műanyag, üveg hulladékok kommunális hulladéktól való külön

	gyűjtése, elősegítve a hulladékok újrahasznosítását.
Célcsoport	Lakosság
Érintett terület	Békés város közigazgatási területe
Javasolt ütemezés	folyamatos
Partnerek	▪ Békés Város Önkormányzata ▪ BKSZ Kft.
Beruházási költség	Projektmérettől függően
Megvalósítási keret	Pályázati lehetőségek és saját forrás

Projekt neve	**Építési és bontási hulladékok hasznosítása**
Projekt célja	A lakosság megfelelő tájékoztatásával el kell érni, hogy a településen keletkező építési és bontási hulladékokat a hulladékkezelő telepre szállítsák, ne pedig illegális hulladéklerakások keletkezzenek belőlük a város külterületein. Szükséges a hulladékszállítást végző vállalkozás rendszeres ellenőrzése. Ösztönözni szükséges az építési hulladékok újrahasznosítását pl. a városi utak, épületek felújítása során keletkező nem veszélyes bontási hulladékokból a szilárd burkolattal nem ellátott utak útalapját is elkészíthetik.
Célcsoport	Lakosság, építési vállalkozók
Érintett terület	Békés város közigazgatási területe
Javasolt ütemezés	Rövidtáv, folyamatosan
Partnerek	▪ Békés Város Önkormányzata ▪ BKSZ Kft ▪ Helyi építési vállalkozók
Beruházási költség	40 millió forint
Megvalósítási keret	Pályázati forrás Saját forrás

Projekt neve	**A hulladékgazdálkodási közszolgáltatóval kötött szerződés felülvizsgálata és szükség esetén módosítása annak érdekében, hogy a településen a hulladékgyűjtés, szállítás és kezelés mind az Önkormányzat, a lakosság és a közszolgáltató megelégedésére történjen.**
Projekt célja	A hulladékgazdálkodási közszolgáltatási szerződést rendszeresen felül kell vizsgálni azért, hogy a hulladékgazdálkodásra vonatkozó jogszabályoknak való folyamatos megfelelés biztosított legyen illetve a lakosság és az önkormányzat részéről felmerülő jogos hulladékkezelési igények (gyűjtőszigetek helyének módosítása, zsákos, matricás gyűjtés, gyakoribb zöldhulladék gyűjtés, hulladékudvar kialakítása majd üzemeltetése) viszonylag rövid határidőn belül a gyakorlatban is megvalósulhassanak.
Célcsoport	Lakosság
Érintett terület	Békés város közigazgatási területe
Javasolt ütemezés	Rövid- és középtáv

Partnerek	▪ Békés Város Önkormányzata ▪ BKSZ Kft.
Beruházási költség	15 millió forint
Megvalósítási keret	Pályázati forrás Saját forrás

Projekt neve	**Veszélyes hulladékok begyűjtési és hasznosítási rendszerének kiépítése**
Projekt célja	Országos rendszerek kiépülésének elősegítése. A településen lakossági begyűjtési akciók szervezése évente 2 alkalommal. Hulladékudvar létesítésével a lakossági veszélyes hulladékok gyűjtő helyeinek megvalósítása.
Célcsoport	Lakosság
Érintett terület	Békés város közigazgatási területe
Javasolt ütemezés	Hosszútáv, Folyamatos
Partnerek	▪ Békés Város Önkormányzata, Civil szervezetek
Beruházási költség	Beruházás méretétől függően
Megvalósítási keret	Pályázati forrás, önerő

Projekt neve	**Oktatás, szemléletformálás**
Projekt célja	Fogyasztói magatartás befolyásolása: közterületi és önkormányzati médiában szereplő reklámok környezettudatos kezelése. Intézményi hulladékcsökkentő megoldások bevezetése. Alternatívák alkalmazása. Az önkormányzati oktatási és kulturális intézményi hálózaton keresztül lehetőség van a keletkező hulladékmennyiség csökkentését szolgáló, a helyi hulladékgazdálkodási tervben részletezett nevelési és szemléletformálási programok teljesítésére. Az Önkormányzat és a közszolgáltató közös hulladékgazdálkodási akciók megvalósítása: ▪ Iskolákban és óvodákban szelektív hulladékgyűjtést népszerűsítő oktatóprogram, ▪ A szelektív hulladékgyűjtést népszerűsítő Hulladékért virágot akció, ▪ Karácsonyfagyűjtő akció, ▪ Általános iskolások számára vetélkedősorozat szervezése a szelektív hulladékgyűjtés témakörében, ▪ A környezetvédelmi világnap alkalmából egy napos szelektív hulladékgyűjtést szorgalmazó akció
Célcsoport	Lakosság
Érintett terület	Békés város közigazgatási területe
Javasolt ütemezés	Folyamatos
Partnerek	▪ Békés Város Önkormányzata, Civil szervezetek
Beruházási költség	Beruházás méretétől függően
Megvalósítási keret	Pályázati forrás, önerő

Gazdasági pillér

A fenntartható helyi gazdasági rendszer előnyben részesíti a helyi lehetőségeket, adottságokat és erőforrásokat, prioritásként jelenik meg a környezeti szempontok érvényesítése, a környezetet érő terhelések minimalizálása.

Az Önkormányzat és az önkormányzati intézmények hatékony működéséhez szükséges gazdasági feltételek megteremtése

Az intézkedés célja: a városi kötelező és a vállalt feladatok ellátása az önkormányzat feladata, így az intézkedés célja a városi önkormányzati feladatok ellátásához szükséges tőke előteremtése, biztosítása, biztosítva ezzel a lakosság megfelelő életminőségét és elősegítve a Város és az ott található intézmények fejlődését

PROJEKTEK:

Projekt neve	**Önkormányzati bevételek növelése**
Projekt célja	A bevételek és kiadások egyensúlyának megteremtése, a költségvetési arányok jelenlegi helyzetének felmérése, a közpénzek gazdaságos és hatékony elosztása, a bevételek növelése pályázatok és vissza nem térítendő támogatások révén.
Célcsoport	Békés Város Önkormányzata
Javasolt ütemezés	Folyamatosan
Partnerek	Békés Város Önkormányzata
Megvalósítási keret	Projekttől függ
Megvalósítási keret	▪ Pályázati források ▪ Adók, egyéb támogatások

Projekt neve	**Hatékony intézményi struktúra kialakítása**
Projekt célja	Települési intézményekben optimálisan kialakítható munkakörök meghatározása, tényleges igényeknek megfelelő feladatmegoldások alkalmazása, intézmények személyi állományának, az optimális létszámszükségletnek biztosítása a kialakított munkakörök és foglalkoztatottság alapján. Szervezetek közötti együttműködés hatékonyságának növelése.
Célcsoport	Békés Város Önkormányzata
Érintett terület	Városi Intézmények
Javasolt ütemezés	Folyamatosan
Partnerek	▪ Intézmények ▪ Békés Város Önkormányzata
Beruházási költség	Projekttől függ
Megvalósítási keret	▪ Pályázati források ▪ Saját forrás

Projekt neve	**Pályázatokkal kapcsolatos monitoring**
Projekt célja	Pályázatok horizontális (esélyegyenlőségi és környezeti fenntarthatósági) vállalásaihoz kapcsolódó monitoring rendszer kialakítása, működtetése a Polgármesteri Hivatalban.
Célcsoport	Békés Város Önkormányzata
Érintett terület	Polgármesteri Hivatal
Javasolt ütemezés	Folyamatosan
Partnerek	Polgármesteri Hivatal
Beruházási költség	Projektmérettől függően
Megvalósítási keret	Pályázati forrás

Ipar fejlesztése

Az intézkedés célja: A településen olyan ipari termelő egységek letelepedésének elősegítése, melyek alacsony környezeti terhelés mellett nagy hozzáadott értékű termékeket állítanak elő. Az ipar fejlesztésének további célja a városban képzett szakemberek számára helyi munkalehetőség biztosítása.

PROJEKTEK:

Projekt neve	**Befektetési projekt-portfólió összeállítása, népszerűsítése**
Projekt célja	A településen található befektetési lehetőségek feltérképezése, népszerűsítése által sikeres magánberuházások generálása munkahelyek létrehozása érdekében.
Célcsoport	Potenciális befektetők
Érintett terület	Békés város közigazgatási területe
Javasolt ütemezés	folyamatosan, hosszútávra
Partnerek	▪ Békés Város Önkormányzata ▪ Nemzeti Fejlesztési Minisztérium
Beruházási költség	Projektmérettől függően
Megvalósítási keret	Saját forrás, Pályázati forrás, EU támogatás

Projekt neve	**Települési Kártya vagy helyi fizető eszköz létrehozása és működtetése**
Projekt célja	A helyi kis- és középvállalkozások helyzetének javítása, azáltal, hogy a helyi lakosok minél nagyobb mértékben, helyben költsék el jövedelmüket, ezáltal erősödjön a helyi gazdaság.
Célcsoport	▪ Lakosság ▪ Kis és középvállalkozások ▪ Intézmények, Békés Város Önkormányzata
Érintett terület	Békés város közigazgatási területe
Javasolt ütemezés	2014-től folyamatosan, hosszútávra
Partnerek	▪ Békés Város Önkormányzata, Vállalkozói szövetségek
Beruházási költség	Projektmérettől függően
Megvalósítási keret	Saját forrás, Pályázati forrás, EU támogatás

Projekt neve	**Helyi vállalkozás-támogatási program kidolgozása és működtetése**
Projekt célja	A településen beruházni kívánó vállalkozások megtelepedésének elősegítése, ügyintézésének előmozdítása, ezáltal sikeres magánberuházások generálása, i munkahelyek létrehozása ekében.
Célcsoport	Potenciális befektetők
Érintett terület	Békés város közigazgatási területe
Javasolt ütemezés	Folyamatosan, hosszútávra
Partnerek	▪ Békés Város Önkormányzata ▪ Nemzetgazdasági Minisztérium
Beruházási költség	Projektmérettől függően
Megvalósítási keret	Saját forrás, Pályázati forrás, EU támogatás

Projekt neve	**Szakképzett munkaerőt foglalkoztató vállalatok letelepedésének kiemelt támogatása**
Projekt célja	A településen rendelkezésre álló szakképzett munkaerő részére helyi munkahelyek létrehozásának segítése, mely nagyban csökkentené a helyi lakosság fővárosi munkahelyre való utazásának időigényét.
Célcsoport	Munkavállalók
Érintett terület	Békés város közigazgatási területe
Javasolt ütemezés	Közép- és hosszútáv
Partnerek	▪ Termelők ▪ Vállalkozók
Beruházási költség	Projektmérettől függően
Megvalósítási keret	▪ Pályázati források ▪ Magántőke

Projekt neve	**Nagy hozzáadott értékű termékeket előállító vállalatok letelepedésének kiemelt támogatása**
Projekt célja	A hozzáadott érték növelésének (minőségi alapanyagok, hagyományokra építkező termelés, szaktudás, hatékonyság, optimális termékösszetétel) eredményeképp nő az előállított termékek jövedelmezősége.
Célcsoport	▪ Vállalkozók ▪ Termelők ▪ Szolgáltatók
Érintett terület	Békés város közigazgatási területe
Javasolt ütemezés	Közép- és hosszútáv
Partnerek	▪ Termelők ▪ Vállalkozók
Beruházási költség	Projektmérettől függően
Megvalósítási keret	▪ Pályázati források ▪ Magántőke

Projekt neve	**Mezőgazdasági termesztésre alapozott ipar**
Projekt célja	Helyi zöldségek, gyümölcsök értékesítésének, feldolgozásának elősegítése.
Célcsoport	▪ Vállalkozók ▪ Termelők
Érintett terület	▪ Békés város közigazgatási területe ▪ Vállalkozások
Javasolt ütemezés	Hosszútáv
Partnerek	Vállalkozások, befektetők, termelők
Beruházási költség	Projektmérettől függően
Megvalósítási keret	▪ Pályázati források ▪ Magántőke

Projekt neve	**Környezetbarát technológiák alkalmazása**
Projekt célja	A környezetbarát technológiák olyan megoldásokat biztosítanak, amelyek révén csökkenthető a nyersanyagigény, visszaszorítható az energia-felhasználás és a károsanyag kibocsátás, valamint minimalizálhatók a hulladékártalmatlanítási problémák. Tehát csökkenek a környezetet ért károk, terhelések, hosszú távon elősegítve a fenntartható fejlődést.
Célcsoport	▪ Vállalkozók ▪ Termelők
Érintett terület	▪ Békés város közigazgatási területe ▪ Vállalkozások
Javasolt ütemezés	Folyamatos
Partnerek	Vállalkozások
Beruházási költség	Projektmérettől függően
Megvalósítási keret	▪ Pályázati források ▪ Magántőke

Projekt neve	**Megújuló energiákra alapozott ipar telepítése**
Projekt célja	Olyan ipari üzemek letelepedésének kiemelt támogatása, melyek a megújuló energiát hasznosító berendezéseket állítanak elő (pl. napkollektor, széltubina…)
Célcsoport	▪ Vállalkozók ▪ Termelők
Érintett terület	▪ Település közigazgatási területe ▪ Iparterület
Javasolt ütemezés	Közép- és hosszútáv
Partnerek	▪ Befektetők ▪ Békés Város Önkormányzata
Beruházási költség	Projektmérettől függően
Megvalósítási keret	▪ Pályázati források, Magántőke

Mezőgazdaság fejlesztése

Az intézkedés célja: Az erőforrásokkal kíméletesen gazdálkodó, hatékony és fenntartható mezőgazdaság kialakítása, mely megélhetési forrást biztosít és segít fenntartani a természeti, környezeti értékeket.

PROJEKTEK:

Projekt neve	**Biotermékek előállítása – biotermesztés, biotermelés**
Projekt célja	Káros szermaradványoktól mentes, kiváló minőségű élelmiszer előállítása.
Célcsoport	Lakosság – mint vásárló.
Érintett terület	Biotermelésre bejelentett területek.
Javasolt ütemezés	Folyamatosan.
Partnerek	Gazdálkodók
Beruházási költség	A biotermelés magasabb költségeket eredményez a szigorított termelési feltételek következtében, azonban mégis tisztességesebb jövedelemre tesznek szert, termékeikkel (túlvegyszerezett, érésgyorsítóval kezelt) nem verik át a vásárlókat.
Megvalósítási keret	Pályázati források

Projekt neve	**Vegyszermentes háztáji termékek előállítása**
Projekt célja	Háztáji keretek között, műtrágyák és növényvédőszerek felhasználása nélkül előállított, biztonságosan fogyasztható élelmiszerek termelése.
Célcsoport	Társadalom – mint hatásviselő.
Érintett terület	Gazdálkodók földterületei.
Javasolt ütemezés	Folyamatosan.
Partnerek	Gazdálkodók
Beruházási költség	▪ Termelői költség ▪ Vetőmag költség
Megvalósítási keret	Saját forrás

Projekt neve	**Őshonos állatok tenyésztésének elterjesztése**
Projekt célja	Őshonos állatok természetes viszonyokhoz hasonló körülmények közötti, biotakarmányokkal felhasználásával történő tenyésztése
Célcsoport	▪ Vállalkozók ▪ Termelők
Érintett terület	▪ Békés város közigazgatási területe ▪ Vállalkozások
Javasolt ütemezés	Hosszútáv
Partnerek	Vállalkozások, befektetők, termelők
Beruházási költség	Projektmérettől függően

Megvalósítási keret	▪ Pályázati források ▪ Magántőke

Projekt neve	**Termelői Értékesítési Szövetkezet létrejöttének elősegítése**
Projekt célja	A települési mezőgazdasági termelők piacra jutásának segítése, piaci pozícióinak javítása, a mezőgazdaság jövedelemtermelő potenciáljának növelése
Célcsoport	Helyi mezőgazdasági vállalkozások
Érintett terület	Helyi termelők
Javasolt ütemezés	folyamatosan
Partnerek	Gazdálkodók
Beruházási költség	Projektmérettől függően
Megvalósítási keret	Pályázati források

Projekt neve	**Helyi kistermelők piaca**
Projekt célja	A helyi kistermelők helyi lakóknak való értékesítésének megteremtése
Célcsoport	Lakosság – mint vásárló, kistermelők – mint értékesítők
Érintett terület	Piaci árusok, kistermelők
Javasolt ütemezés	Folyamatosan.
Partnerek	Gazdálkodók
Beruházási költség	Projektmérettől függően
Megvalósítási keret	Saját területek felhasználásával, az érintett termelők bevonásával

Gazdasági szektor (kereskedelem, szolgáltatás) fejlesztése

Az intézkedés célja: A gazdaság fejlesztésekor nem kerülhetnek háttérbe a környezetvédelmi szempontok és a környezettudatos magatartás. A gazdaság dinamikus fejlesztéséhez, a beruházások, a tőke Városba vonzásához szükség van a gazdasági kockázatok csökkentésére.

PROJEKTEK:

Projekt neve	**Marketingstratégia kidolgozása**
Projekt célja	Megfelelő marketingstratégia kidolgozásával, a célcsoportok, arculati elemek, reklámanyagok meghatározásával az értékesítési lehetőségek javulnak, a piaci pozíció megszilárdul.
Célcsoport	Vállalkozók
Érintett terület	▪ Békés város közigazgatási területe ▪ kistérség
Javasolt ütemezés	Közép- és hosszútáv

Partnerek	▪ Békés Város Önkormányzata ▪ Kistérségi társulás ▪ Vállalkozások
Beruházási költség	Projektmérettől függően
Megvalósítási keret	▪ Pályázati források ▪ Magántőke

Projekt neve	**Önkormányzati támogatás és koordináció a gazdaságfejlesztési / munkahelyteremtő folyamatokban**
Projekt célja	Kedvező feltételek biztosítása a gazdasági fejlesztések támogatásához.
Célcsoport	▪ Lakosság ▪ Vállalkozók
Érintett terület	Békés város közigazgatási területe
Javasolt ütemezés	Folyamatosan
Partnerek	Békés Város Önkormányzata
Beruházási költség	Projektmérettől függően
Megvalósítási keret	▪ Pályázati források ▪ Saját forrás ▪ Magántőke

Projekt neve	**Fórumok, kiállítások szervezése a helyi vállalkozások számára**
Projekt célja	Információszolgáltatás és gyűjtés, kapcsolati tőke kiépítésének céljából tájékoztató előadások, fórumok, kiállítások szervezése.
Célcsoport	Vállalkozók
Érintett terület	Település közigazgatási területe
Javasolt ütemezés	Közép- és hosszútáv
Partnerek	▪ Település Önkormányzata ▪ Meghívott előadók
Beruházási költség	Projektmérettől függően
Megvalósítási keret	Pályázati források

Projekt neve	**Mikro-, kis- és középvállalkozások támogatása**
Projekt célja	Vállalkozások technológiai, infrastrukturális és ingatlan jellegű fejlesztéseinek támogatása, együttműködésének és piacra jutásának segítése, javítva ezzel munkahelyteremtő képességüket és jövedelmezőségüket.
Célcsoport	Mikro-, kis- és középvállalkozások
Érintett terület	Település közigazgatási területe
Javasolt ütemezés	Folyamatosan
Partnerek	▪ Békés Város Önkormányzata ▪ Állami szervek ▪ Mikro-, kis- és középvállalkozások

Beruházási költség	Projektmérettől függően
Megvalósítási keret	▪ Pályázati források ▪ Magántőke

Projekt neve	**Környezetbarát technológiák alkalmazása**
Projekt célja	A környezetbarát technológiák olyan megoldásokat biztosítanak, amelyek révén csökkenthető a nyersanyagigény, visszaszorítható az energia-felhasználás és a károsanyag kibocsátás, valamint minimalizálhatók a hulladékártalmatlanítási problémák. Tehát csökkennek a környezetet ért károk, terhelések, hosszú távon elősegítve a fenntartható fejlődést.
Célcsoport	▪ Vállalkozók ▪ Termelők
Érintett terület	▪ Békés város közigazgatási területe ▪ Vállalkozások
Javasolt ütemezés	Közép- és hosszútáv
Partnerek	Vállalkozások
Beruházási költség	Projektmérettől függően
Megvalósítási keret	▪ Pályázati források ▪ Magántőke

Vendéglátás, idegenforgalom, turizmus fellendítése

Az intézkedés célja: alternatív jövedelemforrás teremtése.

PROJEKTEK:

Projekt neve	**Szálláshelyek és vendéglátóhelyek számának bővítése**
Projekt célja	Vendéglátóhelyek, éttermek, szállodák, panziók, hotelek, camping és magánszálláshelyek létrehozása, fejlesztése.
Célcsoport	▪ Békés Város Önkormányzata ▪ Családok ▪ Kisebb csoportok ▪ Befektetők
Érintett terület	▪ Békés város közigazgatási területe ▪ Magántulajdonban lévő telkek, épületek
Javasolt ütemezés	Közép- és hosszútáv
Partnerek	▪ Békés Város Önkormányzata ▪ Befektetők ▪ Utazási irodák
Beruházási költség	Projektmérettől függően
Megvalósítási keret	▪ Pályázati források ▪ Magántőke

Projekt neve	**Komplex turisztikai tájékoztatórendszer kialakítása**
Projekt célja	Tájékoztatás szórólapokon, kiadványokon és az internet segítségével, a tájékozódás, egységes arculat kialakítása, internetes honlap készítése, korszerűsítése.
Célcsoport	Településre látogató turisták
Érintett terület	▪ Meglévő utazási irodák, ▪ Közintézmények ▪ Város forgalmasabb pontjai, útkereszteződései – táblák kihelyezése ▪ Sajtó ▪ Internet
Javasolt ütemezés	Középtáv
Partnerek	Békés Város Önkormányzata
Beruházási költség	Projektmérettől függően
Megvalósítási keret	▪ Pályázati források ▪ Befektetők

Projekt neve	**Lovas turizmus fejlesztése**
Projekt célja	A projekt célja a meglévő lovarda fejlesztése, a város külterületén, esetleg látványosságaihoz vezető lovas ösvény kijelölése.
Célcsoport	Települést látogató turisták, lakosság
Érintett terület	Békés város közigazgatási területe
Javasolt ütemezés	Középtáv
Partnerek	Békés Város Önkormányzata, befektetők
Beruházási költség	Projektmérettől függően
Megvalósítási keret	▪ Pályázati források ▪ Befektetők

Projekt neve	**Halász és vadász turizmus fejlesztése**
Projekt célja	Békés város területén találhatóak vadászatra alkalmas helyek, illetve halászatra alkalmas vízfolyások, tavak. A program célja lehet vadászpanzió kialakítása, valamint Dánfok környékének fejlesztése szálláshelyek kialakítása.
Célcsoport	Településre látogató turisták, lakosság
Érintett terület	▪ tavak ▪ vízfolyások ▪ Békés város közigazgatási területe
Javasolt ütemezés	Középtáv
Partnerek	Békés város Önkormányzata, befektetők
Beruházási költség	Projektmérettől függően
Megvalósítási keret	▪ Pályázati források ▪ Befektetők

Projekt neve	**Természeti tájak rehabilitációja**
Projekt célja	Felhagyott téglagyári mély fekvésű mocsaras területet, kihasználva vizes adottságait egy szabadidős tevékenységeket mindenféle szempontból kielégítő horgásztó kialakítására kerülhetne sor, mely téli időszakban korcsolyázásra, nyáron horgász tóként és csónakázó tóként működhetne. Célszerű lehet egy szabadidős létesítmény kialakítása is, mely magába foglalhatna éttermet, kölcsönzőket, esetleg néhány szobás szálláshelyet.
Célcsoport	Településre látogató turisták, lakosság
Érintett terület	Békés város és környéke
Javasolt ütemezés	Közép- és hosszútáv
Partnerek	Település Önkormányzata, vállalkozók, befektetők, civil szervezetek, sportegyesületek
Beruházási költség	Projektmérettől függően
Megvalósítási keret	▪ Pályázati források ▪ Befektetők

Projekt neve	**Sport turizmus fejlesztése**
Projekt célja	Az előző programhoz kapcsolódóan vízi sport lehetőségeinek vizsgálata, a település külterületén, mezőgazdasági művelésre alkalmatlan területen sportpályák (tenisz, golf) kialakításának lehetősége.
Célcsoport	Településre látogató turisták, lakosság
Érintett terület	▪ Település közigazgatási területe
Javasolt ütemezés	Középtáv
Partnerek	Békés Város Önkormányzata, sportegyesületek, befektetők
Beruházási költség	Projektmérettől függően
Megvalósítási keret	▪ Pályázati források ▪ Befektetők

Projekt neve	**Konferencia központ és szálláshely kialakítása**
Projekt célja	Település országhatárhoz való közelségét számításba véve egy kellemes környezetben tervezett konferencia központ biztosítani tudná azon helyi és fővárosi cégek, vállalatok, társaságok igényeit, melyek munkájuk során a munkavállalók és üzleti partnerek részére tréningetek, bemutatókat, továbbképzéseket tartanak.
Célcsoport	Vállalkozások
Érintett terület	▪ Önkormányzat ▪ Vállalkozások
Javasolt ütemezés	Középtáv
Partnerek	Békés Város Önkormányzata, befektetők
Beruházási költség	Projektmérettől függően
Megvalósítási keret	▪ Pályázati források ▪ Befektetők

Projekt neve	**Elhanyagolt állapotban levő épületek hasznosítása**
Projekt célja	Koncepcióterv kidolgozás a nem használt önkormányzati épületek hasznosítására.
Célcsoport	Települési látogató turisták
Érintett terület	Békés Város Önkormányzata ingatlanjai
Javasolt ütemezés	Közép- és hosszútáv
Partnerek	Békés Város Önkormányzata, vállalkozók, befektetők, civil szervezetek.
Beruházási költség	Projektmérettől függően
Megvalósítási keret	▪ Pályázati források ▪ Befektetők

6. MONITORING ÉS VISSZACSATOLÁS

A monitoring célja: A partnerkapcsolatok és programok beindítása, működtetése. A terv végrehajtása közben adatgyűjtés a folyó tevékenységekről, a szolgáltatásokban és a rendszerekben bekövetkezett változásokról.

- Az erőforrásigények és források meghatározása.
- Kivitelezési ütemterv.
- Az önkormányzati költségvetés és az akcióterv közötti „híd”megteremtése.
- A programok kivitelezése.
- A tevékenységek és eredmények dokumentálása.
- A sikerek és problémák felismerése, jelentéskészítés.

A visszacsatolás és értékelés célja: Az előrehaladás és teljesítmény hagyományos értékelése célközpontú mutatók segítségével. A szolgáltatók és felhasználók tájékoztatása az eredményekről. A konzultáció, felülvizsgálat és/vagy tervezési folyamat megismétlése meghatározott küszöböknél.

- Értékelő csoportok létrehozása.
- Értékelés időbeosztásának meghatározása.
- Célokon alapuló mutatók kidolgozása.
- A jelentés kereteinek definiálása.
- Értékelés elvégzése.
- A partnerek tájékoztatása az értékelés eredményeiről.

Cselekvési terv

Fenntarthatósági megbízott és monitoring csoportok kijelölése

A fenntarthatósági tervben leírtakkal, valamint a Város környezeti fenntartásával kapcsolatos feladatok koordinálására, a fenti tervben leírt feladatok betartásának figyelemmel kísérésére, a fenntarthatósági terv felülvizsgálatához szükséges lakossági véleménygyűjtéshez fenntarthatósági megbízott kijelölése szükséges.

Monitoring rendszer szereplői

- Polgármester
- Alpolgármesterek
- Bizottsági elnökök
- Az Önkormányzat által fenntartott oktatási Intézmények vezetői
- Az önkormányzat által fenntartott óvodák vezetői
- Az önkormányzat által fenntartott közintézmények vezetői
- Társulások
- Közműszolgáltatók
- Polgármesteri hivatal munkatársai

A fenti szereplő adott esetben kijelölik az adott iroda azon munkatársát vagy munkatársait, akik a konkrét monitoring feladatot ellátják.

- Civil szervezetek, helyi közösségek

Fenntarthatósági terv felülvizsgálata
Jelen Környezeti Fenntarthatósági Terv felülvizsgálatát évente 1 alkalommal ajánlott elvégezni, a fenntarthatósági megbízott által begyűjtött lakossági és intézményi vélemények figyelembevételével, ennek megfelelően a szükséges módosításokat el kell végezni.

Tudatformálás, konzultációk, gyűlések tartása
Évente két alkalommal ajánlott – tavasszal és ősszel – konzultáció szervezése a környezeti fenntarthatósági tervben foglaltak megvalósításáról, valamint az elhangzott vélemények, ajánlatok kiértékelése és a fenntarthatósági terv ennek alapján történő felülvizsgálata.

Indikátorok
A Local Agenda 21 program keretén belül szükség van az előrehaladás, a bekövetkezett változások, a teljesítmény értékelésére. Az egyes részek előrehaladásának méréséhez olyan mutatószámok *(INDIKÁTOROK)* szükségesek, amelyek segítségével értékelhetőek a bekövetkezett változások.

Az indikátorok a környezeti, társadalmi-, gazdasági folyamatok elemzéséhez, teljesítményértékeléshez nyújtanak segítséget és az információkat közérthető formában juttatják el a célszemélyekhez. Hozzájárulnak a társadalom szereplőinek tudatossága és viselkedése közötti eltérés csökkentésére, segítik a döntési folyamatok koordinációját - mindezt a fenntarthatóság alapelvének érvényesülése érdekében.

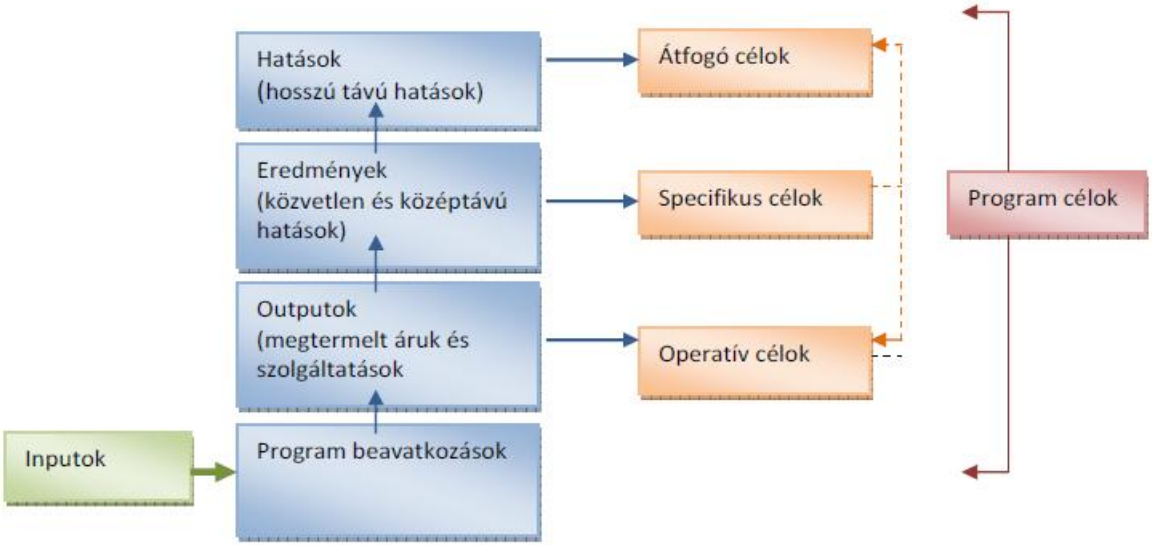

Az indikátorok meghatározásánál jól mérhető, a KSH adatbázisában és a helyzetelemzés fejezeteiben is szereplő és alkalmazott statisztikai paramétereket választottunk, melyeket táblázatos formában foglaltunk össze. Ezen fenntarthatósági pillérenként készített táblázatok évenkénti kitöltésével és kiértékelésével hosszú távon is nyomon követhetők az időközben bekövetkezett változások, folyamatok.

Fontos hangsúlyozni, hogy az egyes indikátorok nem elsősorban egy-egy állapot leírására törekednek, hanem a LA21 előrehaladásával, megvalósulásával kapcsolatos változásokat mutatják be, és alkalmasak a közösségi teljesítmény mérésére, vagy akár az országos, ill. nemzetközi trendekkel való összehasonlításra.

A meghatározott célkitűzések megvalósulásának nyomon követése elsősorban az Önkormányzat feladatkörébe tartozik. Továbbá biztosítania kell a szolgáltatók, a lakosság tájékoztatását az eredményekről és a bekövetkezett változásokról.
Az indikátorok összegyűjtése pillérenként és célonként más-más intézmény feladata. Az oktatással kapcsolatos indikátorok és adatok összegyűjtése az oktatási intézmények feladata, melyből éves adatszolgáltatást kell adjon az Önkormányzat részére. A demográfiai adatok összegyűjtéséért az Önkormányzat illetékes osztálya a felelős. Az infrastruktúra adatait a szolgáltatók kötelessége szolgáltatni. A hulladékgazdálkodással kapcsolatos információkat a közszolgáltatóknak kell összegyűjteni adott évre vonatkozóan. Az egészségügyi, szociális és közbiztonsággal kapcsolatos indikátorok összegyűjtése szintén az Önkormányzat feladata segítséget kérve az érintett intézmények vezetőitől. A gazdasági pillérrel kapcsolatos összes adat összegyűjtése, kiértékelése az Önkormányzat feladata, csakúgy, mint a kitűzött célok megfogalmazása. A kulturális adatok szolgáltatásáért a település kulturális intézményei a felelősek.

	Indikátorok	2014	2015	2016	2017	2018
TÁRSADALOM	Állandó lakónépesség száma (fő)					
	Belföldi vándorlási különbözet fő)					
	Élve születések száma (fő)					
	Halálozások száma (fő)					
	Háziorvos és házi gyermekorvosok száma (fő)					
	A háziorvosi ellátásban a megjelentek és a meglátogatottak száma összesen (eset)					
	A házi gyermekorvosi ellátásban a rendelésen megjelentek a meglátogatottak száma (eset)					
	Gyógyszertárak száma (db)					
	Nyilvántartott álláskeresők száma összesen (fő)					
	Rendszeres szociális segélyben részesülők száma (fő)					
	Óvodás gyermekek száma (fő)					
	Óvodai főállású pedagógusok száma (fő)					
	Általános iskolai tanulók száma (fő)					
	Általános iskolai főállású pedagógusok száma (fő)					
	Településőrök száma (fő)					
	Bűncselekmények száma (db)					
	A települési könyvtárak beiratkozott olvasóinak száma (fő)					
	A települési könyvtárak könyvtári egységei (db)					
	Kulturális rendezvények száma (db)					
	Kulturális rendezvényeken részt vevők száma (fő)					

	Indikátorok	2014	2015	2016	2017	2018
GAZDASÁG	Pályázatok száma					
	önkormányzati bevételek összesen (Ft)					
	önkormányzati kiadások összesen (Ft)					
	adóbevételek (Ft)					
	összes felvett támogatás (Ft)					
	összes elnyert pályázati forrás (Ft)					
	összes kifizetett pályázati önerő (Ft)					
	összes mezőgazdasági használatú földterület (ha)					
	egyéni gazdaságok száma (db)					
	kistermelői gazdaságok száma (db)					
	mezőgazdasági tevékenységet folytató gazdasági szervezetek száma (db)					
	biotermesztés alatt álló földterület (ha)					
	ipari szektorban foglalkoztatottak száma (fő)					
	bejegyzett vállalkozások száma (db)					
	környezetbarát technológiák alkalmazása (%)					
	vendéglátóhelyek száma (db)					
	szálláshelyek száma (db)					

Indikátorok		2014	2015	2016	2017	2018
KÖRNYEZET	Összes elszállított települési szilárd hulladék mennyisége (t)					
	a lakosságtól szelektív hulladék-gyűjtésben elszállított települési szilárd hulladék mennyisége (t)					
	zajterhelés mértéke (dB)					
	szén-dioxid (CO_2) koncentráció (ppm)					
	Lakásállomány (db)					
	Közüzemi ivóvízvezeték-hálózat hossza (km)					
	Közüzemi ívóvízvezeték-hálózatba bekapcsolt lakások száma (db)					
	Közüzemi szennyvízcsatorna-hálózat hossza (km)					
	Közcsatornahálózatba bekapcsolt lakások száma (db)					
	Villamosenergia-fogyasztók száma db)					
	Az összes gázcsőhálózat hossza (km)					
	Összes gázfogyasztók száma (db)					
	Rendszeres hulladékgyűjtésbe bevont lakások száma (db)					
	Összes belterületi közút hossza (km)					
	Összes belterületi burkolt közút hossza (km)					
	Összes szolgáltatott víz mennyisége (1000 m^3)					
	Összes szolgáltatott villamos energia mennyisége (1000 kWh)					
	Összes szolgáltatott vezetékes gáz mennyisége (1000 m^3)					
	Összes elvezetett szennyvíz mennyisége (1000 m^3)					
	egy főre jutó összes energiafogyasztás (fő/MJ)					
	erdő művelési ág aránya a terület használatban (%)					
	biológiai aktivitás mértéke (területhasználati változások)					
	összes belterületi zöldterület nagysága (m^2)					
	Játszóterek száma (db)					

MELLÉKLETEK

KÉRDŐÍVEK

Kérdőív a települési értékek lakossági megítéléséhez

A Város Önkormányzata kiemelten fontos feladatnak tekinti a helyi környezetvédelmet, ezért is vállalta a város 2013. december 10-ig elkészíti a Local Agenda 21 Fenntartható Fejlődés Helyi Programját. A program elkészítéséhez nagy segítséget nyújt ez a kérdőív, melynek kiértékelésével információt kap a város vezetősége a lakosság környezetvédelmi, társadalmi és gazdasági szokásairól, igényeiről.

A kérdőív kitöltése néhány percet vesz igénybe.

Köszönjük, hogy segíti munkánkat!

Település neve:

1. **Mi a véleménye a helyi értékek (épületek, terek, utcák, a környék) állapotáról? (kérem, húzza alá a helyesnek tartott választ!)**

- a településen

nagyon jó jó kevésbé jó rossz nagyon rossz

- közvetlen lakókörnyezetében

nagyon jó jó kevésbé jó rossz nagyon rossz

2. **Ön szívesen él itt, ezen a településen?**

igen nem

3. **Szívesen él Ön közvetlen lakókörnyezetében?**

igen nem

4. **Hogy gondolja: az itteni gyerekek, ha felnőnek, el fognak majd költözni erről a településről, vagy itt maradnak inkább?**

- többségében elköltöznek - többségében maradnak

5. **Milyen érzésekkel gondol erre a településre, ahol él? (Egyetlen választ húzzon csak alá!)**

szeretettel jóleső érzéssel közömbösen, hol így, hol úgy

kellemetlen érzéssel nehezteléssel rossz érzés

6. Az egész település hangulatáról mi a véleménye? Osztályozzon 1-től 5-ig! (1 – egyáltalán nem igaz, … 5 – teljesen igaz)

	unalmas
	nyugodt
	vidám
	nyomasztó
	szomorú
	feszült
	izgalmas
	hangulatos
	egyéb:

7. Mennyire elégedett Ön az alábbi tényezők helyzetével? Arra kérnénk, hogy osztályozzon úgy, ahogy az iskolában szokás. Az 1-es azt jelenti, hogy nagyon elégedetlen, az 5-ös azt, hogy teljesen elégedett.

	Országos szinten	**Helyi szinten**
a levegő tisztaságával		
a közellátással		
a helyi közlekedési lehetőségekkel		
a szórakozási lehetőségekkel		
az iskolai oktatással		
a közbiztonsággal		
a vállalkozások sikerességével		
az idősebbekkel való törődéssel		
a fiatalok helyzetével		
az egészségügyi helyzettel		
a lakáshelyzettel		
az utcák, terek, parkok állapotával		
a hivatalos ügyek intézésével		

8. Milyen a természet (erdők, patakok, tavak, parkok vadon élő állatok stb.) állapota? (A helyesnek tartott választ kérem húzza alá.)

- a településen

nagyon jó jó kevésbé jó rossz nagyon rossz

- közvetlen lakókörnyezetében

nagyon jó jó kevésbé jó rossz nagyon rossz

9. Milyen a környezet (víz, levegő, talaj, zaj, a település tisztasága) állapota? (A helyesnek tartott választ kérem húzza alá.)

- a településen

nagyon jó jó kevésbé jó rossz nagyon rossz

- közvetlen lakókörnyezetében

nagyon jó jó kevésbé jó rossz nagyon rossz

10. Ön szerint mi lenne a legmegfelelőbb megoldás a környezetszennyezés problémájára? (Csak egy választ húzzon alá!)

- a károkozó tevékenység betiltása
- a környezetszennyezők megbírságolása
- a környezetbarát technológiák bevezetésének anyagi támogatása
- a károk ellensúlyozása különböző fejlesztésekkel, beruházásokkal, azaz kompenzációval
- a károsultak pénzbeli kártérítése
- egyéb:
-

11. Tudja-e, hogy mennyi kilowatt-óra villanyt, hány m3 gázt és vizet fogyaszt Ön, vagy az Ön lakásában élő személyek együttesen 1 hónap alatt?

igen nem

12. Hajlandó-e a jövőben jobban takarékoskodni az energiával (villany, gáz) és a vízzel?

igen nem

13. Milyen fűtési rendszerrel rendelkezik?

távfűtés	cirkó	gázkonvektor, héra	villanykályha
alternatív	vegyes fűtés	nincs fűtés	

14. A városban működő vállalkozások, üzletek, boltok és egyéb szolgáltató egységek kielégítik-e az Ön szükségleteit?

- általában kielégítik
- általában nem elégítik ki, más településre kell járnom

15. Szeretné-e Ön, hogy a településen növekedjen az olyan vállalkozások, üzletek, boltok, irodák száma, ahol a lakók dolgozhatnak?

- Igen
- nem, elég üzlet, iroda, vállalkozás van már így is

16. Mit támogatna leginkább az alábbi, közlekedéssel kapcsolatos fejlesztések közül az elkövetkezendő 20-30 évben?

- parkolók kialakítása
- közösségi közlekedés (tömegközlekedés) fejlesztése
- gyalogos közlekedés fejlesztése (járdák, gyalogátkelők)
- kerékpáros közlekedés fejlesztése (pl. kerékpárutak)

17. Fontosságuk szerint rangsorolja 1-től 5-ig a következő általános környezetvédelmi és társadalmi-gazdasági feladatokat (1: egyáltalán nem fontos; … 5: nagyon fontos)

	1	2	3	4	5
1.Ivóvíztartalék védelme	□	□	□	□	□
2. Levegőszennyezés csökkentése	□	□	□	□	□
3. Zajterhelés csökkentése	□	□	□	□	□
4. Szelektív hulladékgyűjtés	□	□	□	□	□
5. Környezettudatos életvitel elterjesztése a lakosság körében	□	□	□	□	□
6. Megújuló energiaforrások (pl. nap- és, szélenergia) alkalmazása	□	□	□	□	□
7. Üvegházhatású gázok kibocsátásának csökkentése	□	□	□	□	□
8. Illegális szemétlerakók felszámolása	□	□	□	□	□
9. Tudatos vásárlói magatartás megismertetése	□	□	□	□	□
10. Közterületek tisztántartása	□	□	□	□	□
11. A keletkező hulladék mennyiségének csökkentése	□	□	□	□	□
12. A klímaváltozás hatásaira (pl. viharok, hőség) való felkészülés	□	□	□	□	□
13. A kulturális örökség védelme	□	□	□	□	□
14. Oktatás, képzés fejlesztése	□	□	□	□	□
15. Egyenlő lehetőségek, a szegregáció csökkentése	□	□	□	□	□
16. Az egészség védelme	□	□	□	□	□
17. Kulturális szolgáltatások és lehetőségek növelése	□	□	□	□	□
18. A társadalom nagyobb részvétele a közügyekben	□	□	□	□	□

18. Ha Ön - tegyük fel - oda költözhetne, ahová akarna, hova költözne a legszívesebben:

tanyára	kis faluba	nagyközségbe,
város környékre	kisvárosba	nagyobb városba,
Budapest külső területeire		Budapest belső részeire
külföldre	maradna ahol lakik	

19. …és milyen környezetben élne a legszívesebben?

- egy kulturált kertvárosban,
- egy nem túl magas házakkal beépített belvárosias részen vagy
- egy magas házakkal beépített világvárosban
- egy békés tanyán
- egy nagyobb faluban
- egy a hagyományokat őrző történelmi városban,
- olyanban, amilyenben most él

20. Az alábbi tevékenységek közül melyek jellemzők Önre? (több válasz is megjelölhető)
- rendszeresen kerékpárral közlekedik
- szelektíven gyűjti a hulladékot
- energiatakarékos égőt használ
- hazai élelmiszert részesíti előnyben
- egyik tevékenységet sem folytatja

21. Az alábbi lakóközösségi vagy önkormányzati kezdeményezésekben részt venne-e vagy sem?

	igen	nem
Közterületek takarítása		
Fa- és virágültetés közterületen		
Vitafórumokon részvétel		
Hulladékok szelektív gyűjtése		
Megfelelő szervezés esetén a fenntarthatósággal kapcsolatos tájékoztatáson való részvétel		
Környezetvédelmi rendezvényen való részvétel		

22. Hogyan ítéli meg a város gazdasági helyzetét? (Kérem, húzza alá a helyesnek tartott választ.)
- az ipar fejlettsége a településen

nagyon jó jó kevésbé jó rossz nagyon rossz

- a mezőgazdaság fejlettsége a településen

nagyon jó jó kevésbé jó rossz nagyon rossz

- szolgáltatások (kereskedelem, közlekedés, oktatás, egészségügy) fejlettsége a településen

nagyon jó jó kevésbé jó rossz nagyon rossz

- az emberek képzettsége, tanultsága a településen

nagyon jó jó kevésbé jó rossz nagyon rossz

23. Hogy gondolja: itt a környéken 100 ember közül hánynak van szüksége valamilyen segélyre? (Kérem, írja be a becsült számot.) ……..

24. …és mit gondol: 100 igénylő közül hányan kapnak ténylegesen valamilyen segélyt?

(Kérem, írja be a becsült számot.) ……..

25. Ön szerint a szociális célra rendelkezésre álló pénzösszegeket (Kérem, húzza alá a helyesnek tartott választ, csak az egyiket!)
- inkább segélyezésre vagy
- inkább a szociális intézmények fejlesztésére kellene fordítani?

26. Ön szerint a hatóságoknak (Csak egy választ húzzon alá!)
- emelniük kell a jól élők adóit, hogy gondoskodhassanak a bajba jutott rászorulókról,
- más módon kell megoldaniuk ezt a problémát vagy
- ez nem is feladatuk, hanem mindenkinek magának kell gondoskodnia magáról, ha bajba kerül

27. Hogy gondolja: lakásának állapota kielégítő vagy nem?
- kielégítő
- részben kielégítő
- nem kielégítő

28. Személy szerint Ön számít arra, hogy valaki a családjából munkanélküli lesz?
- igen
- nem

29. Hogyan informálódik leginkább környezete és a világ dolgairól? (A legjellemzőbb módot jelölje meg!)
- országos sugárzású TV adókat nézek,
- helyi TV-t nézek,
- országos sugárzású rádiókat hallgatok,
- országos terjesztésű újságot olvasok,
- helyi újságot olvasok,
- otthon vagy munkahelyemen internetről tájékozódom,
- a legtöbb értesülést környezetemtől, szóban kapom.

30. Milyen terület fejlődését szeretné elérni a településen?

(1 – leginkább szeretné, … 9 – legkevésbé szeretné)

	turizmus
	ipartelepítés
	hagyományőrző
	mezőgazdaság
	szolgáltatások
	oktatás
	közlekedés
	lakásépítés
	egyéb, éspedig:

31. Az alábbiak közül minek a megőrzését, védelmét tartja leginkább fontosnak?

(1 – legfontosabb, … 8 – legkevésbé fontos)

	a táj
	a természeti környezet
	az erdők
	szőlőkultúrák
	gyümölcskertek
	védett gyepek
	egyes építmények, házak
	egyéb megőrzendő értékek (kérem nevezze meg) ……..

32. Milyen módon, milyen szervezetek, intézmények segítségével lehetne legjobban a települést fejleszteni (a „fenntartható fejlődést" előkészíteni)? (Legfeljebb három lehetőséget húzzon alá)

- helyi, rendszeres lakossági fórumok,
- képviselő testület,
- polgármesteri hivatal,
- a megyei szintű szervezetek,
- regionális szervezetek,
- sajtó, tévé, rádió,
- társadalmi szervezetek,
- nemzetközi segítséggel,
- egyéb, éspedig:

33. Hogyan tudnának a helyi lakosok, civil szervezetek ebben részt venni?

(Csak 1 választ húzzon alá, azt, amelyik az Ön véleménye szerint a legfontosabb!)

- tanácsadással, ismeretterjesztő tevékenységgel
- önkéntes munkával,
- fizetett munkával,
- pénzbeli hozzájárulással,
- egyéb, éspedig:

34. Találkozott-e korábban a „fenntartható fejlődés" kifejezéssel?

- igen, nem

35. Ön mit ért ezen?

……

36. Véleménye szerint a belátható jövőben az alábbiak közül mely lesz Európa legnagyobb problémája?

Legfeljebb három lehetőséget húzzon alá!

- az ivóvíz biztosítása,

- a levegőszennyezés,
- a hulladék elhelyezése,
- a természetes környezet, a zöld területek csökkenése,
- a biológiai sokszínűség csökkenése,
- a városi stressz,
- az oktatás színvonala,
- a terrorizmus,
- a megélhetés,
- a gyermekek jövője,
- a betegségek, az egészségügy problémák.

37. …és a lakóhelyén élő embereké?

Legfeljebb három lehetőséget húzzon alá!

- az ivóvíz biztosítása,
- a levegőszennyezés,
- a hulladék elhelyezése,
- a természetes környezet, a zöld területek csökkenése,
- a biológiai sokszínűség csökkenése,
- a városi stressz,
- az oktatás színvonala,
- a terrorizmus,
- a megélhetés,
- a gyermekek jövője,
- a betegségek, az egészségügy problémák.

38. településük melyik három települési problémájának megoldását tartja a legsürgősebbnek.

Az első:

……

…….....

A második:

……

…….....

A harmadik:

……

39. Szeretné-e, hogy a fenntartható fejlődésről több információ jusson el Önhöz?

igen, de csak városunkról igen, általában nem

40. Melyik módszert gondolja a leghatékonyabbnak a fenntarthatóságról kapcsolatos ismeretek megszerzéséhez?

- rádió újság tv utcai plakát, szórólap lakossági fórum
- egyéb …….

41. Tagja-e Ön valamilyen civil szervezetnek?
- igen, szervezet megnevezése:
- nem

42. Szívesen lenne-e tagja környezetvédelmi, természetvédelmi szervezetnek (civil szervezet, egyesület, klub)

igen nem

43. Statisztikai jellegű kérdések a kitöltő személyéről:

Neme: Férfi Nő

Kora

30 év alatt 31-40 év között 41-54 év között 55 év felett

Iskolai végzettsége:

8 általános szakmunkás érettségi főiskola/egyetem

Mióta él a településen?

- 0-5 éve 6-10 éve 11-20 éve 20 évnél régebben

Mi a foglalkozása?

……

Köszönjük, hogy időt szánt kérdőívünk kitöltésére!

Válaszait nagyon köszönjük!

Iskolai kérdőív

1. Véleményed szerint mennyire jelent problémát ma Magyarországon a környezetszennyezés? (Kérjük, a válaszod jelöld a körben X-el!)

- ◯ Nagyon komoly problémát jelent.
- ◯ Eléggé komoly problémát jelent.
- ◯ Viszonylag jelentéktelen problémát jelent.
- ◯ Nem jelent problémát.

2. Véleményed szerint mennyire jelent problémát településeden a környezetszennyezés? (Kérjük, a válaszod jelöld a körben X-el!)

- ◯ Nagyon komoly problémát jelent.
- ◯ Eléggé komoly problémát jelent.
- ◯ Viszonylag jelentéktelen problémát jelent.
- ◯ Nem jelent problémát.

3. Érdeklődsz-e a környezetvédelmi kérdések iránt? (Kérjük, jelöld a körben X-el!)

Igen, folyamatosan.

Igen, de csak egyes eseményekkel kapcsolatban.

Egyáltalán nem.

4. Ha igen, mi volt az a legutóbbi környezeti probléma (kérdés), ami felkeltette érdeklődésedet (amiről hallottál, vagy amiről olvastál)? Kérjük, írd le ide!

……
……
……..

5. Milyen forrásból jutottál hozzá eddig leginkább környezetvédelmi ismeretekhez, információkhoz? (Kérjük, a válaszod jelöld a körben X-el! Több választ is megadhatsz!)

- ◯ Az iskolai tanórákon, tantárgyakon keresztül.
- ◯ Egyéb iskolai rendezvényeken (szakkör, klub, kirándulás, stb.).
- ◯ Televízió, rádió híradásaiból, műsoraiból.
- ◯ Újságokból, folyóiratokból.
- ◯ 1Barátokkal, szülőkkel, ismerősökkel folytatott beszélgetés során.
- ◯ Egyéb módon, éspedig
  ……

6. Van-e tudomásod arról, hogy lakóhelyeden vagy iskoládban környezetvédelmi, természetvédelmi szervezet (egyesület, klub, szakkör) tevékenykedik?

Igen, ismerek ilyen szervezetet, például:

……

Nincs tudomásom ilyen szervezet működéséről.

7. Részt vettél-e már lakóhelyeden vagy iskoládban környezetvédelemmel, természetvédelemmel kapcsolatos rendezvény programján?

- ○ Igen, mert tagja vagyok környezetvédelmi szervezetnek. A szervezet neve: ……..……
- ○ Igen, rendszeresen részt veszek ilyen rendezvényeken.
- ○ Csak ritkán veszek részt ilyen rendezvényeken.
- ○ Még soha nem vettem részt környezetvédelmi rendezvényen, programon.

8. A környezetvédelem „jeles napjai" közül iskolánkban az alábbiakról szoktunk valamilyen formában megemlékezni (Természetesen több választ is bejelölhetsz!):

- ○ Környezetvédelmi Világnap (június 5.)
- ○ Föld Napja (április 22.)
- ○ Madarak és Fák Napja (május)
- ○ Egyéb, éspedig ……..
- ○ Iskolánkban nincsenek ilyen megemlékezések.

9. Szeretnél-e többet tudni, tanulni a környezetvédelem kérdéseiről?

- ○ Igen, főleg az iskolai tananyagon keresztül.
- ○ Igen, elsősorban a tanórán kívüli foglalkozások (szakkör, klub, stb.) keretében.
- ○ Elégnek tartom a jelenlegi lehetőségeket.

10. Véleményed szerint kinek az elsőrendű felelőssége és feladata a települések környezeti állapotának a védelméről gondoskodni? (Kérjük rangsorold az alábbi lehetőségeket fontosságuk szerint! A körbe most ne X-et, hanem fontosság szerint 1-től 5-ig számot tegyél, ahol 1: nem fontos, nem az ő feladata; 5: nagyon fontos, az ő elsőrendű feladata!)

- ○ Az országot irányító kormányé.
- ○ A településeket irányító helyi önkormányzatoké.
- ○ A vállalkozásoké, intézményeké.
- ○ A különböző civil szervezeteké (egyesületek, alapítványok, stb.).
- ○ Az egyes személyeké, családoké.
- ○ Egyéb elképzelésem van, éspedig: ……

11 Mindennapi viselkedésünkkel, szokásainkkal hozzájárulhatunk a környezeti problémák fokozódásához, de csökkentéséhez is. Az alábbiakban felsorolt és otthon is, iskolában is alkalmazható „környezetvédő" megoldások közül jelöld meg X-el azokat, amelyekre Te is odafigyelsz!

- ○ Takarékos világítás,
- ○ fűtés.

- ◯ Hulladékok valamilyen célra történő hasznosítása.
- ◯ Egyéb, éspedig: ……
- ◯ Nem gondoltam még a fenti lehetőségekre.

12 Véleményed szerint az emberek fogyasztási (vásárlási) szokásai szerepet játszanak-e a környezeti problémák fokozódásában?

- ◯ Igen, jelentősnek tartom a fogyasztási (vásárlási) szokások környezetterhelő hatását.
- ◯ Igen, néha lehetnek a fogyasztási (vásárlási) szokásoknak is környezetterhelő hatásai.
- ◯ Nem tartom a fogyasztási (vásárlási) szokásokat környezetterhelő hatásúnak.

13 Próbáltál-e már olyan terméket használni (vásárolni), melyről tudtad, hogy kevésbé terheli a környezetet?

- ◯ Igen, nagyon gyakran. (Ha tudod, nevezd meg a terméket: ……)
- ◯ Nagyon ritkán.
- ◯ Soha.

14. Tájékozottnak tartod-e magad lakóhelyed gazdasági, szociális, környezetvédelmi stb. ügyeiben,

kérdéseiben?

- ◯ Igen, megfelelően tájékozott vagyok lakóhelyem ügyeiben.
- ◯ Csak ritkán szoktam foglalkozni lakóhelyem dolgaival.
- ◯ Egyáltalán nem érdekelnek lakóhelyem dolgai, ügyei.

15. Hol beszélitek meg leggyakrabban lakóhelyed ügyeit?

- ◯ Az iskolában, a tanárokkal és tanulótársakkal együtt.
- ◯ A tanulók egymás között, baráti társaságban.
- ◯ Otthon, szülőkkel és ismerősökkel.
- ◯ Egyéb formában, és pedig:…….

16 Szívesen élsz itt, ezen a környéken?

- ◯ Igen, szeretem ezt a környéket.
- ◯ Ha volna lehetőségem, elköltöznék erről a környékről.

17. Az alábbiakban felsorolunk néhány dolgot, ami egy településen mindig fontos lehet. Légy szíves értékeld, hogy a felsoroltakkal mennyire vagy megelégedve lakóhelyeden! (Osztályozz a körben 1-5 közötti számokkal: az 1-es azt jelenti, hogy nagyon elégedetlen vagy a megjelölt dologgal, az 5-ös pedig azt, hogy teljesen elégedett vagy, de adhatsz 2- est, 3-ast és 4-est is!) Osztályzat (1-5):

- ◯ A levegő tisztasága, a természeti környezet állapota

A tömegközlekedés
○ A közellátás
○ A tanulási, továbbtanulási lehetőségek
○ A szórakozási lehetőségek
○ A közbiztonság
○ A munkavállalási lehetőségek
○ Az egészségügyi helyzet
○ A lakáshelyzet
○ Az utcák, terek, parkok állapota
○ A település egészének hangulata

18 Jelentősen segítené további munkánkat, ha jeleznéd, hogy az előzőekben említettek közül melyik három települési probléma megoldását tartod a legsürgősebbnek!

Az első:

……

A második:

……

A harmadik:

……

19. Ha a fentieken kívül még egyéb észrevételeidet szeretnéd közölni velünk, azt ide írhatod:

……

……

Köszönjük, hogy időt szántál kérdőívünk kitöltésére!

Válaszaidat nagyon köszönjük!